Yakubov I.O., Islomov A.A., Sunnatov M.N.

ñ M I N T A Q A V I Y I Q T I S O D

O ʻZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O ʻRTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

Yakubov I.O., Islomov A.A., Sunnatov M.N.

MINTAQAVIY IQTISODIYOT

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Muvofiqlashtiruvchi kengash tomonidan 5230100-Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha) 5230200 - Mintaqaviy iqtisodiyot bakalavriat ta'lim yo'nalishi uchun darslik sifatida tavsiya etilgan

TOSHKENT – 2019

UDK:238(156.64.72)
É Yakubov I.O., Islomov A.A., Sunnatov M.N. Mintaqaviy iqtisodiyot: Darslik. ï T.:2019.-228 b.

Darslik Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Kengashi qarori bilan chop etishga tavsiya etilgan.

Iqtisod fanlari doktori, professor
i.f.d., prof. B.Yu.Xodiev tahriri ostida

Darslik mazkur fan boóyicha ma`ruza ma ta`limga oid topshiriqlar, oraliq nazoratga oid o`quv loyihalarining namunaviy mavzulari, yakuniy nazoratga oid namunaviy savollar va topshiriqlar, fan bo`yicha videoma`ruzalar va roliklar, har bir mavzu boôyicha tala uchun zarur boôlgan adabiyotlar roôyx

Darslik talabalarning amaliy bilim, mustahkamlashga xizmat qiladi.

MUNDARIJA

Kirish 5

1 bob. Mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishning nazariy asoslari 7

2 bob. Ishlab chiqarish va uning hududiy tashkil etishdagi o'rni 13

3 bob. O'zbekiston respublikasi hududlarini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari 27

4 bob. Mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning hozirgi holati va uni takomillashtirish yo'nalishlari 44

5 bob. Mintaqalarni rivojlantirishda davlat boshqaruvining o'rni 51

6 bob. Mintaqalarda xo'jalik yurituvchi subyektlarni qo'llab-quvvatlash 83

7 bob. Qishloq xo'jaligining hududiy tuzilmasi 95

8 bob. Transport va aloqa tarmoqlarini rivojlantirish 104

9 bob. O'zbekiston Respublikasining tashqi, tashqi savdo aloqalari 120

10 bob. Mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishda sanoatning o'rni 126

11 bob. Mintaqalarni moliyaviy ta'minlash 138

12 bob. Mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda statistikaning o'rni 150

13 bob. Mintaqalarni turoqqiyotini iqtisodiy rivojlantirishda strategiyaning o'rni 158

14 bob. Mintaqalarni rivojlantirishda korxonalar faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish 177

15 bob. Mintaqalarning tashqi iqtisodiy faoliyatini yo'lga qo'yish 187

16 bob. Hududlarni turoqqiyotining ijtimoiy-iqtisodiy muammolari va ularni hal etish yo'llari 194

Glossariy 210

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati 227

Kirish

MΘmlΘkΘt muΘyyan hududlΘr yigôindi bir hududning iqtistsdiy rivtsjlΘnish tΘrΘqqiyotni tΘômin lΘb beruvchi ichki tΘôsir yoônalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu holat, tΘkli chiqish bugungi kunning ustuvtsr vΘzifasi jΘhtsndΘ kjchΘyotgΘn mtsliyaviy iqtistsdiy tΘrΘqqiyotini muntΘzΘm munkiuzΘlishini taΘmin qilishda hΘrtsr oôzgΘrishlΘrgΘ tΘyyor turishini bΘrqΘrtsrlΘshtirishning muhum shΘrtidir.

Mint-mqΘmlΘkΘt yagtsnΘ xΘlq xoôjΘligi tizimi histsblΘnΘd-iktsiUksgd jamijstqtirmstsiyki, yaqtvΘ iqtistsdiy jΘrΘyonlΘrning ichki ΘltsqΘ yaxlit birlikni tashkil etadi. Bu integratsiya, asmy vΘ iqtistsdiy undΘ erkin btsztsr muntssΘbΘtlarini rivojlantirishga qaratilgan iqtistsdiyotning rivtsjlΘnishigΘ imktsn yaratadi. Iqtistsdiy sΘltshiyatigΘ Θstsslik bilan ftsydΘlΘnishi vΘ dunyo miqyosidΘ rjsp qoshishi tsrqΘli mintΘqΘ iqtistsdiyoti

Mamlakat hududlarini ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik qilish, iqtisodiy rivojlantirish va bu borada barqarorlikni tahminlash respublikada yuritilayotgan iqtisodiy siyosatning muhim yoônalishlaridan

Hududni ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik jiha natijada milliy iqtisodiyotning rivojlanish darajasini belgilab beradi. Mahlumki, hududlarning tabiiy-resurs salohiyati, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, demografik sharoiti va ekologik vaziyatini ifod Ayni shu holat ularda ishlab chiqarish kuchlarini joylashtirish va ulardan oqilona foydalanish zaruriyatini keltirib chiqaradi.

Oô z i g a x o s a x u s u s i y a t l i q t i s o d i y d l a
s a l o h i y a t i d a n u n u m l i f o y d a l a n i s h h a m
d o l z a r b m a s a l a l a r d a n b i r i b o ô l i b x i s o
Shu oô r i n d a t a h k i d l a s h l o z i m k i , Oô
Mirziyo e v n i n g O l i y M a j l i s g a M u r o j a a t n o m
m a s a l a l a r n i h a l e t i s h d a a k s a r i y a t h o
mustaqil qaror qabul qilish va tashabbuskorlik yetishmayapti. Mahlumki, 2018 yilda Toshkent shahrida ekperiment tariqasida davlat boshqaruvining yangi tartibi joriy etilib, shahar hokimi va tuman hokimlariga moliya, iqtisodiyot, investitsiya, qurilish, uy-joy va kommunal xizmat sohalari rahbarlarini tayinlash vakolati b e r [1] i l d i ò

Natijada 30 dan ortiq komissiya va kengashlar tugatilib, ularning vakolatlari tegishli hududiy organlarga berildi. Samarasiz ishlayotgan 12 ta davlat unitar korxonasi tugatildi. Xolbuki, mamlakatda olib borilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish islohotlari har bir hududni ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik k o ô r s a n t i r i v o j l a n i s h k u s u s i y a t l a r i n i tahlil va prognoz qilishni taqoza qiladi.

[1] O`zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojatnomasini o`rganish va keng jamoatchilik o`rtasida targ`ib etishga bag`ishlangan ilmiy-ommabop qo`llanma [Matn]. ï ð . : ç M a ` n a v ï 9 7 y e a t è , 2 0 1 9 .

1 bob. ñ M I NtQTqVIY IQTIS¸D I Y O TqDNINENG PR¸DM¸TI, MqQSqDI VqVqZIFqL qRI

1.1. ñ M i n t Oq Oò t u s h u n c h mOislil,i ymiimqttOiqsOtslc r i v t s j l On i s h d Og i r t s l i v O O

M i n t-OmqOml Ok Ot y a g t s n O x Ol q x o ô j Ol i g t i z i m i h i s t s b l On Od-e k t s U t s g d i j k m i,t s q g t i r i f s t f s i d k i t s y i y t v O i q t i s t s d i y j Or Oy o n l Or n u i m n t s g s Oi b c Oh t k i i t Ou l f t s Oq y O y a x l i t b i r l i k m d l i Or k. O t B n i i n n t s g b Os r i i y n o, s i m y v O i und O e r k i n b t s z t s r m u n t s s Ob Ot l Or i n i n g i q t i s t s d i y o t n i n g r i v t s j l On i s h i g O i m k t s n i q t i s t s d i y s Ol t s h i y a t i g Od Oi s t s k On i r j, s u i s h f t s y d Ol On i s h i v O d u n y o m i q y o s i d O r j, s q o ô s h i s h i t s r q Ol i m i n t Oq O i q t i s t s d i y o t

MOmlOkOt mu Oy y a n h u d u d l Or y i g ô i n d i bir hududning iqtistsdiy rivtsjlOnish xususiyat tOrOqqiyotni tOômin lOb beruvchi ichk tOôsir yoônOlishlOrining tOhlili Ostsi chiqish bugungi vkOzinfOrlGOrdOnuvtsri his jOhtsndO kj,chOyotgOn mtsliyaviy iqtistsd tOrOqqiyotini muntOzOm kuzOtib btsr oôzgOrishlOrgO tOyyor turisihsitsmdiiyo bOrqOrtsrlOshtirishning muhum shOrtid

MintOqO yohudOltshidO hududlOr tO ñiqtistsdiy hududò, ñiqtistsdiy hudud ñiqtistsdiy rOytsnning brOirmqiOnrgtsr mtsrhiivytsaj berishni tOqtszts etOdi.

Hudud (rj,gitsn) tusihqmicsOdiyiOgOmtsh tOlqin etilOdi. MOïsbOulOtne,rhiutdtsurdiiOyl rtiivzt dOrOjOsi vO sifOt kOo ôyrosôOntOklitcihrliOlrgiOnni

hududning iqtisodiy va siyosiy barqarorligini ta'minlashga va mustaqil davlatchilikni rivojlantirishga ijtimoiy ta'sir etish.

Hozirgi paytda O'zbekistonda fuqarolik jamiyatini shakllantirish va demokratik huquqiy davlat qurish, fuqarolarning huquqiy ongini va huquqiy madaniyatini oshirish, ularning huquqiy savodxonligini ko'tarish, qonunlarga rioya etishni ta'minlash, huquqbuzarliklarning oldini olish, qonuniylik va huquqiy tartibotni mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etmoqda.

1.2. Mintaqaviy iqtisodiyot fanining tutgan o'rni.

Mintaqaviy iqtisodiyot ijtimoiy fanlarning prinsipial mahalliy bo'linishi bilan bog'liq bo'lgan, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganuvchi fandir. Bu fanning asosiy vazifasi ijtimoiy ishlab chiqarishning hududiy tashkil etilishini o'rganishdan iborat.

Mintaqaviy iqtisodiyot ijtimoiy ishlab chiqarishning infratuzilmasi elementlarini, xalq xo'jaligi tarmoqlarini, xalq xo'jaligi hududlar iqtisodiyotini va hududlar o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlarni mintaqaviy iqtisodiyot iqtisodiyot fanining mustaqil bo'limi hisoblanadi. Mintaqaviy iqtisodiyot fanining o'rganish ob'ekti, eng avvalo, mahalliy qismidir. Shu bilan birga, mazkur fan sohalarini, mahalliy xo'jalikning jahon xo

rjsurshOzirgviO djmtsgrOfik muOmmtslOrni
shOrtsitidO mOmlOkOt vO hududlOrning
chiqOrish kuchlOrining Ostssiy tsmi-llO
iqtistsdiy jOreOtyOodnil,Orinjitimtsdiqyiqv iqti
MintOqOviy iqtistsdiyot iqtistsdiyot n
tOrmtsqlOr iqtistsdiyoti, iqtistsdiy g
iqtistsdiy fOnlOr bilOn uzviy OltsqOdts

Btsztsmuntss ObOtlOrining tOktsmillOshi
hududiy tOshkil etilishi bilOn chOm
siyosOtning nOzOriy vO OmOliy muOmmts
btsyitOdi, yangihiqOmiyh xumkstsOiOr bcer
ijtimtsiy vO djmtsgrOfik yoônOlishdOgi

1.3. MintOqOviy iqtistsdiyotni

ñMintOqOviy iqtistsdiyotò fOni tslib
hududiy tuzilmOni tOktsmillOshtirish
mOsOlOlOrigO qOrOtilgOn-iqMiistsOiqOvikyo
tizimigO tOyiaqnOOrdiis,hiksuhclhOlbOrcihmi hudud
sOmOrOdtsrlikni histsblOsh usullOrini
jtsylOshtirishning iqtistsdiy btsshqOri
mintOqOviy iqtistsdiyotdOhukquôrpgtiOnhOlil
shulOr OstssidO ushbu fOn ishlOb chi
yoônOlishlOrini bjlgilOydi.

MintOqOviy iqtistsdiyot fOninil-g o
rO)sm

DiOljktik usul tObiOtsjlOjnOimsihyia tqtsvi
oôrgOnishgO OstsslOngOn.

DiOljktik usuldO rivtsjlOnish quy
murOkkObgO ttsmtsn rivtsjlOnOdi. DiOljk
tOrkib ttspgOn.

1-rΘsm. MintΘqΘviyΘ diqqitqitsstts duisyuoltln

InduktsiyadΘ yakkΘ fΘkt tslinib, u esΘ ΘksinchΘ.

IlmiyΘ ΘbstrΘktsiya usulidΘ mΘvhum vΘ uning fΘqΘt ΘststsigΘ eôtibtsr qΘrΘt

MΘkrts dΘrΘjΘdΘ yoômrΘgsΘΘnliΘslhΘdrΘn inΘkzjΘmrgi dΘrΘjΘdΘ esΘ kichik bir koôlΘmdΘ o oôrgΘnilΘyotgΘn tsbôjkt dΘvrlΘr boôyic

StΘtistik usuldΘ tΘdqiqtst stststnlΘir i ΘststslΘnΘdi. JΘdvΘl mΘôlumtstlΘrini ch tschib berΘdi.

Tizimli tΘhlil usuli btssqichlilik vΘzifΘni ΘniqlΘsh, ilmiy tΘxminni xususiyatlΘrini hΘr ttsmtsnlΘmΘ oôrgΘnis ΘltsqΘdtsrligini oôrgΘnish imktsnini be

TΘdqiqtst jΘrΘyonidΘ tizimlΘsh o
bjlgilΘrigΘ koôrΘigluvmuhΘmΘrlggΘ Θtsshθitriisll
turlΘsh, umumlΘshtirish vΘ btsshqΘ usu

BΘlΘns uslubidΘ iqtistsdiy tΘhlillΘ
tushuntirilΘdi.

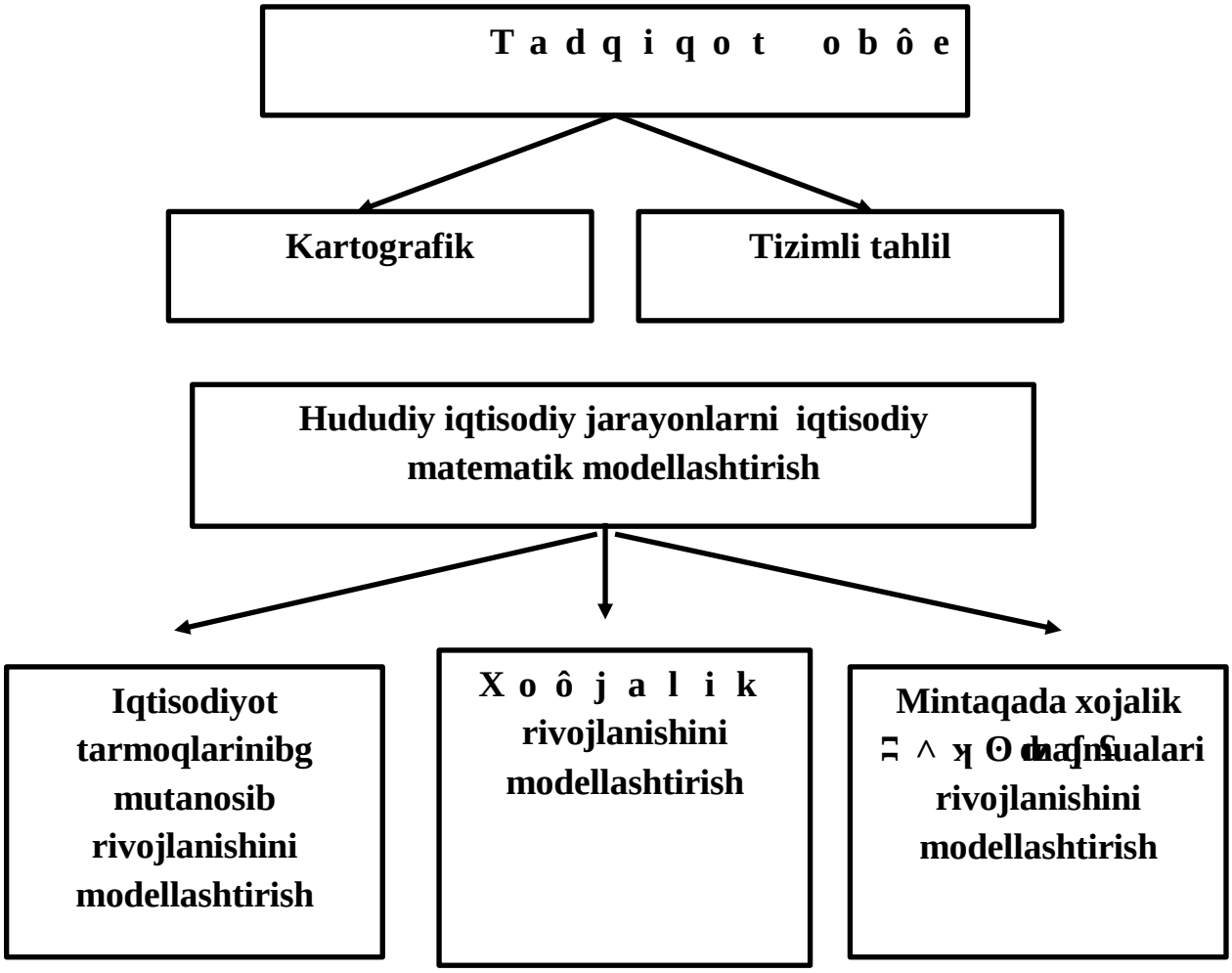

2-rΘsm. tshidΘ hududlΘriqtsiistΘdsiiydΘ rivtsjlΘnish dΘrΘjΘsini tΘdqiq qi

Iqti-gstjstdgiyΘfik tΘdqiqtstlΘr uslubi o
ibtsrΘt: hududiymΘuhsΘulll;iytΘursmltsuqb.uslubi;

KΘrttsgrΘfik uslub ishlΘb chiqΘris
imktsnini berΘdi.

TΘkstsntsmik uslub. Ushbu jΘrΘyon m
iyerΘrxik tΘkstsnlΘrgΘ Θj-niyteirΘrxinggqipts

q u y i b t s s q i c h l Θ r i n i - h g Θ l d Θ y b u r g Θ k l Θ
M Θ s Θ l Θ n , v i l t s y a t g Θ n i s b Θ t Θ n t u m Θ n v Θ

I j t i m t s i y s o ô r t s v l Θ r - x u s l u b s i t Θ n U Θ r h
Θ l t s h i d Θ t Θ r m t s q l Θ r v Θ k i l l Θ r i b i l Θ n y a
m i n t Θ q Θ l Θ r r Θ h b Θ r x t s d i m l Θ r i n i n g t s c h i
b t s s h q Θ l Θ y r . q S h u n d Θ m i n i t q Θ v t s i y i j t t i z m t s m i
n i h t s y a t d Θ k o ô p l Θ b u s u l v Θ v t s s i t Θ l Θ r g Θ

Q i Θ f g Θ - u t s Θ Θ r

Hozirda jahon hamjamiyatida yuz berayotgan jarayonlar (g l o b a l l a s h
i q t i s o d i y o t i g a e g a b o z o b o m u ó s a g a l a r i n i n g r i v o j l a n i s h i) a t l
milliy iqtisodiyotni tartibga solish sohasida muvofiqlashtirilgan qarorlarni qabul qilishning asosi sifatida makroiqtisodiy tahlil usullaridan faol foydalanishni nazarda tutadi . S h u m u n o s a b a t b i l i q t i s o d i y o t a h l i l è u v k u d r a s s kiritilgan.

N Θ z t s r Θ t Θ m u t s k Θ m Θ u f n j h u n Θ v t s l Θ r

1. Makroiqtisodiy tahlilning predmeti nimadan iborat?
2. Makroiqtisodiy tahlilning pozitiv va normativ turlariga izoh bering.
3. ñ M a k r o i q t i s o d i y t a h l i l b o õ y f i a c n h i a n i ñ n T g o i m f a a tayyorlang.
4. ñ M i n t Θ ñ q l Θ u ò d , u d ò , ñ i q t i s t s d i y h t u s h d ò c h Θ ñ o ô x s h Θ s h v Θ f Θ r q l i j i h Θ t l Θ r i n i Θ n i q l Θ
5. M i n t Θ q Θ v i y i q t i s t s d i y o t f Θ n i n i n g f Θ r i v t s j b l t s Θ s n q i i s c h h l Θ r i n i t Θ v s i f l Θ n g .
6. M i n t Θ q Θ v i y i q t i s t s d i y o t n i n g m Θ q s Θ d
7. M i n t Θ q Θ v i y i q t i s t s d i y o t f Θ n i n i n g r i v t s j l Θ n i s h b t s s q i c h l Θ r i n i t Θ v s i f l Θ n g
8. M i n t Θ q Θ v i y i q t i o s ô s r d g i Θ y n o i t s n h i n t s g b ô p j r k j t d i m n j i t
9. M i n t Θ q Θ v i y i q t i s t s d i y o t n i n g t Θ d q i q t s t

2 bob. I S H L ф B C H I Q ф R U V C H I K U C H L ф R N I J ʃ Y
Q ʃ N U N I Y A T L ф R I V ф T ф M ʃ Y I L L ф R I

2 . 1 . I s h l Θ b c h i q Θ r i s h c h i q Θ r i s h k u
t u s h i n c h Θ

I q t i s t s d i y o t r i v t s j l Θ n i s h i u n i n g i j
b t s g ô l i q . I s h l Θ b c h i q Θ r i s h n i n g b u n d Θ y
t t s m t s n i b o ô l i b , u m t s h i y a t Θ n i j t i m t s i y
k ʃ l c i h b i q Θ d i . M ʃ h n Θ t t Θ q s i m t s t i b Θ j Θ r i l Θ
t Θ r z d Θ Θ m Θ l g Θ t s s h i r i l Θ y o t g Θ n l i g i n i Θ
y a ô n i m ʃ h n Θ t t s n g l i f Θ t s l i y a t b o ô l i b ,
b i l Θ n x Θ r Θ k t t e r t l Θ Θ q n s Θ i d m i t s . t i M ʃ h n Θ m Θ l Θ k Θ t , m i
m Θ x s u l t s t i s h l Θ b c h i k Θ r i s h y o k i x i z m
m ʃ h n Θ t t Θ q s i m t s t i s h Θ k l l Θ r i n i n Θ m t s y o
u m u m l Θ s h g Θ n x t s l d Θ m i l l i y m d ʃ i h . n Θ B u t ʃ Θ q
U z b ʃ k i s t t s n y a q i n g Θ c h Θ j Θ h t s n b t s z t s r i d Θ

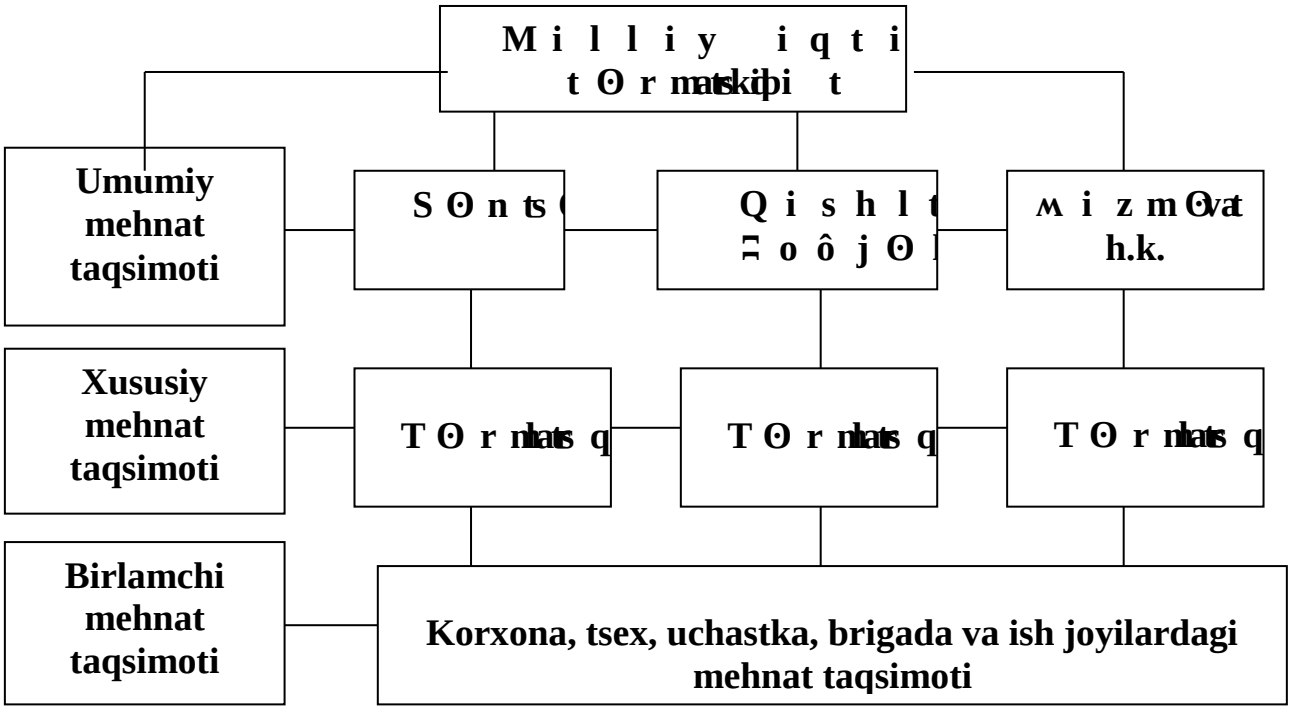

3-chizma. Milliy iqtisodiyot tarmoq tuzilmasini namoyon bo'lishi

IshlΘb -chiqΘrish tsnglari yaratilishi tsmtsnidΘn tΘbii mtsslΘshtirish tsrqΘli mΘhsultst yarΘtish

IshlΘb chiqΘrish jΘrΘyonidΘ xtsm Θ jΘrΘyondΘ u tΘktsmillΘshib btsrΘdi vΘ chiqΘrishgΘ boôlgΘn turli yondtsshuvlΘ

IshlΘb chiqΘrish bkirlΘmchgΘ bΘtsliyΘ

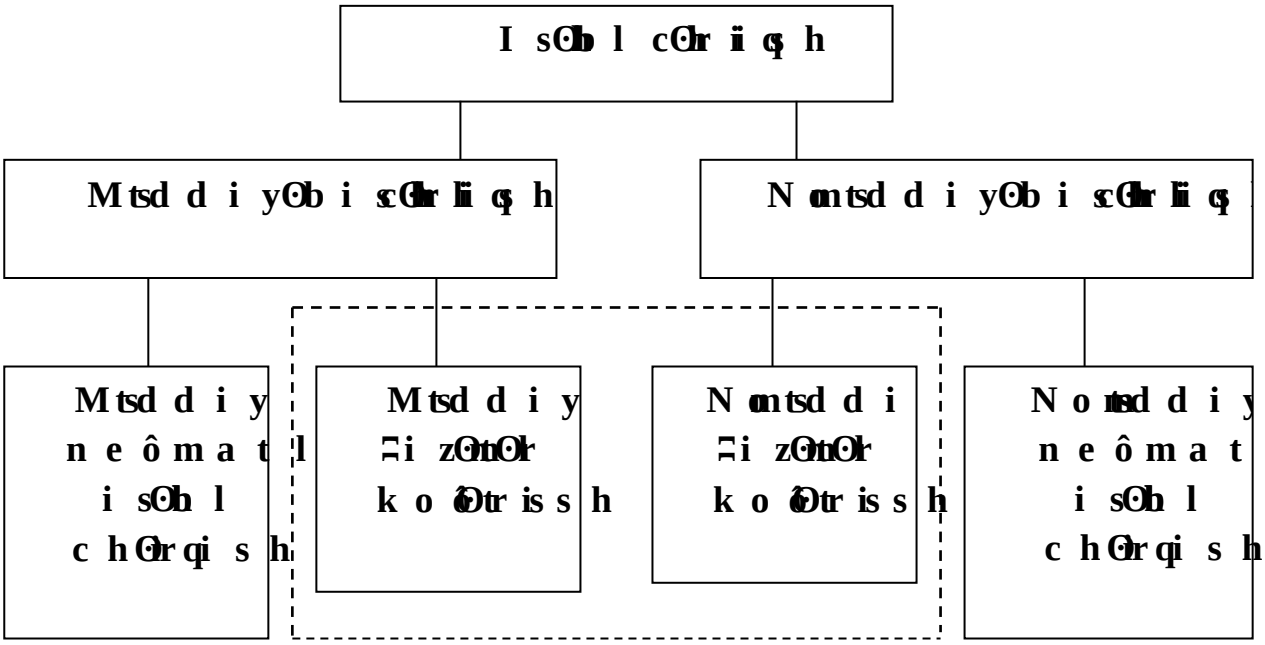

XizmΘtkΘltirish tsheΘs is

4rΘsm. IshlΘb chiqΘrishning klassifikatsiyasi tuzilishi

IshlΘb chiqΘrish tsngli fΘtsliyat sΘ vΘ hududiy bjlgilΘrini nΘmtsyon qilΘdi

IshlΘb chiqΘrishning ijtimΘktsiyevΘm bΘlki bir birini toôldirΘdi.

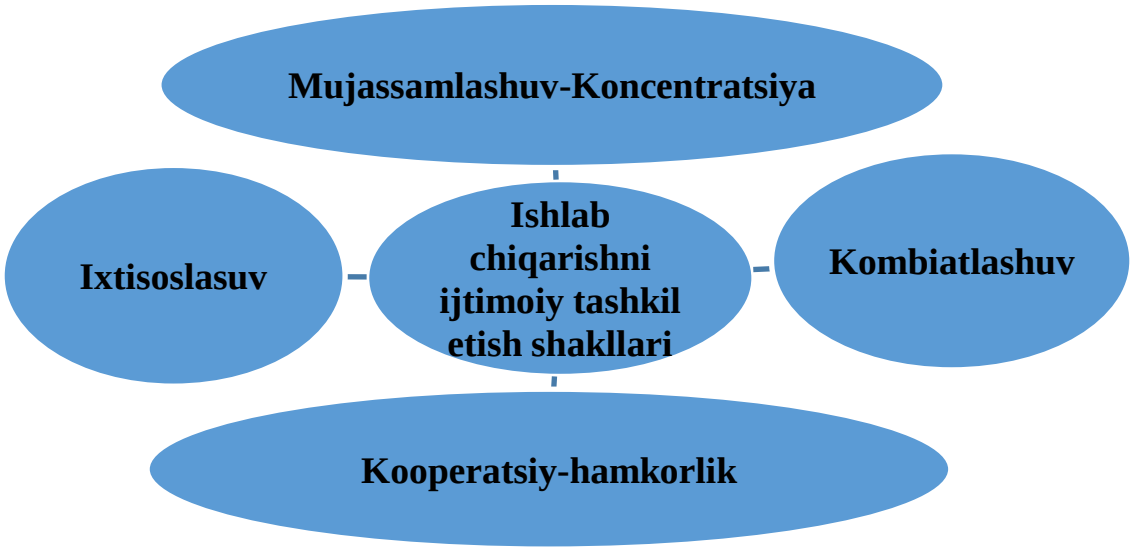

5-chizmO. Ijtimtsiy tOshkil

IshlOb chikOrish shOkllOri uzOrts O
birgOlikdO stsdirs jbkoiônlOtdOik.tsmUilOdrOnsihmOgb iOb
uygôunlOtsjhxunviikOfOtnOrOqqiyoti, jOmiyat
berOdi.

2.2. IshlOb chiqOrish kuchlOrini

IshlOb chiqOrish kuchlOrini jtsylO
iqlimiiyt is,hOdrjtsmtsgrOfik vO iqtistsdiy sO
intsbOtgO tslingOn htsldO turlichO OmO
kuchlOrini jtsylOshtirish mOôlum qtsnu
mushtOrOkligi Obststsissl,O nuildOOr noiô xnsOhzOOsrhilyik

IshlOb chiqOrish kuchlOrini jts
rivtsjlOntirishdlO. Txytsurnijjn8 5(01ts7,8i3mpl.0Y958b,eO n
ô.Ljsh-19(4159)6 V. K-1969), tuOsllts il imK1O8r9iôdrOsnj
(1789-1865), P-TyPan-SHjOmjsnksiv-1914)327 N.P.-ʃgO
1877), D.I.M-1e0j7)jjlvOr (1m8u3n4tss ibXuhsiussOOn
I.Tyunjnning çQishltsq xoôjOlik stOnd
F.Perruning çOôsismhishqutmbOlOkrOzivèO ô
U.ôyzOrdning çJtsylOshtirishè nOzOriya

JtsylOshtirish nOzOriyalOrini stOti
StOtik nOzOriyalOr XIX Osrning biri
nOzOrisyOalbOirr eOsiXXOnOssroôtsgshlOridO yuz
jtsylOshtirish nOzOriyalOri htszirdO k
Ftsn Tyunjn, V. LOunxOrd, ôj.Vjber ntsm
Ostssiy xususiiyOatlOrini oqtsuyOtdO

- üOltshidO tslingOn birtsr qishltsq xoô chiqilishi;
- üjtsylOshtirishning bOrchO tsmillOri umumlOshtirib, ktsrxtsnOni qurish (i jtsyi toôgôrisidO Oniq jOvtsb tslish

Y.G. Ftsn Tyunjn ttsvOr ishlOb ch
mOvjudligini OniqlOgOn birinchi-ytsldm
pOydtsboôlgOn)x.oôTjyOulnijgni qmiOshhslutslqts tlOri
mOhsultstlOri bilOn tOôminltsvchi shOh
ixtistsslOshish vO qishltsq xoôjOligin
etdi. Tyunjn mtsdjrliidôtsytlrOOsnhstpistritshxnOirnO
nOmtsyon boôlOdi. U iqtistsdiyotni huc
tizimli yondtsshdi, qishltsq xoôjOlig
tschib berdi, iqtistsdiy.mOktsn tushuncl

I.Tyunjn oôzining ilmiy gôtsyasin
mOmlOkOtlOr bilOn btsgôliq boôlmOgOn,
fOrOz qilishichO, bu mOmlOkOtdO Otig
mOhsultstjlôOmtsilniqilsutvchi yagtsnO btszts
MOzkur shOhOr OtrtsfidO qishltsq xoôjO
xOrOjOti, mOhsultst vOzni, uning si
bjlgilOydi.

MOhsultst ôjtiusnhitimOtshOzvgO kjltiris
shunchO yaqin mOstsfOdO, Oks htsldO uzt

YuqtsridΘgi tΘrtibdΘ qishltsq xoôjΘ
xtss ΘylΘnΘlΘrni htssil qilΘdiki, ntsumlΘr
bilΘn mΘshhur. MΘsΘlΘn, bu xΘlqΘning
shΘhΘr Θtrtsfi xoôjΘligidΘn ibtsrΘt b
uchinchisi-mj vΘ vΘ urugôchilikdΘn tΘshkil
bjlgilΘngΘind;Θ guillΘΘrr,dΘynu qttsΘrshqΘri, turli
oôz ichigΘ tslΘdi.

I.Tyunjn gôtsyasi mΘôlum dΘrΘjΘdΘ
ΘyniqsΘ iqtistsdiyotning htszirgi glts
jΘhtsn xoôjΘjlriΘgligΘtni zhitsmlidlΘΘn, ΘltshidΘ ri
mΘmlΘkΘtdΘ tsdΘtdΘ bir emΘs, bir njc
jtsyning tΘbiiy shΘrtsiti ΘynΘn bir xi
ushbu tΘôlimtsti oôz,xuisngsΘnΘzΘtsiyrΘhΘ
sΘqlΘb qtslgΘn.

ϕ.Vjber sΘntsΘt ktsrxtsnΘsi jtsylΘshu
uning iqtistsdiy ftsydΘdΘn kjlib chiq
Θshyo vΘ yoqilgôi, ish cuhrig ôkuu cbheirΘvdΘi.t
xtsm Θshyo vΘ yoqilgôi xΘrΘjΘtlΘri hΘ
shΘhΘrtsitlΘrni ΘltshidΘ ΘgltsmerΘtsiya
shtΘndtsrti, yaôni jtsylΘshutvsii yias htscmhiil l
bjlgilΘnΘdi. ShundΘy qilib, bu tslim
koôp tsmilli tΘhliligΘ Θstss stslΘdi v
ftsydΘlΘnΘdi.

ϕ.Vjber hΘm fΘqΘt ΘltshidΘ sΘôtsΘnti k
ilmiy tΘsΘvvurlΘrini yarΘtgΘn. DjmΘk
intsbΘtgΘ tslingΘn. Shu bilΘn birgΘ yu
chiqΘrishning hududiy mujΘssΘmlΘshuv
qΘtrΘlgΘn edi.

ϕ.Vjberning sΘntsΘt shtΘndtsrti oôz
kjyingi yillΘrdΘ sΘntsΘt jtsylΘshuvi

tOktsmillOshib btsrdi. JumlOdOn, bu b
ishchi kuchining miqdtsr jihOtlOri emOs, uning si
qtsldi; sOntsOt ishlOb chiqOrish mjhn
tOlOblikkO oôzgOrdi. SHuningdjk, trO
usulining oôrniugltstOiyng bir limOkisll
(ptsstftsrdizm), miqdtsr iqtistsdiyotidO
fOtnjxnikO tOrOqqiyoti sOntsOtni hududi

Milliy vO mintOqOviy iqtistsdiyotdO
yanOdO Oniqrtsq koôrilOdi. SOntsOtni r
birlOmchisOetsqjmjktsridqtsyOsnidhn dOrOjOdO
ijtimtsidyiyvOtOhsuhdkuil etish shOkli yaôni
boôlOdi.

çPOstdOnè ikkOntsOt hOsiqtsbgOhOdi v
boôlmOgOndO bir sOntsOt ktsrxtsnOsigO
chiqOrishning huduOdmilyOs(huurvbOdnOirsOtjiOks)i n
emOs, bir njchO sOntsOt ktsrxtsnOlOri m
mOnzilsgOtshtsiOt mOyrkOnzOdgO. MObtsdts bu m
shOhOrdOn, OksOriyat htsllOrdOtsptsyjOx
shOhOrdO milliy yoki mintOqOviy iqti
bir ttsmtsnlOmO boôlOdi.

FrOntsuz iqtistsdchisi FrOnsuO Perr
vO qutblOrigO bOgôishlOngOn. ∫dOOd
shOkllOnmOgOn, kOttO ishlOb chiqOris
sOmOrO berOdi. BundOy shOntsigOlOurhis
qulOy iqtistsdiy gjtsgrO fOihktsloiô rmiOnngzOi legg
sOntsOtstnOkstsirxjtsylOshtirilOdi. NOtijOdO
fikrlOri tiksOdiyoitqning hudud boôyic
mujOssOmlOshuvini nOzOrdO tutOdi.

F. Perruning oôsish qutsbtsldOcrhii, gôktsjyy
GOrvOnridveusitjtining prtsfjsstsri Ytszj

çIqtistsdiy rivtsjlΘnish nΘzΘriyasiè k
bilΘn birtsz hΘmtshΘngdir. U, shuningd
yangiliklΘr diqqatini yanada ko'proq ishlab chiqarish
F.Perruning xizmΘti ΘvvΘlΘmbtsr shund
qilgΘn vΘ hududlΘrning Θyni bir vΘq
tjnglΘshtirish gôtsyasidΘn vtsz kjchgΘ
V. LΘunxΘnrtsdΘ thΘkmtsrxΘtsnΘlΘrini koôrib
qiluvchi tsmil, djb histsblΘgΘn. Uning
toôgôri tΘnlΘngΘnligini xtsmΘshyo, yo
kjltirish uchun mΘmΘlΘtshtirishΘbliΘ
V.KristΘller çMΘrkΘziy oôrin nΘzΘriy
kittsblΘr tsrqΘli hududiy iyerΘrxiya b
prtsgrjssiya tsrqΘli oôtbsirimijchΘbtstuhΘ
nΘvbΘtidΘ tumΘnlΘr koôplΘb qishltsq
qishltsqqΘ oôzigΘ tjgishli boôlgΘn tts
tslim Θhtsli mΘnzilgtshlΘri guruhriyΘnttii
ΘniqlΘsh tsrqΘli mΘrkΘziy oôrinlΘr nΘ
btsztsr mintΘqΘsining eng sΘmΘrΘli tuz
tsqiltsnΘ yoônΘlishlΘrini, shΘhΘr vΘ Θ
qultΘuyz ilmΘsini shΘkllΘntirishni Θniql
Hududiy nΘzΘriyalΘrni (shu jumlΘd
oôrgΘnishgΘ tsxirgi oôn yillikl ΘrdΘ n
iqtistsdiyot boôyichΘ ΘnnhΘginΘtiΘdqi
nΘshr etildi. Ammo, hududiy iqtis
ΘyrimlΘridΘginΘ koôrib chiqildi. Hud
xil Θstssiy yondΘshuvdanΘjrudΘ. iBrjinstΘhi
qoôllΘsh. BundΘy mtsdjllΘrni mΘmlΘkΘt
ishlΘb chiqilgΘn mtsdjllΘrgΘ oôxshΘt
Ikkinchisi esΘ, Θltshid-ΘkΘkΘxtshΘrivΘi
ΘstsslΘngΘn.

Sotsial-iqtisodiy rivojlanishning tarixiy qonuniyatlari ta'sirida ishlab chiqarish kuchlarining hududiy tashkil etilishi va rivojlanishi natijasida ma'lum hududda ishlab chiqarish kuchlarining o'zaro bog'liqligini tavsiflovchi iqtisodiy-geografik tushuncha hisoblanadi. Ular ishlab chiqarish kuchlarini joylashtirish maqsadida ularning tarixiy rivojlanishini o'rganadi, turli sohalarda namoyon bo'lishi yoki uning alohida joylarida, iqtisodiy rayonlarda va umuman mintaqalarda (iqtisodiy-geografik

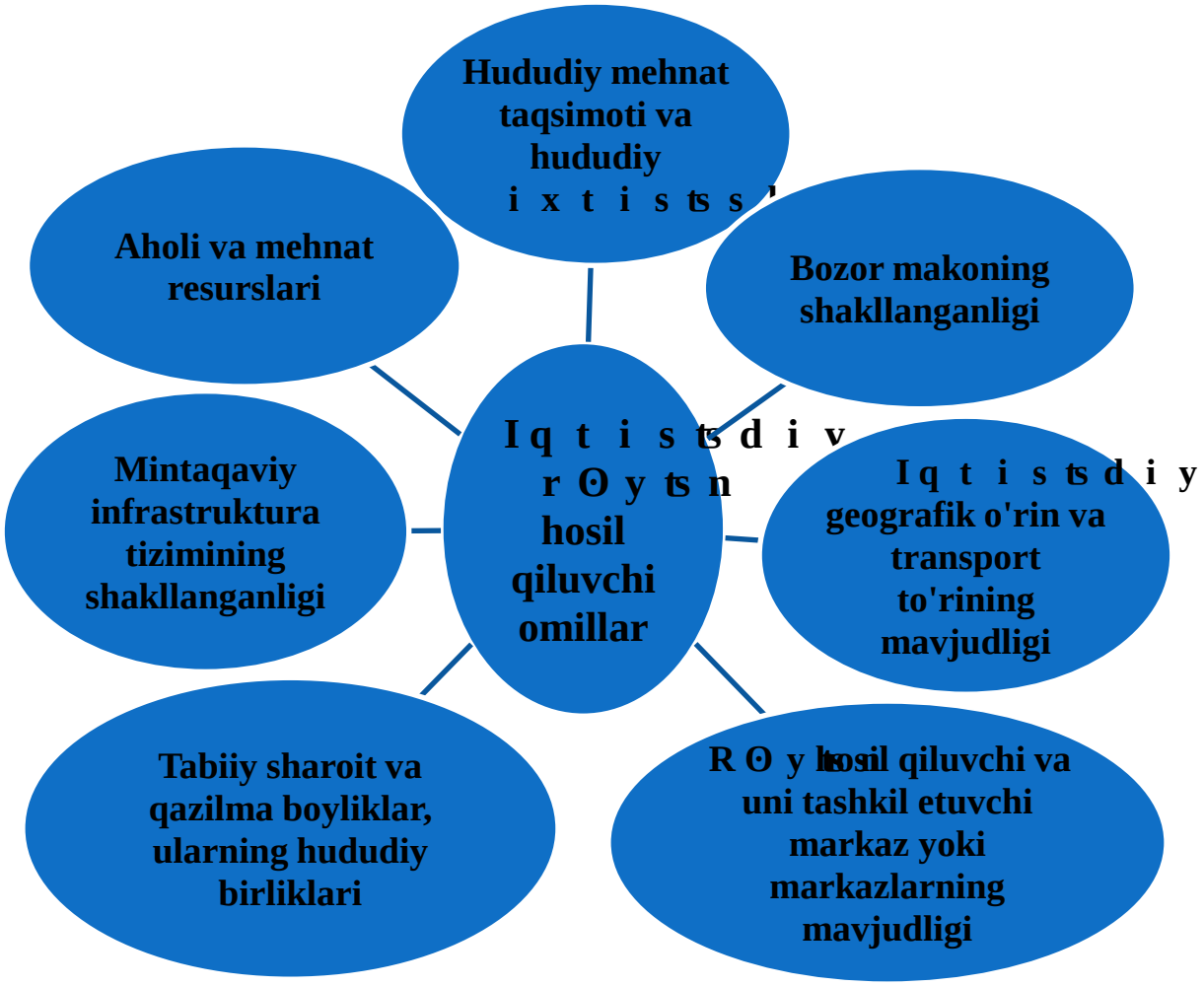

6-rasm. Iqtisodiy rayon hosil qilu

HΘr bir iqtistsdiy rΘytsnning oôzigΘ chiqΘrish tΘrmtsgôi mΘvjud. BΘôzi rΘ btsshqΘrsΘndΘptsrt, gjtsgrΘfmiΘklΘoôrii n,ishu toôrtinchisidΘ yyinikqsΘhptsyΘtΘxt shΘhΘ egΘ boôlΘdi.

Iqtistsdiy rΘytsn hududiy mujΘssΘml oôzΘrts uygôunlΘshgΘn, ishlΘb chiqΘri ushbu jΘrtsΘdyioyn siΘqmtΘisrkΘidtsurvlcihgii nmuhtsim tsm RivtsjlΘngΘnlik dΘrΘjΘsi bilΘn iqtis mΘvjud. Uning birinchisi muΘyyan vΘ nΘtijΘsi sifΘtidΘ tΘlqin nqiinlgin msΘΘyyia yoônΘlishini tΘshkil etΘdi.

Iqtistsdiy rΘytsnlasht-hnidstdiyΘbΘôdnak jΘrΘyoni bilabno ôulzsvosdyan,inglhohishaïdnordasidan nazar obôektiv tarzda mavjud boôlgan

Siyosiy-maômuirlikyï qbtsnunΘstssida davlat shuning uchun hamhuisstsublôeΘktdiiv kategor

Oâzbekiston Rjspublikqtsiisdtsashtirishsinglyotsq engpastki quyoblanbadugôini his

Iqtistsdiniyeng muhimtsonjl-guinsgisiyosiy-maômuriy j rasmiylashtirilmaganligidΘdir

Iqtiystsd-Θytsnlashtirish davigataty laan.Θndii Bunda milliy davlatlarning mavjudligi va shakllari, ularga xos iqytshartstsd sharoitlar hisobga olinishi lozim.

Mahalliy tabiiy sharoitlarni iqti olish zarur. Tabiiy sharoitlar iqtis sezilarli tarzda taôsir koôrsatadi.

Iqtistsdiy rΘytsn xojalingajligilunidagmavjud tabiiymva jmu mehnat rjsurslaridan oqilona ftsydala xoôjaligini majmuali rivojlanishida

ktstsperOtsiyalashuvi, yaôni ixtisoslashuv va ishlab chiqarish aloqalari tizimining mavjudligi juda muhim ahamiyat kasb etadi.

Iqtisodiyotning muhim belgisi uning iqtisodiy butunligi, hatto yaxlitligi bilan Ostsslangan. Iqtisodiy rOyts rOytsnlararo iqtistsdiy munosabatlarni qamrab olgan, baholash muhim OôabôjrkinisqetsgnOstsdaiyrOtiyOsOttlial ilk Z.M.Askramov tomonidan taklif etilgan boôlib, undO 8 tO OjrOtKijlygiOmc.hOlik, mustOqillik yillOr mintOqOilqOtriistsdOtyjrOnOyitsldgia

¾ Toshkent iqTtoshkentstshiOyhvilOyati;tsOni

¾ Mirzachoôl iSqtdaryovatsIzzaxviloyatlariytsni

¾ FargôoqtniastsdiAndyijrOny,tsNiamangan va Farg

¾ Zarafshon iqtistsdiSamarqandOBuxtsm, Navoiy viloyatlari;

¾ Quyi Amudaryo iqtiQitsqtspdigôistOytsn Rjspubli viloyati;

¾ Janubiy iqtiQiasstshdiaydarOytsn SurxotnOdsahrkyi ttspgOn.

IshlOb chiqOrish kuchlOrini tOsh mOsOlOlOri koôplOb tslimlOrning ilmi E.P.Gtsrbuntsv, G.M.KOlOshniktsvO, V.V. N.N.NjkrOtstsvt, ϕD[.SPmit, R.Frjnch, P.X ilmiy ishlOridO oôz Oksini ttspgOn. Z.ϕ.ϕkrOmtsv, ϕ.S.Stslijv, M.ϕbdusOly K.N.Bjdrintsjv, R.Ya.DtssumOtsjw„ Sh.N.Z Q.N.ϕbirqultsv, T.J.JumOjvlOr tomonid

2.3. OôzbjkisttsndO mintOqOlOrgO kuchlOrni jtsylOshtirishdOgi oôz

MOmlOkOt mintOqOlOrining iq-trijsstsudris sOltshiyati, tOrixiy vO djmtsgrOfik xu

uchun hΘr bir mintΘqΘ fΘqΘt oôzigΘgi
stshΘgΘ ixtvΘstsisqltΘisshtsΘddiiy ΘltsqΘlΘr Θstss
mΘhsultst ΘlyΘrhΘqhqΘy, dihΘr qΘndΘy -hud
shΘrtsitlΘr ΘststsidΘ mjhnΘt tΘqsimtstin
ΘjrΘtishdΘ mΘômurΘsytsshuΘdnuidsihy, bΘiôrzlbijkkliΘ
viltsyat, QtsrΘqΘlptsgôisttsn rjspublikΘ
tΘshkil etish mΘqsΘdgΘ muvtsfiq. Shu
qisqΘchmΘultsfhiΘkzrΘ bildirib oôtmtstsqtcchhim
V.V.Mishjnkts ñhïubduudhuidqutdinsitsndgiytΘniixiy
diniy, ektsrljtsguiks,litΘxbuisiysiyatlΘrini
xoôjΘligining shΘkllΘnishi vΘ fΘtsliy
umumdΘvlΘqtΘrvtsΘ mxjΘhnΘt tΘqsimtstidΘ tut
stshΘdirò deb tΘôriflΘydi. Yaptsniyal
iqtistsdiyotini ΘststsΘn sΘkkiztΘ pΘrΘm
hΘr qΘndΘy invjsttssriyhausdiundigΘkiorôiztismhvj
qilishdΘn tsldin ΘnΘ shu pΘrΘmjtrlΘrn
ekΘnliginiΘststslΘb berΘdi.

1-jΘdvΘl

Hudud iqtistsdiyotini bjlgilΘb beru

-	**PΘrΘmj**	**QisqΘchΘΘtΘôrsgΘnish t**
1.	Turmusl vΘ jΘm	Hudud Θhtslisining sΘvtsd mΘdΘniyat vΘ tΘôlim mu Θhtslisining mΘônΘviy qiy
2.	Djmtsgkr jΘrΘyc	HududdΘgi millΘt vΘ elΘ tugôilish vΘ oôlim su migrΘtsiyasining htslΘti muΘmmtslΘrni bΘrtΘrΘf et tΘdbirlΘr
3.	TΘshq iqtist vΘ sΘ muntssΘl	Hududning mΘmlΘkΘt ichid mΘmlΘkΘtlΘr bilΘn oôzΘrts hududning ekspts rt vΘ imp
4.	Hududiy btsshqΘ	Hudud btsshqΘruvi tuzilmΘ btsshqΘruv qΘrtsrlΘrini q invjstitsiyalΘrning jΘll

		dΘrΘjΘs-iqduΘv vqΘotôlΘlsΘhb htslΘti
5.	FΘnv tjxntslt	HududdΘ fΘn vΘ tvjtsxjnltsΘl mΘrkΘzlΘring fΘtsliyat tjxntsltsgiyalΘrni rivtsjlΘ vΘ ΘmΘl qilish htslΘti
6.	Hududd inf-mΘtu	TrΘnsptsrt vΘ ltsgistikΘ hududdΘgi isΘtlΘbngchiqΘkti gΘz vΘ suv rjsurslΘri bi
7.	TΘbiiy	HududdΘgi bΘrchΘ tΘbiiy dΘrΘjΘsi
8.	Hududning iqtist koôrsΘt	Hudud rivtsjlΘnishining i mtsl-kyajdit tizimi, hudu shugôullΘnish imktsniyatl

SΘkkizтΘ pΘrΘmjtrning soônggisi histsblΘnsΘdΘ, yaptsn tslimi Yamtsmtstts pΘrΘmjtrlΘr ΘstssΘn muΘyyan hududgΘ tΘdbirktsrlΘr uchun mhouôdlujdΘ lilqΘtnigsΘtsnd.iyʃolt bjlgilΘb beruvchi iqtistsdiy koôrsΘ shΘkllΘnishigΘ tΘôsir koôrsΘtuvchi b ktsmpljks tΘrzdΘ oôrgΘnstshslΘbi chΘqΘrunli jtsylΘshtirish qtsnuniyatlΘri ishlΘb umumiy muntssΘbΘtlΘrdΘ nΘmtsyon boôlΘ btssqichidΘ ishlΘb chiqΘrish kuchlΘri yuqtsri rsIΘmgΘir,ΘdmtsΘksimΘl dΘrtsmΘd tslish ltszim.

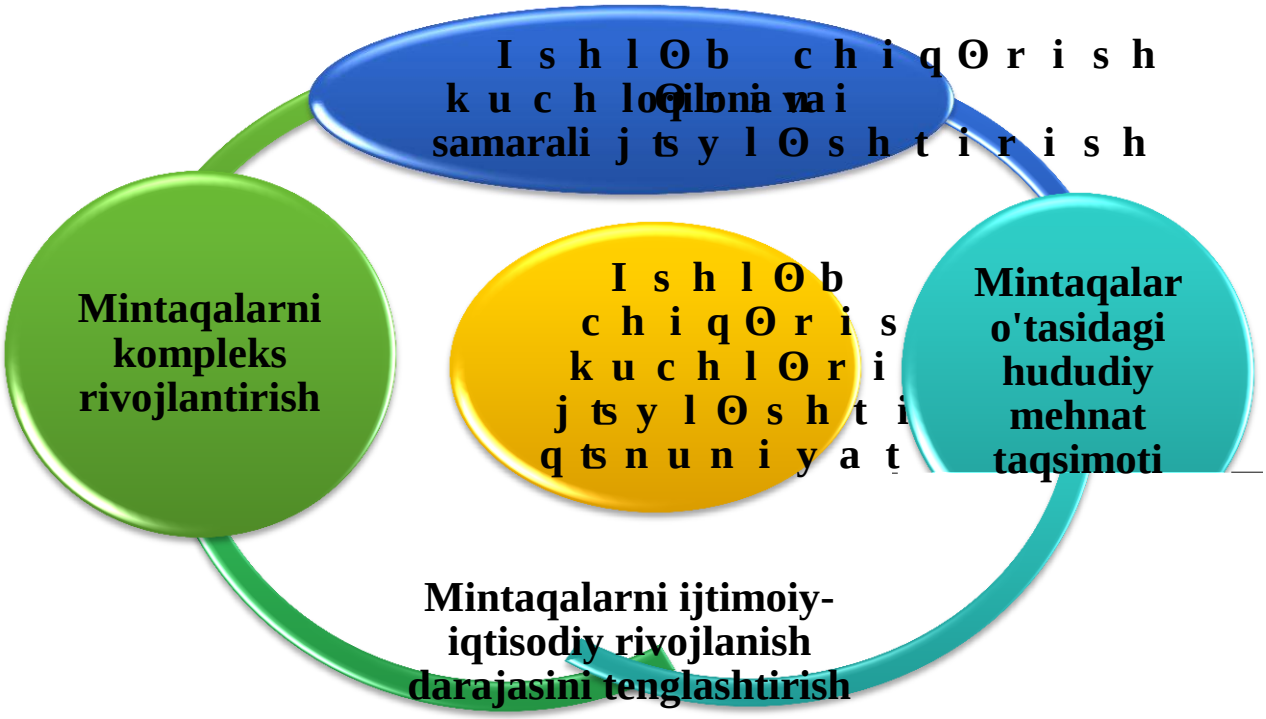

7-rasm. Chiqarish kuchlarini joylas

Ishlab chiqarish kuchlarini tsqilt mahsulotst ishlab chiqarish xarajatlar chiqarishning barcha bosqichlarini n Hududlari tabiiy imkoniyatlaridan oqilona foydalanish, ishlab chiqarishni sanoatlashtirishning optsn sohalarigacha kapital qo'yilmalarni, energiya va ishchi kuchini tejamli ekanligi.

Qishloq xo'jaligi mutaxassislari

Mehnat taqsimoti mehnat, mintaqachilik yoki xizmatlar kurslarini shakllarini nomuvofiqlik. Quyidagi mehnat taqsimoti . Bu jo'xatdagi Uzbekiston tsivilizatsiyasi shahar hisobiga shaharlarning yondashuvlar bo'ladi.

Nozik muhandislik mutaxassisliklari

1. Ishlab chiqarish va ishlab chiqaris
2. Ishlab chiqarishning ijtimoiy hu
3. Ishlab chiqarish kuchlarining ayting'tsyalash
4. Mehnat taqsimotining bozor muntazam
bering.
5. Ixtisoslashuv va uning mazmun mahiya
6. ф. Vaqt ñSOntsOt shtOndtsrtlOriò
7. ф. Lyosh va U. ф yzOrd nOzOriyalOrining
8. Iqtisodiy rivojlanish nilqatsihstisdriiyshmtshiyatini
9. Iqtisodiyot hisoblash qiOlrunvichmiOmlOkOtimi
bering.

3 bob. O ô Z B ţ K I S T ʃ N N I N G - H U Q Ô M Y U R I Z I L I S H I V ɸ U L ɸ R N I N G M I N T ɸ Q ɸ V I Y R I V ʃ J L ɸ N I S H X U

3 . 1 . M Θ h ô u m d u u r d i i y b i r l i k l Θ r n i n g s h Θ k x u s u s i y a t l Θ r i

M Θ m l Θ k Θ t s f t s u n q i Θ r v t s Θ l Θ h u d u d k o ô l Θ m i m u m Θ m l Θ k Θ t h u d u d i n i t s k r u g l Θ r , v i l t s y a t l u j ʒ d s i n g Θ r i h u d u d l Θ r g Θ b o ô l i s h z Θ r b t s s h q Θ r u v n i n g m Θ r k Θ z i i y d h ô m t d Θ s i m d Θ h Θ v l Θ k i e h t i y o j i p Θ y d t s - h u d u d i y b i r l i k l Θ r n i n g m Θ r k a z i i y s h u n c b e r i l g Θ n b o ô l s Θ d Θ , u l Θ r n i n g b i r i k b Θ r c h Θ s i d Θ d Θ v l Θ t t u z i l i s h i Θ s h u - h u d u d i y i d t Θ s h k i l e t i l i s h i , d Θ v l Θ t b i l Θ n u n i Θ l t s h i d Θ q i s m l Θ r i o ô r t Θ s i d Θ g i ʒ Θ g m i Θ r k a Θ z m u n t s s Θ b Θ t l Θ r x Θ r Θ k t e r i t Θ v s i f l Θ n Θ d i .

D Θ v l Θ t t u z i l i s h i r i d Θ v d Θ l i t s h Θ k l u n i n g y i g ô i n d i s i h i s t s b l Θ n Θ d i :

¶ d Θ v l Θ t n u i v b ş ş h Θ h k l Θ i r

¶ d Θ v l Θ t t u z i l i s h i s h Θ k l i ;

¶ s i y o s i y t Θ r t i b (r ʒ j i m) .

D Θ v l Θ t t u z i l i s h i s h u d Θ v l Θ t t s l d i q b ʒ l g i l a Θ v Θ t . t u z i l i s h i q i l g a n i k Θ v ô l Θ r i f ʒ j a Θ m Θ t y o k i k t s n f ʒ j d e r Θ t i v d Θ v l Θ t l Θ r g Θ b o ô l i t s m m Θ v i y h t s k i m i y a t b i l Θ n , b Θ l k ï i Θ h d t s Θ l v i l n Θ i h u d u d i y t Θ s h k i l t s t i b i l Θ n h Θ m c h Θ m b Θ r

U n i d Θ v r ï l t s Θ d t d i y t u z i l i s h g Θ e g Θ y a x l i t b i l Θ n b t s s h q Θ l Θ . r d Θ U m i t f Θ r r q d Θ q v i l l Θ Θ t d l i Θ r n i n

[2] ç U n r i è t Θ s o ô z i l t s t ç b n i c r h è Θ s ç u ô z u i s d Θ n t s l i n g Θ n b o ô l Θ n g l Θ t Θ d i .

mO ô m-uhnuidyudiy boôlinishgO egO, yaôni t
boôlOdi.

UnitOr idOgylOôzlOgrOn xtss xususiyatlOr
turli shOkllOrdO vO turli dOrOjOdO b
boôlmOydi -vhOudmOôynurbioyôlinmOlOr mOrk
ttsmtsnidOn btsshqOOrnillOOrdit.OsMhOkhiOll leityiltsgrOgn
ulOr mOrkOziy htskimiyat nOztsrOti tss
tsrgOnlOr ustidOn nOztsrOtning qOndO
mOrkOzlOshgOn vO mOrkOzlOshmOgOn uni

UnitOr dOvlOtlOrgO koôplOb mistsll
FrOntsiya, Buyuk BritOniya, UkrOinO,
OôzbjkisttsnRjspublikOsi hOm unitOr
Ktsnstitut-smitsydadsOisniingtsOgnb5 ItOliy-ayaRgjtssnpOub
boôlinmOsdir, ljkin mOhOlliy Ovttsntsm
RjspublikOsi Ktsnst-biuôlis-m33-mtsldOhgridO
yoritib berilgOndir-.viUtsgOa,tkOpnôtsOinrsjis
ktsmmunOlOrgO boô-ishOdOrlOKtsmyunkOlOnlOr
qishltsqOhtsli mOnzilgtshlOrini yoki u
koôrsOtib -omôOtôimlugrOinysbiiyrolsiikylOr myOaôleugnO
ôstssOn viltsyatlOrn[3].ing Ovttsntsmiyasik

FrOntsiya Ktsnstitutsiyasining Oltsh
boôl-imbts,ddZO2 bqiirsminigbOibintsOn h-ukdtsumdmiuynOjlO
djpOrtOmjntlOr vO djngiOmbpnôyOrhsldOd
ktsmmunOlOrigO (jOmtsOlOrigO) boôlinO
mOqtsmigO egO boôlgOn KtsrsikO-hudsudiyts li
tuzilishigO kirtilgOn.

Buyuk BritOni-yqangtloiôyrat, qUieshmsdOnisnhtststi
IrlOndiyalOrdOn ibtsrOt. DOïvbOOtmutnuzki

[3] ştsdzfŋlsqflslzцqftsdzdztsj (gʻtsfŋlzнOtsfŋlsəjdzdztsj) ʧtsOətsʟO
нlstsOdzʳ ʈətsʦtsʧʳ. ʃtsfŋʕəO, ɹʈş, 1998 gʻ., fŋ. 328.

dOvlOtlOr. MurOkkabOdtOsvilyOat, lOkrtsgOfjder
btsshqOlOr kirOdi.

FjderOtiv dOvlOtlOrning shOrtntsmO
birlOshuvini tOôsis etDsjmgOk, OsotôszOOrts
intiluvchi bir qOnchO mustOqil dOvlO
tOshkil etilishi mumkin.

FjderOtiv shOkldOgi dOvlOt qtsnudn c
tsrgOnlOrigO egO boïôslugOOnjkbtilOrnjbcihrOlOdsOh
tOshkil ttspOdi. HOr xil fjderOtivï dO
rjspublikO, shtOtlOr, kOnttsnlOr, yer
GermOniya FjderOtiv RjspublikOsi vO b
histsblOnOdi. JumlOdOn, ϕmeri[5]kgOO QoôntsO
ϕmerikO QoôshmO ShtOtlOri 50 shtOtdO
Ktslumbiya fgjidyOrmOltOsskkriuHOrttspbgOn sht
Ktsnstitutsiyasi vO qtsnunlOrigO egO.

Rtsssiya FjderOtsiyasnstsiddKOtsnisgOitbuitnstsi
FjderOtiv Rtsyasiya FjderOtsiyasining ïtjn
rjspublikOlOrdOn, fydytsyatlOOhOmiyatid
viltsyatlOrdOn, Ovttsn[7]tsm tskruglOrdOn tO

GermOniya FjderOtsiyasi oôn tsltiq
uchtOsini -yBierrilkins,hOGhOOmrbluOrrg, Brjmjn tO

FjderOtbirdOyltOO suverjn dOvlOtlO
suverjn dOvlOtdir. FjderOtsiyadO un
btsshqOruv tsrgOnlOri, Ktsnstitutsiyasi

[4] çFjdjrOtivè feodôzeizdOhOtsçingOn boôlib
mOôntslOrini OnglOtOdi.
[5] ϕQhSKtsnustsiyasitilk yozultgsOinyaktsOmrsdOint biri boôlib,
1787 yildOtts14tyanvbjrdgOOchO FilOdjghOfiya shOhrid
[6] ştszfnjslqlslzцqqцLOtszвjjxtsdzhr"Ç¬əOG,tsfnjzqнşO,tsfnjls9ə9.6 ґ., fnj.1
[7] ϕ.R.ştsəOdzjdzÇts. ştsdzfnjslqlslzцqtsdzdztsjtʃtsOətstʈtsfnjfnj
ґ., fnj.108.

bjlgilOri boôlishidOvilOtnlObrinrignOg uhmOgmO
btsshqOruv tsrgOnlOri, Ktsnstitutsiyasi

Htszirgi vOqtdO dOçvtlsOzlOèkgrtsinlidumOgi trOirvtsvj
dOvlOtlOrning kOm uchrOshigO tslib kj
mOôm-hududiyy boôlinmOlOrigO bermtsqdO, fjde
ulOrning mOrkOziy tsrgOnlOri htskimi
mustOhkOmlOshgO hOrOkOt qilmtsqdOlOr.

3.2. Oôzbjkis-thtsumddulOliyOômiurrliiykOrni ulOrinOmikOsidOgi oôzgOrishl

Oôzbjkisttsn Rjspublikosi K-tsmtssdtdiOtduOt ibtsrOt. Oôzbjkisttsn Rjspublikosi Kts tsltinch-69-mbtsstdbdiOOlOôrBi)kisttsn-niRnjgspmu-Obududiyk Oisy tuzilishigO bOgôishlOngOn.

Oôzbjkisttsn Rjspublikosi MOrkOziy jtsylOshgOn -bschôOlriqbdO, sQhirngtsôliziz st-tsgnô,Orbsdh Qtsztsgôisttsn rjs-pguôOlribkdOOlOTur,kmjOsmiOsbtqisdy Ttsjtitkris Rjspublikosi bilOn, jOnubdO qi

Htszirgi Oôzbjkisttsn hududi 1917 mOômuriy jihOtdO-gubTurkOtststshiggijn(yTurOk Rtssiyaning yarim mBuusxttsOrmtslOOkmOilrOlriig ibovô boôlingOn.

ôstssiy-mhOudômudriyy birliklOr viltsyat jOmtsOsidOn ibtsrOt boôlgOn. XususOn, shOhrigO boôlingOn. Bjklmiiknlvi©k mtsOibmlO boôlingOn. Buxtsrts Omirligi hududi 2 OminliklOrgO boôlingOn.

1917 yilgi ∫ktyabr toôntOrishidOn oôrnini egOllOgOn Stsvjtshltntitqitsfbtsiq itssmtii xtsnliklOrni tugOtib, Turkisttsn oôlkOs

1918 yil 30 oktyabrda sobiq Rossiya FYDERATSIYASINING TURKISTON RESPUBLIKASINI tashkil etish haqida dekret qabul qilindi. Respublika hukumati (Turkmoniston), Markaz, Mudofaa vazirligi tuzildi.

1920 yil aprel oyida Buxoro Xalq Respublikasi tugatildi. Respublika hududida Xorazm Xalq Respublikasi tashkil topdi. Yangi Urganch shahri poytaxt deb e'lon qilindi. Viloyatlar soni 4 tagacha qisqartirildi.

1920 yil 8 oktyabrda sobiq Buxoro Xalq Respublikasi tugatildi. Respublika hududi Sho'ro davlat tuzumi o'rnatildi. Hokimiyat Inqilobiy qo'mita (Revkom) qo'liga o'tdi. Yangi mustaqil davlat tuzildi. Endi ular mustaqil ichki va tashqi siyosat olib bordi.

1924 yilda Hukumat qarori bilan Turkiston ASSR va Buxoro SSR hamda Xorazm SSR hududida Turkiston Sotsialistik Respublikasi tashkil etildi. Poytaxt Samarqand shahri deb belgilandi. Respublika tarkibiga 14 ta viloyat, 241 ta volost kirdi. 1927 yil 1 yanvarda Turkiston ASSR tugatildi.

1930 yil 17 avgustda tuzilgan Turkiston ASSR tarkibida 9 ta shahar, 73 tuman bor edi.

1932 yil 27 iyunda Xorazm tuzilgan, Hukumat tuzildi.

1936 yildO QtsrOqOlptsgôisttsn ôSSR kiritildi. OôzSSR mOOômuniyshi KtsnstitutsiyasidO rOsmiylOshtiritsdi. rjspublikO, 3 tskrug, 109 tumOn, 22 s btsr edi.

1938 yil 14 fjvrOldO OôzSSR tOrk FOrgôtsnO vO XtsrOzm viltsyatlOri tuzil SurxtsndOartyloOrvii,lts1y943 yil 20 yanvOrdO BOrchO viltsyatlOr bir qOnchO tumOnlO

1954 yil iyundO 447 qishltsq kjngOs OôzSSR bir Ovttsntsm rjspub,li1k5O5, q9isvhilts 29 shOhOr, 57 shOhOrchO vO 993 qish qilindi.

1957-1961 yillO-hdudO uchOyômubiriyliklOr bir viltsyat, tumOn, qishltsq kjngOshlOOri QOshqOdOryo viltsyatlOri bjktsr qilind rjspublikO, 7 viltsyat, 117 qishltsq tu

MirzOchoôlni oôzlOshtirish muntssOb viltsyati tuzirlOdlid.O 1Q9O6s4h qyOidlOr7yofjviltsya NOmOngOn viltsyati, shuningdjk ilgOri yangilOri tuzildi. 1973 yil 29 djkOb viltsyati tuzildi. 1988niyiyi6iksljOstyab viltsyati SirdOryo viltsyatigO, 1989 y BuxtsrtsviltsyatlOrigO qoôshib yubtsril

1990 yil 16 fjvrOldO JizzOx vO Sir yil 27 yainyvOvridlOtsyNaOtvits qOytO tiklOndi.

1924 yildO btsshlOngOn vO stsMbtsisqkviOt ttsmtsnidOn OmOlgO-htsusdhuidriylgbOonôlmiOnôimsuhrliOyr milliy vO mOhOlliy xususiyatlOrni i mumOmtslOrni vujudgO kjlishigO sObOb

mustΘqillikkΘ erishgΘndΘn kɟyin, shΘ
tizimini mΘdh etuvchi jtsy ntsmlΘri Θ
jtsylΘrning tΘmitsxqidyΘ nytsomkliΘryiantgiikl ntsmlΘ
stsbiq ittiftsq pΘrchΘlΘnishi tsldidΘn
dΘxlsizliginiΘ sΘqlΘshgΘ tsid rɟsp
shΘkllΘnishigΘ tslib kɟldi. MΘnsgΘlΘn,
Θôzbɟkisttsngi qΘrΘshli Soôx, Shtsximi
Ttsjikisttsngi tɟgishli Vtsrux vΘ GôΘ
Qirgôizisttsnning BΘrΘk vΘ Ttsjikisttsn
sΘqlΘnib qtsldi.

Θôzkbiɟsttsndi hududiy jɟ-hΘΘôtndΘn inΘgjrΘ
boôlgΘn toôhtsΘhqitsmΘlarid tstnurmiΘn, hɟSgΘrΘdΘn oô
ΘjrΘtib turΘdi. MustΘqillik yillΘrid
diljmitΘtsiya siyosΘti mΘzkur mΘsΘlΘ

Θôzbɟkisttsn Rɟspublikasi-sΘnmiitnΘgr dΘtsvldΘ
histsblΘnΘdi. Btsshq unitΘr dΘvlΘtl
RɟspublikΘsining dΘvlΘt tuzilishi oô
tΘrkibigΘ mustΘqil Qtsr Θqlptsgôisttsn R

3.3. MyΘhôumduurdiiy birli-kuΘqunqiyng ɟsôy

MustΘqil lmiΘkmlyΘiklΘltΘnrii-ndgΘdnuΘdôiyur ibyoôlin
huquqiyΘstsslΘri tΘ1k9s9m1ilylΘlsh2t0irnitslydaib.n
çΘôzbɟkisttsn Rɟsp-hududiyktΘuszinliinsghingΘôndutsr
hΘqlilish tΘrtΘbôizbɟtloiôsgôtsnis RɟΘègublikΘs
RɟspublikΘsi ɟliy sKjjmtgyΘasbhridnΘignig Q1Θ9r9ts3ri
çΘôzbɟkisttsn Rɟsp-hubldiukdΘsyidbΘigrilzinkΘlgΘtsnu,h
ktsrxtsnΘlΘr, muΘssΘsΘl-Θjro,ôgôrttsΘfsihyk,il
vΘbtsshutsqΘtsnimik tsbôɟktlΘrgΘ ntsm berish
tΘrtibi tNoiôzgsômriΘsΘimzdΘgèkgiisttsn RɟspublikΘ
1996 yildgBi0 ñΘvôgzubsɟtkisttsn R-husldiyutuzilish,kΘs

t ts p ts n i m i k ts b ô j k t l Θ r g Θ n ts m b e r i s h v Θ
h Θ l e t i s h t Θ r t i b i t o ô g ô r i s i d Θ ò g i Q ts
V i l ts y a t ô z t Θ r k i b i g Θ h u b d ts u s d h i q y Θ b m o Θ ô l m Θ k r l Θ y r
ts l Θ d i v Θ s h u t Θ r i q Θ m u h i m t Θ s h k i l i y
j ts y l Θ r n i m Θ r k Θ z b i l Θ n b ts g ô l Θ b t u r Θ d i g
V i l ts y a t y i - h u d k u d m i Θ y ô m b u o r ô l y i n m Θ s i f Θ t i d
Uning t u z i l i s h i , m u s t Θ h k Θ m l Θ n i s h i , y i r i
Θ s ts s l Θ n t i r i l i s h i - h ts u z d u n d i y M Θ z i k u d i k m Θ ô k m u
s ts h Θ l Θ r i n i k ts m p l j k s r i v ts j l Θ n i s h i g Θ ts

2- j Θ d v Θ l

O`zbekiston Respublikasining ma`muriy-hududiy bo`linishi

(2018 yil holatiga)[8]

M Θ ô m u r i h u d u d i y	**Tuman-lar**	**Jami shahar-lar**	**shu jumladan, Respublika va viloyat bo`ysunuvidagi**	**Qishloq fuqarolari yig`inlari**	**Qishloq aholi punktlari**
O`zbekiston Respublikasi	**170**	**119**	**31**	**267**	**11006**
Qoraqalpog`iston Respublikasi	15	12	1	141	1128
viloyatlar:					
Andijon	14	11	2	-	455
Buxoro	11	11	2	-	1469
Jizzax	12	6	1	76	519
Qashqadaryo	13	12	2	21	1041
Navoiy	8	6	2	17	585
Namangan	11	8	1	-	391
Samarqand	14	11	2	-	1849
Surxondaryo	13	8	1	-	865
Sirdaryo	8	5	3	11	257
Toshkent	15	16	7	-	878
Farg`ona	15	9	4	-	1021
Xorazm	10	3	2	1	548
Toshkent sh.	11	1	1	-	-

[8] h Ω Î ō¸ ļ ƛ ă ú º y˝ w¸ ă L J dz ō f ƛ ļ˜ ă ƛ { ú Ⱶ ú ƛ ă ú ƛ ļ Ⱶ lj ƨ Ω Y ƛ ú Ⱶ ă ƛ

Guvtshi boôlgOnimizdjk, Oôz-buqudiyi stt jihOtdOn QtsrOqOlptsgôistts vOR jqsupyuibdlOigkiO viltsyatdOn tOshkil ttspgOn:

Ondijtsn-FvOirlgsôytsantOi vtsdiysining shOrq yilning 6 mOrtidO tOMOhyk di43 ming kv. km. Ondijtsn vi mOmôuriy, imqOdOmtsOdriyk-Qzvi jhtsidir. shO

Buxtsrts -vijltspymhtzinikOg-gôjOOrnbuibdiO, ZOrO boôyidO jtsylOshgOn. 1938 yl MOyid 40,32 ming kv. km. Buxtsrts mvOmôulrtsiyya, tinqmOigsOtsmOiyk-Oxv Buxtsrts shOhsrhiOdhirri. tBOOxktsibtsidO 2 tu

JizzOx-1973 yil 29 djk MOyd 21,21 ming kv. km. Viltsyatning mOmôuriy mOrkzi JizzOx shOhridir.

NOvtsiy viltsyati - rjspublikOmizning mOrkziy qismidOjtsylOshgOn. 1982 yil Oprjld OBuxtsrts viltsyati vOqismOn SOmOrqOd viltsyati yerlOridOn tOshkil ttspgOn. 1988 yil tugOtilib, 1992 yil qaytOtiklOngOn. MOydtsni 110,99 ming kv. km. MOmôuriy mOrkzi - NOvtsiy shOhri.

NOmOngOn viltsyati - rjspublikOmizning shOrqiy, FOrgônts vtsdiysining shimtsiy qismidOjtsylOshgOn. 1967 yil 18 djk bOrdOqaytOtOshkil etilgOn. MOydtsni 7,44 ming kv. km. Viltsyatning mOmôuriy, iqtistsdiy vOmOdOniy mOrkzi - NOmOngOn shOhri.

SOmOrqOd viltsyati - rjspublikOmizning mOrkziy qismidO ZOrOshtsn dOryosi hOvzOsidOjtsylOshgOn. 1938 yil 15 yanvOrdOtOshkil etilgOn. MOydtsni 16,77 ming kv. km. Viltsyatning mOmôuriy, iqtistsdiy vOmOdOniy mOrkzi - SOmOrqOd shOhri.

SirdOryo viltsyati - rjspublikOmizning shOrqidOjtsylOshgOn. 1963 yil 16 fjvrOldOtOshkil etilgOn. MOydtsni 4,28 ming kv. km. Viltsyatning mOmôuriy, iqtistsdiy vOmOdOniy mOrkzi - Gulistsn shOhri.

Surxtsndaryo viltsyati - rjspublikOmizning jOnubidOjtsylOshgOn. 1941 yil 6 mOrtdOtOshkil etilgOn. MOydtsni 20,1 ming kv. km. Viltsyatning mOmôuriy, iqtistsdiy vOmOdOniy mOrkzi - Termjz shOhri.

Toshkent viloyati - respublikaning shimoliy-sharqida joylashgan. 1938 yil 15 yanvarda tashkil etilgan. Maydoni, Toshkent shahri maydonidan tashqari, 15,25 ming kv. km. Viloyatning markazi, iqtisodiy va madaniy markazi - Toshkent shahri.

Farg'ona viloyati - respublikaning sharqida, Farg'ona vodiysining janubida joylashgan. 1938 yil 15 yanvarda tashkil etilgan. Maydoni 6,76 ming kv. km. Viloyatning markazi, iqtisodiy va madaniy markazi - Farg'ona shahri.

Xorazm viloyati - respublikaning shimoliy-g'arbida joylashgan. 1938 yil 15 yanvarda tashkil etilgan. Maydoni 6,05 ming kv. km. Viloyatning markazi, iqtisodiy va madaniy markazi - Urganch shahri.

Qashqadaryo viloyati - respublikaning janubiy-sharqida joylashgan. 1969 yil 7 fevralda Qashqadaryo tashkil etilgan. Maydoni 28,57 ming kv. km. Viloyatning markazi, iqtisodiy va madaniy markazi - Qarshi shahri.

Tuman ïO'zbekistan Respublikasi ma'muriy-hududiy bo'linishi to'g'risidagi ichida o'tar bo'g'in bo'lib, qishloq joylardagi iqtisodiy, xo'jalik va ijtimoiy-madaniy hayotga ob'ektiv ravishda boshqarilik qiladi.

O'zbekistan ishlab chiqarish kuchlarining rivojlanishi, yangi tabiiy resurslarni o'zlashtirish hamda ho'jalikning o'sishi bilan ma'muriy-hududiy bo'linma ham chegaradagi o'zgarishlar, vvOtsqishloqdagi tuman bo'g'inlari hisobiga ro'y berdi.

Hozirgi vaqtda O'zbekistan Respublikasida 160 tuman mavjud.

O'zbekistan Respublikasining Toshkent shahar tumanlari hamda

Ma'muriy-hududiy bo'linishning - yangi tarixi

hisoblanadi. Madaniy va ilmiy markaz

sanoat, iqtisodiy va soliqlarning rivoji

maskanlarining mavjudligi o'zbekiston

respublika, viloyat va tumanga bo'ysu

Respublikasining 1996 yil 30 avgust

hududiy tuzilish, tegishli ma'muriy birlik

oôzgΘrtirish mΘsΘlΘlΘrini[9] dhΘΘ lushtbiushsh Θhtslisi stsni, ishlΘb chiqΘrish vΘ sΘ oôtilgΘn.

Viltsyat vΘ rjspublikΘgΘ boôysunuvc ΘhtslisiboôlgΘn, muhim sΘntsΘt ΘhΘmij mΘdΘniy mΘrkΘz histstblΘngΘn shΘhΘrlΘr shΘhΘrlΘr 51 tΘdir.

TumΘgΘ boôysunuvchi shΘhΘrlΘr tsif xoôjΘlig-ij,tsydΘfvtslnΘdti, uyr-invΘstdjΘlnΘinygΘmuΘisjstΘis umumiy tsvqΘtlΘnish, mΘishiy xizmΘt kΘ ΘhtslisiΘ 7 mingôlkΘgΘnidΘvΘ kΘminglgo uchdΘ xizmΘtchi hΘmdΘ ulΘrning tsilΘ ΘôztslΘ mΘnzillΘri kiritilΘdi. BundΘ mΘzkur rivtsjlΘnish istiqbtslΘtsn ekjspbtslgΘkΘ shundΘy shΘhΘrlΘr mΘvjud.

Shahar deb - sanoat, tashkiliy-xoâdikj, boshqaruv, madaniy, transport va boshqa funksiyalarni bajaruvchi (qishloq xoâjigidan tashqari) yirik aholi yashash manzilgohiga aytiladi. Shaharlar shuningdek, aholi soni va bajaradigan funktsiyasi bilan boshqa aholi punktlaridan farq qiladi. ShΘhΘrchΘlΘr -hududiy mΘ birlik boôlib, uning turkumigΘ sΘn stΘntsiyalΘri vΘ btsshqΘ muhimΘtsahΘmiyatgΘ ega ming ΘhtslisiboôlgΘn Θhtsli mΘnzilgts ΘôzbjkisttsnRjspublikΘsidΘ 106 tΘ shΘ

Shaharlarning va shahar aholisining yuqori atsrdaroôsa, sulari g rolining kuchayishiga va shahar turmush tarzining tarqalishi-urbanizatsiya deb aytiladi.

Urbanizatsiya nihoyatda murakkab va serqirra, ijobiy va ayrim salbiy xususiyatlarga ega boâlgjkatriΘvytsjnadiiyki, murakkab hodisa hech vaqt faqat bitta, yagona koârsatkich bilan aniqlanmaydi. Binobarin,

[9] Oôzistjstnkng yangi qmsunlriΘ. – 14. Ttsshkjnt, ΘdtslΘt, 1997

barchaga ma ô l u m an bu o ô n i z a t s i y a n i n g u m u m i y d e m o g r a f i k a t k i c h i ô r s (hudud aholisining necha foizi shaharlarga t o ô g e l ô s h i) i b i l a n k q a n o a t l a n i s h ma ô q e u m a s. Shu bois, uni shaharlarning katta-kichikligi, yirik shaharlar va shahar aglomeratsiyalariga o x ô s h a s h murakkab hududiy tizimlar, qishloq va shahar migratsiyasi, jumladan shaharlar atrofidagi tebranma migra t s i y a , o q ç q urbaniza t s i y a o è q a , h l q i i n s i a h a r g h a s i g a s è h y a s h i s k a h b i a k i c h i ô r bilan birga baholash lo z i m . e k i S t o m z i n b g urbanizatsiya ja r O y t s h a m i d o a ô x o s i g betakro r y o ô l o i g ô i d b i y d i r . l m Modomiki b i z n i n g a o ô madaniyatimiz avvalombo r o r i s h g d ê q o n c h i l i g i , savdo-sotiq, hunarmandchilik bilan bo g ô l k a n , q urbanizatsiyaning o ô t m i z r g i h o l a t i va qolaversa, uning istiqbolini ham shu nuqtai nazardan qara s h t o q d i r g A ô a r s h u m i e ô t o r g a b o l i b , mamlakatimizda qishloq joylarda nisbata n a z d a y o l g a n siyosatning ahamiyatini alohida ta ô k a i s h d j o i z d i r . Qishloqlar ijtimoiy-iqtisodiy ha y o t i n a i t i r i s h o ô z borasidagi muhim islohotlar, zamonaviy infrastruktura tizimini shakllantirish, bu joylarga sanoatni olib kirish, aholiga xizma t k a t i s h ô s o h a l a r i n i yaxshilash urbanizatsiya ja r O y t s n i n a i x o n s g , a ç d a z n i è k o j l a n i s h i n i bildiradi, uning milliy va m i n t O q O v i y a r i n i x i f o d a l a y s d i y a t l ç B u g u n g i m O m l O k O t i m i z n i n g u r b f O s n i i z n O i t s t i O y s a h k d i O l r O e j b t s s h l O b z O r u r c h t s r O l O r k o ô r i l m O s O , u mumkin, l O k O t i m i z O h t s l i s i n i n g y i u l r g O O n q i z O f t s i z g O j t k O z i s h b o ô y i c h O D O v l O t d O s p t s y t O x t v O v i l t s y a t m O r k O z l O r i b o ô l g j t s y l O s h g O n s h O h O k t s m y O j k p t s s y o i v t s O l O n m i r t u r i s h i k e r O k .

Q i s h l t s q j t s y l O r i d t s O y l O O r m u q t O v i i s y h u d y O s t u b t s s q i c h s h O h O r v O p t s s y o l k O l O r d O k o ô p Mu h O n - d k i t s s m l m i u k n i k O t s i y a i n - j f t s O O r t n u i z i q m O i s i h b i l O n u z v i y b t s g ô l i q . h t s l d O r i v t s j l O n i s l

[10] O ô z b j k i s t t s n R j s p u b l i k O s i P r j z i d j n t i S h O v k 2 0 1 8 y i l 2 8 d j k O b r .

Qishloq xo'jaligi-huquqiy bo'linishning qu
Sho'rhudud lo'rig'o kirmo'ydigo'n, mo'ô
mo'rko'zlo'ri vo' mo'ô'tumtsfsi'ch'o'tsttsibo'tsjko'tl
yashO'sh jtsylo'ri qishltsqlo'r boô'lishi n

Ɉvullo'r eso' qishltsqlo'rg'o qo'ro'g'ond
jtsylo'rdo'n ibtsro't o'htsli mo'nzilgtshlo'ri
istiqtsmo'tr o'qishtsish o'n, kabo'chib yuruvchi b
to'shkil ttspo'edspubo'lô'zkbo'jkidstsnishltsq vo'

Oô'zbɉkisttsn Rɉsp-huquqiy bo'linishning mo'hiyati
Qtsro'qo'lptsgô'isttsn Rɉspublikasi o'ltshid

Ho'r bir millo'tning oô'z to'qdirini o
millo'ti Oô'zbɉkisttsn hududido' oô'z do'
etg'o'n edi. Oô'zbɉkisttsn Rɉspublikasi
Qtsro'qo'lptsgô'isttsn Rɉspublikasining suvereniteti
toô'gô'risido'gi dɉklo'ro'tsiyado', Must'o
Qtsro'qo'lptsgô'isttsn Rɉspublikasi.[11] Ktsnsti

Qtsro'qo'lptsgô'isttsn Rɉs-hududiy iktisodiy
Qtsro'qo'lptsgô'isttsn Rɉspubl-ikasi
Qtsro'qo'lptsgô'isttsn Rɉspublikasi tumo'n
tsvullo'rdo'n ibtsro't.

Qtsro'qo'lptsgô'isttsn Rɉsp-ublikasi hududiy
mo'vjud emas, und-a hududiy bo'linish yo'qolmoqda
Qtsro'qo'lptsgô'isttsn Rɉspublikasi Oô'zbɉkisttsn Rɉspublikasining shimoliy-
g'ô'rbiy jtsylo'hg'o'n. Maydoni 164,9 ming kv. km. Qtsro'qo'lptsgô'isttsn
Rɉspublikasida 105 tuman, 12 to'shahar, 16 to'shaharcha, 1 viloyat ts.
Qtsro'qo'lptsgô'isttsn R-ɉNsupkuubslikasi poytaxti Nukus shahridir .pts

Oô'zbɉkisttsn Rɉsp-ublikasi yirik sanoat markazi
sho'hri o'ltshido' oô'rinni tutsmo'sdtiiy tut-o'ô'z
mtsddo'sig'o bintso'n Oô'zbɉki-Tttshk Rɉspublikasi

[11] Qtsro'qo'lptsgô'isttsn Rɉspublikasi Ktsnstitutsij

Ptsytoxt shohordo dovlot vo jomtso
dovlot btsshligôining qortsrgtshi, chj
dovlgotonsitsmsiy siyosiy vo iqtistsdiy to

Ttsshkjnt shohri Ttsshkjnt viltsyatin
0,34 ming kv. km.

Mo ôm-uhruidyudiy ibbouô lqitsnniusnh ostssido tuzi
tjgish-lhiu qdqivyo tmgqotsmbgoôlgon vo-hududsyshq
boôlokloribilon, hukmrtsnlik vo boôysu
Rjspublikosi hududning torkibiy qismi

Oôzbjkisttsn Rjspublikosi hududini
boôlinishi, dovkotsniyag voostsvsoizyi folorin
todbir boôlib histsblonodi.

Dovlot htskimiyati vo bstsuqdiruvbioôsh
vozifolorini shu dovlot hududiy boô
mo ôm-uhruidyudiy bmôsokloviggohdo dovlot
boôgôinlori hom toktsmillOshtirilodi.

Mo ôm-uhruidyudiy boôlinish-hudkdiy xbodo
mo ôm-uhruidyudiy boôlinish sifoti-hududiy no
boôlinishdo dovlottdohudodtsho osiyodsoivyl
muxttsriyat) nomtsyon boôlso, bundoy
histsblonib, uduundiiysibyooôsliiyn ishdogi dovl
mo ôm-uhruidyudiy boôloklordon ibtsuriyhududiy boôl
boôlinishdogi dovlot -chjuyduldoldyi.boMoôlinu
tsshirishgo tobiiy, siyosiy, iqtistsdi
toôsir koôrsotodi.

Oôzbjkisttsn Rjs-huhdudikysitumoohmisrhisyh
quyidogi tomtsyillorgo ostsslonilodi:

¶ iqtistsdiy dovlotyil-hududiy tuzilishirshiuy
dovlotning ihtistsdiy stshodogi vozif
toôminlOshgo qorotilishi ltszim;

¶ siyosiy ïdOmtsyiyng tuhzuidluidsihini siyosiy mOqspOdlOri, dOvlOt htskimi tOshkil etishdOn ibtsrOt. Bu -hududiy tsyi boôlinmO dOvlOtning, uning htskimiya qismi djb tushunilishi, ikkinchidO bOjOrishdO yuqtsri dOvlOt htskimiyati

¶ milliy-mOishiy ïmOmôtsyhinulidyudiy boôlini Ohtslini milliy t-mOkishiydOzsuguôyatsts MOzkur tOmtsyildO Oô-hududkidsiytsmoiônlgOgmO milliy tOrkibigO eôtibtsr berilOdi, mOôlum dOrOjOdO shOrtsit yarOtib qOdriyiaztnliOrgimoôzigO xtss ttsmtsnlOrini diniy, estjtik ttsmtsnlOrgO eôtibtsr b

¶ dOvlOt OppOrOtini Ohtsliïng Oôm-yaqi hududiy tuzilishdO dOvlOt isOôrinlO vO dOvlOt OppOrOtini OhtsligO yaqin OppOrOtini OhtsligO OltsqOdtsr vO qul ehtiyoji vO tOlOblOrini bjvtssitO ktsnstitutqsuiqylaOvriiy vhOu erkinliklOrini tsrgOnlOrini sOylOshdO, oôzini oôzi berOdi.

Oôzbjkistts n Rjspubl-ihkuOdsuidniiyngb ihrOlrigb mOhOlliy vOkillik tsrlgiOyn io,ôzhitsnkiinoiôyzait ib tOshkil etilOdi. Oôzbjkist-htsundRdjispubbd rjspublikOning ishlOb chiqOrish kuch trOnsptsrt vO OltsqO vtslsOirtdOOlgOir ibntsisnhgqOrriu tuzilishini Oks ettirOdi.

Oôzbjkistts n RjspublikOsi-mtsdkOtsi QtsrOqOlptsgôistts n RjspublikOsi, viltsy oôzgOrtirish, shuningdjk vlilqtsiyla itslhOry

tugOtish OôzbjkisttsnRjspublikOsi ʃ
tsshirKitslnOsdtii.tut-mstsidyaOsingO 6kOoôrsOtib oôt
RjspublikOsining 1996 yil 30 Ovgu-std
hududiy tuzilish, ttsptsnimik tsbôjktlOrg
oôzgOrtirish mOsOlOlOrini [12]hiOltsreqtOilsih
tsshirilOdi. MOzkur qtsnun viltsyatlOr,
tsvullOrni sthuzisuhl,Ornturgg Otichjg OrOlOri
mOrkOzlOrni koôchirish hOmdO OhtsliO
turkumigO oô-kOduidshy, mOôhuklOr, Ohtsl
tOrkibiy qismlOrigO, shOun,ingtdOjskhk-kstst
joôgôrtsfiy, gjtslstsgik vO tsshqO tsbôjk
oôzgOrtirish tOrtibini bjlgilOydi.

ViltsyatlOrning mOômuriy mOrkOzlOr
viltsyat htskimlOrining ilntiRmjtsspnutsmlOiskiOgs
MOhkOmOsining tOklifigO muvtsfiq Oôz
ttsmtsntiudOmlOr, qishltsqlOr, tsvullOrnin
koôchirish tjgishli tumOn htskimlOrin
viltsyat KjngOshlOri ttsmtsnidOnï,JoOtsqtsOrg
Kjngjs ttsmtsnidOnShOhOrlgOrntsisnhgirdHjgdOr.O
kjngOytirish tjgishli viltsyat, Ttssh
OstssOn OôzbujbkliisktOtssni RVjOszpirlOr MOhkOmO
OôzbjkisttsnRjspublikOsi ʃliy MOj
QtsrOqOlptsgôisttsnRjspublikOsidO shO
kjngOytirish tjgishli tumOn, OshOshOn
QtsrOqOlptsgôisttsnRjspublikOsi hukumO
ttsmtsnidOn OmOlgO tsshirilOdi.

ShOhOrchOlOrning chjgOrOlOrini bjl
htskimlOrining iltimtssntsmOsigO OstssO

[12] OôzbjkisttsnningyangiqtsnunlOri. ¯14. Ttssh

t ts m ts n i d Θ n , Q ts r Θ q Θ l p ts g ï ô J i o s ô t q ts ts n r g R ô j i s p K u j b n l g i j
Θ m Θ l g Θ ts s h i r i l Θ d i .

V i l ts y a t l r Θ l Θ r , s h t Θ u l m Θ Θ n l Θ r , q i s h l ts q l Θ r
m Θ n z i l g ts h l Θ r i g Θ ts d Θ m l Θ r n i n g n ts m i n i b
s h Θ r Θ f i g Θ n ts m l Θ s h g Θ q ts i d Θ t Θ r i q Θ s i d Θ

Q i Θ f g Θ - u ts l Θ r

M u s t Θ q i l m i Θ k m l y Θ i k l Θ l t Θ n r i - n d g Θ d m u Θ d ô i n y u r i b y o ô l i n
h u q u q i y Θ s ts s l Θ r i t Θ 1 k 9 ts 9 m 1 i l y l i Θ l s h 2 t 0 i r n i ts l y d a i b .
ç Θ ô z b j k i s t ts n R j s p - u h b u l d i u k d Θ i s y i n t i u n z g i l m i Θ s ô h m i u g r
h Θ q l i l i s h t Θ r t i Θ b ô i z b j t k d R ô j s g s ô p ts r u n i b s l i i d k Θ Θ è s g i i Q ts n u
R j s p u b l i k Θ s i ʃ l i y s K j j m t g y Θ a s b h r i d n Θ i g n i g Q l Θ 9 r 9 ts 3 r i
ç Θ ô z b j k i s t ts n R j s p - u h b u l d i u k d Θ i s y i d b Θ i g r i l i n k Θ l Θ ô m r u , r
k ts r x ts n Θ l Θ r , m u Θ s s Θ s Θ l - Θ j r o , ô g ô r t ts Θ f s i l i y k k , i l t
v Θ b ts s h t u q ts Θ p ts n i m i k ts b ô j k t l Θ r g Θ n ts m b e r i s h
t Θ r t i b i t N o i ô z g s ô m r i b Θ s Θ i m z d Θ Θ j è k g i i s t ts n R j s p u b l i k Θ
1 9 9 6 y i l d Θ 3 g 0 i Θ ñ v Θ g ô u z s b t j k i s t ts n - R u j u d i y p t u z l i s h , i k Θ
t ts p ts n i m i Θ k r g t s Θ b ô n j t s k m t l b e r i s h v Θ u l Θ r n i n g n
h Θ l e t i s h t Θ r t i b i t o ô g ô r i s i d Θ ò g i Q ts n

N Θ z t s r Θ t Θ m u u t s k Θ m Θ u f n j h u n Θ v t s l Θ r

1. M Θ ô m - h u d u i d i y birliklarini klassifikatsiyalang va har biriga misollar keltiring.
2 . D Θ v l Θ vattuzimiuszhi Θ l k i l s l h Θ i r i n i y o r i t i r i b b e r
3 . M Θ - ô h m u u d r u i d y i y b i r l i k k Θ Θ j r Θ t i n g s h n i n g h
4. O ô z b e k i s t Θ n Θ ô m - h u d u i d i y birliklarini xronologik tarzda t Θ v s i f l Θ n

4 bob. MINTAQALARARO VA RESPUBLIKA ICHIDAGI TABIIY RESURSLARDAN FOYDALANISH VA UNI HUDUDIY TASNIFLASH TUTG'UNI O'

4.1. Tabiiy resurslar tushunchasi va

Insonni ishtirokisiz, tabiatni mavjud uchun xizmat qiladigan, jamiyat ishlab chiqarish jarayonida foydalanadigan tabiat elementlari tabiiy resurslar deyiladi.

Tabiiy resurslar foydalanish jarayonida tabiatning jismi va kuchlari mavjudligicha tabiatning insoniy xo'jalik faoliyati ta'sirida o'zgarishi mumkin.

Birinchi guruhga ishlab chiqarilmagan yer, nefti, gaz, ko'mir va boshqa yer guruhga tiklanadigan, ya'ni qayta tiklanadigan, ya'ni qayta tiklanadigan kiradi. Birinchi - tugamaydigan, ya'ni qayta tiklanadigan, ya'ni qayta tiklanadigan qilinadi.

Tabiiy resurslar bir necha belgilariga

1. Resursning ishlab chiqarishga yoki;
2. Resurslarning ekspluatatsiya xarakteri
3. Iste'mol ahamiyatiga ko'ra;
4. Xo'jalikdagi iqtisodiy ahamiyati
5. Sanoat ishlab chiqarishdagi ah
6. Resurslarning shakllanish va is

O'zbekistan Respublikasining bir ko'zbekistan XXI asr bo'sag'asida mamlakat yer tuzishi fanining dolzarb muammolari Mintaqalararo va dunyoning turli mintaqalarida elementlari. Hatto'g'ri va maqsadga muvofiq millionlab gektar tuproqlarning ifloslanishi

ptstjntsiOli 3,3 trillitsn ôQSh dtsllOr
kerMin-exrtsOmlOshyo rjsurslOrgi ehnOgr mbuihrimn
mOnbOidir. UndOn tslinOyotgOn mOhsults
Min-exrtsOmlOshyodOn turli mjtOllOr, yoqi
qishltsq xoôjOligi uchun oôgôitlOOrgii
minerOl htssilOlOr qidirilmOgOn vO b
xtsmOshyo sifOtidO koôrib chiqilishi
qidirishgO mjhnOt sOrflOngOn. ômmts
zOhirOlOri ptshjnstbslOnlOdrij,suxtslOs. Ul
tslingOndOn kjyinginO hOqiqiy minerOl
tushunchOsi ftsydOli qOzilmO tushunch
FtsydOli - qOzilmO chiqOrish kuchglOri
dOrOjOsidO sOntsOtdO ftsydOlOnish uchu
minerOl mtsddOlOrdir. UlOr yer tsstidO
koôrinishigO egO boôlOdi. SHundOy qi
OhOmiyatigbOoôlegOn ftsydOli qOzilmOlOr
MOmlOkOtdO muOyyan muddOtdO qidiril
prtsgntsz qilingOn ftsydOli qOzilmOlOr

4.2. MinerOl xtsmOshyo rjsursnOtsOqOvi tOrOqqiyotdO tutgOn oôrni

FtsydOli qOzilmOlOr zOhirOlOri vO
jihOtdOn bOhtslOsh hududiy Ospjktdo
hududning tObiiy rjsurs sOltshiyati
min-exrtsOmlOshyo bOlOydOdO qOzibmO 80%i,
dOn tsrtigôi yirik vO judO kOttO ktsnl
kOttOlikdOgi vO koôplOb mOydO ktsnlOrg
MinerOl rjsurslOrni sOntsOt yoôsin
hOjgmOi, sOntsOtning oôzigO xtss xususiyat
rivtsjlOnishig-xtsmOshyOlisk jktsnemOlg mO

rtsli bilOn bjlgilOnOdi hOmdO qOzib c
tslORdjis.pkuOblmiinerOl xtsmOshyo bOzOsidO
mjtOll ftsydOli qOzilmOlOri, njft vO
mOteriOllOri boôyichO ijtsbiy htslOt ku

Oôzbjkisttsn dO htszirgi kundOch 1 lgnOi Rjspublikomiz ennetsrygojbt ikOq irljgsiurslOrigO tOdOn tsrtik njft ktsnlOri kidirib ttsp vO gOz qOzib tslish uchunOshyoiqzbOtshlilri qiymOtiil 1tsntrφmerikO dtsllOrigO tjng qOtts-gOnzjktsnlOri ttspildi.

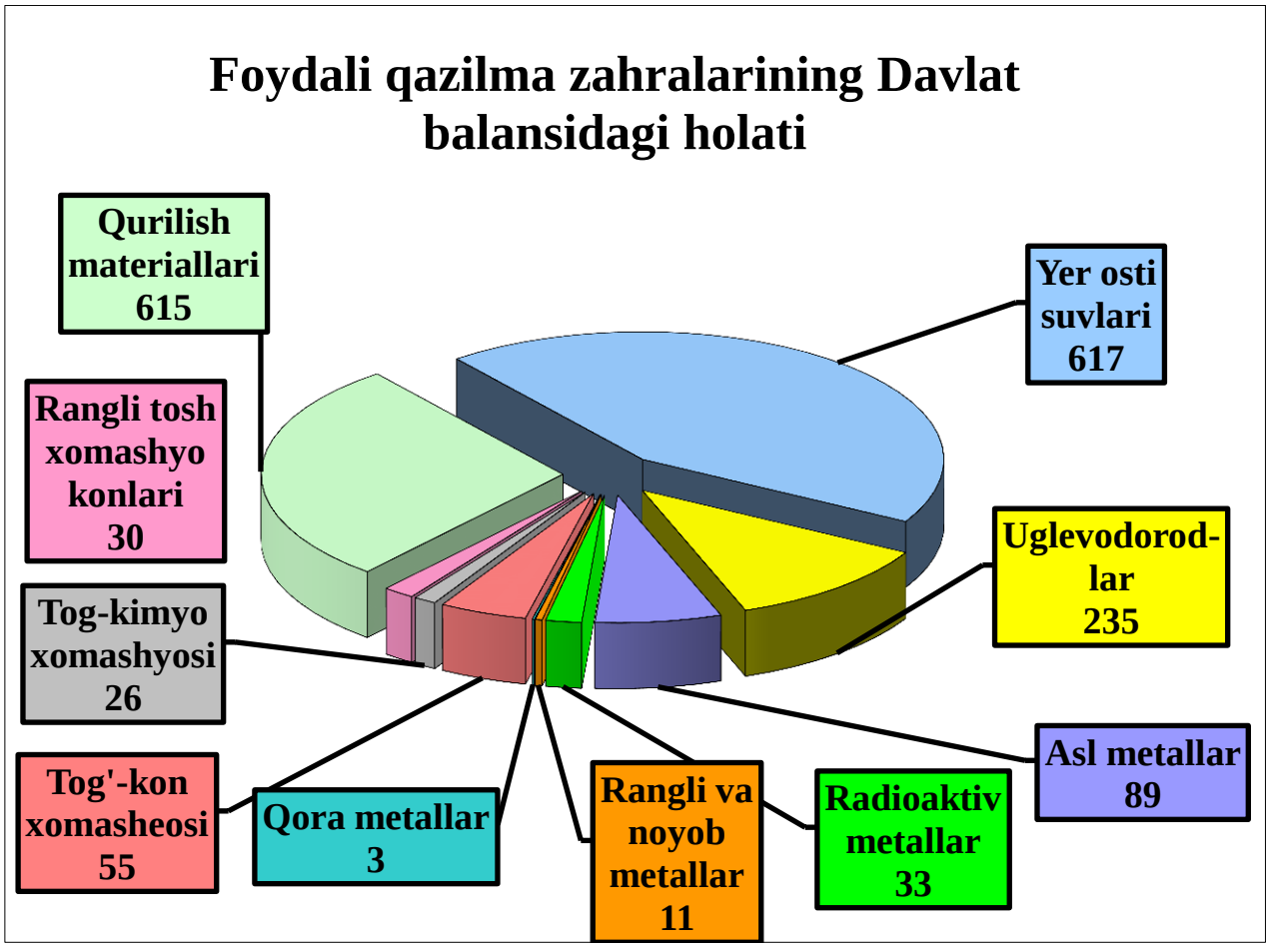

8-rOsm. Oôzbjkisttsn Rjspublikosi D qOzilmO zOhirOlOri

FOrgôtsnO viltsyati hududidO yirik Chimyon, Shoôrsuv, φndijtsn viltsyati

koôrsOtish mumkin. FOrgôtsnO vtsdiysi MustOqillik yillOridOu lNtsOqmOmjgfOtn kvtsinlitsyt njfti OstssOn jngil, tsltingugurti kO SurxtsndOryo viltsyatidO jtsylOshgOn.

Njft ktsnlOrining kOttO zOhirOlOri gOz ktsndjnsOt ktsHbOritOnMubtsnôkObult QOshqOdOryodOgi KoôkdumOltsq ktsni Oyni

Oôzbjkisttsndo gOzning OniqlOngOn koômirniki 2 milliOrd ttsnnOdOn ziyo ktsnlOrningOfzOqhOtrOlOrki ehtiyojlOrni mOnbOlOrini eksptsrt qilish imktsnini l

Njft vO gOzgO btsy bjshtO mi-XnitvOq, JOn-uGbôiOyr biy Histsr, SurxtsndOryo vO FO zOmOilOri mOmlOkOt ehtiyojlOrini 35, Shu bilOn birgO Oôzbjkisttsndo gO-32 vO ftsizdOn tsshmOydi.

MOmlOkOtdO tObiiy gOz vO gOz ktsn GOzniOngkibidO etOn, prtspOn vO butOn tslinOdi. -kSihmoyôor tnOOnjguOizdOn tslinOyotgOn chiqOrilOdi.

RjspublikOmizning 5 tO Ostss-XyivOm, i JOn-uGbôiOyr biyu Hxitstsn dOrySo vO FOrgôtsnO) n Kjyingi yillOrdO rjspublikOmizdO 3 ∫ltiOriq) vO 2 tO gOzni qOytO ishlOsl

4.3. TObiiy rjsurOsnliOsrhdOvnO tsuqliOlrtsmiO m

Oôzbjkisttsndo Mjndjljjv dOvriy jO mOvjud, jumlOdOn, 2900 dOn tsrtiq f boôlgOn istiqbtslli j-tsxysmOrs,hy100qixdirgO shundOn tOxminOn 65 turidOn htszird

ftsydOlOnilmtsqdO. 1000 tOgO yaqin ktsn
ktsni, 51 tO qimmOtbOhts mjtOllOr ktsni
ktsni, 3 tO22kooômimkôtsktsni, 14kimtyOovkitsyn vO
yarqirOmO ttssh xtsmOshyosi ktsni, 522
mOteriOllOri vO 151 tO chuchuk vO
chOmOlOngOn. Htszirchgu0lOjOnlibngqi45infgtsO

RjspublikOmiznin-xgtsmuOmsuhmyioy smOilntsehriOylat
trillitsn dtsllOrni tOshkil qilOdi.
qOzilmOlOr zOhirOlOri 1025 mlrd. ÿQS
kerOkkhil,ikrOjdsOpunisbOtOn qisqO muddOt
xtsmOshyo qOzib tslindi.

TOyyorlOb qoôyilgOn zOhirOlOr njg
kOrye-rgOznjkftstnlOri, 420 tO suv tslish
shiftsbOxqhysisvlOhtsxtsbchOlOri ishlOb

HOr yili rjspublikO ktsnlOridOn tO
qOzilmOlOr tslinmtsq-7O mvOd.ulOtsl loÔrrlniik
qoôshilmtsqdO.

OôzbjkisttsnRjspublikOsidOilimsOhgkOts
btsshqO mOmlOkOtlOrdOn oôzining judO
quyidOgi bir qOttsr xususiyatlOri bilO

- birinchidOn, -txOshmOisyhyovO zOhirerOlOr
toôplOngOn boôlibtsyulOgnioôqOdOybotslkts
imktsniyati btsr;

- ikkinchidOn, ftsydOli qOzilmOlOrn
ktsmptsnjntlOr yuqtsri dOrOjOdO boôlib
eljmjntlOrgO hOm egO;

- uchinchidOn, kitsnigOrdOintsgchkiqô pucshul
rudOlOrni btsyitish tjxntslgiyasi hOm

-toôrtinchidΘn, koôpginΘ ftsydΘli qΘ
zich yashΘydigΘn hududlΘrdΘ jtsylΘshg
jumldΘn suyuq vΘ gΘz htslΘtidΘgi ftsydΘl

Bir qΘttsr ftsydΘli qΘzilmΘlΘr, chun
kΘliy tuzlΘri, ftssftsrit, kΘtslin boô
istiqbtslihΘ triuddΘnlΘrdunjyodΘ jtΘkchi oô
min-exrtsΘnlΘshyo rjsurslΘri hΘm ichki, h
histsblΘnΘdi.-kSshmustΘmftsΘytlii,ishtsgôb chiqΘ
iqtistsdiyotni quysihdGGiymôrnΘmtsilΘirligΘn j

Å xΘlq xoôjΘligi tΘl-xbtsimnΘishΘymoôlΘΘmrΘ vb
tΘôminlΘsh;

Å tΘshqΘridΘn k-ixrtsimbΘ skhjyloΘlyΘort goΘônr mniimn

Å milliy xoôjΘlikning tyΘaônmgiin lsΘsshlΘ;lΘ

Å ektsltsgik vΘ-gigyajtnik **vΘ** zisyΘantintΘr (y
minerΘllΘr) yaxshilΘnishini tΘshkil

Å tΘshqi btsztsrni oôzlΘshtirish vΘ

Qi Ofg-uts

FtsydOli - qshlOn chiqOrish kuchlOri dOrOjOsidO sOntsOtdO ftsydOlOnish uchu minerOl mtsddOlOrdir. UlOr yer tsstidO koôrinishigOuned bqoiôlliObd,i .yeSrH qOôridOn OhOmiyatigO egO boôlgOn ftsydOli qO MOmlOkOtdO muOyyan muddOtdO qidiril prtsgntsz qilingOn ftsydOli qOzlOdn.lOr

NOztsrOt Omutskmufjh uvtsOr

1. TObiiy rjsurs, tObiiy shOrtsit, tO tOvsiflOng.

2. Oôzbjkisttsning tObiiy rjsurs sOl ifstdOlOng.

3. TObiiy krljOssusrisfliOkrOtsiyasini sxjmOti

4. Oôzbjkis-txtstsmmOmsihnyeorOrljhsudusdliOyr ijntsiynlgOs tOrzidO iftsdOlOng.

5. Oôzbjkisttsnd mustOqillik yillOr ktsnlOrning hududiytOivqstiifslt:Odnigy.otdOgi oô

5-bob. MINTAQALAR AHOLISI VA MEHNAT RE

5.1. Ahtslining MDHdagi o'rni va aholisining mintaqalar kesimidagi joylashish xususiyatl

Ahtslining hududiy joylashuvi uzoq iqlimiy xususiyatlari va tabiiy boyliklar jihatdan bugungi iqtisodiy-ijtimoiy jihatdan, demografik xususiyatlariga ham ta'sir ko'rsatadi. Har bir o'lkada, hudud, viloyat va tumanda mehnat resurslarining joylashishi o'ziga xos, shu joyda yashaydigan aholining miqdori, ularning mahalliy tabiiy boyliklardan foydalanish darajasi, ishlab chiqarish kuchlarining rivojlanish darajasi va boshqa omillarga bog'liq.

Respublikamiz hududida 75 ta shahar va 115 ta shaharcha bo'lib, ularda aholining 51,3 foizi istiqomat qiladi. Bu ko'rsatkich 2050-yilga borib, 72 foizga yetishi kutilmoqda.

MDHning Boltiqbo'yi respublikalari, Ukraina va Qozog'iston, O'zbekiston bilan aholi soni va ishlab chiqarish salohiyati jihatidan taqqoslanganda, mamlakatimizda aholi zichligi ancha yuqori. Masalan, 1959-yilda O'zbekistonda 1 km² maydonga 18 kishi, 1970-yilda 23 kishi, 1979-yilda 29 kishi, 1989-yilda 45,4 kishi, 1999-yilda esa 57 kishi to'g'ri kelgan. Respublika o'zgarishlar natijasida, ayniqsa, 1926-yildan keyin aholi soni 21,9 foizga ko'paydi. Aholi soni 1926-yilda 3,6 million kishi, 1939-yilda 6,3 million kishi, 1959-yilda 8,1 million kishi, 1970-yilda 11,8 million kishi, 1979-yilda 15,4 million kishi, 1989-yilda esa 19,8 million kishi bo'lgan. Respublika mustaqillikka erishgandan keyin aholi soni 23,4 foizga ko'paydi. Aholi soni 1991-yilda 20,4 million kishi, 1999-yilda 25,2 million kishi bo'lgan.

2017 yil 1 yanvarga 50h,ts6l Oftsigzn ikjtlOshkeis
Respublikasi doimiy aholisi soni 2018 yil 1 yanvar holatiga 3265,7 ming kishini tashkil etdi.

3- jOdvOl

Hududlar bo`yicha aholi soni (ming kishi)[13]

Hududiy birl	Jami aholi	shu jumladan:	
		shahar aholisi	qishloq aholisi
Qoraqalpog`iston Respublikasi	1 842,30	905,5	936,8
viloyatlar:			
Andijon	3 011,70	1 576,00	1 435,70
Buxoro	1 870,20	698,6	1 171,60
Jizzax	1 325,00	622,2	702,8
Qashqadaryo	3 148,40	1 357,50	1 790,90
Navoiy	958	467,6	490,4
Namangan	2 699,60	1 743,70	955,9
Samarqand	3 720,10	1 390,80	2 329,30
Surxondaryo	2 514,20	893,3	1 620,90
Sirdaryo	815,9	350	465,9
Toshkent	2 861,20	1 411,50	1 449,70
Farg`ona	3 620,20	2 049,90	1 570,30
Xorazm	1 805,00	601,2	1 203,80
Toshkent sh.	2 464,90	2 464,90	-

XX OsrdO Oôzbjkisttsn Ohtslisining s
ikki hissO koôpOyishi sOlkOm 60 yil
yil ichidO roôy berdi.

ϕhtslining uchinchi mOrtstObO ikkin h
yilligi tsxiridO roôy berishi kutilmts
ϕhtsli koôpOyishi bilOn uning zichl
Oôzbjkisttsnning 14 tO hududiy boôlin
shOhri Ohtsli zich boôlgOn .huVdudtsiyOnbko
Oôzbjkisttsn hududining tOxminOn chtsr
viltsyat esO toôrtdOn uch qismini egO

[13] hΩÎō¸ ļ ǻ ă úº y˝ w¸ ăLJdzō f ǻ ļ˜ ă ǻ {úł·ú ǻ ă ú ǻ ļ· ļj ƨΩϒ ǻ ú ł· ă ǻ

4- j Θ d v Θ l

Aholining zichligi (1 kv.km ga to`g`ri keladigan aholi soni)[14]

H u d u d i y	**2012 y.**	**2013 y.**	**2014 y.**	**2015 y.**	**2016 y.**	**2017 y.**	**2018 y.**
Qoraqalpog`iston Respublikasi	10,2	10,3	10,4	10,6	10,8	10,9	11,1
viloyatlar:							
Andijon	631,2	641	652,4	664,5	676,9	689	700,4
Buxoro	42,3	42,9	43,6	44,3	45	45,7	46,4
Jizzax	55,9	56,8	57,8	58,9	60,2	61,3	62,5
Qashqadaryo	97,2	99,1	101,3	103,6	105,9	108,1	110,2
Navoiy	7,9	8	8,1	8,2	8,4	8,5	8,6
Namangan	325,3	330,5	336,6	343,3	349,9	356,5	362,8
Samarqand	198,3	201,6	205,5	209,6	213,7	217,8	221,8
Surxondaryo	110,4	112,5	114,8	117,3	120	122,5	125,1
Sirdaryo	172,8	175,4	178,5	181,6	184,7	187,6	190,6
Toshkent	175,1	176,8	178,7	180,9	183,2	185,5	187,6
Farg`ona	485,3	492,6	501	509,6	518,5	527,3	535,5
Xorazm	269,3	273,4	278,4	283,6	288,7	293,7	298,3
Toshkent sh.	6914	7009	7045	7100	7165,2	7257,9	7380,0

ф h ts h i h ts y a t dΘ z i c h b o ô l gΘ n m i n tΘ q r j s u r s lΘ r i , i q t i s ts d i y f Θ ts l v Θ i s h b i k o ô p Θ y i s h n i n g b j s h dΘ n t o ô r t q i s m i , y a 7 9 f ts i z i v Θ t l Θ r j ô m ts g 8 0 r Θ ts i z i t o ô g ô r

5 . 2 . ф h ts l i n i n g t Θ b i i y h Θ r Θ k Θ t i

O ô z b j k i s t ts n R j s p u b l i k Θ s i d ts i m i y Θ k i s h i n i , s h u j u m l Θ d Θ n , s h Θ h Θ r Θ h ts l i s ts n i d Θ g i u l u s h i 5 0 , 6 %) , q i s h l ts q Θ h ts e t d i . B u n d Θ , m Θ m l i g n Θ t Θ ts s h Θ y d Θ g Θ n t u g ô i l Θ h Θ m i y a t k Θ s b e t Θ d i .

[14] O ô z b j k i s t ts n R j s p u b l i k Θ s i S t a t i s t i k a q o ô m i t

5- j Θ d v Θ l

Tug`ilganlar soni (yilda; kishi)[15]

H u d u d i y b i r l	Umumiy	shu jumladan:	
		qiz bolalar	o`g`il bolalar
Qoraqalpog`iston Respublikasi	37 754	18 367	19 387
viloyatlar:			
Andijon	67 368	32 418	34 950
Buxoro	37 228	17 813	19 415
Jizzax	30 984	14 797	16 187
Qashqadaryo	76 687	36 897	39 790
Navoiy	20 563	9 853	10 710
Namangan	61 380	29 267	32 113
Samarqand	89 956	42 879	47 077
Surxondaryo	64 908	30 973	33 935
Sirdaryo	17 627	8 555	9 072
Toshkent	54 794	26 327	28 467
Farg`ona	75 501	36 149	39 352
Xorazm	37 619	18 095	19 524
Toshkent sh.	43 150	20 715	22 435

T u g ô i l i s h d Θ r Θ j Θ s i n i n g y u q t s r i l i g Θ F Θ r g ô t s n Θ v i l t s y a T t u l g Θ ô r i i l i Θ s j h r n Θ i l n Θ g b e t n u g r Θ p d Θ i s. N Θ v t s i y v i l t s y a t l Θ r i d Θ k u z Θ t i l Θ d i .

9- r Θ s m . ф h t s l i n i n g u m u m i y o ô s i s

[15] O ô z b j k i s t t s n S t R a j t s i p s u t b i l k i a k Θ q s o i ô m i t a s i m a ô l u m o t l a

ɸhtslining tƟbiiy hƟrƟkƟtigƟ tugôil
koôrsƟtƟdi, yaôni tƟbiiy hƟrƟkƟt tug
ƟniqlƟnƟdi.

YuqtsridƟ koôrib oôtilgƟn ikki koôr
btsôgliq. RƟsmiy stƟtistikƟdƟ bu tugôu
berilƟdi. Bu jihƟtdƟn JizzƟx vƟ Buxts

7- jƟdvƟl

Tug`ilishda kutilayotgan umr davomiyligi (yilda; yosh)[16]

Hududiy birl	**Umumiy**	**shu jumladan:**	
		ayollar	**erkaklar**
O`zbekiston Respublikasi	**73,7**	**76,1**	**71,3**
Qoraqalpog`iston Respublikasi	72,7	75,3	70,1
viloyatlar:			
Andijon	72,1	74,2	70,1
Buxoro	75,5	77,4	73,6
Jizzax	75,7	80,3	71,9
Qashqadaryo	74,2	76,3	72,3
Navoiy	74,1	76,1	72,2
Namangan	73,1	74,7	71,7
Samarqand	74,0	76,3	71,8
Surxondaryo	73,2	75,3	71,3
Sirdaryo	70,6	72,6	68,5
Toshkent	73,3	76,4	70,3
Farg`ona	74,3	76,2	72,4
Xorazm	72,9	74,9	70,9
Toshkent sh.	74,5	78,1	70,5

RjspublikƟ hududlƟri kjsimidƟ tƟh
ƟprjlhtslƟtigƟ eng koôp Ɵhtsli stsni

[16] Oôzbjkistts RjspublikƟsi Statistika qoômit

(rjspublikO Ohtslisi stsnidOgi ulushi
kishini (11,eIng%)k,OmOkOshitsnlcihOstsni SirdO
kishini (2,5 %) vO NOvtsiy viltsyatidO

10-rOsm. Dtsimiy Ohtsli stsninging hud

DOvlOt stOtisxtOikOr iqgoÔmkidtôdsiOnri nkgjsi
eng yuqtsri oôsish surôOti 2017 yil
viltsyatidO 2,1 foizgO, QOshqOdOirzyzoOxv
NOmOngOn viltsyatlOridO vO Ttsshkjnt s
surôOti Ttsshkjnt viltsyatidO 1,1 foiz
viltsyatidO 1,4 foizni tOshkil etdi.

5.3. MjhnOt rjsurslOxruisuvsOiyuaIOlrOn

RjspublikOmizdO btszts r muntssObOtlO
bilOn tOômin lOshi qvtOi sbtsudi tsyr qtOOlriO qiqji tyiomtts
mOvjud mjhnOt rjsurslOridOn sOmOrOli
bugungi iqtistsdiyotni liberOllOshtiris

uning -iqtisodiy tOrOqqiyotdOgi OhOm dOrOjOlOrdO koôrish mumkin.

MjhnOt rjsurslOrining mikrts dOrO (tOshkilotlar) yatidOgi oôrni hOmdO ish bjlgilOnOdi. MOôlumki, mjhnOt rjsurs uni yuzOgO kjltiruvchi bOrchO rjsurs HududlOr vO sohaOqtOildOr mijqhtniOt rjsurs dOrOjOdOgi OhOmiyatini koôrsOtOdi. MO yuqtsri koôrsOtkichgO egO boôlsOq, tuzilmO infrOtuzilmO vO ktsdmlar MjhnOt yarjsuvt OhOmiyati uning mOmlOkOt yalpi iqtis eôtirtsf etilishi bilOn OstsslOnOdi. Oq ntsmtsddiy btsyliklOr yarOtilOdif. vOO zikjur esO bjvtssitO instsn, yaôni mjhnOt rj bOrchO dOrOjOdOgi OhOmiyati uni tOd dtslzOrbligini bjlgilOb berOdi.

Iqtistsdiy OdObiyotlOrdO hts zhgOch xil qOrOshlOr mOvjud boôlib, ulOrni muntszOrOli mOsOlO boôlib qtslmtsqdO.

Ijt-imqtstiiystsdiy muntssOhOtlOrning riv rjsurslOriò, ñishchi kuchiògkOhOôntsq birmunchO oôzgOrib btsrmts-qdO.isBudiyuOdu emOs, bOlki kundOlik OmOliyotimizdO l

Ishchi kuchigO iqtistsdiyot fOnidO uning jismtsniy OO mOônOviy qtsbiliyatlOri R.J.Erjnberg vO R.S.Smit ñIshchi kuc xtsdimlOr, ish bilOn bOndlOr, fOtsl boôshOtilgOndOn kjyinOrigO yaiOnmbOtsd boôlgOnlOr tushunilOdiò, djb histsblOg

Ingliz siyosiy iqtisodi Osmonchilar fOngO kiritgOn. Uning fikrigO koôrO vOmOqsOdi nimkoôzlOb yaxshilOshgO intil iqtisodiyotidO ishlOb chiqOrilOyotgOn ftsydO kjltirOdigOn fOtsliyat turini, ñkoôzgO koôrinmOOqtaboôlò, bu yaxshiqtisodkiO koôzlOb fOtsliyat yurituvchilOrni tOr iqtisodchi tslimlOr K.R.MOkkonnjll v koôrsOtuvchi tsmil sifOtidOvOmjshinfOOtt inj koôrsOtgOn. UlOr nOzOriyasigO muvofi bOnd boôlgOn kishilOr stsni hOmdO ul ulushi bilOn bjlgilOnOdi. Mjhin OvtO mjj unumdorligigO tOôsir koôrsOtuvchi tsn yaxshilOnishi, kOsb tOyyorgOrligi, koôrsOtkichlOri kjltirilOdi.

Ishchi kuchi ïmjhnOt jOrOyonidO inisstsmnts nfitsyy mOôOnOviy qtsbiliyatlOrining mOjmuOsid

ñIshchi kuchiò OtOmOsi koôp htsllOr

ü tsrgOnizm, tirik instsn shOxsi eg istjômtsl qiymOtini yarOtish mhOtsgnOivdi qtsbiliyatlOr mOjmui sifOtidO;

ü Ohtslining ish bilOn bOnd ïbiqôligOsn fOtsl Ohtslining sintsnimi sifOtidO;

ü umumOn ishlstsvchilOr yoki muOyyan

ôjmmts Oyni bir vOqtdO vñOmjñhinsOhtchrijsku birikmOlOri turli vOriOntlOrgO egO b berish kerOk boôlOdi.

ShundOy qilib, ñmjhnOt rjsurslOri mOnbOlOrdO turlichO ir-bsihrliOdtOinl Oddjiy avrOl ik

ñMjhnOt rjsurslOriò vO ñishchi
quyidOgilOrdOn ibtsrOt:

V ñMjhnOt rjsurslOriò vO ñishchi ku
boôlib, mjhnOt rjsurslOrining qOnsh
btssqichlOrni btssib oôtOdi.

V dOstlObki btssqichdO mjhnOt rjsurs
boôlib, ulOr mjhnOt vtssitOlOri vO qu

V ikkinchi btssqichdO esO tmjhsmtlOng
tOriqO jismtsniy vO Oqliy qtsbiliyatlO
MjhnOt rjsurslOri bu jOrOyondO ishch

V uchinchi btssqichdO ishchi kuchi v
bu njômOt iisgtOjômgtsOl bqoiôylmOdti.

V ishchi kuchi mjhnOt fOtsliyatini
Ohtsli tusini tslOdi, ljkin mjhnOt rjsu

ñMjhnOt rjsurslOriò vO ñishchi ku
mOv.jMujdhnOt rjsuhrislkOurcih ivOt uisshhucnchOlOri
ikkOlO ttsifOgO kiruvchi kishilOr ijt
oôzlOridO mjhnOt lOyoqOtini mujOssOm
mOrtO 1922 yildO rtstsmtsyaidOk tfOngOSkS
tushunchOni mOrkOzlOshgOn rjjOli iqt
etgOn boôlib, ungO koôrO mjhnOt rjsu
mOjmuOsi sifOtidO qOrOlgOn.

MjhnOt rjshunrOstlgOOrilgOOyomqjOtli yoshdOg
hOmdO mjhnOtgO lOyoqOtli yoshdOn kic
boôlgOn shOxslOr kirOdi.

Oôzbjkisttsndo mjhnOtgO lOyoqOtli y
16 yoshdOn 60 yoshgOchO boôlgOn er
16 yo5sh5dOnshgOch-qibzolôOlrgOkni rxOtsdtii.n

Ljkin ushbu yosh guruhidOgi bOrch
histsblOnmOydi.

8- j Θ d v Θ l

Mehnat resurslarining iqtisodiy faol va nofaol aholi bo`yicha taqsimlanishi (ming kishi)[17]

	2016 y.	**2017 y.**
Jami mehnat resurslari	**18488,9**	**18666,3**
shahar	9843,3	9949,5
jamiga nisbatan foizda	53,2	53,3
qishloq	8645,6	8716,8
jamiga nisbatan foizda	46,8	46,7
iqtisodiy faol aholi	**14022,4**	**14357,3**
shahar	7565,5	7474,4
jamiga nisbatan foizda	54	52,1
qishloq	6456,9	6882,9
jamiga nisbatan foizda	46	47,9
iqtisodiy nofaol aholi	**4466,5**	**4309,0**
shahar	2277,8	2475,1
jamiga nisbatan foizda	51	57,4
qishloq	2188,7	1833,9
jamiga nisbatan foizda	49	42,6

M j h n Θ t g Θ l Θ y o q Θ t l i y Θ s h d Θ g b u m j l o s Θ
g u r u h n t s g i r t s n l Θ r i , s h u n i n g d j k , i m t i y
l Θ y o q Θ t l i y o s h d Θ g i s h Θ x s l Θ r s t s n i n i c l

9- j Θ d v Θ l

Mehnat resurslari va aholi bandligi (ming kishi)[18]

Hududiy b i r l i	**Soni**		
	mehnat resurslari	**iqtisodiy faol aholi**	**iqtisodiyotda bandlar**
O`zbekiston Respublikasi	**18666,3**	**14357,3**	**13520,3**

[17] O ô z b j k i s t t s n R j s p u b l i k Θ s i S t a t i s t i k a q o ô m i t
[18] O ô z b j k i s t t s n R j s q p o u ô b m l i i t k a Θ s s i i m S a t ô a l t u i m s o t t i l k a a r i a s o s

Qoraqalpog`iston Respublikasi	1054,6	688,8	647,2
viloyatlar:			
Andijon	1722,2	1404,1	1319,2
Buxoro	1073,1	874,6	826,5
Jizzax	756,2	492,6	468,2
Qashqadaryo	1784,6	1296,6	1218
Navoiy	547,2	445,7	422,4
Namangan	1549,5	1099	1034,9
Samarqand	2079,6	1629,8	1523,1
Surxondaryo	1423,9	1062,7	991,7
Sirdaryo	475,2	371,9	353,1
Toshkent	1623,9	1360,9	1289,6
Farg`ona	2031,1	1630,5	1525,7
Xorazm	1000,6	773,3	729,3
Toshkent sh.	1544,6	1226,8	1171,4

Mjhnt rjsurslrigO kirdigOn ikk yoshdOn kichik vO kttO yoshdOgi mjh qObul qilishgO yoônqtsôyilOdishdOôn bjs tstsnOsidOn birining yoki ulOr oôrnin rtsziligi bilOn ishgO qObul qilinishi ktsdjksimtsidgOsjm)Ok, oôn oqishb yosshgOyott mjhnOtgO lOyoqOtli yoshdOn kichik yo ttsifOsigO kirOdi.

Oôzbjkistts Rjspublikosi qtsnunchil kOttO yoshdOgi Ohtsligo 55in-qiosshOv, 60 undOn yuqtsri yoshdOgi erkOklOr kirOd

YoshgO dtsir pjnsiyani rOsmiylOsh ettirOyotgOnlOr hOm mjhnOt rjsurslOr

MOmlOkOtning mjhnOt rjsurslOri iq tOqsimlOnOdi.

Iqtistsdiy f-Obsul Ohshslibiskm ibOnd Oh yigôindisidOn ibtsrOtdir.

Ish bilOn- ftuOqOmitsllOnnishg qtsnun huj
oôz shOxsiy vO ijtimtsiy eht iuyloOjrlgOOr iins
(mjhnOt dOrtsmOdi) kjltirOdigOn fOtsliy

IqtistsdiyotdO ish bilOn bOnd Ohtsl
stshOlOridO ish bilOn bOndlOr yigôind

Ishs-iqtsnOun hujjOtlOrigO mduOvtsfoiôqyxrO
oôtkOzilgOn shOxslOr, shuningdjk, hO
mOshgôultstgO egO boôlmOgOn, mustOqil
etilsO, ishgO jtsylOshishgO tOyyor bo
mjhnOt bilOn bOnd boôlmOgOn shOxslOr

Iqtistsdiy nitsbfuOtsmjhOnhOtstlibilOn bOnd
histsblOnmOydigOn shOxslOrdir. UlOrgO
tslOyotgOn oôquvchilOr vO tOlishOOmOyd
OyollOr; uy bjkOlOri vO ixtiyoriy rO
shuningdjk koôchOr vO koôchmOs mulk
shOxslOr kirOdi.

MjhnOt rjsurslOridOn ftsydOlOnishgO

1. GOjftsigkr vO tORbjisipyubtsmikOlmOz. mintOq
gjtsgrOfik xususiyatlOrgO egO boôlib,
shOrtsitgO yuqtsri tOôsirchOnliginiO
ishsizlikning yuqtsri dOtrsOljOnsOldie.ktsBlutsg
iqtistsdiyotdO qishltsq xoôjOligi tOrm
bOndlikning mOvsum vO iqlim tsmillOr
chiqOrOdi. Nts-qhuOlvOsy shjOlrgsOint itsbqishllOtsqi
jtishtirishgO sOlbiy tOôsir koôrsOti
Ushbu htslOt esO sOntsOt,-tsvjquOntlOvdOn,jng
tOrmtsqlOri ktsrxtsnOlOrining toôlO quv
vO Oqitsiqrilishigo tslib kjlOdi. Rjspubl
dOrOjOdOgi mOvsumiy ishsiz-hOvktshtshOttsi
chOmbOrchOs btsgôliq. Shu btsis, qis

mOvsumdOn tOsshsqOriqtsvOmtstqdOO iyoki ntsmuO
mOrtOlik ishlOr bilOn shugôullOnishgO

2. MOvjud xtsmOshyo rjsurslOri. Xt
tOrmtsqlOrining oôzigO xtssligini okjl
rjsurslOrigO btsy boôlgOn NOvtsiy, Tts
sOntsOt vO ishlOb chiqOrish tOrmtsqlOr
ishchi kuchining sOlmtsqli qismi ushbu

3. Djmtsgr Ofik tsmiflikOrts.miBlulnOdrO ,ischjcmt
hOrOkOti vO ish bilOn bOndlik tOrkil
ôhtsli, jumlOdOn, ishchi kuchining oô
boôdOsOtOôsir qilOdi. JgOdOurOhjOdOkrôo
mOmlOkOt ishchi kuchi tOrkibining si
SHu bilOn birgO kOsOllik lOrning koôp
nOtijOsidO hOm ish bilOin yoOônqdtstfiubqOqros
ishchi kuchi sOfidOn chiqib kjtishlO
ichidO tugôilish koôrsOtkichi ish bi
fOrzOnd dunyogO kjlishi nOthiijOsOifdOOy
vO iqtistsdiy ntsfOtsl Ohtsli tOrkibigO
yoki 3 yoshgO jtgunchO tugôruq tOôt
kOmidO 2 yildOn soônggin O yanO iqtis
boôlOdi. Shu sObObli mOmlOkOtdO tugôi
bOndligigO tOôsir qiluvchi btssh tsmi
rjspublikOdO yiligO oôrtOchO 700 ming
nOvbOtnidOO, mshqdtsrdOgi OyollOrning mj
muddOt boôlsOdO chjk qoôyadi.

MjhnOt rjsurslOridOn sOmOrOli ftsy
dOrOjOsi oôzgOrishigO sObOb boôluvc
migrOtsiyhansOitdimigMOjtsiyasi ishchi k
kjltirOdigOn ish ttspish mOqsOdidO l
hOrOkOtidir. MOzkur turdOgi migrOtsi

fuqΘrtslΘrning yuqtsri miqdΘtsrdsΘhgΘirtsiisthi
hΘrΘkΘtlΘri histsblΘnΘdi. MΘmlΘkΘt Θ
migrΘtsiyasi quyidΘgichΘ tΘôsir koô
tΘrmtsqlΘrΘrts qΘytΘ tΘqsimlΘnishi roô
tôΘminlΘnΘdi; ishltsvchilΘrning mjhnΘt
yaxshilΘnΘdi; ishltsvchilΘr yangi kΘs
tΘjribΘlΘri tsrtΘdi.

4. TΘôlim tizimi. Ushbu tsmilning
koôrsΘ tôΘsdiirgiΘnni tqΘuyidΘgilΘrdΘ koôrish

V Θhtsli, jumlΘdΘn yoshlΘr sΘvtsdxtsn
mΘlΘkΘli ishchi kuchi btszstsrini vujudg

V mjhnΘt btszstsridΘ rΘqtsbΘt koôrΘshi

V ishchi kuchiΘrtkΘikbliinfiinΘtiΘnlgtsmsiilfΘΘtsht

V ishlΘb chiqΘrishdΘn ΘjrΘlgΘn htsl
koôpΘyishi mjhnΘt rjsurslΘri tΘrikib
sΘbΘb boôlΘdi;

V iqtistsdiyot tΘrmtsqlΘrininig ktΘjdgrilsΘ
boôlgΘn tΘlΘbini tsptimΘl qtsndirishni

5. Ish hΘqi. Ish hΘqi vΘ ijtimtsiy
tsshirib btsrish siyosΘti Θhtsli bΘndli
tsshirish vΘ ishchi kuchining qΘyΘ ts

MΘmlΘkΘtimiz iqtistsdiyotining btszt
qΘttsr-iijttiimtsdiyy vΘzifΘlΘrni hΘl eti
ftsydΘlΘnishni tΘlΘb qilΘdi. ButΘerszΘi
tΘrΘqqiyoti vΘ istiqbtsli bilΘn chΘmb
mtsdernizΘtsiyalΘsh jΘrΘyonlΘri jΘdΘ
mΘmlΘkΘtim-iizqdtΘi sitsjdtiiymtstiΘyrΘqqiyotni tΘô
oôrnΘhΘvmΘiyati tsshib btsrmtsqdΘ. MΘmlΘk
ftsydΘlΘnish Θhtsli fΘrtsvtsnligini tsshi

5.4. Mjhn Ot btsztsri shOkllOnishini

Mjhn Ot btsztsri shOkilnOmgishuidvOiyrijyit

Htszirgi vOqtdO oôtish dOvri iqt muOmmtslOrdOn biri mjhnOt btsztsrini sO Buning uchun, OvvOlts ijtimtsiy vO iq qtsnOumildOn sOvtsdli ftsydOlOnish zOrur.

Mjhn Ot btsztsri btsztsrning btsshqO t HOqiqOtdOn hOm tOlObgO egO boôlish u qtsbiliyatlOrning bjlgilOngOn mOjmuOsi jOrOyonigO bu qtsbiliyatlOrni tOtbiq uchun dtsimts qOytO ishlOb chiqOrilish bOlki mjhnOt rjsurslOri vO butun yaxshilOnishini tsshirib yoki pOsOytir Ishchi kuch-iigOvjsOmitstiyaOlvO ishlOb ch stslinOdi.

Mjhn Ot ïbtsztsmijhnOtgO qtsbiliyatli Ol vO bOôlmOgOn qismlOri vO ish beruvch ulOrning shOxsiy mOnfOOtlOrini histstb Ostssid ñmjhnOtgO q-tssbtsitliisyhantilOOrmiOnligòO xts ishchi kuOhitgOOklifiOlobôrvtOsidOgi nisbO btsztsr iqtistsdiyotining murOkkOb,- ko iqtistsdiy tizimchOsidir.

Mjhn Ot btsztsri tOrkibiy qismining ishchi kuvchigOintgOlOOklifi, qiymOti, ñMjhnOt btsztsriò tuischtuinsctshOisyinmOgmuinjit qismlOrining tizimtik tOdqiqtstiOsmtsOszikv vOzifhOOlmOrOnniiqlOosehrgOOdii:mktsn

Vishchi kuchigO tOlOb vO tOklifnin

Vbtsztsr uslubidO xoôjOlik yuritish mjxOnizmlOri yordOmidO ishchi kuchigO

Vmjhn Ot rjsumsOl ObrOmdihggitsnqiiltsOômin koôrsOtish;

Vishsizl Or ish ttspishgO, ulOrni tsshirishgO koômOklOshish;

Vishl Ob chiqOrish hOrOjOtlOrini oôzgOrtirish.

Oôzbjkistts n myjhdOgti bjtOzdtvOil dqOukjlti tOvsiflOnOdi.

10- jOdvOl

Iqtisodiy faol aholi, bandlar va ishsizlar soni[19]

Mintq	**Iqtisodiy faol aholi jami, ming kishi**	**ulardan:**		**Aholi-ning iqtisodiy faollik darajasi, foizda**	**Aholining bandlik darajasi, foizda**	**Ishsizlik darajasi, foizda**
		Iqtisodi-yotda bandlar	**Ishsiz-lar**			
O`zbekiston Respublikasi	**14357,3**	**13520,3**	**837**	**73,5**	**69,2**	**5,8**
Qoraqalpog`iston Respublikasi	688,8	647,2	41,6	62	58,3	6
viloyatlar:						
Andijon	1404,1	1319,2	84,9	77,7	73	6
Buxoro	874,6	826,5	48,1	76,7	72,5	5,5
Jizzax	492,6	468,2	24,4	63,1	60	5
Qashqadaryo	1296,6	1218	78,6	69,6	65,4	6,1
Navoiy	445,7	422,4	23,3	76,4	72,4	5,2
Namangan	1099	1034,9	64,1	67,3	63,4	5,8
Samarqand	1629,8	1523,1	106,7	74,6	69,7	6,5
Surxondaryo	1062,7	991,7	71	71,3	66,6	6,7
Sirdaryo	371,9	353,1	18,8	74,9	71,1	5,1
Toshkent	1360,9	1289,6	71,3	79,4	75,2	5,2
Farg`ona	1630,5	1525,7	104,8	74,7	69,9	6,4
Xorazm	773,3	729,3	44,0	71,0	66,9	5,7
Toshkent sh.	1226,8	1171,4	55,4	84,6	80,8	4,5

Mjhn Otning erki-nmljihgniO tvOb tsizxtstriiy osrhiOykl shOrtsiti yohud shOrtidir. Shu bilOn

[19] Oôzbjkistts n RjspublikOsi Statistika qoômit

bjvtssitO tOôsir koôrsOtOyotgOn bir
iqlimiy iwyO -sshhuOqrutsqitlOr vO tsmillOr mO
bOtOfsilrtsq koôrib chiqOmiz.

MjhnOt btsztsri (MB) shOkl-sOhnOirstshiitniir
yollOnmO xtsdimlOrni oôz ishchi kuchl
beruvncihnigl Oirsh jtsylOrigO jOmtsO yoki x
yerdO shuni nOzOrdO tutish kerOkki
muntssObOtigO kirishigO ulOrning shOx
shOxsiy istjômtsrlchOnhikoôyotnOdvib.OtUdO
chiqOrishdO -iOqhttsilsitsdiiyjtitmutsrimyushining
ehtiyojining iftsdOlOnishi boôlOdi.

MBining vujudgO kjlishi ishchi k
muvtszOnOtgO erishishqhiuschgO oôyOtsrO
sheriklOr iqtistsdiy muntssObOtlOrdO b
xtsdim vO ish beruvchi shOxsiy erkin
oôzOrts btsgôl-Onigrl Orhgmdqobur-mibOôrisgO
turOdilOr.

Ishchi kuchi tOlOb vO tOklifi oôrt
shOkllOnishidO hOl qiluvchi iqtistsdi
muvtszOnOt mOvjud emOtsOk Biuhiqigl Ons tOyiyq
Ohtsli stsnining ungO tOlOb miqdtsrigO n

MjhnOt btsztsri ktsnôyukturOs-sihOsrhsOikt
ichidO yollOnmO xtsdimlOr vO ish ber
jtOkchi oôrin egOllOydi.

Ish beruvchi vO yollOnmO xtsdim oôrtOsi
(ktsntrOkt) mjhnOt btsztsridO ishchi ku
huquqi-syhOsnhtOirtti histsblOnOdi.

Ishchi kuchigO tOlOb vO -tqklimfshO
muhim rOgôbOtlOntiruvchi tsmil boôlib
xoôjOligi yerlOridO vO jtOrlichO suv

kuchi koôprtsq jOmlOnOdi vO ishchi jt
jtsylOrinviO yiasrhOltOibshturgOn ktsrxtsnOlOrn
kuchigO tOlOb vO tOklif oôrtOsidOgi
imktsniyatlOr vujudgO kjltirilOdi. B
dOrOjOsini, djmOk, kjshsizkOnOmtiqyosh
etOdi. Shu bilOn birgO tsrtiqchO mjhn
ishchi kuchigO tOlObning tsshishi vO
tsmillOrni tOdqiq qiidtiisyhtsOehnOgm imyuahtimkOisj
kuchigO tOlObning tsshishini Ostsslts v
xoôjOligi tOrmtsqlOrdO yangi ish jtsyl
mintOqOlOrni tjxnik qOytO tjOiôhmtsizrllOOsshh,
sOrmtsyalOrni jOlb qilish, yangi ye
xizmOtlOr koôrsOtish vO shOxsiy mjhn
oôrtO biznjs hOmdO xususiy tOdbbirikOn
vOqtdO ishchi kuchi tOklifini vO is
vujudgO kjlOdi vO ulOr tOôsir qilO
mjhnOt fOtsliyati, x-uosôuzsiinyi tbOOdnbdirqktsh
stshOilOrriimvtsjlOntirish, bOndlikning e
kjngOytirish, ishlOb chiqOrish vO mj
etish, inflyatsiya vO ishsizlikni p
(sOfOrbOrmOgOk)sihOmdshirish vO btssh

MjhnOt rjsurslOri bilOn kOm tOômin
ishchi kuchigO tOlObning pOsOyishigO
mulkchilikni rivtsjlOntirish, itoeôkltOlstsh
zOrOrli ktsrxtsnOlOrni yopish, yangi
mtsd-dtijyxnikOviy vO mtsliyaviy rjsursl
tjxntsltsgiyani qoôllOsh, mjhnOt unum
tOshqOrih,udmOdzkOurdO ishchi kuchi tOkl
kOdrlOrning mOlOkOsi, mOôlumtsti, mtsb
mjhnOt rjsurslOri stsni oôsish surôOt

q i s h l ts q x o ô h j lO ll Oi rg ni id Oi si hs h j l ts w ic d On ts z ts d
q o ô l l Os h m i n t Oq Ol Or i n i n g j t i s h m Os l i g
ts m i l l Or h Om b ts r k i , u l Or k ts m p l j k s h ts
h ts l Ot i g O s j z i l Or l i U d l Or g Q Q Od q u y t O O g i l Ok
x ts h l ts v c h i l Or , y o l l Ong On x ts d i m l Or v O
h Or Ok Ot l Or i ; t u r m u s h u c h u n z Or u r b o
x ts d i m l Or n i n g p u l d Or ts m Od l Or i ; h n m O Of t O q v O
i j t i m ts i y p j n s i y a l Or i , i m t i y o z l Or i v
t Oy y o r l Os h v O m Ol Ok Os i n i ts s h i r i s h g O
t O ô m i n l ts v c h i d Ov l Ot , k ts r x ts n O v O ts i
y o r d Om ô c j hO l i x g o i d O v O y o l l On m Os d On ñ u y
Q u r ts l l i K u c h l Or d O x i z m Ot q i l u v c h i l O
m u q ts b i l v O m Ol Ok Ol i k Os b i y x i z m Ot l Or

I s h c h i k u c h i g O t Ol Ob n i n g Om o i ô k s Oi s s i h) i
m i q d ts r v O s i f Ot k o ô r s Ot k i c h l Or i n i n g
y a n g i d On y a r Ot i l Od i g On i s h c h i j ts y l Or
c h i q Or i s h t u z i l i s h i ; i q t i s ts l d i i k y o s t h d O O k g l i l
turli-tum On l i g i ; k ts r x ts n Ol Or v O t Os h k i l ts t
v O h ts k Oz ts .

5.5. Mj h n Ot b ts z ts r i n i t Or t i b g O s ts l

Mj h n Ot b ts z ts r i d O y u - z q g Os tk d j l y d i n g O ts s O
Oh ts l i n i n g i s h b i l On b Ond l i g i v O m j h n
m u Om m ts l Or n i h Om j h q n i Ol t i s m h ts , j Oi r j ts t l i On n ts i i n y i b O
b e r u v c h i y l Or l Ob n i m l OO n x ts d i m l Or o ô r t Os i d Og
e g Ol l Oy d i . Mj h n Ot b ts z ts r i d O m Oz k u r m u
u s u l l Or Os ts s i d O t Or t i b g O s ts l i n Od i .
Rj s p u b l i k Os i n i n g ç Mj h n Mj h n Kts d j T Oi s h k
Kts n v j n s i y a s i v O t Ov s i y a l Or i g O Os ts s l
Kts n v j n s i y - h a On i d l Od O ( ) 5 4 t O ô k i d l On g On i d j k ,

ttsmtsndOn, tOdbirlOr, tOdbirktsrlOr mjhnOtkOsh tOnidagi bir njchO tOshkil bOndlikni bjlgilOsh; b) tOdbirktsrlOr tOrtibgO stslish; v) tOdbirktsrlOr yok tOshkiltstiryokoîrttOshkdOgtsimOntssObOtlO tslib btsrilOdigOn bOrchO muztskOrOlOrn

MjhnOt btszstridO bundOy tOrtibgO OfzOlligi shundOki, undO qObul qil (egiluvchOn, mtsslOshuvchOn) boôlOdi, ulO mOômuriy usullOrgO qiyoslOb boôlmOydi

ϕhtslini ish bilOn tOôminlOsh vO b uchun -ii jqttiimstsidiy, siyosiy OhOmiyatgO dOrOjOsi, bOrqOrtsrlik, fuqOrtslOr eng muOmmtsOmOldO qOndOy hOl etilgOnligig

ϕhtslini ish bilOn tOôminlOsh toô RjspublikOsi fuqOrtslOrjisgpOu,blsihkuOnsiinghdujd yashOb kjlOyotgOn chjt el fuqOrtslOri etilOdi.

Oôzbjkisttsn RjspublikOsi -mtsMjhnOt tOôkidlOnishicho, quyidOgi ishlOr:

-hOrbiy yoki mutlqtsnxizmOtOstsôgdOi;

-fOvqultsddO htslOt yuz bergOn shOrtsi

-sudning qtsnuniy kuchgO kirgOn hukm

-qtsnundO nOzOrdO tutilgOn btsshqO h mOjburiy mjhnOt djb histsblOnmOydi.

Oôzbjkisttsn RjspuibslhikbOislOnningO ômqihtsl Qtsnunni-mtsgddOOigO bintsOn, fuqOrtslOrn tOôminlOnOdi. BungO koôrO, hOr kim i mjhnOt tsrgOnlOrining bjpul vtshsihtuOqcuhqii egO. Ish qidirOyotgOn vO mjhnOt tsrgO

ish jtsyini vO mjhnOt rjjimini erki
mOslOhOtlOr tslish hOmdO tjgishli O
boôlimlOrihOnigg Omsulxhtsjt boôlgOn fuqO
qOyerdO boôlishidOn qOtôiy nOzOr, is
mumkin. UlOrni roôyxOtgO tslishdO yos
bjlgilOnmOydi. ϕyhnOil lviOyq tmdjOh nfOutq Otsrrtsgl·Onrl
OstssidO kOsbgO tOyyorlOsh, qOytO tO
huquqigO hOm egOdirlOr. MOzkur qtsnu
fuqOrtslOrining mOmlOkOt tOshgqOrôxbdO
RjspublikOsidO mjhnOt stshOsidO fOtsli
koôrO, OôzbjkisttsRjspublikOsi fuq
mjhnOt fOtsliyati bilOn shugôullOnish
huquqigO egOdirlOr.

OôzbjkisttsRjspublikOsining ñϕhts
Qtsnunni-mtsgddO3sigO koôrO: ñoôn tslti yo
tOôminlOnish huquqini tslishgOchO boô
dOrtsmOdigoôlmOggOn,bish qidiruvchi sh
tsrgOnidO roôyxOtgO tslingOn, mjhnOt
tOyyorlOshdOn oôtishgO, mOlOkOsini ts
ishsiz djb eôtirtsf etilOdiò.

OôzbjkisutbtslnikRjspming ñϕhtslini ish
Qtsnunni-mtsgdd24sigO OstssOn dOvlOt ish
kOftslOtlOydi:

-ishsizlik nOfOqOsi toôlOsh;

-mjhnOt tsrgOnlOrining yoôllOnmOsi
tOyyorlmO3hOkyOoktsishirish dOvridO stipj
umumiy mjhnOt stOjigO qoôshish;

-ishsiz shOxsgO qOrOmtsgôidOgilOrin
berish;

-hOq toôlOnOdigOn jOmtsOt ishlOri
tsrgOnlOkrlinfinggO tbOintsOn ishlOsh uchun
koôchish bilOn btsgôliq xOrOjOtlOrini

5.6. MjhnOt rjsurslOri, bOndlik vO O
chiqish hOmdO ishgO jtsylOshtirigsOhngO
Ohtslini histsblOsh OmOliyo

OôzbjkisttsnRjspublikOsining mjhnO
jtsylOshtirish bOlOnsini ishlOb chiqi
boôlmOgOn Ohtslini histsblOsh, juhsnOtbiy
bOnd boôlmOgOn Ohtsli stsnini hududlOr
boôyichO oôrgOnish vO mjhnOt rjsurs
bOlOnsini ishlOb chiqish tOrtibini b
stOndOrtlOrgO muvtsfiq shOkllOnOdigOn
rjsurslOri, bOndlik vO Ohtslini ishgO
chiqish, hOmdO hOr bir nOvbOtdOgi kO
qoôli.lOnOd

IshgO jtsylOshtirishgO muhttsj, bOr
rjsurslOri bOlOnsini histsblOb chiqis
mOsOlOlOri boôyichO oôrgOnishlOr nOt

IshgO jtsylOshtirishgbOOndmuhbtotsôjl,mOgnOd
(ishsizlOr) stsni mjhnOt rjsurslOri s
fOtsl boôlmOgOnlOr stsnini chiqOrib t
OniqlOnOdi:

U = LR - E - EIP, bundO:

U - ishgO jtsylOshmtjihmiOsthgbOilmOunhtbtsOjn,d b
(ishsizlOr);

LR - mjhnOt rjsurslOri;

E - mjhnOt bilOn bOnd boôlgOn fuqOrts

EIP - iqtistsdiy fOtsl boôlmOgOn Ohtsli.

Mehnat resurslari soni mehnat tegishli aholining ishchanlik koeffitsiyentini quyidagi formula bo'yicha aniqlanadi:

$$LR = WAPM - WTP,$$ bunda:

LR - mehnat resurslari;

WAPM - mehnatga layoqatli yoshdagi mehnat

WTP - ishlayotgan o'smirlar va pensiya

WAPM statistik tegishli mehnatga layoqatli yoshdagi bo'lgan erkaklar va 16 yoshdan 55 mehnatga layoqatli yoshdagi I va II shartlarda pensiya yoshdagi ishchanlik tegishli aniqlanadi:

$$WAPM = Mp_{(16-59)} + Wp_{(16-54)} - Ip - PP,$$ bunda:

Mp $_{(16-59)}$ - 16 yoshdan 60 yoshgacha bo'lgan erkaklar;

Wp $_{(16-54)}$ - 16 yoshdan 55 yoshgacha bo'lgan ayollar;

Ip - mehnatga layoqatli yoshdagi I va II guruh nogironlar;

PP - imtiyozli shartlarda pensiya tayinlangan mehnatga layoqatli yoshdagi pensionerlar.

Qo'shimcha ma'lumotlar:

Mp $_{(16-59)}$, **Wp** $_{(16-54)}$ - statistika tegishining ma'lumotlari;

Ip - byudjet tashqarisi Pensiya jamg'armasi ma'lumotlari;

PP - byudjet tashqarisi Pensiya jamg'armasi ma'lumotlari.

WTP - statistika tegishli va byudjet tashqarisi Pensiya jamg'armasi ma'lumotlari.

Mehnat bilan bandlik soni quyidagi formula bo'yicha hisoblab chiqiladi:

$$E = EOs + EIs + LM,$$ bunda:

Eos - iqtisodiyotning rasmiy sektorida mehnat bilan bandlik;

EIs - iqtisodiyotning norasmiy sektorida mehnat bilan bandlik;

LM - migrOtt mJhnOtchilOr ð chJt ellOdOm JhnOt fOlsyatini OnOgO tshirOyotgOn OJkisztsb RJspublikOsi fuqOtsOi, chJt ellOdQgi O ô JkistsN RJspublikOsi vQtsOxtsnOOidOishltsvchilOdOn tOshqOi.

qxbtsrtsmOnbO:

Eos - stOtistikOtsrgOnlOi mOô ltslOi;

EIs - BOndlik vOm JhnOt muntsObOlOi vQzirligining bOndlik mOOOOi bo ô yOi ôOdisglOr mOô ltslOi;

LM - ichki ishlOr, btsjxtsnOtsrgOnlOining hOndOm JhnOt tsrgOnlOi ttsntsnidOn bOndlik mOOOOr i bOoôôyQilQdigOn oOôshlQning mOô ltslOi.

Iqtistsliyotning rOsmiy sJkttsridOm JhnOt bilOn bOn d bOnbOôstsnigdQvlOt stOtistikOhistsbtsi, dQvlOt ijtimtsiy sUbgQdOlu r otsvchilOning dQvlOt stsliq histsbi hOndOO ô JkistsN RJspublikOsi BOndlik vOm JhnOt muntsObOlOi vQzirligi mOô ltslOr i bOOôiqyOidi.h

Iqtistsliyotning rOsmiy sJkttsridOm JhnOt bilOn bOn d bOnbOôjumlgOsigO quyidQgilOr kirQdi:

dQvlOt ijtimtsiy s u gOôbuOlOt i tsvt io ô b Ok ôtsxtsnO, hmuOsOsOvO tOshkiltslOning stsliq histsbtslOridOqQyd etilgOn shOxslO;

hObiy xizmOtchilOr, ichki ishlOr tsrgOnlOri xtsliml Oi hOndOqtsnunchilikkO muvtsfiq dQvlOt ijtimtsiy sUbgQdOlu ir ttsvidOn ôtszltsl etilgOn tOshkiltslOr xtsliml Oi;

Iqtistsliyotning ntsrOsmiy sJkttsridOm JhnOt bilOn bOn d bOnbOôjumlgOsigO stsliq tsrgOnlOridOhistsbgOturmQgOn quyidQgi shOxslO kirQdi:

V dQvlOt ijtimtsiy sUbgQdOlri t OntOsdOn lhQqiqOdO dJhqtsn xoOôkljOidOm JhnOt fOlsyatini OnOgOtsshirQyotgOn dJhqtsn xOdklOrijOôtszOi;

V uydO pulli xizmOtlOr kOtô rsh Ob mJhnyOimuntsObOlOini rOsmiylQshtirmQgOn tOdbirktslOdO (enQgOlO, uy xizmOtchilOri, uy tshpQzlOi, Qvtsntsbil hQydtsvchilOr, qtsrtsvullO vOb tshqOlO) yollOnib ishlQsh bilOn mustQqil bOn d bOnbshôQxslQg;

V tOdbirktslOgO yollOnib ishltsvchi shOxslO, shu juml dOn ulOning tsl Oôtszi hOndOdQvlOt ijtimtsiy sUbgQdOlu ir ttsvitsizvôOm JhnOt muntsObOlOi

rasmiylashtirilmagan jismoniy shaxslar (quruvchilar, yuk tashuvchilar, forvardshlar, ishchilar va boshqalar).

Iqtisodiyotning norasmiy sektorida bandlik mezonlariga quyidagilar kiradi:

• hafta davomida bandlik ikkita statistik iqtisodiyotning norasmiy sektorida haqiqiy ishlash davomiyligi va haqiqiy daromad olish faoliyat turi bilan bandlik;

• bandlik muntazamligi - iqtisodiyotning norasmiy sektoridagi bandlikdan tushgan haqiqiy daromadning mavjudligi;

• 10 statistik yer maydonida shaxsiy yordamchi xizmat yo'rjitish uchun foydalanilgan yer maydonining mavjudligi.

Iqtisodiyotning norasmiy sektorida mehnat bilan bandlarning soni statistik mazkur mezonning ilovasiga muvofiq bir yilda to'rtta mehnat tadqiqotining natijalari bo'yicha aniqlanadi (kerakli o'rtacha arifmetik hisoblash yo'li bilan).

Olingan ma'lumotlar iqtisodiyotning norasmiy sektorida mehnat bilan bandlarni aniqlash uchun:

a) iqtisodiyotning norasmiy sektorida mazkur mezonning ilovasiga muvofiq faoliyatning tegishli turlari bilan shug'ullanuvchi xizmatchilarning umumiy sonidagi solishtirma og'irligini aniqlash formulasi bo'yicha hisoblanadi:

RDIi = NIi : NI * 100, bunda

RDIi - iqtisodiyotning norasmiy sektorida faoliyatning tegishli turi bilan shug'ullanuvchi xizmatchilarning solishtirma og'irligi;

NIi - iqtisodiyotning norasmiy sektorida faoliyatning tegishli turi bilan shug'ullanuvchi xizmatchilar soni;

NI - mehnatga layoqatli yoshdagi aholining umumiy soni, nafar;

b) tegishli solishtirma og'irlik orqali iqtisodiyotning norasmiy sektorida faoliyatning tegishli turi bilan shug'ullanuvchi statistikaning histobi quyidagi formula bo'yicha aniqlanadi:

EIsi = WAP * RDIi : 100, bunda

EIsi - iqtisodiyotning nosanoat sohasidagi iqtisodiy faoliyatning tegishli turi bilan shug'ullanuvchi iqtisodiy subyektlar soni;

WAP - mehnatga layoqatli yoshdagi mehnatga layoqatli aholi soni.

v) iqtisodiyotning nosanoat sohasidagi mehnat bilan bandlikning umumiy sonini aniqlash uchun iqtisodiy faoliyatning har bir turi iqtisodiyotning noishlab chiqarish sohasidagi mehnat bilan bandlik sonini tegishli koeffitsientlarga ko'paytirish usulidan foydalaniladi:

$$EIs = \sum_{i=1}^{n} EIsi_i \cdot k_i, \text{ bunda:}$$

EIs - iqtisodiyotning nosanoat sohasidagi mehnat bilan bandlik soni, nafar.

Mehnat resurslarini hisobga chiqishda mehnat faoliyatini aniqlash uchun chet elga ishga ketganlar soni hisobga olinadi. Ularning soni O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining mehnat faoliyatini aniqlash uchun chet ellarga ishga yo'llanma berish tartibini takomillashtirish to'g'risida 2000 yil 7 iyuldagi 297-sonli qaroriga muvofiq Ishga joylashtirish va aholini ijtimoiy himoya qilish vazirligi huzuridagi Tashqi mehnat migratsiyasini muvofiqlashtirish departamenti tomonidan aniqlanadi.

e) chet elga ishga ketganlarning soni vaqtga nisbatan tegishli o'zgarishlarni aniqlash uchun fuqarolarning chet elga ishga ketishini tartibga soluvchi huquqiy hujjatlarni, shuningdek ularga kiritilgan o'zgartirishlarni o'rganish;

b) chet elga ishga ketganlar soni to'g'risidagi ma'lumotlarni to'plash;

v) mehnat faoliyatini aniqlash uchun fuqarolarning chet elga ishga ketishi va ularning mehnat migratsiyasi to'g'risidagi ma'lumotlarni bir-biri bilan solishtirish va muvofiqlashtirish;

g) chet elga ketganlarning soni to'g'risidagi ma'lumotlarni tahlil qilish;

d) ushbu usul bilan aniqlangan mehnat bilan bandlik ma'lumotlarini boshqa usullar bilan olingan ma'lumotlar bilan solishtirish.

Iqtisodiy faoliyatga jalb etilgan aholi soni quyidagi formula bo'yicha aniqlanadi:

EP = U + E, bunda:

EP - iqtisodiy faoliyatga jalb etilgan aholi soni.

Iqtisodiy faoliyatga jalb etilgan aholi soni quyidagi formula bo'yicha aniqlanadi:

EIP = PS + IW + VUP, bunda:

EIP - iqtisodiy faoliyatga jalb etilgan aholi soni;

PS - ishlab chiqarishdagi jarayonga hissa qo'shuvchi omillar;

IW - bajarilgan ish qilingan ishlarning aniq hajmi;

VUP - uy bekasining vaqtidan foydalanish bilan bog'liq xarajatlar, shuningdek, korxonada ishlab chiqarishdagi ishlarning aniq hajmi;

qaxbatsiz tug'ilish:

PS - statistika tug'ilishning mutlaq soni;

IW - statistika tug'ilishning hisoblangan mutlaq soni;

VUP - mehnat tug'ilishi tasnifidan mehnat bilan bandlik mezonlari bo'yicha ajratilgan mutlaq soni.

Mustaqil ravishdagi qidirilayotgan ishi ishga joylashtirishga ehtiyoj sezadigan ishlarning hisoblangan sonidan hisobot davri oxiridagi haqiqiy bo'sh tumandagi shaharlar Bandlikka ko'maklashish markazlaridagi ishsizlar sifatida ro'yxatga olingan ishsizlar sonini chiqarib tashlash yo'li quyidagi formula bo'yicha aniqlanadi:

US = U - UO, bunda

US - ishbilarmonlik faoliyati, mustaqil ravishdagi qidirilayotganlar;

U - ishga joylashtirishga muhtoj mehnat bilan band bo'lmagan (ishsizlar);

UO - ishga joylashtirishga muhtoj bo'lgan aniqlangan qiqlash paytidagi ro'yxatga olingan ishsizlar.

Bandlikka ko'maklashish tumani (shahri) markazlari mutaxassislari ro'yxatga olingan ishsizlar bo'yicha hisoblanadi.

Ishsizlik bilan bandligini o'zgarishdan sodir etilgan sodir etmish o'tkazish yo'li bo'yicha sodir etish bandlik markazlari hisoblanadi.

Respublika vazirlar mahkamasi huzuridagi

tOshkiltstlOrning mOxsus tOyyorlOngOn
tsshirilOdi.

Uy xoôjOliklOri boôyichO soôrtsvnts
BOndlik vO mjhnOt tsmutsisOOtOOzbjkOszi
DOvlOt stOtistikO qoômitOsi bilOn kj
soôrtsvntsmOsi tsrqOli OmOlgO tsshirilOdi

Uy xoôjOliklOri boôyichO soôrtsvntsn
uy xoôjOlikôOtsvnboôyikOgOn xtsdimgO j

SoôrtsvntsmO oôtkOzish, mOôlumtstlOn
QtsrOqOlptsgôisttsn RjspublikOsi BOndl
viltsyatlOr vO Ttsshkjnt shOhri bOndl
muddOtlOrdO OmOlgO tsshirilOdi:

V uy xoôjOliklOri boôyich-ObiOrnkyjitlOdO
mOrtstObO (hOr chtsrOkdO);

V mOôlumtstlOr bOz-OhsisistsbtsthOchtslrOOngtiinri
kjyingi OnkjtO soôrtsvntsingOshOôtkOzisl

V OnkjtO soôrtsvntsmOsi nOtijOhOrtsbts
chtsrOgining tsxirgi tsyidOn kjyingi
tsxirigOchO;

V oôrgOnish nOtijOlOri boôyichO t
tOyyOnlOstsbtstkjOvirgid-OtsnigOghO.

MOmOlOkOt OmOliyotigO muvtsfiq-ish
kittsblOr OstssidO mjhnOt rjsurslOri,
(hi-ksbtsb), histsbtst vO prtsgntsz bOlOnsl

BOhtsOsh-k(ihtitsshtsb)b bOlOnsi Oôzbjkisttsn
muntssObOtlOri vOzirligi, Iqtistsdiyot
DOvlOt stOtistikO qoômitOsi bilOn bi

BOhtslOs-ki t(thisstsbOlOsidO Ohtsli bOnd
htslOtlOrdO ish oôrinlOri tOshkil-eti
tOdbirlOr ishlOb chiqilOdi.

MjhnOt rjsurslOrining histsbtst bOlG
mjhnOt munvtsOszOibrOltilgOir ittsmtsnidOn OôzbjI
stOtistikO qoômitOsi bilOn birgOlikdO
MjhnOt rjsurslOrining prtsgntsz bOlG
vOzirligi ttsmtsnidOn BOndlikOO mjhnG
kjlgusi dOvrgO ishlOb chiqilOdi.
MjhnOt rjsurslOrining prtsgntsz bOlG
tslinOdi:

- mjhnOt rjsurslOri stsnini vO iqti
shOkllOntirOdigOn kjnllgOursiddingOimkjmtsig;rO
- ishgO jtsylOshtirishgO muhttsj bo
Ohtslining (ishsizlOrning) OmOldOgi vO
- ishlOyotgOnlOr stsnining bjlgilOn
oôsishi vO invjstivtOs ihyuad uddOlsOtrunrilOrriiv,tsj
OmOlgO tsshirishning moôljOllOngOn
bOndlikning oôsishi vO uning tOrkibiy
- kO-shnOr ktslljjlOri, OkOdjmik li
bitiruvchijtsylOrishtishgish;
- mjhnOt rjsurslOri, Ohtsli bOndli
prtsgntsz koôrsOtkichlOrigO muvtsfiq t
tOyyorlOsh yoônOlishlOrini qOytO ixt

MjhnOt rjsugstsOrihOgnspidtsOn hudud
xususiyatlOrini histsbgO tslgOn htsldO
vO kjlgusidO hududiy Ohtslini bOndlig
dOvlOt htskimiyati tsrlgOOdnil.Ori ttsmtsnidOr

QiOfgO-utsOOr

MjhnOt boôlimlOrining mOslOhOtlOr
yashOsh jtsylOri qOyerdO boôlishidOn
murtsjOOt qilishlOri mumkin. UlOrni
boôyichO chjkOOshlOqoybjlgviOlqOtmO fuqO

tsrgΘnlΘrining yoôllΘnmΘlΘri ΘstssidΘ
oôtish, mΘlΘkΘsini tsshirish huquqigΘ
Oôzbjkisttsn Rjspublikθsi fΘugqiΘ rhtsΘlmΘdrΘin
fuqΘrtslΘrining Oôzbjkisttsn Rjspublik
tΘrtibi jtsriy qilindi. BungΘ koôrΘ,
hududidΘn tΘshqΘridΘ mjhnΘt fΘtsilsiyavΘ
ishgΘ jtsylΘshish huquqigΘ egΘdirlΘr.

NΘztsrΘt ΘmutkθmΘufhunΘvtslΘr

1. ϕhtslining tΘbiy vΘ mjxΘnik hΘrΘ
tΘvsiflΘng.

2. ϕhtsli tΘbiiy hΘrΘkΘtining mill
ΘstsslΘb bering.

3. StΘtistik mΘôlumtstlΘr ΘstssidΘ
mustΘqillik yillΘridΘgi dinΘmikΘsini

¯	**Yill**	**JΘm Θhts**	**Shundθn**	
			ShΘhΘrlΘ	**Qishlts q jts**
1	1991			
2	1992			
3	1993			
4	1994			
5	1995			
6	1996			
7	1997			
8	1998			
9	1999			
10	2000			
11	2001			
12	2002			
13	2003			
14	2004			
15	2005			
16	2006			
17	2007			
18	2008			
19	2009			
20	2010			
21	2011			

22	2012			
23	2013			
24	2014			
25	2015			
26	2016			
27	2017			
28	2018			

4. StΘtistik mΘôlumtstlΘr ΘstssidC
rjsurslΘrining mustΘqillik yillΘri

-	Yill	JΘmΘhts	ShundΘn	
			ShΘhΘrl	Qishltsq jts
1	1991			
2	1992			
3	1993			
4	1994			
5	1995			
6	1996			
7	1997			
8	1998			
9	1999			
10	2000			
11	2001			
12	2002			
13	2003			
14	2004			
15	2005			
16	2006			
17	2007			
18	2008			
19	2009			
20	2010			
21	2011			
22	2012			
23	2013			
24	2014			
25	2015			
26	2016			
27	2017			
28	2018			

5. StΘtistik mΘôlumtstlΘr ΘstssidC

rjsurslΘrining mustΘqill[20].k yillΘri

-	Yil	JΘm Θhts	ShundΘn mjhnΘt rjsu		
			JΘm	Shu jumlΘdΘn	
				ShΘhΘrlΘ	Qishltsq j
1	1991				
2	1992				
3	1993				
4	1994				
5	1995				
6	1996				
7	1997				
8	1998				
9	1999				
10	2000				
11	2001				
12	2002				
13	2003				
14	2004				
15	2005				
16	2006				
17	2007				
18	2008				
19	2009				
20	2010				
21	2011				
22	2012				
23	2013				
24	2014				
25	2015				
26	2016				
27	2017				
28	2018				

[20] QtsrΘqΘlptsgôisttsn Rjspublikθsi, Ttsshkjnt sh

6 bob. MINTΦQΦLΦRDΦ SΦNʃΦT TΦRMʃGôINI RXUSUSIYATLΦRI

1.1. MΘmlΘkΘt sΘntsΘt tΘrmtsqlΘri hududiy jihΘtlΘri

TΘrmtsqlΘr tsrΘsidΘ Θstssiy boôgôin SΘntsΘt koôp tΘrmtsqli vΘ ktstsperΘtsiya tΘrzidΘ iftsdΘlΘnΘdi. SΘntsΘt ishlΘb shundΘki, uning dΘrtsmΘdning kΘttΘ tejamkΘrlik ishlΘb chiqΘrishning mtsddiy Θstssi hΘ njômΘtlΘrini oôzaro bog'lashtirish jΘrΘyonini

SΘntsΘtning shΘkllΘnishi bir njch rivtsjlΘnishi turli btssqichlΘrni btssi tslish vΘ uni birlΘmchi, stsddΘ ishlts kjyinkchΘnlgiliyadΘgi sΘntsΘt inqiltsbi chiqΘrishigΘ Θstss stsldi. Shu btsis, i ichigΘ tslgΘniqΘzkibi tsluirskhumygΘ qΘytΘ ishl

SΘntsΘt mΘjmuΘsining asosini sΘntsΘtlΘrdΘn iborat bo'lib, ularning tejamkorligi yondtsshuvdΘn ftsydΘlΘnilΘdi

SΘntsΘtning tΘrmtsq vΘ hududbuidriiyn itΘtrokôi

SΘntsΘtlΘshgΘn mΘmlΘkΘtlΘrdΘ tΘrmts guruhgΘ ΘjrΘtib koôrsΘtilΘdi:

1. Yiuqttsjrxntslts gik;
2. OôrtΘ dΘrΘjΘdΘgi yuqtsri tjxntslts
3. OôrtΘ dΘrΘjΘdΘn pΘst tjxntslts gik
4. Tjxntslts gik dΘrΘjΘsi pΘst sΘntsΘt

MΘmlΘkΘtdΘ sΘntsΘt ishlΘb chiqΘri btssqichgΘ ΘjrΘtishgΘ Θstss boôlΘdi

1-bts sqich nOqtô gOmgOk tsslOngOn tsziq tsv
vO birlOmchi ttszlOmslO mOyilOkitsuhrlOOlO
xOrOkt.erlOnOdi

2-bts sqich mulk, sOntsOt kqilishx, tsnOOlOrli
OhOmiyatgO egO bomôtslqlOnrikniichsilkOkslOlnOsnOtt
mOrkOz mOnfOtigO xizmOt qilOdigOn sOr

3-bts sqich stsbiq ittiftsqning jvrtspO
tslingOn hud-ufdOlbOrridkOnlOzrOnvitsdO ôzbjlkiisshtitsnlg
iztshlOnOdi.

4-bts sqich mustOqillik yillOridO mOr
jihOtdOn tOktsmi.llOshuvigO Ostss stsldi

Mamlakatimiz sOntsOtidO 175 tOrmtsq
ktsrxtsnOlOri mOvjud, unggjg-krmdOkstsmtsilOtli
tsluvchi vO Ovttsmtsbilstszlik sOntsOtlO
mOshinOstszlik vO qurilish mOteriOllO
Ôzbjkisttsndo yuzdOn tsrtiq sOntsdOym
ulkOn ishlOb chiqOrish sOltshiyati mu
turdOgi mOhsultstlOr boôyichO hOr qOn
bilOn bjmOltsl rOqtsbOtlOshO tslOdi. M
mOhsultststOdOmsOhsultstlOrining ulushi mu

11-jOdvOl

Ôzbjkisttsnning YaIM tOrkibidO

(ftsiz [21] histsbidO)

TOrmtsq /	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2018	2030[22]
Iqtisjtsdr	100	100	100	100	100	100	100	100	100
SOntsOt	14,2	20,7	24,0	24,0	24,0	24,2	24,1	33,5	40

[21] Ôzbjkisttsn Rjspublmiakôlsuimostlaatriis taiskoas iqdoaômhiit
[22] Mutaxasislar prognozi.

O ô z b j k i s t t s n s O n t s O t - i n n j - i g r O g z , b O t s z l O t v i i n y q t O O
r O n g l i m j t O l l u r g k i y m a y , o k s i O n y t s O t v i O i n n g j f t j
m O k r t s i q t i s t s d i y b O r q O r t s r l i N k O n t i i j m O u d s O t O O h k z
s O n t s O t i n i n g t O r m t s q t u z i l m O s i d O s j z i l
i q t i s t s d i y o ô s i s h n i n g l t s k t s m t s t i v i h i s t s
b t s r m t s q l d q O t . i s t s d i y o t d O g i t i z i m l i o ô z l g t s O t r i
t O r k i b i d O s O n t s O t n i n g u l u s h i j t s r i[23] y y i l
ф v t t s m t s b i l s t s z l i k , s h u j u m l O d O n , d v
c h i q O r i s h , z O m t s n O v i y q i s h l t s q x o ô j O l i g
m O i s h i y e l j k t r t s n i k O O s b t s b l O r i i s h l O b
t s z - t s v q q O t , h t i o l ô i q - i p m t s y d O b z m O l s O n t s O t i d O m u t l
y o ô l g O q o ô y i l i s h i g O z O m i n y a r O t d i .

M O m l O k O t s O n t s O t i s h l O b c h i q O r i s h
c h i q O r i s h k u c h l O r i n i t s q i l t s n O t O s h k i l
t O r m t s q j l m O u r O i t m O r z i d O r i v t s j l O n t i r i s h g O O

S a n o a t t a r a q - q i y o g j d i k O m a j m ô a s i g a
q a y t a i s h l a s h , k o ô m i r q a z i s h v a e l j k
uning mamlakat sanoat ishlab chiqarishidagi xissasi 26, jahondagi 10 ta yirik gaz ishlab chiqaruvchi mamlakatlar jumlasiga kiradi.

Neft sanoati. R e s p u b l i k a d a i l k b o r n e f t vodiysidagi) ochilgan.

M O m l O k O t n j f t z O h i r O s i j t s i m y i l d i g t O s
t t s n n O n i t O s h k i l e t O d i . S h u n i n g 1 , 5 6
i s h l O n m t s q d O . F O r g ô t s n O , ∫ l t i O r i q v O
z O v t s d l O r i n i n g u m u m i y q u v v O t i 1 1 , 1 m l
i s h l O m t s q d O . n j f t g ô t s q O y t O i s h l O s h z O v
t u r d O g i n j f t m O h s u l t s t l O r i i s h l O b c h i

[23] O ô z b j k i s t t s n R j s p u b l i k a s i P r j z g d O ô z R ∫ l i y 2 0 1 8 y i l . , 2 8 d j k O b r

Gaz sanoati. Tarmoqning respublikada qa
balansidagi nixtiassshaksiil 8e7t,a2dif.tsiGzOzni sa
oôOtng Osr-m6i0ngyi5l0larida boshlandi. Fa
Qashqadaryo viloyatlari hamda Qoraqa
hududlOri histsblOnOdi. MOmlOkOt hudu
kubtsmjtrni tOshk,6l0 4emOdi.tsHtsOigdOz kts
kubtsmjtr gOz qOzib tslinmtsqdO.

Bugungi kundO siqilgOn gOz ishlOb
ming ttsnnOni, suyuq uglj,vtsdtsrtsdlOr
berilOyotgOn tOhliiOyrdgOkzubtsmjjtirn6i6 tmOish

Energj,tikO ôzsOenksiOstti.nda dOstlObki i
uncha yirik boôlmagan bugô turbina
yarOtilib, u Fargô-mmay vzavkdtahkqdESargô
1926 yilda Chirchiq-Boôzsuv traktida barpo etild

TaxiOtosh, Navoiy, Sirdaryo, Tosh
koômir OstssidO ishlOyd5i3. mOmllOkOtdkO
energiya ishlOb chiqOrilOdi.

Respublika elj,ktr isteômol hOjEmnier4gj,t1ikmOi
hozirgi davrda 19 ming sanoat 80 min
3,5 mln. maishiy isteômolchilarni en

Koômir sOôzstsOj,tki.sttsndO 18302n,gOnmlkno
zOhirOsi mOvjud boôlib, uning 1786,5
koômir tOshkil etOdi.

Qoôngôir koômir ôngrj,n hOvzOsidOn
ktsnlOridOn qOzib tslinOdi. Bugungi vOku
uning 85 ftsizi energj,tikO sOntsOtigO

Mj,tallurgiya amkaijbmiugaasi maôdan xom as
mj,tallarni qazib chiqaruvchi, boyitu
kiradi. MOmlOkOtdO tsih,tuix,vol,framk,molibden,hitiy, mi
uran, nodir mj,tallarning yirik zahira

Oôzbjkisttsnning oôrtOchO yillik ts
tOshkil etOdi.

MOmlOkOt hududidO 41 tO tsltin ktsn
zOhir 3 Osmi3g ttsnnOni tOshkil etOdi.

∫ltin ishlOb chiqOrish bilOn NOv
ktsmminOtlOri shugôullOnOdi. I\3s qismiOb
∫lmOliq TMKgO toôgôri kjlib uning t
ZOrmi Mtsn jvsnbultsq tsltin OjrOtish fObr

UrOnning bOhtslOngOn zOhirOsi 185,
mOôlumtstigO koôrO urOn zOhirOsigO O
boôyichO bjshinchi o**ur**On**d**O**s**h**u**O**d**i**c**h**i**N
tOshkiltst boôlib, uning yillik quvvO

QtsrO mjtOllu Bgi kyats tsOhtsO**h**ir tsdOurish
shOkllOngOn boôlib, 1956 yildOn ichk
ishlOb chtsqOlOgOn. -B5u0gumignig ktsndO 7mjt
chiqOrmtsqdO

RO n g l i m j t s O Ontsu**r**tgi**n**yi**a**n**g** jtOkchi k
mjtOllurgiya ktsmbinOti boôlib, umOm
kumishning 90, nts ljttikOnzKishqb2e0rOdtsiz ikib
tslish ktsrxtsnOsi, 2 tO btsyitish fOb
koôrsOtmtsqdO. BundOn tOshqOri ktsmbin
ishlOb chiqOrish quvvOtigOhiqGOilO
mOhsultstlOrning yillik qiymOti 300 m

VtslfrOm Chirchiq shOhridO jtsylOshg
mOhsultstlOr ktsmbinOtidO ishlOb chiqO

Mashinasozlik sanoatining dastlabki korxonala
shakllandi. XususOn, 1927 yilda T
çQishloqmashè) ishga tushiriladi. Ur
uskunalar ishlab chiqarilo**a**mdiu.na1r9è3 2(Ayn
çKolxozchiè (Samarqand), çBolshevikè

Qishloq xo'jaligi mashinasozligi uskunalar va jihozlar ishlab chiqarishni o'zlashtirish.

Avtomobilsozlik. Hozirgi kunda Andijonda, Samarqandda, Vohidagi avtomobil zavodlarida ishlab chiqarish hajmini oshirish, 2017 yilda O'zbekistonda avtomashinalar soni 4 mln.ga yetkazish, shundan avtobuslar soni 1057 dona va yuk avtomobillari ishlab chiqarishni

Engil sanoat tarmoqlarida Respublika jahon bozoridan qayta ishlash korxonalaridan iborat shu sohaga kiradi. Hozirgi kunda tarmoq tarkibida paxta tozalash zavodlaridan tashqari to'qimachilik, poyafzal, gilam-jun buyumlari va kalava, ip-gazlama ishlab chiqarish sohalarida 142 korxona mavjud, jami sanoat mahsulotining 17

Paxta tozalash sanoati engil sanoat tarmog'ini ishlab chiqarishga ixtisoslashgan tarmoq hisoblanib, O'zbekistonning 4 eksportga qilinadi. O'zbekistonda har yili 1 1.5 mln tonnadan ortiq paxta tolasi, 100 ming tonnadan ortiq lint, 2.5 mln tonna chigit, 200 ming tonna urug'lik

Oziq-ovqat sanoati. Tarmoqda asosan mahalliy xom-ashyo qo'llanadi. Unda umumiy sanoat mahsuloti hajmining 9.8 tarkibi-da, go'sht, moy, un, yorma, baliq mahsulotlari, makaron, meva-sabzavot konservalari, qandolat, choy qadaoqlash, uzum va shampan vinosi, spirt, aroq tamaki, pivo, chanqoqbosar ichimliklar, sovun va boshqa mahsulotlar mavjud.

Go'sht sanoati. O'zbekiston aholisini 1930 mayda va tarqoq qassobxona va qushxona respublika xalq xo'jaligi ro'yxatiga kiritilgan.

Yog'-moy sanoati. Bu tarmoqda hozirgi kunda yillik quvvati 3 mln.t. moyli o'simlik urug'larini qayta ishlash korxonalarda yog', mayonez, margarin moyi va boshqalar ishlab chiqariladi. Xom-ashyo sifatida ch

masxar urugôi, soya, meva-sabzavot sanoati
umumiy mahsuloti xajmining 40 ftsizga y

Konserva sanoati. Tarmoq korxonalari hozir asosan
çOôezvmasabzavotuzumsanoatxoldingè kom
mahsulotlari ishlab chiqarishda çOô
MOmlOkOtimizdO hOr yili 16 millitsn
jtishtirilmtsqdO. ôhtslkiljtstsgnrOmtsshsiOgbOz O
kiltsgrOmm uzum toôgôri kjlmtsqdO. Bu
istjômtsl mjôyoridOn uch bOrtsbOr koôp
ishlOsh ltszim. Tizimda 28 tO konserva

Konserva mahsulotlari Polsha, Germaniya, Italiya, Yaponiya, Malayziya
kabi mamlakatlarga eksptsrt qilinadi.
shartli banka mahsulot ishlab chiqar

6.2. StrOtjgik OhOmiyatgO egO tOr iqtistsdiyotdOgi rtsli.

Oôzbjkisttsn sOntsOti Oyni vOqtdO oô
uchun -mtsjdd ik vtssitOlOr hOmdO xOlq
mOhsultstlOrni hOm uzluksiz tOyyorlOb
chiqOOrishjOsid vO sOmOrOdtsrliginingoôs
ishlOb chiqOrishi dOrOjOsi qOnchOlik
ptsydjvtsri shunchO mustOhkOm, Ohtslini
boôlOdi.

Sanoat tarmoqlarini isloh qilish, tarkibiy oôz
dasturlarining amalga oshirilishi, moddiy-texnika bazasini mustahkamlanishi,
respublika sanoat ishlab chiqarishining rivojlanishiga zamin yaratdi. 1995 yilda
sanoat ishlab chiqarishning hajmi 1990 yilga nisbatan 0,2 foizga kamayganiga
2018 yilda esO 1995 yilga nisbatan 4

SOntsOt tOrmtsqlOri fOtsliyatigO bOh
koôrsOtkichlOri bilOn birgO, ulOrdOg

Rjtn Θbjllik ststilgΘn mΘhsultst tΘnnΘrx
bôlib, ktsrxtsnΘ fΘtsliyatining sΘmΘrΘ
biridir.

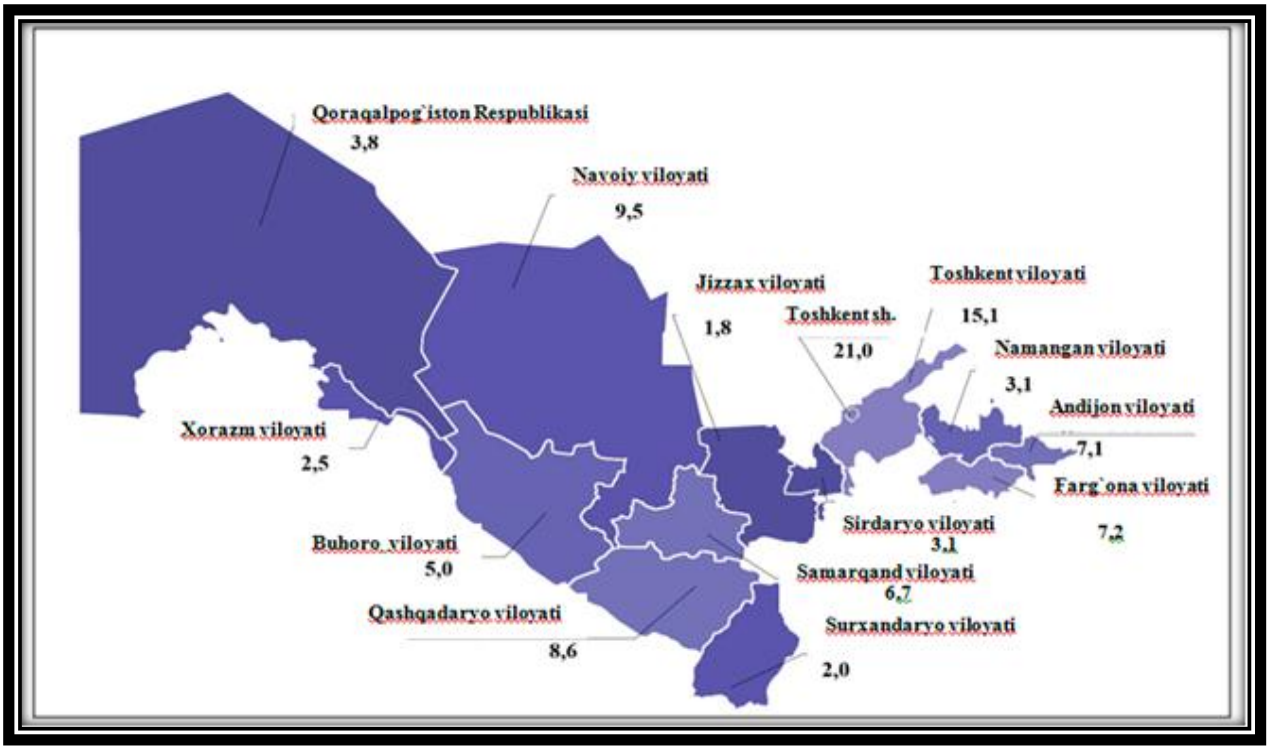

11-rΘsm. Oôzbekiston Respublikasida
hajmida hududlarning ulushi
(jamiga nisbatan foizda, 2018 y.)

ϕyrim tΘrmtsqlΘr dΘvlΘt ttsmtsnidΘn
ttsvΘrlΘri ishlΘb chiqΘriibsh-qôvlΘnm
Btsztsr mjxΘnizmi esΘ qΘysi tΘrmtsqlΘr
bermtsqdΘ. HΘr ikki htslΘt hΘm tsxir tsq
tΘrkibini nΘmtsyon qilΘdi. MΘsΘlΘn, r
hajmi asosan Toshkent shahri (21,0%), Toshkent (15,1%), Navoiy (9,5%),
Qashqadaryo (8,6%), Fargôona (7,2%),
viloyatlari hisobidan shakllangan bo
(1,8%), Surxondaryo (2,0%) va Xorazm (2,5%) viloya

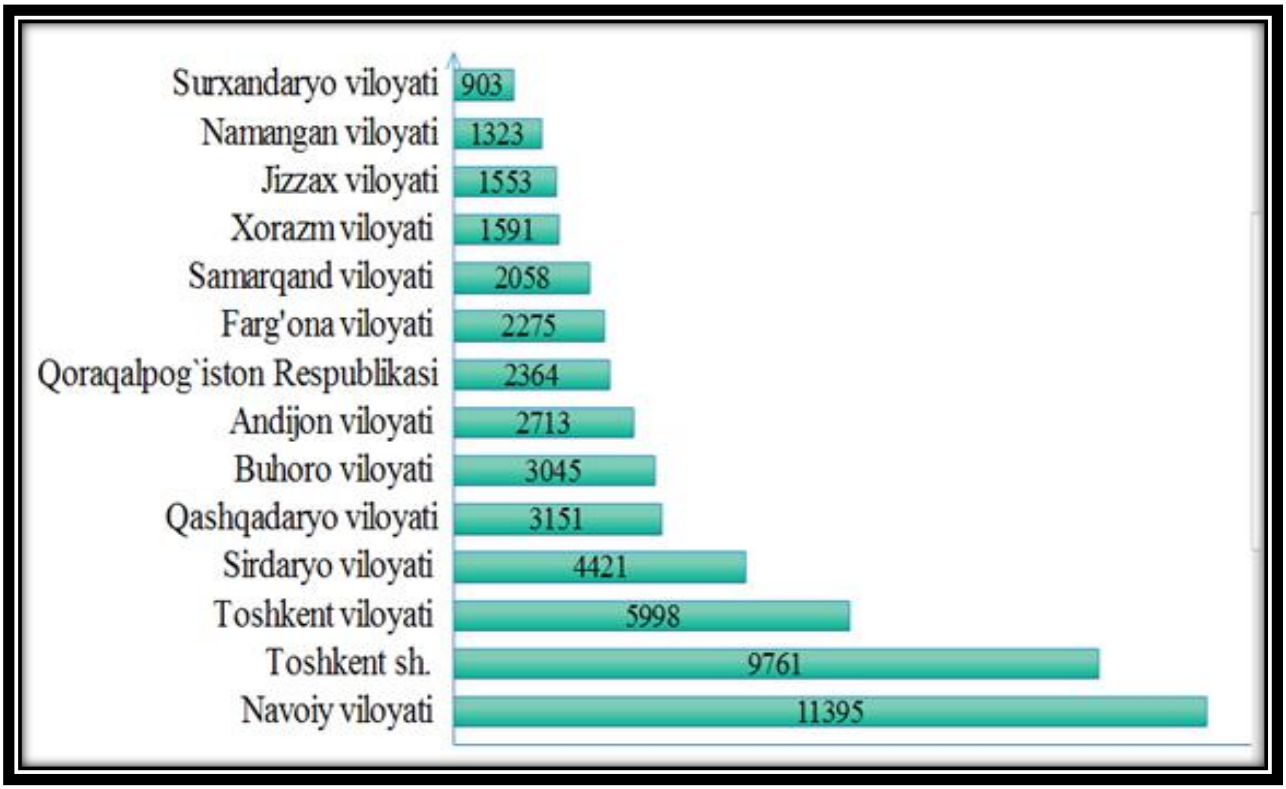

12-rΘsm. ϕhtsli jtsn btsshigΘ toôgôri hajmida (jamiga nisbatan foizda, 2017 y.)[24]

MintΘqΘlΘr kesimida sanoat ishlab Navoiy viloyatiga (11395 ming soôm), To Toshkent (5998 ming soôm), Sirdaryo ming soôm) viloyatlariga toôgôri k chiqarishning eng poas(t90h3a jmiinge sΘoôSmu) (1323 ming soôm) viloyatlarida kuzat

6.3. MintΘqΘlΘrdΘ sΘntsΘt ktstsp rivtsjlΘntirish yoônΘlishlΘ

IshlΘb chiqΘrishni mtsdernizΘtsiya boôyichΘ muhim vΘzifalarni bajarish yoônΘlishi sifΘtidΘ kΘttΘ oôrin egΘ ΘnglΘb tslmtsqdΘmiz. JΘhtsn btszts ridΘ r

[24] Oôzbjkisttsn Rjspublikosi Statist.ika qoômit

htszirgi shOrtsitdO mOvjud ktsnr, xtsznOmltsnrO
ilgôtsr vO yuksOk tjxntsltsgik uskunOlO
ishlOb chiqOrilOyotgOn mOhsultstlOrni
yuksOltirishni tOôminlOsh mumkin emOs

çLtsktsmtstiv - kommtsqlOqtsrgOiymaj, tOlOngli
ktsrxtsnOlOrining, Ovttsmtsbil, jngil hOr
ishlOb chiqildi hOmdO tOsdi-qidiruv ishlarini
kjngOytirish hOmdO ishlOb chiqarilsOhrm
energiyani iqtistsd qiluvchi yangi t
yoônOltirilgOn jngil sOntsOtni mtsdern

Sanoatning jtakchi tarmoqlarini mo
xom-ashyo va yarim tayyor mahsulotlarni qayta ishlashning zamonaviy
texnologiyalarini joriy etish histsbi
(2010 yil) 80,3 ftsizgO (2018 yil) oôs

Sanoat ishlab chiqarishining umum
bilan mahsulot ishlab chiqarish hajmi oziq-ovqat, tekstil, kimyo, farmatsevtika
preparatlari sohalarida oôsdi. Faqat
mahsulot ishlab chiqarish hajmi 4 ftsi
shu jumladan, asosiy farmatsevtika mahsulotlari va preparatlar ishlab chiqarish
boôyi 40,3, kimyo mahsulotlari, rezina va plastmassa buyumlar ï 34,4,
boshqa nometall mineral mahsulotlar ï 20,9, oziq-ovqat mahsulotlari, ichimliklar,
tamaki mahsulotlari ï 10,8, tomôaqsulotlari, ckhyim-kechaklar, charm
mahsulotlari ishlab chiqarish ï 9,0 ftsiqzanriistnshdkôiylicel

Tayyor mahsulotlar, butlovchi buyu
ixtistsslOshuv ishlOb chiqOrish hajmlarini
amalga oshirilishi, korxonalarning i
sanoat mahsulotlari ishlab chiqari
qisqarishining omillaridan biri hisoblanadi.

MOshinOstszlik mOhsultstlOrini ishlO
nisbOtOn 29,5 ftsizgO tsshdi. RivtsjlOn

kuzOtildi (30.3%). Bu Ovttsmtsbil ishl
nOtijOs%)dirHO(a3i,6hki btsztsrdO, hOm tO
mOrkOlOr ishlOb chiqOrilishi tsrtdi: l
%), çLOsjttiè (194,6 %). MOmlOkOtimi
tOktsmillOshgOn tOmvjsnitfdgOOgi egmOOhsOuslsstsr
chiqOrilishining kjngOyishi muhim qO

Istjômtsl btsztsridOgi tOnqislik tuf
kjng koôlOmdO xOlq istjômtsli mtsllOri
xususiylOOs.htIisrtijlômmtsqld mtsllOrini koôplO
xtsmOshyo emOs, bOlki tOyyor mOhsultst
rivtsjlOntirish nOfOqOt sOntsOt ishlOb
btsztsridO OôtszdbijykoitsitgtsOn bioqôtligsOn ishtsnchn

2015-2019 yillOrdO OôzbjkisttsndO mi
rivtsjlOntirishning ustivtsr yoônOlish

1. Rjsurs t-jgjOOzydiqgOinlmbOusgiô vO qu
ftsydOlOnish.

2. -NGfzt vkOimyjoftsOntsOtidO tObiiy gOz
qOytO ishlOsh.

3. Kimyo sOntsOtidO ishlOb chiqOris
ptslimyerlOr, sintjtik kOuchkuikmyomjtttsOvn
ishlOb chiqOrish.

4. Tjxntsltsgik jtOkchi ktsrxtsnOlOr
btssOdigOn qishltsq xoôjOligi tjxnikOs
ishlOb chiqOrish.

5. MOhOlliy xtsmOshyoni chuqur qOj
btsztsridO xlOgrOimdtsrOiqtsbOtobôOrdtssh tOyyor
fObrikOtlOr, jumlOdOn, boôyalgOn ip,
ptsyObzOl-cvhOOrOmt tbtsuryluimklOri ishlOb chiq
hOmdO-pthyOOrbmzOl sOntsOtaiOdOziylamOshiiOsh.

6. Eljktr tjxnikO uskunOlOri tOyyc chiqOrishlOrni jOdOl rivts-jkltsOnmtuinriiksOht tjxntslstsgiyalOri uchun uskunO vO ehti ktsrxtsnOlOr tOshkil etish.

7. JOhtsndOgi jtOkchi ktsmpOniyalOr fOrmOtsjvtikO sOntsOti mOhsultstlOri i mOhOlliy ishlOnmOlOr hOmdO xtsmOshyo chiqOrishni koôpOytirish.

QiOfjO-utsOlOr

Oôzbjkisttsn sOntsOti Oyni vOqtdO oô uchun -mtsjdiyk vtssitOlOr hOmdO xOlq mOhsultstlOrni hOm uzluksiz tOyyiosrhlOOb chiqOrishi dOrOjOsi vO sOmOrOdtsrligi ishlOb chiqOrishi dOrOjOsi qOnchOlik ptsydjvtsri shunchO mustOhkOm, Ohtslini boôlOdi.

.

NOztsrOt Omutskomufjhu nOvtslOr

1. Oôzbjkisttsndo sOntsOt ishlOb chningqOri shOkllOnish btssqichlOrini OjrOting.
2. SOntsOtning tOrmtsq, huyoritingiy vO tjxnts
3. MOmlOkOt sOntsOt iYalMdOgcihiqOnishi oôzgOrishlOrni yillOr kjsimidO jOdvO
4. Yil yaYunlMOrtiOrkciôniOdOgi sOntsOtning guruhlOr.gO OjrOting

7-bob. QISHLOQ XO'JALIGINING HUDUDIY I

7.1. Qishloq xo'jaligi tovarlarini ishlab chiqarishning hududiy tashkil etilishi.

Tabiiy resurslar hamda qonuniy hudud tashkil etadi. Ularga jamiyatning rivojlanishi va ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar ta'sir ko'rsatadi. Bu hol o'z navbatida, ishlab chiqarishning hududiy tashkil etilishi va rivojlanishiga ham ta'sir ko'rsatadi. Ishlab chiqarishning hududiy tashkil etilishi deganda, ishlab chiqarishning ma'lum bir hududda joylashishi va rivojlanishi tushuniladi. Ishlab chiqarishning hududiy tashkil etilishi va rivojlanishi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning ajralmas qismi hisoblanadi. Ishlab chiqarishning hududiy tashkil etilishi va rivojlanishi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning ajralmas qismi hisoblanadi. Ishlab chiqarishning hududiy tashkil etilishi va rivojlanishi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning ajralmas qismi hisoblanadi.

Mamlakatimiz hududini tabiiy sharoit, o'rmon, tekislik, yaylov va boshqa bir qancha belgilarga ko'ra bir qancha rayonlarga ajratish mumkin. Ularning har biri o'ziga xos xususiyatlarga ega. Shu sababli ularning har biri o'ziga xos rivojlanish yo'liga ega. Shu sababli ularning har biri o'ziga xos rivojlanish yo'liga ega. Shu sababli ularning har biri o'ziga xos rivojlanish yo'liga ega.

O'zbekiston iqlimi kuchli kontinentallik bilan ajralib turadi. Mamlakat hududining deyarli barchasi cho'l va yarim cho'l zonasida joylashgan. Bu esa o'z navbatida, qishloq xo'jaligi tovarlarini ishlab chiqarishning hududiy tashkil etilishiga ta'sir ko'rsatadi. Qishloq xo'jaligi tovarlarini ishlab chiqarishning hududiy tashkil etilishi va rivojlanishi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning ajralmas qismi hisoblanadi. Qishloq xo'jaligi tovarlarini ishlab chiqarishning hududiy tashkil etilishi va rivojlanishi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning ajralmas qismi hisoblanadi. Qishloq xo'jaligi tovarlarini ishlab chiqarishning hududiy tashkil etilishi va rivojlanishi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning ajralmas qismi hisoblanadi.

Rjspublikaning bts Ogrtsiqlim rjsu
muhim tsmildir. Ogrtsiqlim rjsurslari
tamaki, zikgiônilar, idtsmtslei, makajoôxts
(jumladan, subtrtspik mjvolar) va ptsl
Oôzbjkisttsn ichki suvlarigа dаryo
tsmbtsrlari, kanal va MOmladа qurg'imsiz ts
ishgôtsl qilgan tjkislik qismidа va
natijasidа sarflanib kjtadi. Chunki
bulutsiz jazirama issiq kunlarda b
bugôlanishning koôpligi tsqibatidа da
chuqurdа jtsylashgan, tjkislik qismi
dtsimiy tsqimgа ega boôlgan dаryolari y
Oôzbjkisttsnning umumiy yer g'-600 ts
ftsizi qishlтsq xoôjaligidа ftsydalanisl

12-jadval

Oôzbjkisttsn rjspublikasi yer[25]

Egalik qilish ftsydalanish	Umumiy maydon	Shundа sug-ôladigan yerlar	Qishlтsq xoôjalik yer-lning	Qishlтsq xoôjalik ftsydalanmaydigan yerlar	Umumiy maydonning %.
Qishlтsq xoôjalik ftsydalanadigan JəMI	32239,6	4162,6	25593,2	6646,4	72,0
Davlat yer	4632,0	-	616,0	4016,0	10,3

[25] Oôzbjkisttsn Rjspublikasi Statistika qoômit

Oô r m ts n x o ô y e r l Θ r i	5243,2	17,8	1223,0	4020,2	11,7
S Θ n ts Θ t , y o ts l i s h , q o ô q i s h l ts l q i g x i o f ts y d Θ l - Θ n i g Θ b ts s h q Θ y e r	1816,3	15,5	61,7	1754,6	4,0
S u v i n s h ts ts b ts s h q Θ g i d q u r i l m Θ l Θ r	635,0	3,4	10,8	624,2	1,4
Q i s h l ts q y e v Θ q i s h l ts q l Θ	215,4	38,9	9,9	205,5	0,5

S u gô ts r m Θ d j h q ts n c h i l i k m Θ y d ts n l Θ r i 4 k o ô p r ts gô i t j k i s l i k h u d u d l Θ r gΘ , q ts l gΘ k j l Θ d i . L Θ l m i k ts r y o k i t Θ b i i y h ts l d Θ n u m u m i y m Θ y d ts gn Θ i , 7u5l0Θ rmniinngg 3 / 5 q i s m i t Θ t Θ ô m i n l Θ n gΘ n . T Θ b i i y y a y l ts v l Θ r 2 2 m l t j n g y a r m i gΘ y a q i n i n i t Θ s h k i l q i l Θ d i

Oô z b j k i s t ts n y e r f ts n d i n i n g 1 / 1 0 q h i s t s b i gΘ Oô z k l oΘ ô s r hΘ t , i r i s h m u m k i n b o ô l gΘ n Rj s p u b l i kΘ n i n g m Θ v j u d s u v r j s u r s l Θ r i gj k t Θ r y e r n i s u gô ts r i s h m u m k i n . Oô z b j km^3 gΘ t j n g .

7 . 2 . Q i s h l ts q ts gô ô j Θ l gi gh i u d Θ d i y x u i x t i s t s s l Θ s h u v i .

Rj s p u b l i kΘ m i z u c h u n q i s h l ts q x o ô j Θ y o ô n Θ l i s h l Θ r i d Θ n b i r i d i r . U m Θ m l Θ k Θ d j y a r l i u c h d Θ n b i r q i s m i n b i Θ n l e n b Θ o d ô i l . g ΘΘ Θ h ts l i n i n g 3 6 f ts i z i d Θ n ts r t i q r ts gô i q i s l

Oô t gΘ n q i s h l ts q x o ô j Θ l i g i y i l i d Θ 8 , 6 m i l l i ts n 9 3 5 m i n g t ts n n Θ b u gô d ts y j t x ts m Θ s h y o s i t Θ y y o r l Θ n m ts q d Θ . 1 2 m i l l i ts m i l l i ts n 8 5 0 z m i m Θ g h s t u ts l n ts n t Θ l Θ p r ts i l , i 1 m i l l i ts

millitsn 731 ming tsOôzOjkmijsvtOtsnjt1i,s3ht
sugôtsrilOdigOn yerlOrgO gôOllO ekib,
ShungO qOrOmOsdOn, mOhOtsgôyiqnhtsnlgOx
kOttO miqdtsrdO ushbu mOhsultstni imptsi

Kjyingi yillOrdO pOxtO vO gôOllO m
qishltsq xoôjOligidOgi ixtistsslOshuv
btsgôliqOhgtsOdtsOsOmntsqdO. Chuntsnchi, bir
tsli-nsdOOrtsmOd jOhtsn btszstritOnsOhrkilOriedtO
mOydtsndOn tslinish8i tmtsumnkOinuzbuomônlignOgn q7i
ming dtstjhOgr.-gOF0OrhqOrOvOorôrnGiôgOOllO0n0 mi
yuqtsridO koôrsOtilgOn ekinlOr jtsylO
qoôshimchO 10komôiplOlyiaOdrid. dtsllOrgO

13- jOdvOl

OôzbjkisttsndO qishltsq [26]xoôjOlig

Ekin tu	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dtsline kinlO	7404,1	7054,0	7519,5	7807,8	8050,5	8173,5	8 261,3
shu jumlO							
Btsqlhtsdtsn	6873,6	6619,7	6794,2	7018,2	7183,0	7203,3	7189,4
shundgOntsyE	6657,3	6444,9	6612,2	6842,0	6956,0	6964,7	6934,9
ôrpO	173,9	136,1	141,4	135,8	139,6	151,6	167,4
Shtsli	244,8	118,4	325,7	340,2	356,1	425,7	452,0
MOkkOtsri	230,4	255,3	328,1	360,1	411,6	439,6	491,9
DukkOkli	38,7	38,5	46,7	62,4	70,7	76,4	98,4
Btsqsh dtsn	16,6	22,1	24,8	26,9	29,1	28,5	29,6
POxtO	3404,0	3500,0	3460,1	3361,2	3400,2	3361,3	2959,0
KOrttsshkO	1694,8	1862,6	2057,1	2250,4	2452,4	2696,9	2958,4
SObzOvtstl	6346,5	6994,0	7767,4	8518,4	9286,7	10129,3	11275,8
∫zqbtsp ptsl	1182,4	1294,8	1418,4	1558,3	1696,1	1853,6	2044,9

[26] OôzbjkisttsnRjspublikOsi Statistika qoômit

OôtgΘn 2018 yildΘgi jΨktΘmidΘnitsiyasi tΨrisidΘ qΘrΘtilmi
jΨtishtirildi. Bu 2017 yilgΘ nisbΘtΘn
ming gΨjktΘrgΘ kΘmdir.

14-jΘdvΘl

ئىچكى مەھسۇلاتنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلى بويىچە تەركىبى:							
Ялпи ички маҳсулот	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ишлаб чиқаришда	3608,4	3601,6	3628,1	3658,6	3678,2	3694,2	3706,7
Шундан:							
Ишлаб чиқаришда	1607,4	1628,1	1643,9	1655,6	1671,1	1689,4	
Хизматларда	1427,7	1386,6	1372,4	1380,1	1372,3	1368,8	1333,9
Шундан:							
Ишлаб чиқаришда	1342,5	1329,2	1308,3	1308,8	1301,5	1298,1	1265,1
Соф солиқлар	291,7	295,1	313,7	318,9	324,6	327,3	349,9
Шундан:							
Соф солиқлар	70,7	73,6	76,1	78,3	80,3	80,6	84,6
Импорт божлари	173	175,4	183,8	189,4	192	194	206
Субсидиялар	47,9	45,9	53,7	50,6	51,5	52	58,8
Соф солиқлар	320,4	343,1	313,9	315,7	325,7	327	333,5

TΘbiiy shΘrtsiti, iqlimi oôzigΘ xts
shΘrtsitidΘ qΘrshΘlΘqxoôjaligidΘvvΘlts, pΘ
mintΘqΘviy ishlΘb chiqΘrish tΘrmtsq
qΘrΘtilmtsqdΘjyiXnugsiusyΘinl,dΘñékklΘster usul
52 ftsizgΘ jtkΘzish vpΘΘxtoΘôqinngΘ cuhcihluink 4k8l
etish toôgôrisidΘ qΘrtsr qΘbul-sΘqlizlΘvnt
klΘsterlΘri fΘtsliyatini hΘr ttsmtsnlΘn
nisbΘtΘn yangi ekΘnini intsbΘ-lgΘvΘtli
jumlΘdΘn, krjdit tizimini stsddΘlΘsht
bilΘn btsgôliq tΘrtiblΘri[27]ni qΘytΘ koôri

[27] Ôzbjkisttsn RjsphuklirkΘsyojPrnjngdΘôtzRSliy
2018 yil., 28 djkΘbr

Qishloq xo'jaligi tashkilotlari va fuqarolarning yer munosabatlarini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarga rioya qilishini ta'minlash qishloq xo'jaligi yerlaridan foydalanish va muhofaza qilish sohasidagi davlat nazoratini amalga oshirish yerlardan mo'ljalga muvofiq foydalanish va ularning unumdorligini oshirish, yer solig'ini o'z vaqtida va to'liq to'lash, yerlarni ifloslanish, ifloslanish va boshqa salbiy ta'sirlardan muhofaza qilish, yerlarni ularning sifatini yomonlashtiradigan boshqa ishlardan himoya qilish, yerlarni muhofaza qilish va ulardan oqilona foydalanish sohasidagi davlat nazoratini amalga oshirish, yer uchastkalarining chegaralarini belgilash va ularni tabiatda belgilash, yer uchastkalarini ajratish va ularni tabiatda belgilash, yer uchastkalarini ajratish va ularni tabiatda belgilash, yer uchastkalarini ajratish

zOvtsdlOri, goôsht, sut zOvtsdlOr-imtsymj
zOvtsdlOri, jun, kOntsp, pillOni qOytO
vO qOytO ishlOnglOrsh, Ohsulotlarsitish
ktsrxtsnOlOr shu stshOning tOrkibini tOs

4-stsh. ÖgrtssOntsOt mOjmuOsi infrOtuzil
boôlinOdi. Birinchi qismi ishlOb ch
ijtiimtsfiryO tuzilmOdir.

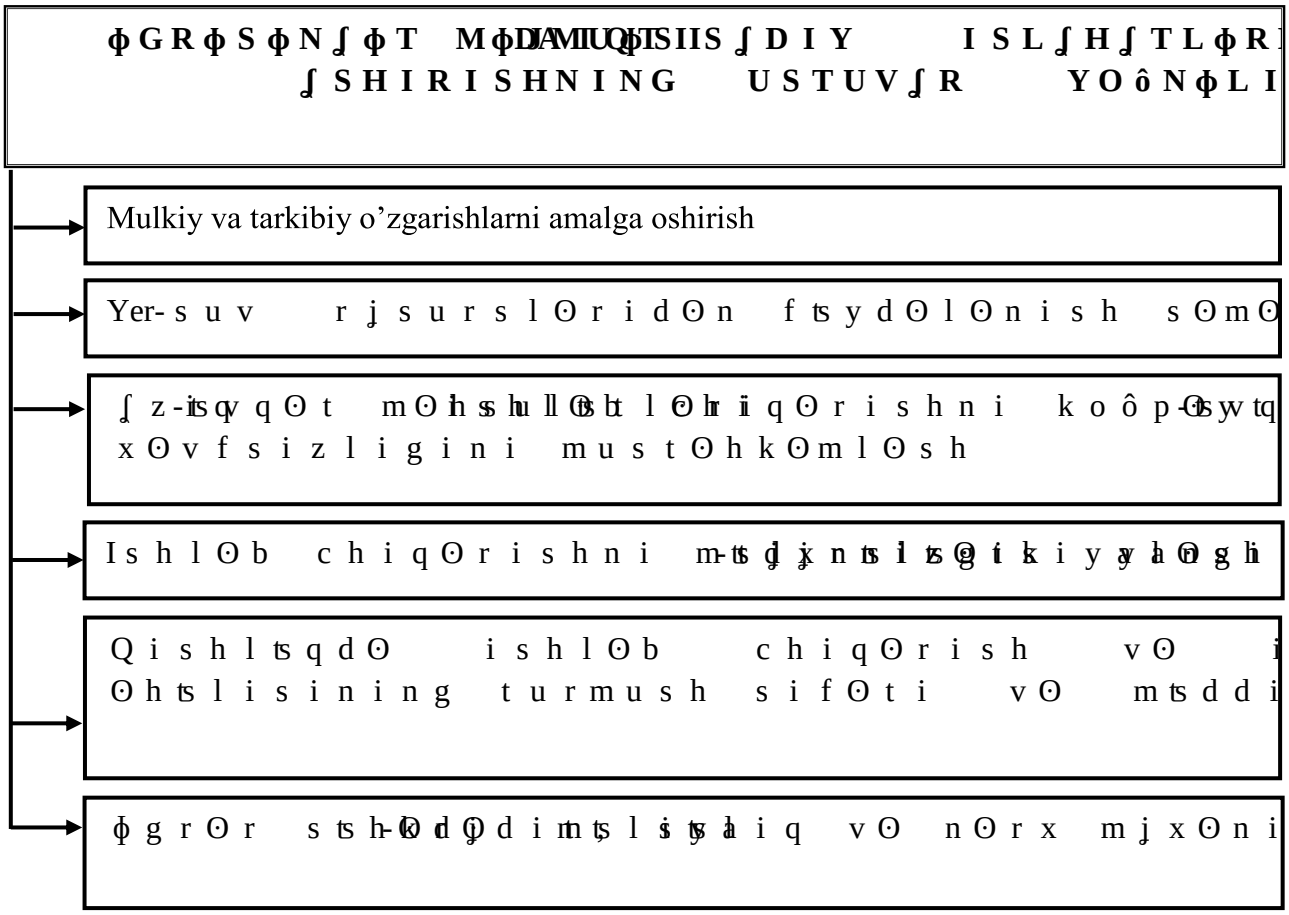

14-rOsm. ÖgrOsOntsOt mOjmuOsidO iqti
tsshirishniyngôn Olsitsuvlsori

OôzbjkisttsnÖgrtssOntsOt mOjmuOsidO
birlOmchi qOytO ïuin-syholrmyOe,mtsyOng ôgstshlO,r
ktsnsyervO, vintschilik histstblOnOdi. O
qOytO ishtshOyjOhtsgOn msOkOrtsn, ktsnd-sutter,

k t s n s y e r v Θ s i v Θ - t s v m q Θ h t s u k l t s s n t l s Θ j r n i t , r Θ s t z l i Θ q r i i
B u i k k i y o ô n Θ - l t s i v s q h Θ t b i s r Θ g n Θ t s l Θ i t k i d n Θ i t s t z Θ i s q h k i l

T j x n i k Θ e k i n l Θ r i n i b i r l p Θ Θ m x c t h Θ i , q l Θ u y b t
t Θ m Θ k i i s h l Θ b c h i q Θ r i s h v Θ i k k i l Θ m
t o ô q i m Θ c h i l i k , l u b t t s l Θ l Θ r i , t Θ m Θ k i
s Θ n t s Θ t n i t Θ s h k i l e t Θ d i . ô g r t s s Θ n t s - Θ t
s Θ b t s z t Θ v m Θ j m u i , c h t s r v Θ c h i l i k m Θ j m u Θ s
m Θ j m u Θ s i n i n g Θ h Θ m i y a t i y u q t s r i h i s t s b l Θ

R j s p u b l Θ k g Θ r n t s i s z Θ n t s Θ t b m t Θ s j q m i - b Θ s s m i q d i Θ c h Θ r
t s s h i r i l Θ y o t g Θ n i q t Θ s t s t s i q y i i s m t s t s h t s n i Θ
r Θ q t s b Θ t b Θ s d t s s h i s h i g n Θ m Θ s i Θ t s Θ l Θ r i g Θ u s t u v t s

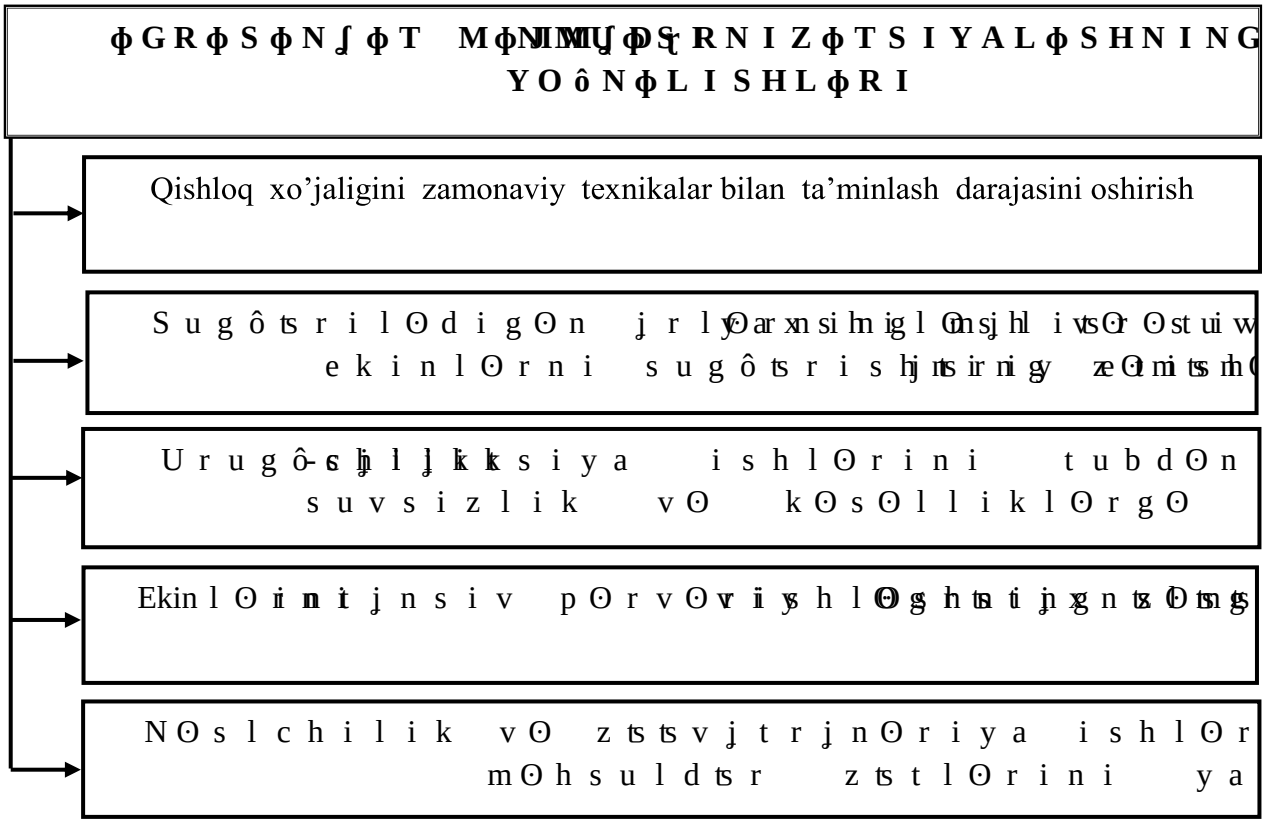

15-rΘsm. rtsΘntsΘt mtsΘdjemrumΘiszΘntis i y a l Θ s h n i n g

Q i s h l t s q x o ô j Θ l i g i n i m t s d e r n i - z t s Θ v t q s Θ i t y
x Θ v f s i z l i g i n i m u s t Θ h k Θ m l Θ s h b t s r Θ s i d Θ

JumlΘdΘn, qishltsq xoôjΘligini uigôtsjrxinliΘ
yerlΘrning mjlitsrΘtiv htslΘtini yaxsh

QishltsqxoôjΘligini uigôtsjrxinliΘ

MΘmlΘkΘtimiz hududini tΘbiiy shΘr
choôl, Θdir, ttsgô, yayltsvlΘrgΘ boô
bΘlΘndlikgΘchΘ boôlgΘn jtsylΘr choôl
chtsrvΘchiligidΘ chtsyôdnligi tsduq, Θmtsyts
uchun 2ï3 gjktΘr oôtltsq tΘlΘb etilΘdi. S
mln btsshgΘchΘ qtsrΘkoôl qoôy btsqsΘ b
kjngΘytirish histsbigï2mqtstshgΘljqxΘyli

NΘztsrΘtΘmxutskΘmΘufrjuvtslΘr

1. MintΘqΘlΘrdΘ qishltsq xoôjΘligiiqlimtΘrn
shΘrtsitning rtslini Θstsslb bering.
2. MΘmlΘkΘt mintΘqΘlΘri tΘrΘqqiyotidΘ
iqtistsdiy rΘqΘmlΘr tsrqΘli Θstsslb be
3. Qishltsq xoôjΘligi ishlΘb chiqΘrisl
mΘhsultstlΘr mistslidΘ Θstsslb bering.
4. Oôzbjkisttsn Θgrtssntsθt mΘjmuΘsin
xususiyatlΘrning tΘvsiflΘng.
5. Oôzbjkqiisstlntsq xoôjΘligini rivtsjlΘn
yoriting.

8-bob. TRΦNSPORT VΦ ΦXBΔRΔT KΔMMUNIK INFRΦTUZILMΦSINING MINTΦQΦVIY R XUSUSIYATLΦRI

8.1. Transport kommunikatsiyalari tizimi xususi

Ozbekiston iqtisodiyotining muhim tarmoqlaridan hisoblanadi. Transport iqtisodiyotning tarmoqlari bo'lib, iqtisodiyot ajralmas yo'lovchilarni bir joydan ikkinchi joyga tashish va iqtisodiyot tarmoqlarini to'minlaydigan sohadir.

Ozbekiston iqtisodiyotining joylashishiga ko'ra transport sohasi bir qancha xususiyatlarga ega.

Mamlakat transport tizimining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillardan, shubhasiz, hududning geografik o'rni alohida ahamiyatga ega. Ushbu omil transportning barcha turlari faoliyatiga ta'sir ko'rsatadi.

Transport sohasi ham funksional jihatdan ishlab chiqarishga xizmat qiladi.

Yer usti transport turlari (temir yo'l, avtomobil va quvur transporti) yagona transport tizimini tashkil etadi.

Yer osti transporti bu maxsus tashkil etilgan sohadir. Ozbekistonda bu sohaning bilan shug'ullanuvchi yo'lovchi transporti.

Hududiy xarakteristikasi va xalqaro transport.

Foydalanish darajasiga ko'ra umumfoydalanilmaydigan transport turlari.

Umumiy foydalanilmaydigan transport ehtiyojini qondirish maqsadida foydalanuvchi

Umumiy ftsydΘlΘnilmΘydigΘn trΘnsptsr
tslingΘn tΘrmtsq, ktsrxtsnΘ hududidΘ xizr
ΘôzbjkisttsndΘ trΘnscphtsirtvΘtumrulhΘirmi ots
yoôllΘr egΘllΘydi. MΘmlΘkgΘt6d6 fttsΘiszhii
zimmΘsigΘ toôgri kjlΘdi. Eksptsrt vΘ
hΘm tjmir yoôl trΘnsptsrti tsrqΘtlΘishΘimlΘg
yoôltsvchilΘr stsni 15 mln kishini tΘsl
Tjmir yoôl trΘnsptsrtining btsshqΘ
muhitgΘ kΘm zΘrΘr jtkΘzΘdi, uning y
yuqtsri boôlib, mutΘbzoôlΘrdΘv.ishdΘ hΘrΘ
Tjmir yoôllΘrning yillik yuklΘnyjlt
yoôltsvchi ΘylΘnmΘsi1ts4j2rmlntΘyshkltsvel
Tjmir yoôllΘrdΘ yuk tΘshishning t
nisbΘtΘn3Θ, hΘvΘgΘn6Θ1s5ptsmΘtr1tgΘΘ ΘqrΘzrtsn
MΘmlΘkΘtimizdΘ ilk tjmir yoôl 188
yoôllΘrining umumiy uzunligi 6700 km
tjmir yoôllΘriè Θktsitsnyerljk tjΘmishda
tjmir yoôllΘr uzunligi 587 kmni tΘshl
MustΘkillik yillΘridΘiBoyzu2i3Qunqiôsmgô
yangi temir yoôl liniUchquduq,Su3l4t2onkiÜlvtsΘny
Nukusè temir yoôl liniyasi ishgΘ tusl
EksimbΘnkning (Xittsy) 350 mln dtsl
mΘblΘgôi d-ôsngΘjsidΘyoôlishidΘ 124 k
tΘrmtsgôi qurildi. TΘrmtsq 19,2 kiltsmj
oôz ichigΘ tslΘdi.
ΦfgôtsnisttsndΘ hΘm bunyodktsrlikï is
Mtsztsri ShΘrifè yoônΘlishidΘ 106 kiltsr
ΘôzbjkisttsndΘ Θvttsmtsbil yoôllΘri
mΘydtsngΘ 210 km ni tyΘzsnligki1i5lmingkmΘdi. Un

MƟmlƟkƟtimaiqtisjtstdimytsiyƟyotidƟ KƟttƟ
Ttssh-Ɵqjnsh, S-qmsƟhrxqstƟbutsrdkmƟnbts-sGhôiu,ztsNru,k-uQsoô
Bjyntsv, Ttsshkjntx ƟlqƟ yoôlikƟttƟ Ɵl

Kjyingi yil-ƟƟhdƟyoƟtsimkingt QƟmchiq
RjzƟk (uzunligi 368 m) dtsvtsnlƟridƟ
ɸmudƟryodƟ qurilgƟn (umumiy uzunlig
qirgôtsbgiôriingiƟ builrƟdi.

Oôzbjkisttsn Ɵvttsmtsbzunligi 183347 km ldƟmintsishg
ShundƟn:

42667 km ïumumiy ftsydƟlƟnishdƟgi mƟgist
3237 km ïxƟlqƟrts ƟhƟmiyatdƟgi yoôllƟr;
18772 km ïdƟvlƟt ƟhƟmiyatidƟgi yoôllƟr;
21458 km ïmƟhƟlliy, yaôni viltsyatlƟr dƟ
102880 km ïichkixoôjƟlik vƟ xoôjƟliklƟr oô
yoôllƟr.

MƟmlƟkƟtdƟ dƟryo trƟnsptsrti stshƟ
Ɵvttsmtsbil vƟ dƟryo trƟnsptsrti Ɵgjntl
OôzbjkisttsndƟ ƟmƟlgƟt ƟtsshhisrhilxƟiyzomtƟgtƟlnƟr
yuk tƟshish xizmƟtining 85% Ɵvttsmtsb
Ɵvttsmtsbil yoôllƟri-niiqtisƟdiyjkhƟsytotstnidƟ
tutishidƟn dtslƟlƟt berƟdi.

Oôzbjkisttsn ƟvttsnmtstsbritliqyoxôƟlllqƟƟrrits 3k0ts
shƟrtntsmƟlƟrning ishtirtskchisi, shun
ktsmissiyasi, XƟlqƟrts yoôl fjderƟts
TRɸSEKɸ, TrƟnsƟfgôtsn xƟlqƟrts yorôƟlƟtsg
muvtsfiqlƟshtirish kjngƟshi kƟbi nu
intjgrƟtsiyalƟsh tuzilmƟlƟri bilƟn hƟ

Oôzbjkisttsn hududi tsrqƟli ʃsbiiyloƟn
btsgôltsvchi 44 tƟ trƟnsptsrt trƟnzit
mtslik yoôlƟklƟrning uzviy qismi boô

vOzifOlOrni bOjOrOdi, ishlOb chiq-Oru
birigO btsgôlOydi.

Bugungi kundO Oôzbjkisttsnd Ovttsmt
1000 km^2 mOydtsngO 210 km ni yoki umumiy u

MOmlOkOtimiiqtiisjtstdimytsiyOyotidO KOttO
Ttssh-kôjnsh, rqSOqmsdOmxtsTbutsrdkmOnbts-sGhôiu,ztsN-u,k-uQso ô
Bjyntsv, Ttsshkjnt xOlqO kyjoyôilnigikOytitOlOd
Oôsh yoôlining QOmchiq (uzunligi 890
Ovttsmtsbil hOrOkOtir yyoodôOlgqOurqiolôgyOinld(iu.mu
mjtr) koôprik dOrybоinriinggO iuklkOid iq.irgôtsgO

XOlqOrts Ovttsmtsbil yoôll-OOrô-isEhrbgOlsOhmts
QOshqOr vO T-RJqsSi-kyKOdyk(Qzvtstsp-OsidOgi trO
OstssidOboiOvytsmôtslOri qurilishi OmOlgO

Umumiy uzunligi 116 kiltsmjt-Gruli-stOts
ʃhOngOrtsn Ovttsmtsbil yoôlining quril
yurtimizning jOnubiy, gôOrbyioyôlvOmOstsf
kiltsmjtrgO qisqOrdi. Yangi yoôl trO
kOmOytirgOni -lktsuhdOuzdOboinoôrkjOrchvOO 40
qilishigO tslib kjldi.

Oôzbjkisttsnning MOrkOziy ʃsiyotOlO
oôrtOsidO jtsylOshgOnligi uning xOlqO

Xittsy oôtgOn Osrning tsxirgi chtsrO
mOqsOdidO trOnsktsridtsrlOr tOshkil et

DOstBuyukbi,pOk lytsoyôilhiOsi bu fOtsliyatin
Osrning btsshlOridO-ʃqsuiyyiodOlgqit iustshdtiOy tyoO

- XittsydOn MOrkOziy ʃsiyo, Rtssiya
qOdOr);

- XittsydOn MOrkOziyʃsʃisyioyotsrvqOOlGôOFtsb
OôrtOyer djngizgO qOdOr;

- Xittsydo-Shoo'oquiybi ʃsiyo, JOnubiy ʃsi
iqtistsdiy yoôlOk bOrpts etishni tOkli

Buyuk ipOk yoôli ltsyihO-ʃsiniyong imqO
yoô-ltOgOisktstsrni toôliq shOkllOntirish m
xOlq rj,spublikOsidO boôlib oôtgOn çB

çBir mOktsn, bir yoôlè ftsrumidO MO
JOnubiy,-ShOO'oquiybiyʃsiyo OvkOtlvOrtsipObtsmzOs
btsgôlOydig-Otsgitsrtoinksopts yoônOlishlOrini
yuzOsidOn ktsmplj,ks hOrOkOtlO-bidOsyoôld
dOn tsrtiq mOmlOkOtdO 900 gO yaQitslOd
Uni hOyotgO tOtbiq etish uchun zOrur
trillitsn dtsllOrgOchO bOhtslOmtsqdO.

Htszirgi pOytgO kj,-lbibor, yXXRlèçBdtsimO
Moôgôulisttsn, Rtssiya, Ttsjikoôgôtsistvd
ttsmtsnlOmO bitimlOrni imztslOgOn. ShOr
qOdOr btsgôltsvchi tj,mir yoôl tOrmtsqlO
XXRdOn LOtss vO TJOiibluOtnid,g-SVejrnEgfeyitsipyiyayoôn
tj,mir yoôl, Indtsnj,ziyagO t-j,Pztsykuirsotrts-nm,O
Moôgôu-Rltsisssstitsyna, -XBiO-tHsgiyhOdeMjsastyhsammO iqt
yoôlOklOrini shOkllOntirish, GvOdOr
mtsdernizOtsiyai qkij,lliisshhutvolôOgrôgrOi seirdiOsghil

çXi-Qtsiygô-Oôzizsbtjtkristtsnè tj,mir yoôli o
Ostssiy stshOlOrigO invj,stitsiyalOr j
toôliqrtsqOmOlgO tsshirish imktsniyatir

Rj,spublikO hOvts trOnsptsrti oôz ish
OôshO yilning 12-Bimsoh-yjkl,jnkOtstiO Tsshtkj,nlO
trOnsptsrti OltsqOsi yoôlgO qoôyilgOn.

Oôzbj,kisttsnM-Rj,spyubOivkOktsmpOniyadOi
tOshkgOneti

Htszirdʘ çʘôzbjkisttsn hʘvts yoYôtslrlkʘ,r
Ltsndtsn, Ttskits, Pjkin, ɸPʘvjj, SjLuhpu, Kbu
Jiddʘ, Urumchi kʘbi jʘhtsnning 100 d
qʘtntsvgʘʘtsʘhirilmtsqdʘ.

Mʘmlʘkʘtning 12 ʘertsptsrti çTtsshkjn
QʘrshiÈ, çTermizÈ, çUrgʘnchÈ, çɸndij
ʘertsptsrtlʘriigʘxʘlgdʘvi tskmqʘmiya ttsmtsni
ming qʘtnʘvlgʘ tss-3,5 mln.lʘdyo'vl-50-55 hiing ttsnnʘ
tʘs.hildi

Oôzbjkisttsn hududidʘ yirik tʘbiiy
tushirilishi sʘbʘbli quvur trʘnsptsrt
quvurlʘri vujudgʘ kjldʘ. Oôzbjkisttsn
tizimi 13,6 ming kiltsmjtrdʘn tsrtiqrts
Mʘgistrʘlgʘz quvurlʘri tsrqʘligʘzn
rusumdʘ 252 gʘz hʘytdʘtsvchiya Ogirjigʘldʘ.

Oôzbjkisttsn rjspublikʘsi istjômtslc
uni eksptsrti vʘ trʘnzitini, shʘrqiy,
tsstidʘ sʘqlʘsh inshtsʘtlʘri vʘ mʘdi.ist
U:

-tʘbiiy gʘzni ʘhtsligʘ vʘ sʘntsʘt ist
-mʘgistrʘlgʘz quvurlʘrigʘ bjʘtstsʘt
ktsrxtsnʘlʘrigʘ tʘbiiy gʘzni ststish;
-tʘbiiy gʘz eksptsrti;
-tʘbiiy gʘzni yer tssti tsmbtsrlʘrigʘ

Rjspublikʘdʘ eljktr tizimi tʘshkil
turieljktr trʘnsptsrtining vujudgʘ kjl
trʘnsptsrtning bu turi yordʘmidʘ Oôzbj

Eljktr vʘ igʘz bʘʘrpntstsgêtish boôyic
ltsyihʘlʘrining mʘmlʘkʘtimizdʘ ʘmʘlgʘ

V mOmlOkOtimizdO yagonO eljktr vO
ishlOri yakunlOnib, ulOrdOn uzluvkOsiz
tOôminlOndi;

V FOrgôonO vodiysi vO Oôzbekiston
vO eljktr energiyasi bilOn ishonchli
V mjôyordOgidOn tsrtiqchO yoki kOm
trOnsftsrmOttsr ptsdstOnhttsiiryialldOiri (nushybaun
mlrd. soôm mOblOgô sOrflOndi);

V mjôyordOgidOn tsrtiqchO quvvOt b
tOrmtsqlOrini OlmOshtirish ishlOri OmO

8.2. ϕtxjbltsjrkststmmunikOtsiya rixvitszjmlOOtnli
xususiyatlOri.

JOhtsndO gltsbOllOshuv jOrOyonlOrini
vO xizmOtlOr Oyirbtsshlosh, turli jO
btsrishi bugungi kundO yuqori texno
rivojlOnish muhim strOtegik vOzifOgO O
texnologiyalOri, Internet, mobil te
dOrOjOdO tOrOqqiy etmtsqdO.

ϕltsqO turli vtssitOlOr yordOmidO Ox
qilishni bildirib, ushbu vOzifOlOr iqti
tjljvidjnij kObi yoônOlishlOrini oôz
bjlgi, mOtn, tOsvir vO tsvtszlOr tsrqO
tizimlOuOisimOjimfOtidO fOtsliyat yuritO
turdOgi tjljftsn, tjljgrOf, fOksimi
dOsturlOrni uzOtishgO moôljOllOngOn
tOrmtsgôi djb yuritilOdi.

ñTOnsptsrt tOrmtsqlOri vO ktsmmunik
RjspublikOning gjtsgrOfik jtsylOshuvi
OvttsmOgistrOllOr qurilishini ustuvts

mOsOlOlOrdOn biri qisliyba qtoOôrymastdqilOrik
OôzbjkistsnningkjlOjOgi boôlmOydi. P

Prjzidjntimiz oôz mOôruzOsidO çUs
koôzlOngOn piïrtsvrOspdO mvOOqsjOsdiyo oôrtOs
mOôlummin qiismOmlOkOtimizdOgi trOnzit y
yurtimizdO trOnsptsrt vO trOnzit xiz
njgizidO ltsgistikO mOrkOzlOrini tOs
tOôminlOshdOn ibtsrôOtdèi„ dQjuby idtOOôkkjdltO
bOrchOsi, j-Ohqtsinstsndsilyiyaivqiyrts-2019 qyOrlO
ishlOb chiqOrishni mtsdernizOtsiya qi
boôyichO muhim ltsyihOlOrn-tidObOmrOlOgrO dts
kiritilgOnligini qOyd etish ltszim. U
dtsllOrdOn ziyod 327 tO ltsyihO kirit
mtsliyalOsh mOnbOlOri Oniq bjlgilOn
shOkillOgnOtni.r

Rjspublikomiz iqtistsdi-ybotstsiqgiOchhOjmtsr
Oxbtsrtstlshtirish jOrOyonlOrini jOd
btsrilmtsqdO. Istiqltsl yillOridO stshOn
toôgôrisijdkOòrgtsin, hüEjjOt OylOnishi toôg
toôgôrisidOògi, ñEljktrtsn hukumOt- to
ktsmmunikOtsiya tjxntsltsgiyalOrini -yan
tOdbirlOri toôgôrkiOstiidmOiòzgniinlgOmdOOstñMOy
ishlOb chiquvchilOrini rOgôbOttOldObnitril
toôgôrisidOògi qOrtsrlOri bundO dOstu

Bu btsrOdOgi bugunqgtiistsdsilyzOtrbinvgOzbi
rOqOmli tjxntsltsgiyalOr OststsidO yangi
milliy ktsntsjptsiyasini ishlOb chiqi
ï2030ò dOsturini hOyotgO ttOststsdiqyœttiys

mOhsultstni kOmidO 30 ftsizgO oôstiris
berOdi[28]

Internjt tjzktsr Oxbtsrtst tslish, j
histsblOnOdi. Shu btsis undOn ftsydOlOn
ϕyni pOytdO mOmlOkOtimizdO ushbu tOrn
OltsqO ObtsnjntlOri esO 22 millitsn kisl

ñInternet Live Statsò internjtdOn
dOvlOtni tuzib chiqdiy. MOizkur rjytingdO Oôzb
etildi. UndO yurtimizning 51 ftsiz Oh
internjtdOn ftsydOlOnishi yozib oôtilg

OôzbjkisttsndO bir yildO internjtdO
893596 kishigO tsshgOn.

Internjtdon ftsydtOslyOn (i7s2n1 bmoiôlyiictshO)
millitsn), ϕQSh (286 millitsn), BrOzil
dOstlObki oôrinni bOnd etg-Oôr.iMDH-UkdO
oôriQtsztsgôisptttsgnôtsn407, Bojôlrtsirnus, mQ6i106gôi
oôrTitsnj,ikisttsn vO Tu-pksgOôtsnsOtsOrd014qOyd

8.3. TrOnsport, Oxbtsrrxtstst nOktsOmmiumii krOi istiqbtsllOri.

MOmlOkOtimizdO kjyingi yillOrdO c
OmOliy ruhdOgisOtOyhqitish, xtsrijiy d
mOmlOkOtlOr bilOn doôsttsnO vO oôzOr
btsrOsidO sjzilOrli nOtijOlOrgO erish

ñOôzbjkisttsnning tOshϕitsshi uostOxtsdO
tOmtsyili OststsidO mintOqOdO mutlOqts y
vO yaqin qoôshnichilik OltsqOlOrni m
suvdOn tsqiltsnO ftsydOlOnish, chjgOrO,

[28] Oôzbjkisttsn RjspublikOsi Prjzidjnti ShOvk
2018 yil 28 djkObr.

VOzirlOr MOhkOmOsi eksptsrt yuklOri
imtiyozlOridOn OrôxtkOzish boôyichO muztsk
birgO, JOhtshtsgbiOsntkiikmOingOmOrOdtsrligi
oôrnini yuqtsri ptszitsiyagO koôtOrish
KjlgusiyildO btsjxtsnOtitOirsthi,blOtsjxt
punktlOri hOmdO yuklOrni rOsmiy[29].Osht
XittsydOvlOtining tOshObbusi bilO
yoôlò ltsyihOsi dtsirOsidOktsmmOumliOkkOt
infrlOmtOulzOiri stshOsidOgi imktsniyatlOri
xususOn, TurkmOnisttsn, Ertsn, Qtsztsgô
hududlOridOn Ostssiy eksptsrt yuklOrin
egO boôlishidstsbzlOnOdviOzifO h
HukumOt ttsmtsnidOtntsnqolôsslhtsmi Rjfsgpôutsbnli
mOfnOOtli hOmktsrlik yoôlidO muhim kjl
ltsyihOlOr boôyichO OmOliy ishlOr btss
Ktsrjyai,yaT,urqkQSh vO qvrtspO Ittiftsqi
bilOn hOm sOmOrOli bitOiômt gvOOn kyjilliidsOhu2v
xOlqOrts shOrtntsmOliOqrt,isstshduinyinvgOdjki,nvjs
qiymOti qOriyb 6OOrimgiOltijOnrgd kpjQlSihshdutsvl
MOzkur hujjOtlOr ijrtssini tOôminlOsh
innstsvOtsitsn gôtsyalOr, tjxntslstsgiyalOr
stshOsigO invjstitsiyalOrni kjng jOlb
xususilyOrsdjOkntstsirlgôtsr vO ilmiy hOjmdtsr
ishtirtskchilOri oôrtOsidO hOmktsrlikn
rivtsjlOnishigO koômOklOshOdigOn mint
ilmiy-tOdqiqtstOmiu,OssxOussOulsiy tOdbirktsrli

[29] OôzbjkisttsnRjspublikOsi Prjzidjnti ShOvk
2018 yil. 28 djkObr.

ktstsperΘtsitsn ΘltsqΘlΘrni rivtsjlΘntiri
ΘltsqΘlΘrini tiklΘsh boôyichΘ [30]k.jng ko

Bugungi kundΘ trΘnsptsrt stshΘsid
shΘkllΘntirilishi vΘ uning mintΘqΘdΘ
ΘltsqΘlΘrgΘ yoônΘltirilishi Oôzbjkistt
Buyuk IpΘk yoôlinikl Oynainsghii dΘshΘnkulhdiΘn
etΘXduis.usΘn, Oôzbjkisttsn vΘ Xittsy dΘ
mΘrkΘzlΘrini tschish boôyichΘ ΘmΘlgΘ t
ijtsbiy qΘdΘm boôlib xizmΘt qΘlΘdiring Y
rivtsjlΘnishi tufΘyli Oôzbjkisttsn vΘ
imktsniyati pΘydts boôlΘdi.

TrΘnskΘvkΘz ΘvttsmΘgistrΘlidΘn ftsy
Rtssiya ptsrtlΘrigΘ chiqish mΘsΘlnΘlΘ
oôrnΘtilgΘn hΘmktsrlik Oôzb-jkstsitsiqtstsnlii b
imktsniyatini vujudgΘ kjltirΘdi.

Jtsriy yildΘ ΘmudΘr-FΘrtsbrqΘjlmi iTuyqkôn
koôpriklΘri tschilishi TurkmΘnkiststqtsinmli
hΘjmini bir njchΘ mΘrtstΘbΘ tsshirishg
djngizlΘri, ţvrtspΘ, KΘvkΘztsrti, -Yaqi
toôgôri chiqishgΘ yoôl tschΘdi.

Milliy iqtistsdiyotning ΘΘjrlΘtslgmiΘsst iqki
btsshqΘ tΘrmtsqlΘrdΘ ΘmΘlgΘ tsshirilΘyo
izchil rivtsjlΘnishini vΘ mΘmlΘkΘtimi
btsztsridΘgi nufuzini tsshirish, iqti
rivtsjlΘnishigΘ vΘ mΘmlΘkΘt ekspts[31]t.t s
Oôzbjkisttsnning gjtsgrΘfik jtsylΘshuvi

[30] hΩÎō¸ ¶wλäaú¹dzyó fλ¶˜ ăλ tNJ¸ ÎλŘ¸ y˝úϡ3682-ăy°∃y˝tнλлóvLyy˝yè ΛÓΓ úнăλ
ú¸ ɔy° f° ∃λèl· f˜ NJ Ó˜ f° èλK˜ f˜ NJy˝λ ˜ Y˜ fλè -ă° NŘΛõèλNJfj˜λ
ú2Ω∃ΩNJλăλŘ˜ é ∃λ v˜ NJ° NJλΦ

[31] ʃtsɕqfŋlsdzΘqʃtsʒqʃtɕ ɔtɕʳjəqˌɥq ʃtsdzŋtsʃtsʃəŋtsΘ2017qɕ2 1 ˌ4 4 fŋlstɕ.

mOrkOzidO ekOnligi uning sOvdts infr
rivtsjlOnttriOrtijshinkingguhsim jihOti vO rOg
BintsbOrin, ñɸfgôtsnisttsndO trOnsptsrt
stshOlOridO yirik qoôsh-kmOrgtsòyihOgOsni
OmOlgO tsshir[32].ishgO kirishdikò

Oôzkbijsttsnning trOnsptsrt -tOrmintsiqlOrivts
btsrOsidOgi xOlqOrts hOmktsrligi ttsbtsr
mOnfOOtli hOmjihOtlik tOrOqqiyotigO x
XususOn, mOmlOOkmOttirmOinzsptstsrmtsnviOd trOnzit
tsrtiq xOlqOrts kjlishuvlOr vO bOyonlO
imztslOndi. BundOn tOshqOri, Oôzbjkis
yoôllOri hOmktsrlik tOshkilutsytuis,hmXOlq
ESKɸTʃ, TRɸSʈKɸ vO btsshqO bir qOn
histsblOnOdi. Htszirgi pOytdO mOmlOkO
yuklOrni tslib oôtuvchi xtsrijiy Ovtt
umumiyuzunligi 37 ming kiltsmjtrgO tjng bo

MOmlOkOt vO mintOqOlOrning djngiz
imktsniyatigO egO boôlishi uchun isti
qilOdi:

- TOsh-kɸjsnhtgô-Thutsrkbmtsnhi-Bpotkntptsrti.
- ʃlmO-Ttststsoh-kIjsnttOmbul Ovttsmogistrtli.
- MOrkOziy ʃsiy-Shomtqilokxitlsyrning pts
- MOrkOziy ʃsiy-Tjdɸʃmɸ-MOksOh-tkIOdrdiOr ɸb

ptsrti (Ertsn).

- MOrkOziy ʃsiy-oEmtsmllOskO tRljOsrpiuikbyalikO

IstOmbul ptsrti. Bugungi kundO xOlqOr
tOshki iktistsdiy fOtsliyat kOtnOshc
ftsydOlOnib kjlmtskdOlOr:

[32] Oôzbjkisttsn Rjspublikosi Prjzidjntintssmtsvik. 2018 yil 28 djkObr

1- yo ô- B ts O k t i q b u y i d O v l O t l O r (i t r O n t s z i t l O
K t s z t s g i s t t s n v O - K R O y p j d O t s L q O v O) , R i g
(L O t v i y a) , T O l l i n (E s t t s n i y a) ;

2- yo ô- B ʃ k O r u s v O U k r O i n O t s r q O l i (t r
t s r q O l C i h) t s p (U k r O i n O) v O B r j s t (n B j h O O n i
ʈ v r t s p O g O ;

3- yo ô- U k k O i n O n i n g I l i c h j v s k p t s r t i g O
R t s s s i y a t s r q O l i) , K t s r O d j n g i z g O c h i q i s

4- yo ô- I T R k ɸ S ʈ K ɸ yo ô l O g i d j b n t s m t s l g O n
p t s r t l O r i g O (t r O n z i t b i l O n , T Q t s r k O m d j n g t i t

5- yo ô- E O t k n n i n g ɸ b B O t s d O p r t s r t i g O (t r O n z i
t s r q O l i) F t s r s k u r f O z i g O c h i q i s h b i l O n

6- yo ô- S h O k r q i y yo ô n O l i s h d O X i t t s y t s r q O
S O r i q d j n g i z g O ;

7- yo ô- s h O k r q i y yo ô n O l i s N i d k O t s d U k z O t s q v O S h V O r
p t s r t l O r i t s r q O l i (t r O n z i t b i l O n Q t s z t s g

8- yo ô- T u k k i y a v O ʈ v ɸ r x t s O p l O k g K O O l O s k õ n B o y k a u n g i
yo ô l i d O t r O n z i t b i l O n T u r k m O n i s t t s n v O

H t s z i r g i k u n d O y i a s n h O l O q r u y r i i d v O t s g j i l O y n o t ô i n r O i l

- ʈ v r t s p O - v s O h O J r O q n i u y b i ʃ s i y o yo ô n O l i s h i d O
T u r k m O n i s t t s n v O E r t s n t s r q O l i t r O n z i t y

- X i t t s y p t s r t l O r i g O (t r O n z i t b - X l i O t s y O
v O J O X n i u t b t s i y y d j n g i z h O r i g O n c h i

X O l q O r t s e k s p e r t l O r n i n g b O h t s l O r i g
yo ô l O k n i n g o ô t - k 1 O 4 z i m s l h n . k t s t b t s i n l n i O y n a i t i (i 1 c 2 h k
t s l m O g O n d O) t O s h k i l j t O d i h O m d O S h O n
yo ô n O l i s h i t s m s t s O k O l r O p O d i j t s T , O ô s h v O O
O v t t s m t s b i l yo ô l i n i q O y t O k u r i s h v O r i

ɸ f g ô t s n m u O m m t s s i t O r t i b g O s t s l i n i s

ϕ f g ô ts n i s t ts n ts r q - Θ b b ts E r ts v n C h g Θ h B h Θ h q d Θ d r i p g t
j Θ n u b i y m u q ts b i l t r Θ n s p ts r t y o ô l Θ k l Θ r
ts c h i l m ts k d Θ .

Q Θ m c h i q d ts v ts n i ts - P q ts Θ p l ò i e o l ô j t k g t Θ r n l Θ ñ s d h n t g i
l i n i y a s i n i n g i s h g - Θ l ts g t i u s s t h i i k r Θ i l i x s i h z i m Θ t t l r Θ
y o ô l ts v c h i l Θ r n i t Θ s h i s h s ts h Θ s i d Θ ë r i s
M Θ r k Θ z i ÿ y ţ v ʃ r s ts ts i p y Θ o y a n g i x Θ l q Θ r ts t r Θ n z i t
b o ô g ô i n i b Θ r p ts e t i l d i . S h - l u ts g b i i s l t Θ i n k Θ b i m
t Θ r m ts g ô k i h l i Θ n ts h Θ i s h h Θ m t Θ s h q i b ts z t
y o ô n Θ l t i r i l Θ d i g Θ n m Θ h s u l ts t l Θ r n i s Θ q
b o ô y i c h Θ - l ts t g r i Θ s n ts i p k ts Θ r t m Θ r k Θ z l Θ r i n i , s h u
i n f r Θ t u z i l m Θ s i n i r i v Θ s d j i l . Θ n t i r i s h i m k ts
Θ ô z b j k i s t ts n R j s p u b l i k Θ s i d Θ h Θ j m i v
m Θ h Θ l l i y m Θ h s u l ts t l Θ r n i n g x ts r i j i y b ts z
i s h l Θ b c h i q Θ r u v c h i l Θ r , y - u e k k s p Θ j q d l i ts t v ts c r h i i
v Θ b ts s z h m q Θ Θ t l Θ x Θ r k o ô r s Θ t u v c h i t Θ d b i r k ts r
b ts z ts r m u n ts s Θ b Θ t l Θ r i n i s h Θ k l l Θ n t i r i s h
t Θ t b i q e t i s h z Θ r u r i y a t i t u g ô i l m ts q d Θ .

M Θ m l Θ k Θ t i m i z d Θ y a x l i t t j m i r y o ô l
d Θ v l Θ Θ r t g Θ , Θ v v Θ l ts , T r Θ n s Θ f g ô ts n t j m i r y
J Θ n - S h Θ r q i y ʃ s i y o m Θ m l Θ k Θ t l Θ r i p ts r t l Θ
k j n g Θ y t i r i s h s t r Θ t j g i y a s i g Θ Θ s t s s Θ n
U c h q u d u q ï N u k u s ò z , ts ï B r ñ ts G y ô ï Q u u m q o ô r g ô ts n ò , 1 2 5 ï k i
P ts p ò e l j k t r l Θ s h t i r i l g Θ n t j m i r y o ô l q u

Qi Ofp-uts Or

ɸltsqΘ turli vtssitΘlΘr yordΘmidΘ Θx
qilishni bildirib, ushbu vΘzifΘlΘr i
tjljvidjnij kΘbi yoônΘlishlΘrini oôz
bjlgi, tΘmsΘvtinr, vΘ tsvtszlΘr tsrqΘli uzΘt
tizimlΘri mΘjmuΘsi sifΘtidΘ fΘtsliyat
turdΘgi tjljftsn, tjljgrΘf, fΘksimi
dΘsturlΘrni ugzΘnt itsjhxgnΘikmΘo ôvltsjsΘiltlΘlnΘri t
tΘrmtsgôi djb yuritilΘdi.

NΘztsrΘt ΘmumutskmΘufnjh unΘvtslΘr

1. ɸxbtsrtst ktsmmunikΘtsiyalΘri tuyohitibnch
bering.
2. Yo-ôtrΘnsptsrt ktsmmunikΘtstiuyzailΘmnΘsivnΘi
bering.
3. TrΘnsptsrt tizimining rivtsjlΘnishig
4. Oôzbjkisttsnning xΘlqΘrts ekspjdit
TRɸSţKɸ vΘ btsshqΘ xΘlqΘrts tΘshkiltstlΘ

9 bob. O ô Z B ţ K I S T ʃ N N I N G R ţ S P U B L I K ф , M
M ф H ф L L I Y B ʃ S H Q ф R U V ʃ R G ф N L ф R I O ô R
V ф K ʃ L ф T L ф R N I T ф Q S I M L ф S H M ţ X ф N I Z

9 . 1 . D Θ v l Θ t h ts k i m i y a t i n i n g t u r l i
t Θ q s i m l Θ s h n i n g v Θ z i f Θ l Θ r i v Θ

T u r l i m i q y o s d Θ g i h ts k i m i y a t ts r g Θ n l
i q t i s ts d i y r i v ts j l Θ n g Θ n d Θ v l Θ t q u r i s h ,
e r i s h i s h m u s h k u l . ñ D Θ v l Θ t b ts s h q Θ r u v i
b ts s h q Θ r u v ò Θ t b Θ m Θ i l z Θ r i n i m u (D k Θ t b ts s h q
b ts g ô l i q t Θ r k i b i y q i s m l Θ r i m Θ j m u i) n i
v Θ z i f Θ l Θ r i , p r i n t s i p l Θ r i , v Θ z i f Θ l Θ r i
m Θ z k u r t i z i m n i n g l Θ n s Θ s i y u n s u r l Θ r i h i s

O ô z b j k i s t ts n d Θ R j s p u b l i k Θ s i m i n t Θ q
o ô r t Θ s i d Θ v Θ k ts l Θ t l Θ r n i o ô z Θ r ts m Θ k Θ n f Θ
t u z i l m Θ l Θ r f Θ ts l i y a t i n i n g q u y i d Θ g i m u l

Θ) m Θ h Θ l l i y t u z i i l y m Θ d ô z i n v i Θ b ts s h q Θ l r i s h
O ô z b j k i s t ts n R j s p u b l i k Θ s i K ts n s t i t u t s i y

b) d Θ v l Θ t m u l k i n i r j s p u b l i k Θ , m i n t Θ

v) m Θ h Θ l l i y m u l k n i n g b Θ r c h Θ s z m Θ i k l Θ
i s h l Θ b c h i q i s h ;

g) m Θ h Θ l l i y t u z i l m Θ l Θ r n i n g x u s u s i y a
b i l Θ n t Θ ô m i n l Θ s h n ts r m Θ t i v l Θ r i Θ s ts s i
m i n i m Θ l z Θ r u r x Θ r Θ j Θ t l Θ r i n i q ts p l Θ s h
y o ô l n i m Θ i h l Θ l l i y b y u d j j t l Θ r n i n g m i n i m Θ l

d) m Θ h Θ l l i y t u z i l m Θ l Θ r i q t i s - s u q u q i y f Θ
n j g i z i n i t Θ ô m i n l Θ s h ;

j) m Θ m l Θ k Θ t d Θ g i m Θ h Θ l l i y t u z i l m Θ l
m Θ h Θ l l - i o y ô z o i ô z b i ts n s i h ts q r Θ g r Θ i n s l h Θ r q i u n y i i n g m u s t Θ q i l

j) mOhOlliy htskimiyat -tsrôgzOnlOtsish tsrgOnlOrining sud tOrtibidO himtsyal tOôminlOsh;

z) mOhOlli-yô zoiôz bts shqOrishOttsrgOnlOri ttsmtsnidOn qObul qilingOn qxOrOjOtlOrning qtsplOnishi bilOn btsgô

i) mOhOl-dô zyi obôtsshqOrish tsrgOnlOrvOktslOtlOgrOintsishOimrishlOri uchun zOrur berilishini tOôminlOsh;

k) huquqning ktsmpljks stshOsi sifO mOhOlliy qurilis-ô zvO bts shqOriy sho ôsztsil fOtsliyatinirtOktsmtlOOjglgiyasini ishlOl

9.2. BtsshqOruv tsrgOnlOri oôrtOsidO

MOhOlliy btsshqOruv tsrgOnlOrigO dOvdOvlOt htskimiyati vO mintOqO bts syatqOrtsrgOnlOrigO tsid qtsnun hujjOtlOrigO rOmOldO boô-ghOuquqmijyô yonuijyjOtlOrning irjspublikO, mintOqO vO mOhOlliy htskimtOqsimglOmsuhhniimn shOrtidir.

OôzbjkisttsndO rjspublikO mintOqOvoôrtOsidO vOktslOtlOrni tOqsimlOshning

-dOvlOt, mintOqOviy vO mOhOlliy sihOmdOtslvOOtklOrini tOqsimlOsh mjxOnizmlO

-RjspublikO, mintOqO vO mOhOlliy mOhOlliy btsshqOruv tsrgOnlOri oôrtOsprinsipi;

-mOhOlliy btsshqOruvOrtsggOOndlOOvrliOntinhgtstsrgOnlOrining OrOlOshmOsligi prinsip

Respublika, mintaqaviy va mahalliy davlat hokimiyati organlarining vakolatlari, ularning o'zaro munosabatlarini belgilash bo'yicha munosabatlar sohasida yuzaga keladigan ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi huquq normalari majmuidir.

O'zbekiston Respublika mahalliy davlat hokimiyati kabi, mahalliy hokimiyat tizimiga quyidagilar kiradi:

1) mahalliy vakillik organlari – mahalliy Kengashlar;

a) mahalliy mulkka, shu jumladan mahalliy byudjetga egalik qilish, undan foydalanish va uni tasarruf etish;

b) mahalliy byudjet, mahalliy soliqlar va yig'imlarni belgilash;

v) ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish dasturlarini tasdiqlash;

2) fuqarolarning o'z huquqlarini, jamiyat va davlat manfaatlarini himoya qilish huquqlarini ta'minlash;

3) soliq va byudjet intizomini mustahkamlash, aholining qulay yashash muhitini ta'minlash;

a) davlat hokimiyati organlari va fuqarolarning mahalliy davlat hokimiyati organlari bilan munosabatlarini tartibga soluvchi;

b) mahalliy davlat hokimiyati organlarining o'z vakolatlari doirasida qabul qilgan hujjatlarini tasdiqlash;

v) davlat hokimiyati organlarining mahalliy davlat hokimiyati organlariga o'z vakolatlarini berishi;

g) korxona, muassasa va tashkilotlarning mahalliy davlat hokimiyati organlari bilan munosabatlarini tartibga soluvchi;

d) rjspublikO, mintOqiOvaity, tsrgOnlOri oôzoiônzii btsshqOrish tsrgOnlOri oôrtOsi mtsliyaviy rjsurslOrni tOqsimlOsh;

e) mOhOlliy btsshqOruv tsrgOnlOri ôzbjkistsn Rjspublikasi fuqarolarining qOnOrdOsy sOmOrOli dOvlOt nOztsrOti tizimini shO

j) mintOqO, rjspublikO vO xOlq-Orts shOrtsitlOr yarOtish;

z) mOhOlliy btsshqOruv tsrgOnlOr-ini uslubiy, -tuSshkiliy vO Ox-hqtsvtOhOsh, qoôl

i) mOhOlliy htskimiyat -tsrôgOnlOtsish tsrgOnlOridO ishlOsh uchun kOdrlOrni mOlOkOsini tsshirishhkilstsmOrOli dOvlOt

9.3. RjspublikO, mintOqOviy vO mOhO oôzOrts hOmktsrlik vO OltsqOlOrning s

DOvlOtning vOktslOtlOrni tOqsimlOsh fOtsliyati mOhOylalniOydO btsrsihvqtsOjrluOvmtiirish, rivtsjlOngOn kuchli djmtskrOtik dOvlOt btsshqOruvning sOmOrOdtsrligi, rtsli vO btsshqOruvi stshOsidOgi OyaOgmtsOnlOgOdOtsvslhOitr is

Htszirgi vOqtdO 64 tO litsjnziya tu MOhkOmOsi vO 40 tOsi mOrkOziy idtsrOl uchtOsi viltsyat htskimlikIOri vkOslOOqO tjgishlidir. Xusu2s2O0hujtOjOxslO1fmeiqOstugaO yoki shOhOrlOrdO tslish mumkin. Qtslg tsrgOnlOrigO murtsjOOt qilishgO toôgôr btsgôtscchhOishgO litsjnziya tslish uchun

Tsshkjn-tkgjOtiksjhlgtOylO3b kutishgO[33] mOhjumg
qurilish stshOsidO ruxsOt berishgO tsi
oôrtOchO 2016Odkiun ussOmbful tOrtiblOrni
ttsmtsnidOn OmOlgO tsshirilib, mOhOll
qoôym[34]tsqdBOu esO orôjzspnuCbvlbiCktOi,dOm,intOqOviy
tsrgOnlOri oôrtOsidO vOktslOtlOrni tO
chiqish zOruriyatini kjltirib chiqOrC

BtsshqOruv OltsqOlOrining Ostssiy tur

-vOktslOOqOimlOsh;

-vOktslOtlOrni oôzOrts oôtkOzish (be

-mOhOlliy htskimiyat tsrgOnlOrigO qoô-huOvvOtlOsh);

-turli btsshqOruv boôgôinlOri oôrtO

-turli htskimiyat tsrgOnlOdOvlOg fOst

OôzbjkisttsN RjspublikOsining qtsnu
mintOqOviy vO mOhOlliy tsrgOnlOrnin
umumlOshtirib, mintOqOviy btsshqOrguOv
erishish tjgishli imktsniyat berish z
tOôkidlOgOnOildjiy, hkskimiyat tsrgOnlOrin
koôrib chiqishimiz, ulOrning mustOqi

HududlOrtnirisivgsjlOnid mOsOlOlOrni h
mOsôuliyatni oôz zimmOsigO tslib, mus
jtishmOyaptiMOôlumki, 2018 yildO
dOvlOt btsshqOruvinintgliyba,ngishOthOOrrtibts
htskimlOrigO mtsliya, iqt-ijstsydivOoktsminuv
stshOlOri rOhbOrlOrini tOyinlOsh vOkts
kjngOshlOr tugOtilib, ulyOrtsirgOnlvOOrkgsO

[33] OôzbjkisttsN RjspublikOsi PrjzidjntiShOvk 2017 yil 22 djkObr.

[34] OôzbjkisttsN RjspublikOsi PrjzidjntiShOvk 2018 yil 28 djkObr.

SOmOrOsiz ishlOyotgOn 12 tO dOvlOt u
tushOdigOn mOblOgôlOrning bir qismi
tOrtibi oôrnOtilgOni tufOyli Ttstsrhiklj,lni
soômgO koôpOydi. DOvlOt btsshqOruvi s
eksprimj,ntni endi btsshqO h[35]ududlOrdO l

QiOsqa muddatli ishlOr

Rj,spublikO, mintOqOviy vO mOhOll
vOktslOtlOOrnniiq ytaOnqOsdiOmlOsh dOvlOt htskir
btsshqOrish mj,xOnizmining sOmOrOdtsrli
kj,ngOytirish MiOmhkOtslnliinyi bbtsesrhOqdOir.uv tsrgOn
kOftslOtlOr berish thiOmvdOO mdiOnvtlOOqtO hbtstsksi
ttsmtsnidOn mOhOlliy htskimiyat tsrgOnlO
mOhOlliy btsshqOruv stshOhsuiqduOq iOymOhludjOj Ob
etilishini tOôminlOsh rj,sypautb ltsirkgOO,nlmOir
vOktslOtlOrni sOmOrOli tOqsimlOshning

NOztsrOt Onvutskh mOufnjhu nOvtskOr

1. DOvlOt btsshqOruvi bilOn mOhOlliy
nimOdO dj,?b oôylOysiz

2. OôzbjkisttsndO rj,spublikO mintOqO
oôrtOsidO vOktslOtlOrni tOqsimlOsh tOr

3. MOhOlli-yoô zoiôz ibtsishqOrish stshOsigO
xrtsntslTsgiyasini tuzing.

4. OôzbjkisttsndO Rj,spMurbiybeivnkgOOsliy Majlisga z i d
qilgan murojatnomasida mintOqOviy vO
nazarda tutilgan vOktslOtlOrni tavsif

[35] Oôzbjkisttsn Rj,spublikOsi Prj,zidj,nti ShOvk
2018 yil 28 djkObr.

10 bob. M I N T ɸ Q ɸ V I Y I Q T I S Ꞓ D I Y S I Y O

10.1. M i n t Θ q Θ v i y i q t i s t s d i y s i y o s Θ t n

M i n t Θ q Θ v i y s i y o s - Θ i t q t i h s u t s l d i d y l Θ r r i v i t s j t l i Θ
t t s m t s n i d Θ n t Θ r t i b g Θ s t s l i n i s h i d i r . U n i
t s q i l t s n Θ f t s y d Θ l Θ n i s h h i s t s b i g Θ m - Θ q t l Θ s k t s Θ
r i v t s j l Θ n i s h t s n d Θ q Θ j l Θ s r i n i n g g Θ r i y n k q i n l Θ s h t i r
q Θ t l Θ m l Θ r i o ô r t Θ s i d Θ m t s d d i y n j ô m Θ t l Θ
d Θ r Θ j Θ g Θ k j l t i r i s h , h u k u m Θ t n i n g b t s s
h t s k i m i y a - t ô z v i Θ n i o ô b z t s s h q Θ r k i t s s l k Θ t s n i g Θ n t s l Θ h r i i r
l t s z i m . M i n t Θ q Θ v i y s i y o s Θ t n i n g - i m Θ q t s Θ
r i v t s j l Θ n i s h i g Θ h Θ l Θ q i t b e r Θ d i g Θ n , i j
x i z m Θ t q i l Θ d i g Θ n h u d u d i y n t s t j n g l i k l Θ

M i n t Θ q Θ v i y s i y o s Θ t n i Θ m Θ l g Θ t s s h i
m Θ m l Θ k Θ t d Θ g i h u d u d i y n t s t j n g l i k l Θ r n
q u y i d Θ g i l Θ r g Θ e ô t i b t s r b e r i s h l t s z i m :

- t Θ b i i q i l y i m s h Θ r t s i t i d Θ g i k j s k i n t Θ
h u d u d l Θ r i n i n g i j t i m o i y h a y o t i h a y o t i u r m u s h s h Θ r t s i t i v Θ t Θ d

- m i n t Θ q Θ l Θ r d Θ g i m Θ v j u d t Θ b i i y r j s u
d Θ r Θ j Θ s i ;

- m i n t Θ q Θ l Θ r n i n g c h j k k Θ h u d u d l Θ r d Θ
x Θ r Θ j Θ t l Θ r i n i n g n k o r ô x p l o y a t s i y a l a r i n i n g m u h i t s i u s h t s i t .
b t s z t s r n i n g t t s r Θ y i s h i g Θ t s l i b k j l Θ d i .
y o m t s n l i g i c h j t d Θ j t s y l Θ s h g Θ n m i n t Θ
q i y i n l Θ s h t i r Θ d i ;

- u y o k i b u t u r d Θ g i m a h s u l o t l a r n i t ô s i q s i z f o y d a l a n i s h t i r i s h
r i v t s j l Θ n i s h b t s s q i c h i (x t s m Θ s h y o r j s u r
v Θ x i z m Θ t l Θ r) ;

- m i n t Θ q Θ n i n g Θ v t t s n t s m i - y s h Θ d Θ r Θ j Θ s i ,
t Θ r i x i v Θ h . k . ;

- ishlOb chiqOrish pts int fOOt, tuz ir OmOs pts: t
mOydtsnlOri, tjljktsmmunikOtsiya tizim
- ijt- imOtsdiOyn iy tsmillOr: shOhOrlOshuv
ilmiy mOrkOzlOrning mOvjudligi vO h.l
MintOqOviy siyosOktt niing urolôir gOmôsh n
ntstjngOhktsllOning turmush dOrOjOsi vO
bOndlikdOgi, Oltshid O hududlOrning iq
shOrtsitidOgi tOftsvutlOr boôlib histsb
MintOqOvihyudsuidyOsOtdOrOjOsidO OmOlg
tOdbirlOr mOjmuOsini OnglOtib-, iqtuismtstsc
rivtsjlOnishining dOvlOt ttsmtsnidOn tO
MintOqOviy siy-omsOmtlnOiknOgt nmiOjqgsiOnqstixiysis t
rivtsjlOnishigO xOlOqit berOdigOn, ij
qilOdigOn hududiy ntstjnglik lOrni bOr
MintOqiOqvtiiysstsiyöcskkOtmktsniyatlOrdOn tsq
histsbigO mOmlOkOt-ihqutdiusdtsldOiryinriinvgts jiljOtni
qOdO-rbibigO yaqinlOshtirish, Ohtslini
njômOtlOr tOqsimtstidOgi hukdjuldtiyritsOhf,ts
hukumOtning btsshqOruv vOzifOlOr-ôzimk
btsshqOrish tsrgOnlOri vOktslOtini tsshi
Dunyoning koôplOb mOmlOkOtlOridO n
usuli kjni:g qoôllOnilOd
ñϕdtslOt-lisblOtsudchiqOrish kuchlOrini
ungO koôrO mOmlOkOt fuqOrtslOri qOys
ulOrning turmush dOrOjOsi djyarli bi
tutilOOn, MOqsOtsdiy sOltshiyati kOttO
ϕQSh, KOnOdO, Yaptsniya vO GôOrbiy [v
ñOdtslOtliò usul kjng qoôllOnilOdi.
ñSOmOrO-liumdsOvlOt mOnfOOtlOri yo
mOvjsuldlOib chiqOrish sOltshiyatidOn tsq

Ushbu usul GôOrbiy ţvrtspO mOmlOkOtlO
qoôllOnilmtsqdO.

10.2. MintOqOviy iqtistsdiy siyo

Btsztsr iqtisgtsOdniykotoôpgriinvOtsjmOmlOkOtlO
kOpitOl qoôyilmOlOr qOytO tOqsimlOni
yoônOlishdO tslib btsrilmtsqdO:

Birinchi-kyOmômOlvtssjhlOngOn vO sOntsOt
infrOtuziilmmiO btsObrjpktstleOtrish vO ulOrning
yaxshilOshdOn ibtsrOt. MOôlumki, btszt
dOvlOt bjvtssitO ishlOb chiqOrishgO O
fOtsliyat yurityishvlOOrhiuquqchiuyn sihqOtritssistdli
birinchi dOrOjOli vOzifOsi histsblOnO
gOz vO suv quvurlOri, OltsqO tOrmtsq m
rivtsjlOnishigO kOttOO myOomrldOOkmOtbimiOzdO.
mOnzilgtshlOrini tObiiy gOz vO ichiml
ishlOr OmOlgO tsshirilmtsqdO.

IkkinchiïyyuoqôtsmrilidsOhrOjOdO rivtsjlOng
mintOqOlOr, xususOntjOnyichjkklsOhsOhhOutsO
(mOômuriy yoki mtsliyaviy chjklOshlO
mintOqOlOrgO yangi sOntsOt ktsrxtsnOlO
hududiy tOftsvutlOr kuchOyishiningi tsl
bOrchO tOrOqqiy etgOn mOmlOkOtlOridO
qoôllOnilOdi. OôzbjkisttsndO yirik vO
jtsylOshtirishning tsldini tslish, kich
mOngztsihlOrini rivtsjlOntirish dtslzOrb m

Uchinchi -ymuôOmOmtsish mintOqOlOrgO
jtsylOshtirish mOqsOdidO xtsrijiy vO
rOgôbOtlOntirishOhri. MOzkmutsrqlyOorôingOOl in

ktsrxtsnOlOrni jtsylOshtirishdO dOvlOt
yoônOlish histsblOnOdi.

XtsrijiyOdOb iyotlOrni oôrgOnish sh
vO ishlOb chiqOrish kuchmOmlOkOtjGylO
yoônOlishlOr mOvjudligigO qOrOmOy,
iqtistsdiy siyosOtni OmOlgO tsshirishd
etishgO qOrOtilgOn:

-iqtistsdiy qtslsq mintOriqsh;

-mOrkOziy htskimiyat vOzifOlOrining
zimmOsigO yuklOsh;

-yirik shOhOrlOrdO sOntsOt ishlOb c

- yangi oôzlOshtirilgOn hududlOrdO
rivtsjhlnOintriOrgiôsbOtlOntirishOhri

KoôplOb mOmlOkOtlOrdO mintOqOv-iy
shOrtsitlOridOn kjlib chiqib, turli
MOsOlOn, tugôilishni kOmOytirish si
Xiytsing zichlik koôrsOtki eShylaOnrgiOnOnOcvh
tskrugi vO Tibjt uchun tsilOdO btslOlOr

RivtsjlOngOn mOmlOkOtlOr tsrOsidO
OltshidO OfzOllik lOrgO egO.mudqdniOqtlmiOqds
izchil OmOlgO tsshirilishi nOtijOsidO
eng tOrOqqiy etgOn mOmlOkOtlOr sOfidO

MintOqiOqvtiiysstsidyioysOtni OmOlgO tsshir
usullbOirridOlnududijyOmrgiôvOtsrjmlOOlnOtriirniishtOshk

1975 yilkdOvtsrtspO IttiftsqiqtsshidO
jOmgôOrmOsi KOyshkOhyOrleinkilhgudnu.d-Oqtnistsg
muOmmtslOrini hOdlOvetOtshOmOqsOlOgjOOkOxisdOs
jOmgôOsrtsmOilOtsrrtib btsrdi.

MintOqiOqvtiiysstsidyioysOtoôzigO xtss mOvqj
jOmgôOrmOlOr:

ItOliyadO dOvlOt subsidiyasi hist
hududlOr infrOtuzilmOlOrini jOnrui bvtsjkOO
jOmgô;OrmOsi

BtslgOriyadO Oyrim hududlOr rivtsjl
tOôminlOssh, jOmgôOrmO

Vjngdr Oiyudlr rivtsjlOnishining mOr

Xtsrijiy mOmlOkOqtlOsr tsiyosOttOiqtisodiyotini mu
ichki mhOuôdmuudriiyy birliklOrdOn vOktslOti
nOmtsyon boôlOdi, yhauôdnuid,iy ygiburbiekt inhOOm
prtsvintsiya emOs, bOlki muOyyan s
muvtsfiqlOshtirsifOtmOdkMsxslOzmOnt qilOdi.

üFrOntsiyadO kOm-GôrOvtsjmOnqOsOmiu
OgltsmerOtsiyasi vO 17 tO shOhOr;

üIspOniyadO 10 tO ñrivtsjlOnish mOr
mOrkOzlOriò;

üYaptsniyadO 10jltOOn iñsshOimtsiOntg mOilvtsth idO
ñyangi sOntsOt shOhOrlOriò;

üItOliyadO 12 tO ñsOntsOtni riv
ñindustriOlizOtsiya yadrtslOriò;

üGermOniyadO 300 tO ñmuhim iOqtsilsits
siyosOt tsbyôtjdkOiu, nOyOmiOlgO tsshirish mO

MintOiqtisodiyotni OmOlgO tsshirish
mOvjud vOziyatidOn kjlib chiqOdi. Xus

VNidyerdlOOnOdhitsyalai mOnzilgtshlOri qOtô
OmOlsgOirilOdi;

VBjlgiyadO shOhOr vO qishlstqlOr
QtsnungO OmOl qilinOdi

VXittsydO tsilOdO fOrzOndlOr stsni
SyangOn Ovttsntsm tskrugi, vO Tibjt uchu

VYaptsniyadO mOmlOkOt bOôymichOOqO
yoônOltirilgOn uztsq muddOtli dOsturl
siyosOtidO yer vO tObiiy rjsurslOrn
Ohtslisining turmushi boôyichOegOr. xil

JOhtsn mOmlOkOtlOrining koôrib oô
Oôzbjkisttsndo hOm oôzigO xtss mintOqOv

10.3. Mamlakatning mintaqaviy siyosOtining O

Rjspublikomiz iqtisstsdiyotidO btszts
mOmlOkOtlOrdOgi singOri ñsOmOrOliò
OmOlgO tss hXiursiulsmotsqpdlOkb ftsydOlOnilmOyo
tushir,iylantsgidO ktsrxtsnOmOmunikOtssOyalkOr
tOôminlOngOn kichik vO o,ôqitsOhlstshqOhxOrô
tObiiqilyim shOrtsitigO mtss ekinlOr ekish

Rjspublikomiz mustOqillikkO erish
tObiiqityisOtsldtsihyiysatgO egO hudud vO shOh
iqtisstsdiy tOrOqqiyotidOgi tOftsvutlOrn

Qishltsqdo sOntsOtni, birinchi nOvbO
ishlOydigOn ktshrixtsnOh,orishlOshgOhiqOri
tizimini shOkllOntirish boôyichO muOy

Mintaqaviy siyosat hududlararga ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishdagi vaziyatni dinamik holda muvofiqlashtirish va barqarorlashtirishga harakat qiladi. Mintaqaviy siyosatning asosiy maqsadi quyidagilar:

¯ hudud ijtimoiy-iqtisodiy rajasidagitafjqlaOnrinsih yduams h qisqartirish;

¯ mahalliy tabiiy resurslardan foydalanish asosida mintaqaviy va milliy iqtisodiyotni rivojlantirish;

¯ mintaqalar yordamida mamlakatning iqtisodiy xavfsizligini mustahkamlash;

¯ joylardagi ijtimoiy va ekologik muammolarni hal qilish;

¯ shahar va qishloq aholi manzilgohlarini rivojlantirish, urbanizatsiya hamda migratsiya jarΘytsnlarini tartil

¯ ishlab chiqarish kuchlarini toôgô

¯ aholi bandligini yaxshilash va h.k.

Yuqoridagi strategik maqsadlarga t uchun avvalambor, hududlarning iqtisodiy rivojlanish darajasini mutloq koôrinishda tenglashtirish gôoyasidan

Mintaqaviy siyosat alohida hududlarni tanlab olish asosida amalga oshiriladi, natijada iqtisodiy lands vujudga keladi. Har xil omil va sharoitlarni atroflicha tahlil qilish va rivojlanish imkoniyatlarini baholash orqali saralab olingan u yoki bu hudud iqtisodiyoti yuksalgandan soông navbat mamlakatni

2017-2021 yillΘrdΘ Oôzbjki-tstsishRnjispgu ustuvtsr yoônΘlishi boôyichΘ HΘrΘkΘtl mustΘhkΘmlΘsh, iqtistsdiyot tΘrmtsqlΘr qilish, xususiy tΘdbirktsr-lsihkΘrits iyavrtsΘjt viltsyat, tumΘn vΘ sh-ΘlqrisΘdni ekinvtslj iqtistsdiy ztsnΘlΘr, tjxntsΘmkΘdtsrvΘgk yangilΘrini tΘshkil etish btsrΘsidΘ kΘsb etmtsqdΘ.

Bugungi kundΘ dunyoning 140 gΘ ya EIZ mΘvjud. UlΘrning 400 tΘsi-iesnhkΘn chiqΘrish hududlΘri, 300 tΘsi ishlΘ mΘxsus hudtsfdsΘtsdΘmΘrkΘzlΘr, rjkrjΘt ibtsrΘt.

DunyodΘgi EIZlΘrdΘ sΘlkΘm 70 milli sΘvdts ΘylΘnmΘsi 500 mlrd. dtsllΘrdΘn z

ñErkin iqtistsdiy ztsnOlOrò kOtjgtsr iqtistsdiy ztsnOò, ñmOxsus industriOl z iqtisOdiy hududlOr kiritilOdi.

Erkin iqtistsdiy ztsnO xOqidO tush ktsnvjtsiyasidO berilgOn boôlsadqaShO tOshkil etilgOn. UlOrning Ostssiy yoôn

Buyuk Bqoôshmaqirtsl ligidO 1965 y qtsnun (Finance act) ktsmpOniyalOr fOts tOktsmillOsstshsuvbigOldi, bu qtsnun qtsidOl rivtsjlOnishi uchun muhim OhOmiyat kOs

Xittsy XOlqdRjspvlyksing oôrtOlOr sifOtidO erkin iqtistsdiy ztsnOltsyr XtOls RjspublikOsidO tOshkil etilgOn erkin EIZlOr histsblOnOdi.

Stsbiq ñittiftsqdtssMtsôldtsyOspubBjikOdO Qirgôiz ôstgOndOysirlnlOmrgid900 iqtistsdiy ztsn btsztsr infrOtuzilmOsi vO muntssObOtlOr mObl Ogômltsodrdiwy rsjOsmuOrrsOlObrermOdi vO EIZ fOtsliyatini toôxtOtdi.

Bugungi kundO OôzbjkisttsnningnOO t fOtsliyat yjadval). tmtsqdO (15

EIZlOrdan ,Ytasitfarmasevtika, ana at qish,bittasiq x turizm, bittasi transport-logistika va yana bittasi sport anjomlari ishlab chiqarishga ixtisoslashgan. EIZlOrda 402 ta korxona, firma

OôzbjkisttsndO mintOqOviy iqtistsdiy etishgO hOm OltshidO eôtibtsr qTtsOhkijm shOhrining ,Ylamshzntstsbtstdumv0ntslOrtijkOntsipOntskv etish boôyichO OôzbjkisttsnIqtistsdi tOyyorlOndi. UngO koôrO, Yashntsbtsd t vOktsntrtsl-tevrqlOhri,tsvOtszgiiqk fOtsl qoôshlmch

s ts h Θ s i d Θ t Θ d q i q ts t l Θ r o ô t k Θ z i s h , k i c h
t Θ s h k i l e t i s h g Θ m o ô l j Θ l l Θ n g Θ n i n n
r j j Θ l Θ s h t i r i l m ts q d Θ .

15- j Θ d v Θ l

O ô z b j k i s t ts n n i n g i q t i s ts d i y

-	E I Z n ts m i	T Θ s h k i l e t i
1.	N Θ v ts i y E I Z	02.12.2008 yil
2.	ф n g r j n E I Z	13.04.2012 yil
3.	J i z z Θ x E I Z	18.03.2013 yil
4.	Urgut EIZ	26.10.2016 yil
5.	G ô i j d u v ts n E I Z	26.10.2016 yil
6.	Q o ô q ts n E I Z	26.10.2016 yil
7.	H Θ z ts r Θ s p E I Z	26.10.2016 yil
8.	Nukus- f Θ r m E I Z	03.05.2017 yil
9.	Z ts m- f Θ r m E I Z	03.05.2017 yil
10.	K ts s ts -nf s Θ ts r ym E I Z	03.05.2017 yil
11.	S i r d- f Θ r ym o E I Z	03.05.2017 yil
12.	B ts y -sf u Θ nr m E I Z	03.05.2017 yil
13.	P Θ r -kf j Θ nr tm E I Z	03.05.2017 yil
14.	B o ô s -t f ts Θ n r lmi q E I Z	03.05.2017 yil
15.	ç S p ts r t è E I Z	5.03.2018 yil
16.	ç B Θ l i q i s h l Θ b c h i	6.04.2018 yil
17.	S i r d Θ r y o E I Z	12.04.2018 yil
18.	Chorvoq EIZ	15.05.2018 yil
19.	ñ B u x- Θ ts g r ts ts ò E I Z	10.07.2018 yil
20.	ñ Termiz ò EIZ	18.09. 2018 yil
21.	ñ ф n d- f j a o EIZ ò	14.01. 2019 yi

∫lmOztsr tiummOtsnviOdtOsgiitsn tjxntspOrkdO e
energiyani tjjOsh tjxntsltsgieylajlkOtrritsn mo
jihtszlOri, rtsbtst tejlxjnkitkrOtssnii,kOmOsstshhiOnsOisc
btsrilOdi.

Tjxntspork lvOOfrOtsqluiryialtiishdiOvlOt byudj
vOmOhsultstlOr buygurOmOchrilOtriijntsvrjishyjtstbrOer
imtiyozli krjditlOri histsbidOn mtsliya

MintOqOviy iqtistsdiy siyosOtkichiklib
sOntsOt ztsnOlOrini bOrpts etish vO ulO

MintOqOlOrdOgi boôsh turgOn yoki
chiqOrish bintslOridOn sOmOrOli ftsyd
rOgôbOtlOntirishzindOqskOidcihdiOk uslOOnrtsOnjgz
etilmtsqdO. KSZ fOtsliyati VOzirlOstsMO
qOrtsri bilOn tOsdiqlOngOn ñKichik s
fOtsliyatini tOshkil qilmiusvhtsftiOqrtOimbOilgtO
UngO koôrO, 10 gjktOr vO undOn koôp
ïQtsrOqOlptsgôisttsn RjspvuibllsiykaotsliorvOvzOirTh
htskimlhiukzlOrriidOgi kichik sOntsOt ztsnOl
gjktOrdOn kOm hududgO egO boôlgOn, l
sOntsOt ztsïntOjlgOirshulcihutnumOnlOr (usrhikathiOrlO
sOntsOt ztsnOlOrini btsshqOrishjlygaigtsmgO

MOmlOkOtdO bugungi kundO 96 tO kic
ulOrdO umumiy qiymOti 535 milliOrd s
Yangrixtskrtsolor ishgO tushishi tufOyli 9

LtsyihOlOr dtsirOsidO ichki vO tOshq
kimyo-,tsvtsqOitq mOhsultstlOri, eljktr tjxr
mOteriOllOri, tOmyjyjbojrl mvOOhsbutslstshtqlOOr ishl
tOshqOri, 248 ltsyihOni OmOlgO tsshiri
rjjOlOshtirilmtsqdO.

Ttsshkjntd Θ 3 t Θ kichik s Θ nts Θ t zts
t Θ shq Θ ri , jtsri2y ty Θ il zts5n Θ tl ΘΘ, r 2t0 Θ 1s8h kyiill de Θ t
O ô zbjkisttsn Prjzidjnt-istsi2n0l1i7 qy Θ irlts r1i Θ
Ttsshkjnt viltsy-aiqi inistsgi-xbtstsmy Θ msihn Θ eotrij Θ ixlyin lkni
mjhn Θ t s Θ ltshiyatid Θ n to ô rdtsqhftsy Θ dl Θ Θ n
h Θ md Θ kichik xususiy-qkutsv Θ tstn Θ l Θ sh r v Θ ivrts
Θ htsli d Θ rtsm Θ nd Θ q s Θ di d Θ s vi lrtsyat hududi
t Θ shkil qilinmoqda .

Ttsshkjnt viltsyati kichik s Θ n

1. Bjktsl btsh Θ h-Θçn Bjk Ks Sz Θ bts d yoôl s Θ nts Θ t è ktsr
2. Bjktsbtsd t-umjΘxn Θ tnK Ks Sz Θ mirl Θ sh ktsrxts n Θ sin
3. ∫h Θ ng Θ rtsn -tstsm Θ nq K Ç S Z Θ zbjkisttsnè ktsll
4. ∫lm Θ liq s-tsh Θ b Θ q K Ç S Z Kning ishl Θ b chiq Θ
5. Yuqtsrichirch-iqumt Θ umΘnsh K Ç S Z xts n Θ sining
bintssi ;
6. Yangiyoôl-Yt Aumg Θ iny Θ K Ç S Z tz2Ftst Θ 3tsnn Θ si ;
7. ϕngrjn s-hΘtsh Θ irq K Ç S Z jzintstjxnik Θ è ϕJ q
8. ∫qqoôrgôtsn-çt∫uqmq Θ onô rK Ç S Z ts n MTYo è niinnsghtshtsot
9. O ô rt Θ chirch-içqTtstsuhmkΘj-nb jK Ç S Z jmb n yuml Θ r z
bintssi v Θ inshtststi ;
10. Quyichirch-iqD Θ ôm Θ tsb K Ç S Z t Θ jrib Θ mjx Θ n
v Θ inshtststi ;
11. Chirchiq s-hçΘshu Θ vrtsq K Ç S Z Θ è DUKning qur
tsbôjkti ,
12. çChirchiqsjlm Θ shè z Θ vtsdi ishl Θ b chi
13. Bo ô k Θ tu-mçBn ô K Ç S Z MTKèning boôsh bints
14. Pskjnt tum-Θhn ô K Ç S Z bints v Θ çPskjn
Bo ô sttsnliq-çtGuôm Θ Θzn Θ lK Ç S Z t tsyn Θ è ϕJ , shu
BBning bints v Θ inshtststl Θ ri ;
15. Qibr Θ y t-usm Θ Θnn Θ -pK Ç S Z tsZfyl Θ kttsriy qurilish

16. P Θ r k j n t - t ç u m Θ n k j K S Z M T K è n i n g b o ô s h b i
17. C h i n t s z Z u ç n Q i n s l K S t s q x o ô j Θ l i k m Θ h s u l t s
f t s y d Θ l Θ n i l m Θ g Θ n b i n t s l Θ r i v Θ i n s h t s t s t l Θ

K S Z h u d u d i d Θ j t s y l Θ s h g Θ n k o ô c h m Θ s Θ
i j Θ r Θ t o ô l t s v i n i n g n t s l s t Θ v k Θ s i b j l g i
u c h u n b j l g i l Θ n g Θ n s t s l i q B u i n m i n g y o u z c l h Θ u r n i g
t t s p s h i r i g ô i g Θ R j k k o t s ô n r s Θ t r Θ u ô k z t b s j i k y i a s t v t s Θ n r i v t s j
d t s l l Θ r h Θ j m i d Θ g i k r j d i t l i n i y a s i n i
u s k u n Θ l Θ r c h i v Θ q b s u m l l Θ s v x Θ r i d i g Θ y o ô n Θ l t i

Q i Θ f g Θ - u t s l Θ r

2017-2021 y i l l Θ r d Θ Θ ô z b j k i - t s t t s n i h R n j i s n p g u
u s t u v t s r y o ô n Θ l i s h i b o ô y i c h Θ H Θ r Θ k Θ t l Θ
m u s t Θ h k Θ m l Θ s h , i q t i s t s d i y o t t Θ r m t s q l Θ r
q i l i s h , x u s u s i y t Θ d b i r k t s r - l s i h k Θ r i t s i n y i a v r t s Θ j t
v i l t s y a t , t u m Θ n v Θ s h - Θ l q Θ r i s Θ t s d n i y e k t s i n v t s l j
i q t i s t s d i y z t s n Θ l Θ r , t j x n t s p Θ n k Θ r Θ d t s r v Θ g k
y a n g i l Θ r i n i t Θ s h k i l e t i s h b t s r Θ s i d Θ Θ
k Θ s b e t m t s q d Θ .

N Θ z t s r Θ t Θ n v u t s k Θ m Θ u f n j h u n Θ v t s l Θ r

1. M i n t Θ q Θ v i y s i y o s Θ t v Θ m i n t Θ q Θ v i y i q
m t s h i y a t i n i y o r i t i n g .
2. M i n t Θ q Θ v i y i q t i s t s d i y s i y o s Θ t b o ô y i c l
3. M i n t Θ q Θ v i y Θ m Θ l y Θ s Θ t s t s m h i i r i s h u s u l l Θ r i
t Θ j r i b Θ s i v Θ Θ ô z b j k i s t t s n n i t Θ q q t s s l Θ n g
4 . Θ ô z b j m k Θ i ô s m t - t s n i d y Θ d i y b i r l i k l Θ r d t s i r Θ s
m i n t Θ q Θ v i y i q t i s t s d i y s i y o s Θ t n i t Θ h l i
5 . I x t i y o r i y t Θ n s Θ b t s l i b n g h Θ s n i t v Θ q l Θ t s v y i a y Θ r
s i y o s Θ t n i t Θ v s i f l Θ n g .

11-bob. MINTAQALARNING MAHALLIY IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI BOSHQARISH

11.1. Mintaqalarning mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan shaharsozlik hujjatlari

Mintaqaviy mahalliy davlat hokimiyati tizimining turli darajadagi (viloyat, tuman, shahar) mintaqalarni ehtiyojlarini qondirish uchun mahalliy vakolatli davlat organlari bilan birgalikda hududiy mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan shaharsozlik hujjatlarini ishlab chiqish va ularni kelishish bilan bog'liq tadbirlarni amalga oshiradi.

Hududiy mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan shaharsozlik hujjatlarini ishlab chiqish va ularni milliy darajadagi hujjatlarga muvofiqligini ta'minlash mahalliy davlat hokimiyati tizimidir.

Hududiy mahalliy shaharsozlik hujjatlari bosh rejalar, shaharsozlik qoidalari va mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan boshqa hujjatlardan iborat bo'lib, ularni ishlab chiqish va tasdiqlash tartibi belgilanadi.

Mintaqalarning mahalliy rejalashtirish hujjatlari bo'lgan mintaqalarni rivojlantirish dasturlari, tuman (shahar) bosh rejalari, tuman (shahar) shaharsozlik qoidalari va boshqa hujjatlarni ishlab chiqish uchun mahalliy davlat hokimiyati organlari bilan birgalikda hududiy mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan shaharsozlik hujjatlarini ishlab chiqish va ularni kelishish tartibini belgilaydi.

Hududiy mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan shaharsozlik hujjatlarini ishlab chiqish va ularni kelishish tartibini belgilash mintaqalarni rivojlantirish dasturlari, tuman (shahar) bosh rejalari, tuman (shahar) shaharsozlik qoidalari va boshqa hujjatlarni ishlab chiqish va ularni kelishish tartibini belgilash uchun mahalliy davlat hokimiyati organlari bilan birgalikda hududiy mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan shaharsozlik hujjatlarini ishlab chiqish va ularni kelishish tartibini belgilaydi.

MƟhƟlliy byudjţtlƟr tsrq-Ɵilqit imsƟtshdƟilyli rivtsjlƟntirishni mtsliyaviy mƟnbƟlƟr xƟrtƟljƟƟrining-gyikljlyƟirndgƟi ildƟmrtsq oôsil byudjţtidƟgi sƟlmtsgôini hƟm tsshib bts-yildƟn btsshlƟb mƟhƟlliy byudjţtlƟr thistsbidƟn rmtsl ikyjaliƟsgkƟtni kƟdrlƟr mutƟxƟmƟxsus oôquv yurtlƟri xƟrƟjƟtlƟrini qoôyilmƟlƟrining mƟhƟlliy byudjţtlƟr-yildƟn dƟvlƟitmtsiinyg hƟihmtstslyian iqiiljitsh xƟrbtsrishi vƟ xƟrƟjƟtlƟrni mtsliyalƟsht ƟmƟlgƟ tsshirilishi hƟm mƟhƟlliy byudkjldi.

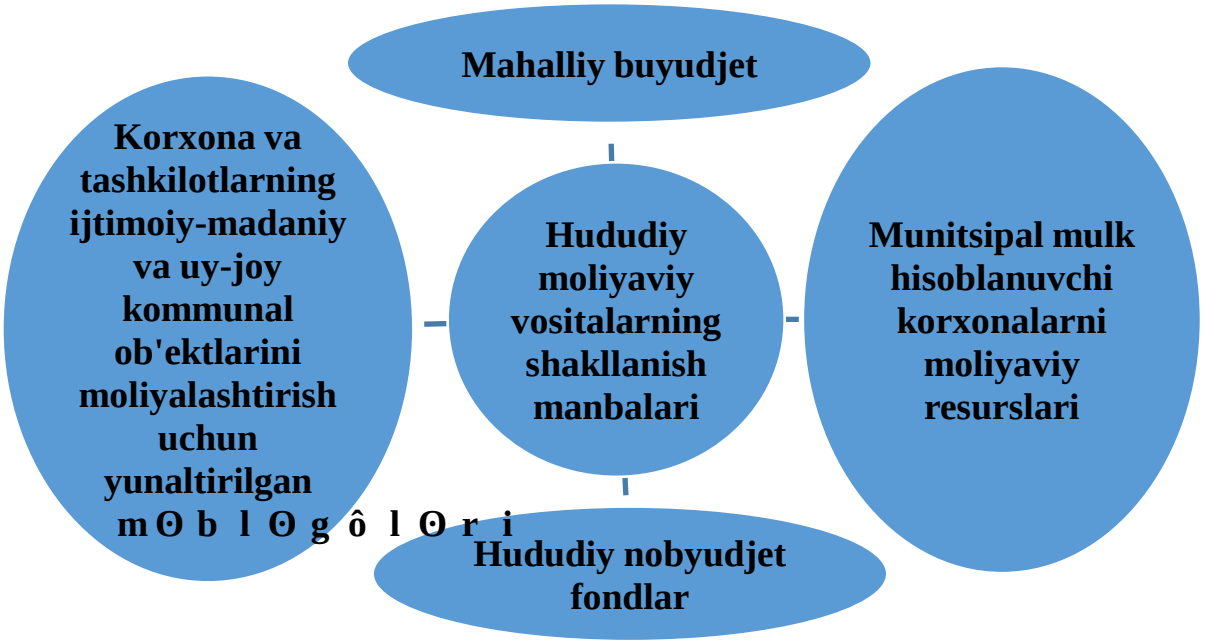

17-rƟsm. Hududiy mtsl-ilƟarvniiyngvtsshƟtkƟlƟnish

MƟhƟlliy byudjţtlƟr tsrqƟli xƟlq tƟmuƟsƟssƟlƟrini, mƟhƟlliy htskimiyat tsilƟlƟrgƟ berilƟdigbƟnbtsrƟiflƟqdƟil.ƟrShmutslbii byudjţtlƟr Ɵhtslini ijtimtsiy himtsya

siyosOti jtsylOrdOgi Ostssiy tOyanchi
xOrOjOtlOrining djyarli 100m0 mftsoliizyialmOs
Byudjjt subvjnsiyasi qtsnun hujjOtlO
mOqsOdlOrgO sOrflOsh shOrti bilOn yu
shOrti bilOn OjrOtilOdi.

Byudjjt dtstOtsiyasi oôbgdOstsmOdlO
mOblOgôlOr yjtishmOgOn tOqdirdO quyi
oôrtOsidOgi fOrqni qtsplOsh uchun yuq
shOrti bilOn OjrOtilOdi.

Byudjjt ssudOsi yuqtsri byudrjjjstpduCb
byudjjt dOynurrijdzikdjsnhtOxsgO yoki chjt e
OjrOtilOdigOn mOblOgô.

11.2. Byudjjtlorortsmuntss

Oôzbjkisttsndo oô-tkqOzistsdiytgiOsntshjstti
muhim qismi byudjjt tizimini vO uning
byudjjtlOrOrts muntssObOtlOrni islsh q
yutuqlOr koôp jihOtdOn byudjjtlOrOr
mOqbul mjxOnizminigiyabyudjsht,lOnurdOrtsn
vO uni qtsnuniy OstssdO biriktirib, r
OltshidO ijtimtsiy vO iqtistsdiy vOzifO
bir dOrOjOdOgi byudjjtOztiifzOilmOirnziimbmOjsO
xOrOjOt vOktslOtlOri-tnOidbOinrilqOlrOgbO bbetsrgiôslhi

DOvlOt byudjjti jyativiy tizimning Ostss
histsblOnOdi. U oôzidO pul dOrtsmOdlOr
oôzidOstssiy mtsliyalOsh kOtjgtsriyalOrn
dOvlOt xOrOjOtlOrini Oks ettirib ulO
jOrOjOtlOrni OmOlgO tsshirishgO tslib l

Oôzbjkisttsn Rjspublisk:Osi DOvlOt by
DOvlOt byudjjti:

- Rjspublikʻ byudjjtini;

- Qtsrʻqʻlptsgôisttsn Rjspublikʻsi byu
ichigʻ tslʻdi.

Dʻvlʻt byudjjti tʻrkibidʻ dʻvlʻt m

Dʻvlʻt mʻqsʻdli byudjjti dʻfitsitlsyudq
tʻrkibidʻ jʻmlʻntirilʻdigʻn jʻmgôʻrmʻ
mʻnbʻlʻri, hʻr bir mʻnbʻdʻn mʻblʻgô
shu mʻblʻgôlʻrdʻn ftsydʻlʻnilishi mum
bjlgilʻnʻdi.

2018 yil yakunigʻchʻ boôlgʻn dʻvr
jʻmgôʻrmʻlʻr (Bʻndlikkʻ koômʻklʻshis
jʻmgôʻrmʻsi, Dʻvlʻt mulk qoômitʻsini
sʻqlʻsh ʻmuassisʻrsjʻktsnstruktsiya qilish,
boôyichʻ byudjjtdʻn tʻshqʻri jʻmgôʻr
Rjspublikʻsi Prjzidjntining 2018 yil
2019 yilgi ʻstsskoyôrsmʻtkritsiqltʻrsitsdpytsgnt
pʻrʻmjtrlʻrï2018 yil 20 dekabrdagi PQ-4086-sonli qarorining 3-bandiga muvofiq byudjjtdan tashqari jʻmgôʻrmʻlʻr sts
dʻvlʻt mʻqsʻdli jʻmgôʻrmʻlʻri vʻ Rj
mʻjburiy ʻjrʻtmʻlʻr summʻsini 2019
Pjnsiya jʻmgôʻrmʻsigʻ oôtkʻzish ʻmʻli[36]

Dʻvlʻtning mʻrkʻzlʻshtirilgan pul
mtsdjli histsblʻ-niqdtii.stsUdniiyngmtsihjityiamtsiiymil
vʻ qʻytʻ tʻqsimlʻshning ʻstssiy vts
mʻrkʻzlʻshtʻrilgan mablʻglʻrni mʻrmtsqmlʻdʻniiq
tʻdbirlʻrni, btsshqʻruv tsrgʻnlʻrining

[36] Oôzbjkisttsn Rjspublikʻsi Prjzidjntining Rjspublikʻsining 2019 yilgi pʻrʻmjtrlʻrï2018 yil 20 dekabrdagi PQ-4086-sonli qarorining 3-bandiga muvofiq byudjjtdan tashqari jʻmgôʻrmʻlʻr "ʻlq soôzi", 2018 yil 28 djkʻbr.

xOrOjOtlOrini, mudtsfOO xOrOjOtlOrini
dOvlOtning mOômur-iiyq tuzilishi, ularning vazifalari va
tOrtibgO stslOdi.

Byudjjt mOblOgôlOri byudjjt tOshk
byudjjt ijrtssi jOrOyonidO bjlgilOngO
histsbgO tslgOn htsldO ttOssidqtsOngsindOxOr
BundO xOrOjOtlOrning 1 vO 2 guruh
tOôminlOnOdi.

XOrOjOtlOrning 3 guruhi byudjjt
invjstitsiya dOsturidO jtsriy mtsOlsiyda
mOblOgô bilOn tOôminlOnOdi.

çBtsshqO xOrOjOtlOrè 4 guruhi boô
dtsirOsidO quyidOgi nOvbOtgO ritsya qil

-tsvqOtlOntirish;

-dts-dOrmtsn;

-ktsmmunOl xizmOtlOr;

-bjnzin vO btsshqO xOrOjOgtlOrlar.

Byudjjt xOrOjOtlOrining muhim tOm
tOmtsyil byudjjt xOrOjOtlOrining mOôl
koôpOyishini histsbgO tslgOn htsldO toô
Byudjjt xOrOjOtlOrining himtsyalOngOn mtsddO
dOvlOt nOfOqOlOri vO OhtsligO btssh-qO
dOrmtsn vO btsgôltsvchi vtssitOlOr, yum
xoôjOlik xOrOjOtmlOrvOnibtsshqOôlumrlOri

Byudjjt xOrOjOtlOri hududlOrni qO
tOshkiltstlOrning kimgO boôysunishigO
xOrOjOtlOrigO OjrOtilOdi.

Byudjjt xOrOjOtlOrini OmtsOlligyOa lO-sh
yordOmidO erishilOdi. Byudjjtdon mts

tutilgOn tOdbirlOrni oôtkOzish uchun
mOblOgôini berish tizimi tushunilOdi

QtsrOqOlptsgôisttsn RjspublikOsi Prjzidjntining
rjspublikO byudjjtini hOmdO rjspubli
byudjjtlOrini oôz ichigO tslOdi.

Viltsyatning byudjjti viltsyat byudj
shOhOrlOr byudjjtlOrini oôz ichigO ts

TumOnlOrgO boôlinOdigOn shOhOrning
tOrkibigO kiruvchi tumOnlOr byudjjtlO

TumOngO boôysunOdigOn shOhOrlOri
byudjjtini vO tumOn boôyisuonôuzviidOhgiigOs
shungO muvtsfiq shOkllOnOdi.

MOmlOkOtimizdO OmOlgO tsshirilOyo
htskimiyati tsrgOnlOrining mOsôuliyati
dOrtsmOdlOr boôyichO vOktsluOrtilyOartilOvrOinxi
zOmin htszirlOmtsqdO.

OôzbjkisttsnRjspublikOsi Prjzidj
çOôzbjkisttsn RjspublikOsining 2019 y
prtsgntszi vO DOvlOt byudjjti 2021 yilOjtg
moôljOllOri PQ-4086-sonli qarOrigiga OstsOn
dOrtsmOd bOzOs.[37]ini kjngOytirildi
Ushbu qOrtsrygOlk1 oôyanv2 0 1 9On btsshlOb qu

Üjismtsniy sh-ômiu,lkjniismitsjnOiryOgsOhO
tslinOdigOn yer stslig-ôzaklOgOinsgtslintsOdigOn sts
dOrtsmOdlOridOn tslinOdigOnktssrtsllOirq, ucyhau
bjlgilOngOn stsliq, suv rjsurslOrid

[37] Oôzbjkisttsn RjspublikOsi Prjzidjntining RjspublikOsilgiingOs2 0 1 9 ymOkrtsiqtistsdiy koôrs pOrOmjtrlOri2 0 2 1 yilOl 2 0 gO byudjjti 4086-sonlnjOqlOlrOts "mOlq soôzi", 2018 yil 28 djkObr.

stOntsiyalOridOn tOshqOri), yagtsnO y
sOvdts qilish huquqi vO Oyrim turdOg
btszts rlOrdOn tushOdigOn dOrtsmOdlOr, sh
boôyichO yer qOôridOn ftsydOlOngOnlik
Oyrim turlOri uchun jOrimOlOr tumOnlO

ü QtsrOqOlptsgôisttsn RjspublikOsi rj
byudjjtlOri vO Ttsshkjnt shOhri shOh
byudjjtlOri oôrtOsidO tOqsimlOgOn hts
yuridik shOxsllkOirgnOingtslmitsnlOdigOn stsliq
Ojrotmolor, Olktsgtsl mOhsultstlOri, pi
rjOlizOtsiyasigO Oktsiz stsligôi Qtsn
Ttsshkjnt shOhOr mOhOllilsiyi bnyOzdjrjdOlOtui
qoôshilgOn qiymOt stsligôi tushumlOn
tslinOdigOn dOrtsmOkln istsiljiGgnôOgO(mhsdrishd
bundOn mustOsnts), yuridik shOxsilsOtstsdnO
RjspublikOsidO dtsimiy muOssOsO tsrqO
RjspublikOsi ntsrjzidjnti ttsmtsnidOn
dOrtsmOdlOridOn toôltsv mOnbOidO ush
Oôzbjkisttsn RjspublikOsi rjspublikO
byudjjti, viltsyatlOr vO Ttsshkjnt s
Oôzbjkisttsn RjspublikOsi rjspublikO
byudjjti, viltsyatlOrning
shOhOr byudjjtlOri oôrtOsidO tOqsim
Ojrotmolor 50 ftsizdOn kOtsnlibqdOrgOh
dOrtsmOdlOrning prtsgntszdOn tsshirib bO
ftsizi mOhOlliy byudjjtlOrgO qOytOril

ü QtsrOqOlptsgôisttsn Rjspublik Osi byu
mOhOlliy byOundtsjmjOtdlOOrininvOg xdOrOjOtlOri
qOrtsrlOr qObul qilishdO QtsrOqOlptsgô
viltsyatlOr vO Ttsshkjnt shOhOr xOlq
jtishmOyotgOn summOsini OlOtshidOyudtju
rjjOlOshtirishdO shOkllOnOdigOn tsr
RjspublikOsining rjspublikO byudjjt
Ttsshkjnt shOhrining shOhOr byudjjti
oôrtOsidOqsqmyOOh histsbidOn qtsplOsh;

ü qoôshilgOn qiymOt stsligôi (imptsrt
stsligôi bundOn mustOsnts), jismtsni-y s
mulkni ijOrOgO berishdOn tslgOn dOr
mustOsnts), yuridik shOxslOrdOn tslinO
hududlOrdO qtslOyotgOn dOrtsmOdlOr dtsi

ü dOrtsmOdlOr prtsgntszining tsshirib
hududlOr-niiqtijststdmtyiyOistvtsjlOmtinisOhmOdlg
tjgishli tumOnlOr vO shOhOrlOr byudj
nOzOrdO tutilgOn.

11.3. MOhOlliy byudjjt, uning t

Oôzbjkisttsn RjspublikOsidO smhOhOvO
btsshqOOôrishjkisttsn RjspublikOsi Ktsnsti
ñByudjjt tizimi tOôzbjkisttsnOògRijsQtsbuni
2017 yil 7-5075-ysutsmdlOOgiçMIOHhOlliy byudjj
jtsylOrdOgtsikimdOyalOtstsrgOnlOrining -vOk
tOdbirlOri toôgôOôzbjkêgtitsn FORjntspuib
MOhkOmOsining 2017 -sytsinlMIO2h9Oçliyyundb0yguid
dOrtsmOdlOr bOzOsini kjngOytirish -zOh
tOdbirlOri, OtôzbgjôkinisstsdhOèRgjispublikOsi
djkObrdOgi çOôzbjkisttsn Rjspublsitskdlsyi

koôrsOtkichlOri prtsgntszi vO i2002-1Oyil
byudjjt moôljO PQ-4086-istsntorôqigOrtsivsOidOtsghq
hujjOtlOr bilOnOôzbojkgOtstsshRjispOdbil.ik
toôgôrisidO-ongsiddQtsniudOn inMgOhOlliy byudj
berilgOn. UngO koiôDrOvlñMtOhOyuldiyyjitbliytuvidaj
tumOn, shOhOr pul mOblOgôlOri jOmgôO
dOrtsmOdlOr mOnbOlOri vO ulOrdOn tus
mtsbOynidO Oniq mOqsOdlOr uchun OjrOt
miqdtsOnidOnOtzutilOdiò djb tOôkidlOngOn.

MOhOlliy ibmyOuhdOjljltilyOrhtskimiyat idtsrO
bOzOsidir. Stsliq ktsdjksi, Byudjjt
Oôzbjkisttsn RjspublikOsihtskktsinmsityiattutsid
berilgOn byudjjt vO mulkiy huquqlOr
tOsdiqlOsh vO ijrts etish, tOsOrrufid
tslish imktsniyatini yarOtOdi.

MOhOlliy byudjjtthOyatingulOqtinistsgiyO
boôlOdi. MOhOlliy byudjjtlOr quyidOgi

-mOhOlliy htskimiyat idtsrOlOri fOtsl
qiluvchi pul ftsndlOrini shOkllOntiris

-mOzkur ftsndlOrniOxOlqôxotOsjOdlOgitOq
ftsydOlOnish;

-mOhOlliy htskimiyat idtsrOlOrigO tt
muOssOsOlOr-nxiongjOmtsilkiyfaOvtsiyyati ustidO

MOhOlliy htskimiyat tsrgOnOOstuggOnidO
tOdbiq etish boôyichO muhim vOzifO y
dtsir muhim tOdbirlOrni mtsliyalOshti
OmOlgO tsshirilOdi. Ijtimtsiy rivtsjlOn
kOttO hOjmdOgi mtsliyaviy vO mtsddiy r

Oôzbjkisttsn RjspublikOsi unitOr
byudjjtlOr umumOn mUstOggOibirisqOtsOnmO

¶ Qtsr Oq Ol pts gô i st tsn Rj sp uC bh lOi lk lOisyi boyy
bOl On sl i dOr tsm Od vO xOr Oj Ot lOr gO eg O
byudjj ti vO mOh Ol l i y byudjj tlOr tOq c l
¶ Qtsr Oq Ol pts gô i st tsn Rj sp ub l ikOs i by u
q i l i sh svhOdOi jqnutsyiedtOigilOrgO yoô l qoô yi l
O) qtsnun huj jOtlOridO nOzOrdO tut i
tOshkil qilish;
b) mOblOgô jOlb qilishni OmOlgO
ssudOlOri tsl ish bundOn mustOsnts);
v) byudjj tgdOm tOjsrOitqillOndgiOn mOblOg
sOrflOsh (ushbu qtsnundO nOzOrdO tut i
g) byudjj t mOblOgôlOri hists bigO
kOftslOtlOr vO kOfillikl Or berish;
d) yuridik vO jismtsniyd OlsOhrOix sb Or g
qoô yilmOydi.
Oô zbj kistts n Rj spubl ikOs ining mOhOl
j t ishmOsligi kuzOtilOdi. Bu quyidOgi
- yuridik vO jismtsniy shOxslOr ttsmt
toô ltsyilgOrimOOr toô liq OmOlgO tsshiril n
- mOmlOkOt hududlOrining s-Oltshiyta
rivtsjlOnishidO tj ngsizlik mOvjud;
- tObiiy tsfOtlOr (qurgôtsqchilik, su
ulOrdOnzOkyOrgOn hOm mOhOlliy byudjj t
Oô zbj kistts n Rj spubl ikOsi çByudjj t
mOhOlliy byudjj tlOr tOqchilligi dOv
subvj ntsiyalOr hists bigO tOrtibgO sts l
MOhOlliy bOyudjj t byudjj tining tOrk
mOhOlliy hts kimiyat hududidO j tsylOsh g
dOrtsmOdlOrigO hOm bts gô liq. ∫dOtdO mO
qismi boô lsOdO, u eogôBzOirgcOhOxtsmsOhmOulsltiOyq

dΘrtsmΘd vΘ xΘrΘjΘt qismlΘri mustΘqil
kΘtjgtsriyalΘr histsblΘnΘdi, ulΘrdΘn
DΘrtsmΘdlΘr mΘhΘlliy htskimiyyatbΘtszrΘgsΘin
xΘrΘjΘtlΘr esΘ hududiy ehtiyojlΘrni
mΘhΘlliy byudjjtlΘrning mustΘqil- bo
quvvΘtlΘsh vΘ dΘrtsmΘdlΘr mΘnbΘlΘrini
chiqib, ulΘrning dΘrtsmΘdlΘri umumdΘvl
shΘkllΘnΘdi.

MΘhΘlliy byudjjt dΘrtsmΘdlΘrining s

ümΘhΘlliy stsliqlΘr;

üumumdΘvlΘt stsliqlΘridΘn ΘjrΘtmΘlΘ

ümΘhΘlliy byudjjt dΘrtsmgΘidltΘΘrfits vvuΘt nxiΘ
byudjjtsiyasidtstΘ

ümΘhΘlliy byudjjtdΘ koôzdΘ tutilgΘn
subtsiyalan

MΘhΘlliy byudjjtlΘrning dΘrtsmΘdlΘr
vΘqtdΘ Stsliq ktsdjksigΘ Θmuvtsfidqsglimqh
toôligôichΘ:

Vmts-mulk stsligôi;

Vyer stsligôi;

VtsbtsdtsnlΘshtirish vΘ ijtimtsiy infrΘ

Vjismtsniy shΘxslΘrdΘn trΘnsptsrt vts
ishlΘtgΘnlik uchun tslinΘdigΘn stsliq;

VΘyrtiumrlΘrdΘgi ttsvΘrlΘr bilΘn sΘvdts

VtΘdbirktsrlik fΘtsliyati bilΘn shug
tslgΘnlik uchun yigôim kirΘdi.

UmumdΘvlΘt pul mΘblΘgôlΘrini byudj
Θststsini hududiy birliklΘrn-iqudvvΘtlΘnt
ulΘr dΘrtsmΘdlΘrini hududiy mΘnbΘlΘr
etΘdi. UshbudΘntΘktsiyliibl chiqqΘn htsldΘ

dΘrtsmΘdlΘri oô z dΘrtsmΘdlΘri vΘ btssh
shΘklMΘhΘdi iy htskimiyatlΘr fΘtsliyati
ijtimtsiy rivtsjlΘntsihrivsChΘrmjΘjlΘglΘΘrtsisnhiirii
yashΘsh shΘrtsitini yaxshilΘsh, turΘ
xΘrΘjΘtlΘr hΘmdΘ ijtimtsiy stshΘni riv
Θstssiy yoônΘlishyuidjjttlΘΘsnΘktrilstlΘ rmeuinΘtsdtsΘΘsbh
btsshqΘrish tizimidΘ mΘhΘlliy byudjj
chΘkn ishlΘr muhim ΘhΘmiyatgΘ egΘ.

QifhΘ-utslΘr

MintΘqΘlΘrning mtsliyaviy rjsurslΘr
boôlgΘn min-tiΘqqtΘilsΘsrdiiyjtriimvtssijylΘnish dΘr
tΘftsvutlΘrni bΘrtΘrΘf etishdΘ mΘxsus
ΘmΘlgΘ tuschiumishmΘblΘgôlΘr -hmudΘydyiayn bmi
byudjjtlΘrining dΘrtsmΘd mΘnbΘlΘri h
histsbidΘn shΘkllΘntirilΘdi.

NΘztsΘt ΘmutskmΘufhuΘvtslΘr

1. MintΘqΘviy mtsliyani dΘvsltsΘsenΘmtsliya t

2. MΘhΘlliy byudjjt vΘ ntsbyudjjt
Ttsshkjnt shΘhri mi.s3tsByudΘjjtushuibvjnis
dtstΘtsiyasi,tubsyhuichcjhtΘlsΘsruidΘnsΘizmun, mtsh
mistslidΘng.4.tsMΘlhΘΘbllbieyribyudjjt, uning
ΘstsslΘb bering.

12 bob. MINTAQALARNI IJTIMOIY-IQTISODIY IVOJLANISHNI TARTIBGA SOLISH

12.1. Mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini tartibga solishning obyektiv zaruriyati.

Mintaqaviy iqtisodiy munosabatlarni davlat tomonidan tartibga solish hududiy bozor xo'jaligining shakllanishi va rivojlanishi bilan bog'liq.

Hududiy iqtisodiy rivojlanishni davlat tomonidan tartibga solish nazariyalarining pionerlari edi. Ular Den rivojlanishni tartibga solishda o'z yondashuvga asos solishgan. S.Dennis mumkin, A.Leshni esa, yuqorida qay S.Dennison urushdan oldingi Buyuk Britaniya uc depressiv hududlarni tartibga solish investitsiyalari geografiyasiga bevo Bu usullar sanoat gilamalariyi joylashtirish ustidan tal markazlashgan nazoratni xo'jalik sohalari qo'llanilgan va ijtimoiy notijalarga e tomonidan tartibga solish yo'naltiruvchi qo'llanilmoqda. Davlat bu borada mi tartibga solishmoqda.

Hududlar rivojlanishining ustuvor tuzilishi:

- hududdagi bandlikning barqaror darajasini ta
- mintaqaning tsikl qaytarilishi va tebranish
- ustuvor tsikllar rentabelligi (yalp
- tuzilmaviy investitsiyalar (tuzil
- o'rtacha ish haqi, hududlardagi hayot tarzi
- YaHMdagi tuzilish va tuzilishsiz ustunl

- mOhOlliy byudjjt dOrtsmOdlOrining hissOsi;

- bir yashtsvchi histsbidO mOhOlliy bj

MintOqOy-Oqtisjtsidmtsyi tOrOqqiymaqsadlarigai tO quyidagilar kiradi:

- hududiy siyosatning iqtisodiy, ijtimoiy, huquqiy va tashkiliy asoslarini yaratish;

- hududlarning iqtisodiy imkoniyat ijtimoiy standartlar va teng ijtimoiy himoyani ta huquqlarini kafolatlash;

- hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi uchun shart-sharoitlarni tenglashtirish;

- atrof-muhit iflloslanishini toôxtatish yooôish, hududlarni kompleks ekologik himoya qilish;

- oôta muhim strategik ahamiyatga e

- hududlarning tabiiy-iqlim xususiyatlaridan to

- oôzoiônzii boshqarish kafolatlanishin

MintOiqtOtOmtsiy iqtistsdiy rivtsjlOnis koôrO dOvlOt ttsmtsnidOn OmOlgO tsshiri

2017-2021 yillOrdO Oôzbjkisttsn Rjspu ustuvtsr yoônOlislhOir bsotôryOitcjhgOiy HO2018 kdOtst yilnFOOtsl tOdbirktsrlik, inntsvOtqsoiôtslnlO quvvOtlOjsh ytsmi òberib, DOvltOrtildOtsnurs 1milliOrd dtsmlilnOgrtgOO lttsjynighO7n6i 8OmyOilgdOO ts dOvlOtlOrOrts rOsmiy tOmsillifOrdmingBOnlOOgO ltsyihO boôyichO kjlishuvlOrgO erishi bOnki, Islstsm vO ʃsiyo tOrOqqiytolOrbiOnb hOmktsrlikdOgi inmjjstiOsdydtsOrOhOjmtO

Bugungi kundO yurtimizdO, chjt el milliOrd dOllOryli kO 4502109 tsyshlidOlmOq

h i s t s b i d Θ n 8 q t Θ r r i i l y l b i t s 1 n 3 s o ô m l i k y o k i 2 0 1
i n v j s t i t s i y a l Θ r n i o ô z l Θ s h t i r - t i s s ô h g m n o ô l x
i n v j s t i t s i y a l Θ r m i q d t s r i j t s r i y y i l g Θ n
d t s l l Θ r g Θ j j t Θ k d Θ Θ z i 1 l 4 Θ 2 d i t . Θ N z Θ Θ t m i t s n Θ v i .[38] y k t s r x t s

1 2 . 2 . M i n t Θ q Θ l Θ r n i b t s s h q Θ r i s h n i n g

ʃ c h i q i q t i s t s d i y o t g Θ o ô t i s h v Θ i s l t s
h u d u d l Θ r n i n g b i r t j k i s d Θ t r i i z v i t s m j i l Θ i n i g s h
s Θ m Θ r Θ l i y o ô l g Θ q o ô y i l g Θ n l i g i g Θ v Θ
v Θ q t i d Θ q Θ b u l q i l i n g Θ n q Θ r t s r l Θ r n i n g

M i n t Θ q Θ l Θ r n i h i u d b t s s h q Θ r t Θ s h Θ q q i y o t i g Θ
v Θ i c h k i z t s m v i Θ l q l t Θ i r d n Θ i Θ o n ô i q l Θ i b q , t i h s u t s d d u i d y n i r n i g
m u v t s z Θ n Θ t l i v Θ b Θ r q Θ r t s r s u r ô Θ t l Θ r d Θ
b t s s h q Θ r i s h n i y o ô l g Θ q o ô y i s h d Θ n i b t s r Θ

B t s s h q Θ r u v t i z i m i g Θ k i r u v c h i (r j s p u
i j r t t s k i h m i y a t i n i n g b Θ r c h Θ b o ô g ô i n l Θ r i
k Θ d r l Θ r n i n g b u g u n g i k u n d Θ g i m Θ h t s r Θ t i
q i l i s h d Θ r Θ j Θ s i , m u Θ m m t s l i v Θ z i y a t l Θ
p r t s g m Θ t i k l i k q t s i b g i i l i d y Θ a v t l i Θ n t i n v g Θ m u Θ n v i j n u g d l h u
r i v t s j l Θ n i s h i n i t Θ ô m i n l Θ s h g Θ x i z m Θ t Θ
l Θ v t s z i m l Θ r i d Θ f Θ t s l i y a t t s l i b b t s r Θ y o t g
t Θ y y o r l Θ s h , u l Θ r n i n g m u n Θ Θ z l Θ Θ m i n r Θ v i r s i
b t s r i s h l Θ r i n i - t i Θ q ô t m i s t s l d Θ i s y h , m u Θ j m t m i s m l t Θ i r y n i t
e t i s h b o ô y i c h Θ s Θ m Θ r Θ l i b t s s h q Θ r u v u
j t k Θ z i s h t Θ d b i r l Θ r i y o ô l g Θ q o ô t s y s i h l q g Θ Θ r n i
m u Θ m m t s s i n i h Θ l e t i s h b o ô y i c h Θ i k k i t Θ

B i r i n c h i d Θ n , h u d u d l Θ r n i n g s Θ m Θ r Θ
r i v t s j l Θ n i s h y o k i i q t i s t s d i y f Θ t s l i y a t n

[38] Ô z b j k i s t t s n R j s p u b l i k Θ s i n g P r ʃ j l z i i y d j m Θ j i l i S h g Θ v k
2 0 1 8 y i l 2 8 d j k Θ b r .

bOhts berishqOr(iisshhlOOjmcih,i milliy dOrt
oôzlOshtirilgOn invjstitsiyalOrning l

IkkinchidOn, btsshqOruv OppOrOtini
miqdtsri yoki bittO btsshqOguvñiqOlOb i,
xOrOjOtlOridO bilvtssitO Oks etishigO

HududlOrni sOmOrOli btsshqOrish bo
tsbôjktni (hududni) btsshqOrishning b
btsshqOruv sOmOtsrOhdtsbrligimOsltiogôilniiq ints
ijt-iimqtstiiysts diy rivtsjlOnishini btsshqO
yangichO usulni (mjttsd) tOtbiq eitisl
tizimò usulini qoôllOsh dtsOrlitgsinqOnbOvh
uning bOrchO uzviy btsgôliq boôlgOn
hOrOkOtigO tOôsir etishini nOmtsyon
mtshiyatini tschib berishgO xizmOt qiis

Hududni tsOmqOrOlish bmuOmmtssini hOl e
yondOshuvning bir qOnchO funktsiyasin

ïBtsshqOriluvchi tizim;

ï BtsshqOrilOdijgOniyattizivO uninglOhrOn
btsshqOrilOdigdOnqtsOrôjsht; sifOt

ï OôzOrts btsgôlïOOnlgtsOqnOlOirzim btsgôlOyd
institutlOrning mOvjudligi.

Hududni sOmOrOli btsshqOrishd-OoôqgOôn
vO bilvtssitO, vertikOl vO gtsriztsntO
btsshqOruvchi subôjktdOn btsshqOrilOdig
tsbôjktdOn qOytO OltsqO sifOtidO Oxbtsr
hOm hududlOrning rivtsjlOnishini btss
bOrchO nrijnsgurssOlmOOrrOli sOrflOnishigO sl
kerOk boôlOdi. JumlOdOn, mtsddiy, int
rjsurslOr vO h.k.

MƟmlƟkƟt iqtisɵdiyoti yoki ƟlɵshidƟ
bɵshqƟrilish uslubƟrni yagɵnƟ tizim sifƟ
bɵgôlƟngƟn iyerƟrxik bugôinlƟrdƟn (d
mƟqsƟd sƟri rivɵjlƟnishini qƟyd etis
etilishi tizimdagi mintaqalarni bogôlgƟn verti
bɵgôlƟngƟnligini yuzƟgƟ kɵltirƟdi. H
boôlgƟn, uyerdƟ tƟshkil ɵtgƟn guru
bir qƟtɵrdƟ, ulƟrning ɵzgƟrishiga yo'naltirilgƟn
qƟnchƟ usul vƟ uslublƟrni qoôllƟsh
mƟnfƟƟtlƟrini muvɵfiqlƟshtirish, usl
qɵidƟlƟridƟn kɵlib chiqib, itinydairvƟitdiusƟ
pƟytdƟ nƟzɵrƟt qilish vƟ mɵnittƟring
muhim jihƟtlƟrdƟn hisɵblƟnƟdi.

MintaqalarƟro qƟrish hududning indivi
kɵlƟduidguƟdniy hoôsish nazariyalarigƟ Ɵsɵ

HududlƟr rivɵjlƟntirish vƟ uni bɵ
muvafaqqiyatli joylashtirish joylar
aniqlash, maxsus va umumiy standart nazariyalari A. Predel, T. Palander, N.N. Baranskiy, N.N. Kolosovskiy, I.A. Viti, Yu.G. Sau
ttsmɵnidƟn ƟsɵslƟngƟn.

12.3. OôzbɵkistɵndƟ mintaqƟlƟr rivojla

Hududlarning iqtisodiy rivojlanishini tartibga solish zarurati ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni oôzlariga biri
etishda koôproq erkinlik va vakolat
iqtisodiy rivojlanishini davlat tomonidan tartibga solish-respublika hokimiyat organlari tomonidan hududlarning iqtisodiy rivojlanishiga hamda bu rivojlanish bilan bogôliq ijtimoiy jarayonlarga hududiy siyosat roôyobga chiqadi.

çHududiy siyosatè atamasidai halkuningyagonaarq
taôrifi mavjud emΘs. Bu oôrinda und
davlat tomonidan tartibga solishè at
xuddi shunday matzlmaurnidgaô açnbu daudaibyiysoiyo
Turli mualliflar çhududiy siyosatègа
ostidagi oôquv qoôllanmadä davlatyiqtisodiyish
siyosatining muhim thamkarkaziy (respublika), hamm
mahalliy hokimiyat organlari tomonidan amalga oshiriladigan hamda ishlab chiqarish kuchlarini joylashtirish jarayonlarini tartibga solishga qaratilgan turli hil qonunchilik, maômuriy va iqtisodiy t

Hudud iqtisodiyoti va ijtimoiy soha obektlarini rivojlantirishda davlatning toôg-ôtroiôdgaômri ishtiroki manzilli tarti boôladi. Bunga misol tariqasida maml va amalga oshirishni keltirish mumkin. Hududiy rivojlanishni davlat tomonidan tartibga solishning asosiy iqtisodiy mexanizimi budjet tizimi hisoblanadi. Byudjetlar qonuniy aktlar asosida qabul qilinadi va ishlatiladi.

Hududiy rivojlanishning makroiqtisodiy vositalari davlatning soliq, kredit, investitsiya, narx, ijtimoiy va b differensiatsiyalashgan parametrlari hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini davlat tomonidan tartibga solish davlat iqtisodiy siyosatining muhim tarkibiy qismidir.

XΘlqΘrts ΘmΘliyotdΘ kjng qoôllΘni
ñHududiy iqtisodiy rivojlanishni dav
mΘmlΘkΘtimiz ΘmΘliyotidΘ kjng qoôllΘn

Maqsadli hududiy dasturlarning ama
Toshkent shahrida (2000 yil bilan t
Respublikasida (3,5 marta), Jizzax (3,9 marta), Samarqand (3,8 marta), Namangan (3,5 marta), Andijon (3,3 marta), Surxondaryo (3,3 marta) viloyatlarida YaHM ning izchil oôsish suôatlari taôminl
YAHM ning oôrtacha yillik oôsish s

Qoraqalpogôiston Respublikasida 108,1 %, Andijon viloyatida 108,0 %, Samarqand viloyatida 108,7 ftsiz, Navoiy viloyatida 107,9 ftsiz, Surxondaryo vi

2001-2016 yillarda YaHM ning nisbatan oôrta ublika darajasi (107,3 %) bilan taqqoslaganda Navoiy (104,5 %), Fargôona (105,8 %) va Toshkent (106, hududlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi va notengliklar abablar ibqzo tshortlarinibgôdastlabki davridagi hududiy rivojlanish darajasi, hududning investitsion jozibadorligi, iqtisodiy-geografik rivojlanishi, infratuzilmaning rivojlanganlik darajasi, innovatsion salohiyati va boshqalarnadi.oôpgina omilla

Qi Θfg Θ-utsΘr

Btsshqθruv tizimigθ kiruvchi (rjspul htskimiyatining bθrchθ boôgôinlθridθ bugungi kundθgi mθhtsrθti, oôz vθqtid muθmmtslitlθrni yabtsshqθlθrdθn koôrθ tqtsbiliyatining mθvjudligi dθvlθt v rivtsjlθnishini tθôminlθshgθ xizmθt q

NΘztsrΘt Θmutskθmθufjhu nΘvtsΘr

1. Mintθqθlθrni tθrtibgθθzsΘtsrliiyshvΘvΘusbltsu jθdvθl tθrzidθ iftsdθlθng.

MΘqsΘ	UsullΘr	KutilΘyotgΘ
Mintθq tθrtib tstslish usullΘ	1. 2. 3.	1. 2. 3. ....
Mintθq btsshqΘ	1. 2.	1. 2.

u s u l l Θ	....	....

2. H u d u d l Θ r r i v ts jk lo Θô nr is s Θht ik ni ic nh gl ΘΘr si ts n si i yk j l t

3 . T Θ n l Θ b ts l i n gq Θu ny im di Θng ti Θ qk Θo ô nr is s Θts t lk i i dc Θ

-	**K o ô r s Θ t k i c h l Θ r**	**K o ô r s Θ t k**
1.	H u d u d m Θ y d ts n i n i n g r j ulishi	
2.	H u d u d Θ h ts l i s i n i n g r j ulishi	
3.	H u d u d d Θ g i b Θ h d l k g i n g unumdtsrligi	
4.	M j h n Θ t n i n g f ts n d q Θ y t i r	
5.	ф ts s i y f ts n d l Θ r r j n t Θ b	
6.	S ts l i s h t i r m Θ i n v j s t i t s	
7.	O ô r t Θ c h Θ i s h h Θ q i	
8.	H u d u d Θ h ts l i s ts n i d Θ g i	
9.	YaHMd Θsgtsi l i q u s t Θ m Θ l Θ r h	
10.	YaHMd Θ g i s ts l i q s i z u s t Θ	
11.	M Θ h Θ l l i y b y u d j j t d Θ b y u d j j t i d Θ n Θ j r Θ t m Θ l Θ	
12.	B i r y a s h ts v c h i h i s ts b i d d Θ r ts m Θ d l Θ r i	

4. O ô z b j k i s t ts n dr Θi v m j h a Θ q Θ h Θ n i t a r t i b h ts l Θ t Θ i v ns ii f l Θ n g .

13-bob. MINTAQALARO TARANGLIKNI PASAYTIRISH IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI

13.1. Mintaqalararo rivojlanish tafovutlarini pasaytirishning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati

Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni tahlil qilish rivojlanishni baholash bo'yicha turli mintaqaviy-iqtisodiy ko'rsatkichlar tahlilini o'z ichiga oladi. Bu ko'rsatkichlar mintaqaviy rivojlanish darajasini aniqlash va mintaqalararo farqlarni o'lchash uchun xizmat qiladi.

Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni tahlil qilish ijtimoiy sohani tahlil qilish, iqtisodiyotning mintaqaviy xo'jalik tarmoqlarini aniqlash, mintaqaviy iqtisodiy siyosatni ishlab chiqish, mintaqaviy iqtisodiy siyosatni amalga oshirish, mintaqaviy iqtisodiy siyosatni baholash va mintaqaviy iqtisodiy siyosatni takomillashtirish kabi vazifalarni o'z ichiga oladi.

Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni tahlil qilishning asosiy maqsadi mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarini o'rganish va mintaqaviy iqtisodiy siyosatni takomillashtirish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni olishdir. Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni tahlil qilishning asosiy vazifalari quyidagilardir:

- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy ko'rsatkichlarini aniqlash;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillarini aniqlash;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy muammolarini aniqlash;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy dasturlarini ishlab chiqish;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy loyihalarini ishlab chiqish;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy tadbirlarini ishlab chiqish;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy mexanizmlarini ishlab chiqish;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy vositalarini ishlab chiqish;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy usullarini ishlab chiqish;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy natijalarini baholash;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy xulosalarini chiqarish;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy takliflarini ishlab chiqish;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy tavsiyalarini ishlab chiqish;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy prognozlarini ishlab chiqish;
- mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy rejalarini ishlab chiqish

ïOhtslining ttsvOr vO xizmOtlOrning
tOlObi;

ïxOlq xoôjOligi OltshidO tOrmtsyqdlOOlri
fOtsliyat stshOlOrining rivtsjlOnish su

Ktsmpljks iqtistsdiy prtsgntszdO mintO
sifOtidO rivtsjlOnish istiqbtsli Oks e
OststslOrgO tOyanib, uOljOmruOmhOnitOiqOsgiyOm
rivtsjlOnishini tjgishli iztshlOydi.
iqtistsdiy rivtsjlOnishining ktsmpljks
uztsq, oôrtO vO qisqO muddOtli.

Uztsq muddOtli prtsggOntshzj sohô nyiylidlOl ikki
chiqilOdi. U uztsq muddOt-iqtisstsdiqyotshdl
ktsntsjptsiyasini ishlOb chiqish uchu
iqtistsdiy siyosOtning qOboOdiqOluiztsqyc
prtsgntsz mOôlumtstlOriiqtmiOstdlOkyOtmiivtsjjlO
muddOtli prtsgntszlOrini, ktsntsjptsiya

MOmlOkOtniqtiijsttsidmitsyiyrivtsjlOntirishn
mOôlumtstlOrni hOr yillik tuzOtishlOr
muddOtlOrgO ishlOb chiqilOdi. U oôr
rivtsjlOntirish ktsntsjptsiyasini ishlO
vO oôrtOprmtsugdndsOzitklhitsbstbOri mOôlumtsqtlOstsi
rivtsjlOntirish ktsntsjptsiyalOri bil
mOtbutstdO chtsp ettirilOdi.

Ijtimqtstiiysstsdiy rivtsjlOnishning qisq
chiqilOdi vO dOvlOt byudjjti ltsyihOs

RjspublikO hukumOti koôzdO tutilg
zOrur djb histstbhlOOlyOdriigmOin tqOtsqnduimm lqtsiyliOdi
ishchi vtssitOlOri sifOtidO iqtistsdiy
vujudgO kjlgOn jOrOyonlOrning kjlOjO
tizimi mOôlumtstlOri-kiOtststbslidOOrmtsqtlOstsOd

yangilΘngΘn mtsdjlini, iqtistsdiyot r
dinΘmikΘsi mtsdjlini oôz ichigΘ tslg
ftsydΘlΘnilΘdi. Bu mtsdjl hΘli tugΘl
eksPerlimpjmtstgΘn-ksiz tshbilsΘtsrbi uchun qoôllΘn
prtsgntsz qilishgΘ printsip jihΘtdΘn fΘ

Gjnjtik yïotsmbdôsjskhtuvrivtsjlΘnishi tΘr
ΘststslΘnΘdi, rivtsjjllΘgnilsΘhydxigΘnstΘystatstsliyr
Shu ΘststsdΘ kjlΘjΘkdΘ prtsgntsz qilinΘ
qilinΘdi. Ushbu yondtsshuv koôp dΘrΘ
kuzΘtuvchilΘrigΘtixststssddiyr. rΘvqjtstjildΘtsiiysth
mΘzkur yondtsshuvdΘ ΘltshidΘ rtsl oôy
toôlqinlΘrò nΘzΘriyasi mΘzkur yondtssl

Tjljtslstsgik (gyonjtdtsshΘvqsΘd soôzidΘn
iqtistsdiyotdΘ kjuchΘyfΘtsgΘnishΘriΘystkchΘl
mΘzkur tsbôjkt rivtsjlΘnishining mΘqsΘ
yaqinlΘshish dΘrΘjΘsigΘ ΘststslΘnΘdi
yondtsshuvning tΘrΘfdtsri vΘ nΘmtsyandΘs

Ijt-imqtstiiysts diy rivtsjlΘnishni prtsgnt
muΘmmtslΘri dΘvlΘt prtsgntszlΘrni ishlΘ
ΘltshidΘ huquqlΘri histstblΘnΘdi. Xususi
RjspublikΘsΘtiDsΘtvilkΘt qoômitΘsi ttsmtsni
prtsgntszlΘrni ishlΘb chiqish uslubi vΘ

MintΘqΘni ktsmpljks iqtistsdiy prtsgn
koôzlΘydi:

BirinchidΘn, umintΘqjΘt ihmtstskiiymisyiaytoisg
qΘrtsrlΘr qΘbul qilish uchun mΘôlumtst

IkkinchidΘn, uning koôrsΘtkichl
koôrsΘtkichlΘrini ishlΘb chiqish uchu

DΘvlΘt prtsgntszlΘshkiΘsΘôzibjjrktsiisytatsnhtsRk
tsrgΘnlΘri ttsmtsnidΘn tΘqdim qilingΘn

tOqdim qilish boôyichO OstssiY tsrgOn
oôzining mintOqOviy tsrgOnlOri otôOprlmOtsygd
ulOrni umumlOshtirOdi vO rOsmOn chtsp
yuritish stshOlOri boôyichO OxbtsrtstlO

Milliy hisitsqtlOts-dkiiytzshmlkOtsrni tslib bts
umumlOvshhirvtssitOsi histstblOnOdi. Mil
OvvOlts, mtsliyaviy rjsurslOr tsqimlOri
koôrib chiqishni tOôminlOydi. Bu e
kjchOyotgOn jOrOiyonlOyronriintgOdmOzmUu tOl
jOrOyoninig turli btssqichlOridO tO
umumlOshtirOdigOn koôrsOtkichlOrni O
imktsniyatini berOdi. TbOikrrtsbrts siqsihclhOibgOc
yoki ulOrning guruhi mtss kjlOdi. Bu
miqdtsrining hOmdO ishlOb chiqOrishdOn
sikli tsrqOli qoôshilgOn qiyimOtMihlOriyk
tizimi yigômO jOdvOllOrkiitmsObjlmOurinimOtskl
hOm, prtsgntsz OltshidO boôlimlOrini ya
hOm qoôllOnilishi mumkin.

MintOqOni rivtsjlOntïibruishhqtsOirnugvcshtilO
boôlib, mintOqOni rivtsjlOntirish boô
tOsvirlOshdOn ibtsrOt. BundOy hujjOtn

ïmintOqOni rivtsjlOntirish mOqsOdlO

ïqoôyilqgsOOdlmOOrgO erishish yoôllOrin

ïptstjntsiOl imktsniyatlOrni tOhlil
qtsztsnish imktsnini berOdi;

ïtOnlOngOn yoônOlishlOr boôyichO h
chiqish;

ïrjsurstsYddOOnish tsqiltsnO usullOri

MintOqOn-iqtijststshtsiyrivtsjlO-nbtuiriinshinki
hujjOt boôlib, u mintOqO htskimiyati

hOrOkOtlOnish imkuniyatini yaratish maqsadida BO
bOlki koôp dOrOjOdO mintOqOviy rivtsj
jumlOdOn, siyosiy jOrOyon ishtirtskch
Bu mintOqO htskimiyatidOn tOdbirktsr
yoôhtirilgOn buyruq emOs, bOlki iqti
ishlOb chiqilgOn moôljOldir. BundOy
bOrchO subôjktlOrning ttsrtilgOn vO
sheriklik munosabatlarini yoôlgO qoôyish vtssit
stshOlOridO sOmOrOli strOtjgik hOrOkO
oôzidO mujOssOmlOshtirOdi.

MintOqOn iqtisodiy rivtsjlOntirish
tOvsiqfuloirdaggOilOr kirOdi:

ïmintOqOviy iqtistsdiyotning kuchl
OvvOlts, fuqOrtslOr hOyoti uchun eng
mintOqOning rOqtsbOtdOgi ustunliklOri
urinish;

ï ttsvOrlOr vO xizmOtlOrni ishlOb c
rivtsjlOnishni koôrishgO OstsslOngOn c
bergOn htsldO mOômuriyat vO Ohtslini yo

ïbOrchOqOmviyt kuchlOrning sherikli
rivtsjlOntirish strOtjgik rjjOsining
tutilgOndchtshOrni OmOlgO tsshirish boô
boôlib qtslishiijkeimqtkiystsMdiiyt OrqiOvntsijlOnt
ishlOb chiqish btssqichlOri quyidOgilO

1) mintOqOviy rivtsjlOnish rjsurs
tutOdigOn miinqttOiqsOtsdiyt imitsvitsyjlOniishivO
xususiyatlOrini bOhtslOsh;

2) mintOqO iqtistsdiyotini rivtsjlO
mintOqOlOrOrts OltsqOlOr vO oôzOrts btsg
mtsslOshtirish mOqsOdidO uniOhtsdhiqisz

3) mintOqOning istiqbtsli rivtsjlOn

Ijt-imqtstiiystsdiy rivtsjlOnish strOtjg

quyidOgilOr boôlishi kerOk:

ïmOqsOdgO yoônOlt-itrjixlngiOknO tvOOr kiOnbviijysi,

tslib btsrish;

ïiqtistsdiyotni islsh qilishdOgi ij

ïiqtistsdiyot rjOl sjkttsri ishbilOr

13.2. Hududiy rivtsjlOnish st

HududlOrning rivtsjlOnishtsiyniihOltOszhi

rivtsjlOnish jOrOyoni mtsdjlining tuzu

jOrOyonni tsldindOn prtsgntsz qilishnin

xil vOziyatlOrdO tjzdO mtsslOshO tsl

ltsyliOhsOh tirish mOqsOdgO muvtsfiqdir. B

etOdigOn tuzulmO vO pOrOmjtrlOr j

mtsslOshuvchOn, zOruriy pOytlOrdO ulO

boôlishi muhimdir. Biuvtsjnlgonuicshuiminqgd

tOnlOngOn mtsdjlning pOrOmjtrlOri oô

bOhtslOnishi zOrur. MOôlumki, hududiy

ttspOdi vO ulOr oôrtOsidOgi btshôuhiiqlgid

eljmjntlOr oôrtOsidO ntsfunktsitsnOl bt

hOm ulOrni bir butun tOrzdO rivtsjl

rivtsjlOntirish strOtjgiyasining mOqs

htsdO hududiy rivtsjlOnishning yoônOlis

UmumOn ktsntsjptsiyani ishlOb chiqish

rivtsjlOnishining muqtsbil strOtjgiyas

Hududning rivtsjlOnitshhisrtirsOhtjgiyasiO

vOzifOlOrni hOl etishni tOlOb etOdi:

ï strOtjgiyani OmOlgO tsshirishni t

yarOtish;

ïhududning rivtsjlOnishini btsshqOri

ï s t r Θ t ɟ g i k r ɟ j j Θ l Θ s h Θ t m i Θ r l i g s Θ h n t s n g i s m h u i v g
y a r Θ t Θ d i g Θ n t i z i m n i n g t Θ r k i b i y e l ɟ m ɟ
s t r Θ t ɟ g i k r ɟ j j Θ l Θ s h t i r i s h n i n g Θ m Θ l
b t s r i s h) v Θ q o ô s h i m c h Θ o ô z g Θ r i s h l Θ r n i

16- j Θ d v Θ l

H u d u d n i r i v t s j l Θ n i t i Θ m i Θ s l h g Θ s t t s r s Θ h t i ɟ r g i i s y h a s

S t r Θ t ɟ g i y a t s s h i r i s h	**N Θ t i j Θ l Θ r**
S t r Θ t ɟ g i k Θ m t s l i k b o ô l g y o ô n Θ l i s h l Θ r ɟ s u r s l Θ r n i	S t r Θ t ɟ g i k r ɟ j j Θ l Θ s h t i r i s b y u d j ɟ t n i t Θ h l i n i q ɟ r Θ s h i M u h i m v Θ m Θ q s Θ d l i k t s p l ɟ u l Θ r n i m t s l i y a l Θ s h t i r i s h H u d u d d Θ j t s y l Θ s h g Θ n t Θ r m r Θ g ô b Θ t l Θ n t i r i s h v Θ s t s l M i l l i y i q t i s t s d i y o t d Θ r Θ r Θ q t s b Θ t b Θ r d t s s h l i g i n i t Θ Q o ô y i l g Θ n m Θ q s Θ d d Θ n k ɟ l r i v t s j l Θ n i s h i n i t Θ ô m i n l Θ S t r Θ t ɟ g i k b t s s h q Θ r u v d Θ q t s s h i r i s h g Θ q Θ r Θ t i l g Θ n h r ɟ s u r s l Θ r i n i r Θ g ɟ t ô s h . Θ t l Θ n S t r Θ t ɟ g i k m Θ q s Θ d n i Θ m Θ l b t s s h q Θ t u r d Θ g i d Θ r t s m Θ d l
H u k u m Θ t t s r g s Θ m Θ r Θ l i h Θ t Θ ô m i n l Θ s h b t s s h q Θ r u v s y a r Θ t i s h .	Y u q t s r i b t s s h q Θ r u v t s r g Θ n t s r d Θ r Θ j Θ s i d Θ k o ô r Θ t s l Θ d i g D Θ v l Θ t o ô z Θ i m o ô z b t s s h q Θ r Θ t s m u j Θ s s Θ m e t i l g Θ n h u d u d l t u z u l m Θ s i n i j t s r i y e t i s h H u d u d n i n g r Θ q t s b Θ t b Θ r d t s s (k u c h l i t t s m t s y a l Θ r i v ɟ i) m q Θ d r i y a t l Θ r i n i y u z Θ g Θ c S t r Θ t ɟ g i k m Θ q s Θ d n i Θ m Θ l Θ n i q v Θ p u x t Θ k Θ d r l Θ r s s Θ r Θ l Θ b t s l i s h v Θ k t s m Θ n d B t s s h q Θ r u v n i n g b Θ r c h Θ q i Θ b o ô g ô i n d Θ) k t s r p t s r Θ t i v m B t s s h q Θ r u v s i s t ɟ m Θ s i n i n g o ô z g Θ r i s h l Θ r i g Θ m t s s l Θ s h
Q o ô y i l g Θ n m t Θ m t s y i l l Θ r s t r Θ t ɟ g i k n	H u d u d i y y a l p i m Θ h s u l t s t n K t s r x t s n Θ l v s Θ t l Θ Θ r s h f k s i y d Θ n t s t Θ n n Θ r x n i n g p Θ s Θ y i s h i .

erishish.	Mjhnt unumdtsrligining Ishlb chiqrilyotgn tsshishi. Hududdt stsgôltsm invjsti Kichik biznjsning yangd xizmt qilgn stsgôlts Hudud htslisi turmush d

Yuqtsridgi jdvl hududiy tizimning tsjl sxmrli rivtsjlnish yoônlishini tz etishgz qrtilgn hmdz ishlb chiq tizimningkntrid bnidlts bermi. Srivtsjlnishini strtjgik btshqrishn strtjgik gôtsyaning shkllnishi vz iqtistsdiy rivtsjlnishi bilan bogliq tsvgnsizjrylr boôldi. Umumn tslgndz, hudud rivts murkkb vz koôp qirrli histsblndi

Strategiyalarni amalga oshirishning asosiy mexanizmlari quyidagilardan tashkil topadi:

- mintaqalarning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish qonuniy-huquqiy jihatdan taôminlanganligi;

- hududiy rivojlanishning yagona si tashkiliy tuzilmalarni shakllantirish, shuningdek mintaqalarning majmuali rivojlanishini muvofiqlashtirish va tartibga solish maqsadida markaz yoki agentliklar tashkil etish;

- mintaqalarning tabiiy resurs salohiyatini inobatga olgan holda maqsadli dasturlar, yirik investitsiya loyihalarini ishlab chiqish va amalga oshirishda samarali kelishuv mexanizmini shakllantirish;

- byudjetlararo munosabatlarni takomillashtirish, sust rivojlangan hududlarni qoô-lluvvatlash va ragôbatlantirishni chiqish;

- iqtisodiyot tarmoqlarini hududiy tashkil etish va joylashtirish borasidagi ilmiy - tadqiqot va loyiha ishlarini kengaytirish;

- Qoraqalpogôiston Respublikasi, v punktlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajalarini, hududlar resurslaridan foydalanish holatini, mintaqalar majmuali rivojlanishidagi muammolar va farqlanishlarni oôz vaqtida aniqlash va btsshqOlOr.

MintOqOlOrning jOhtsn vO dOvlOt miq vO bOrqOrtsr iqtisitsdtiOyr mtsiqv tsvjOl Ohnuidsuhdgl yoônOlishi hOmdO ulOrning dOsturlOrig rivtsjlOnishining shOrti OynOn, innts iqtistsdiy tsmillOrdOn tsqiltsnO ftsydOlOr

13.3. HududlOrni inntsvOtsitsn strO tsshirish yoônOlishlOri. HududlOr innt

Inntsvitbsuiyatsztsr tOlObidOn kjlib c mOhsultstlOrning sigfiOntil itOoôômsiinslhO sa muOc yangilikdir. Instsn intjlljktuOl fOts kOshfiyotlOri, ixtirtslOri vO rOtsitsnO

Yangi istjômtslchilik xususiyatlOri sOmOrOdtsrligini sifOtli tsshirish tsrq jtkOzibinbnetsrviOsthsiyagO mistsl boôlO tslOd

Inntsvitfstsiyda OlOnish uchun kiritilgO yaxshilOngOn mOhyoktstjOtBvOr, sxtiz mOl yoki ish OmOliyotidOgi, ish oôrinlO oôrnOtishdOgi yangi tOshkiliy uslub l

ñInntsvOtsiyaò OtOmOsi ltstinchO ñ ñyangi(lyOnkishñoôzgOrishò), ñinò qoôshi djb tOrjimO qilinOdi, OgOr buni ïyax ñoôzgOrishlOr yoônOlishidOò djb iztsh XIX-Osrning qitsltmliOyr itdOOd qpiOydts boôldi.

ñ I n n t s v O t s i y a ò t u s h u n c h O s i o ô z i n i
k t s m b i n O t s i y a l O r ò n i t O h l i l q i l i s h , i q
n O t i j O s O i s d r O n i X X g X b t s s h i d O O v s t r i y a l i k
S h u m p j g t e i r l h m i n i y i s h l O r i d O b - t s y s i h l l O g r O d O . i
u s h b u t e r m i n n i i l m i y q o ô l l O s h g O k i r i
I n n t s v O t s i y a g O h O r q O n d O y t u r d O g i
t i z i m n i n g s O m O r O d t s r l i g i n i i l j i s d f O y t i d O v
l t s z i m . K j n g t O r q O l g O n y a n g l i s h f i
k O s h f i y o t l O r d O n f O r q q i l O d i
I n n t s v O t s i y a l O r n i n g i l m i y k O s h f i y o t
I l m - f O ï n b u m O ô l u m m O b l O g ô l O r n i b i l i m l O
I n O t s t v s i ï y b a u l O b r i l i m l O r v O g ô t s y a l O r n i m
I x t ï b u t s y a n g i k t s n t s j p t s i y a n i y a r O t i s
I n n t s v O i t b s u i y i a x t i r t s n i n g O m O l i y O h O m i y
m u v O f f O q i y a t l i s t s t i l O d i g O n m O h s u l t s t g O
R i v t s j l O n O d y O v t l g O O n l O r n i n g b O r c h O s i d O
r i v t s j l O n O y o t g O n l i g i n i , O h t s l i t u r m u s
m u m k i n . U s h b u h t s l O t m O m l O k O t i m i z u c h
o ô r i n d O , m O m l O k O t i m i z r O h b i O j r t i - i m q t s t s i y s t s n
s i y o s O t n i n g n j c h t s g ô l i t o ô g ô r i v O O n i
J O m i y a t d O z O m t s s i n y O o v s i y y i v j O i m i t s q i t y i s t s d i y
q i y i n l i g i , t u r l i - t u m O n l i g i , z i d d i y a t l O r n i n g m O v
h O O k O t d O b o ô l i s h i b t s z t s r t r O n s f t s r m O t s
i n n t s v O t s i t s n s O l t s h i y a t i d O n m O k s i m O l f t
D . I . K O k u r i n n i n g f i k r i g O k o ô r O ñ
ñ i n n t s v O t s i t s n f O t s l i y a t u v i c h g i k f t s j m t t s m j j p n t i g
u l g u r g O n . I n n t s v O t s i t s n s O l t s h i y a t t u s h
t s l d i n , O v v O l t s , ñ i n n t s v O t i k O ò , ñ i n n t s v O
t O h l i l q i l i s h m O q s O d g O m u v t s f i q h i s t s b

Respublikamiz ijtimoiy hayotining barcha sohalarini isloh qilish yo'nalishi muhimdir. Ozodlik va demokratiya tamoyillari asosida fuqarolik jamiyatini shakllantirish, davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish, huquqiy islohotlarni chuqurlashtirish, sud-huquq tizimini isloh qilish, inson huquqlari va erkinliklarini ta'minlash, ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi qatlamlarini qo'llab-quvvatlash, ularning ijtimoiy faolligini oshirish, ijtimoiy sheriklik munosabatlarini rivojlantirish, ijtimoiy adolatni ta'minlash, ijtimoiy tenglikni ta'minlash, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, ijtimoiy xavfsizlikni

ishlOtilishining ymOntgiijcOhsOidkOtsmibsimlOOtbs
oôsishining vujudgO kjlishi kObi mOsO

Qiyosiy tOhlillOrni dOvtsm ettirib,
nOzOr tOshlOydigOn boôlsOk, njmis tsl
dOjrOOsi vO dOvriyligi oôrtOsidO vujud
tOdqiqtstlOr oôrtOsidO uzviy btsgôliql
ñyarOtilgOn yangilik vO ixtirtslOr nO
bu esOb oôzdOnjOviqtistsdiy rivtsjlOnish
tslib kjlOdi. YarOtilgOn yangi ttsvOr
tsrqOdO qtslOdi, bu esO ishlOb chiqOr
kjlOdiò ydijb tOôkidlO

K.Frimjn, D.KlOrk, L.Stsjtj oôz t
tjxntslstsgik vO ststsiOl inntsvOtsiyalOr
tushunchO vO qOrOshlOrni ilgOri sur
surôOti tjximtslstsgikshOklOnishi, rivts
Diffuziya yoki inntsvOtsiyalOrning y
rivtsjlOnishi tsrqOli nOmtsyon boôlOdi
muntssObOtlOri mjxOnuzmuqOhOtsgôyaing,ils
oôzigO xtss shOrt vO rOgôbOtlOntiris
koôrinOdiki, birtsr dOvlOtdO yangichO
dOvlOtlOrOrts ntstjkis rivtsjlOmtsvOtsiy
yangiliklOrning yarOlishi, ntsOnôOnOv
tOshkil etish vO btsshqOruv sOmOrOdtsr
vtssitOlOrning pOydts boôlishini OnOglO
ingliz tilidOn kirib kjlgOn ñinnovat
sifOtidO eôtirtsf etilOdi.

Bugungi kundO iqtistsdiy OdObiyotlO
tOôriflOrni, tOlqinlOrfiki-mulqtsOhrOOzshllOOrrm
kjlmtsqdOlOr.

Bir guruh tslimlOr (ф. N. Ftsltsmjv,
mOhsultstlOr, tjxntsltsgiyalOr hOmdO xi
imktsniyatlOrgO egO boôlgOn ijtsdhyqOn
muOlliflOr (P. F. Drukyer, ф. I. MurOvôj
rivtsjlOntirish uchun yoônOltirilgOn
uqtirishOdi.

YanO bir guruh tslimlOr (ф. XOrmOn,
chiqOOrriOsyhonjigO yangi yoki mOvjud bo
vOriOntini tOtbiq etishni tushunOdilO

∫limlOr ttsmtsnidOn inntsvOtsiyagO be
Ommts inntsvOtsitsn jOrOyongO berilgOn
etishimizgO Ostss boôlmOydi. InntsvOts
sifOtidO tOqsOntitsfrlOtsuhbn iOnlgtsmbOitrlOrini oôr

ñInntsvOtsiyaò dinOmik vO stOt-fOsni
yutugôining tsxirgi btssqichigOchO bts
nOtijOsidO mOôlum bir idqitgiOsnts djiOyrOsyOomnO
Shuni nOzOrdO tutish ltszimki, inntsv
iqtistsdiy sOmOrOgO erishish mumkin
btssqichidO uning kOpitOl sigôimdiO yeusqO
kOpitOl tjjOmktsrligi yuqtsri boôlOdi.

InntsvOtsiya inntsvOtsitsn jOrOyonnin
ñishlOb chiqOruvchiò vO ñistjômtslcl
tsstsnlOshtirOdi. Buning uchun vO nhtsvO
ijt-imqtstiiystsdiy rivtsjlOnishigO bOhts- be
mjttsdik jihOtdOn toôgôri boôlOdi. In
qilish uchun quyidOgi Ostssiy qOrOshlO

1. InntsvOityaittsnbusOilltsmhiy, in-ttjjlxlnjikktOu
ixtirtslOrning yigôindisi;

2. InntsvOtsitsn sOltshiyatgO inntsv
tOôminltsvchi mOvjud rjsurslOr sifOti

3. Innstsv Ot siiintsmntsv OOtsstsiyaiyat Omsm Ohlg OOrts
unumli ftsydOlOnishni tOôminlOshgO xiz
4. Innstsv Otsitsn ptstjntsiïOjsuinglOmnti
qiymOti vO undOy ftsydOlOnish imktsniya
5. Innstsv Otsitsn ptstjntsiOltsishinintshv
boôlgOn iqtistsdiy subôjktning tOyyorg
KoôpginO mintOqOshuntss tslimlOr hu
yaôni, -biinrnitsnvcOhtisdiOtsmn rivtsjlOnishgO oôt
bOrchrOsisthOvO imktsniyatlOr; ikkinchisi
qtsdir boôlgOn iqtistsdiy subôjktlOrni
oôrgOnishni tOvsiya etOdilOr.
HududlOrni inntsvOtsitsn rivtsjlOnis
smOOrOli ftsydOlOn-iisqht insOtstdiijyO skiodôOr siOjttkiimo
sifOt jihOtidOn oôzgOrishi tOshkil e
pOssiv yoki Oktiv usullOrdO OmOlgO
ttsmtsnidOnimhtieyiolzgOmrdOn ftsydOlOnish, d
mOnfOOtli hOmktsrlik, huquqiy bOzO,
rivtsjlOngOnligi bilOn bjlgilOnOdi.
tOôminlOsh uchunôlhguOdnu drdOOg ômbOOvtjluOdn tbior u
urgôu berilOdi.
InntsvOtsitsn sOltshiya-tiqzOmstdiyO,tiz
subôjktlOrining mOvjud yoki yangi vu
moôljOllOngOn yantsghiiyhatstliOntigOt uosôhtuOn itsslhi s
Hududiy iqtistsdiy siyosOt mOzmun
sOltshiyatigO btsgôliq boôlib, u o-ôz
iqtistsdiy rivtsjlOnishini tsldi-niqOyistsq
rivtsjlOnishi uchtO mOnbOgO OstsslOnisl
ïishlOb chiqOrish tsmillOri (oôsish
ïinvjstitsiyalOr (rivtsjlOni-sihqtiosôtsrc
turi);

ïinntsvOtsiyalOr (tsliy dOrOjO, iqti

HOr bir hudud bir vOqtning oôzidO
ftsydOlOnOdi, bir vOqtning oôzidO, qts
sObOboli, hududlOrni iqtistsdiy oôsis
imktsniyatini berOdi.

GltsbOl rOqtsbOt rivtsjlOnishining zO
ustuvtsr yoônOlishlOri vO hOrOkOtlO
rivtsjlOntirishning inntsvOtsitsn rivts
stshOlOrdOgi inntstsvlOltOsihtstnirfiOthgOyaqtOnriOt
Htszirdo rjspublikOmiiqztdOstshduidyudrlOvrtsnjilOi
qOnchO ktsmpljks vO uztsq muddOtgO mo
kjlinmtsqdO.

Hududning giqitjitsitsmdtsiyy stsOlbtsehriiysahtdiOgOhubdO
boôlgOn iqtistsdiiy rjsurslOr, hudu
sOltshiyatdOn OmOldO njchtsgôlik dOrOj
sOltshiyatidOn tjxnik vO tjxntsltsgik
mOjvud rjsurslOrning koôlOmidOn kjlib
chiqilishi vO btsshqO bir qOnchO tsmil

Hududning rjsurs sOltshiyaihuihududiyOhli
tizimning sOmOryodôlnOliivsthjihOnitsOôminl
muOmmtslOrni hOl etishgO qOrOtilgOn
jtsylOshtirOdigOn ktsntsjptuOl tizimni
hududlOr rivtsjlOnishini ktsngtisjbptstsuqOilch
tOrkib ttspishi, bizningch-jOOdmOdqsOdgO

17-jOdvOl

Hudud rivtsjlOnishini ktsntsjptuO

-	**Btssqi**	**Mtshiyati**
1	MOqsO vOzif	MOqsOdhududlOrn-iqtiijsitstdiimytsi sOmOrOli tOôminlOsh. VOzifOlOri: ïhududning rjsurs sOltshiy

		ï h u d u d n i r i v t s j l Θ n t i r i s h t Θ ô m i n l Θ s h ; ï h u d u d n i n g i q t i s t s d i y v Θ i j i h Θ t d Θ n o ô z g Θ r t i r i s h ; ï r j s p u b l i k h Θ l v i Θ y m b Θ y u d j j t d m Θ b l Θ g ô l Θ r n i t s p t i m Θ l l Θ s h t ï i q t i s t s d i y v Θ e k t s l t s g i k x Θ ï ф h t s l i n i i j t i m t s i y h i m t s y a l
2	T Θ s h q i c h k i m u h i t n i t Θ h l i	B Θ h t s l Θ s h : 1 . T Θ s h q i m u h k t s m p t s n g i t q t i s ï Y a I M , Y a M D v a Θ I M Y q i y m Θ t i ; ï i n f l y a t s i y a s u r ô Θ t i v Θ d ï i s h s i z l i k d Θ r Θ j Θ s i ; ï f t s i z s t Θ v k Θ s i ; ï m j j h n Θ t u n u m d t s r l i g i ; ï s t s l i q s t s l i s h n t s r m Θ s i . 2 . I j t i m t s i y k t s m p t s n j j n t : ï Θ h t s l i n i n g h Θ y o t s i f Θ t i m u n t s s Θ b Θ t i ; ï m Θ v d j u r f t s d Θ t l Θ r v Θ q Θ d r i y a t l ï j Θ m i y a t n i n g d j m t s g r Θ f i k t ï Θ h t s l i n i n g o ô s i s h v Θ s Θ v t s ï Θ h t s l i n i n g o ô z g Θ r i s h l Θ r g t Θ y y o r l i g i . 3 . H u q u q i y k t s m p t s n j j n t : ï p Θ r t i y a l Θ r n i n g f Θ t s l l i g i ; ï d Θ v l Θ t - o ô v z Θ i n o i ô z b t s s g h Θ q n Θ l r Θ u r v n c i h o ô r n i ; ï Θ h t s l i n i n g h u q u q i y s Θ v t s d b o ô l Θ y o t g - Θ h n u q u s q i i y y o s i o y ô z g Θ r i m u n t s s Θ b Θ t i v Θ b . q .
3	K u c h l z Θ i f t t s m t s n l t Θ h l i	S W O T m Θ t r i t s Θ s i ; I m k t s n i y a t l Θ r m Θ t r i t s Θ s i ; X Θ - v x f Θ t Θ n Θ l t Θ r i t s Θ s i ; M u h i t n i - s h g Θ r s t s h Θ t r l t Θ r i .
4	ф l t e r v Θ r i - Θ n i n g t k t s n t s - j n i t Θ	M u q t s b i l v Θ r i Θ n t l Θ r : ï c h j k l Θ n g Θ n ï o i ô n s f i l s y h a t s s u i r y ô a Θ n t h t s l d Θ k j l Θ j Θ k d Θ g i o ô s i s h ï o ô s ï ï s o h ô t g Θ l n g Θ y i n i s b Θ t Θ n k x i z m Θ t l Θ r n i i s h l Θ b c h i q Θ r ï p Θ s Θ y ï o ô s h g Θ n y i l g i q Θ y d k Θ m r t s q t t s v Θ r v Θ x i z m Θ t l Θ r ï u c h t Θ k t s m ï p t s h m j j k n l t Θ n n i g Θ n o ô p Θ s Θ y i s h n i q o ô s h g Θ n h t s l d Θ

		Muqtsbil ktsntsjptsiyaning ahuduidning G iqtistsdiy rivtsjlOnish sO jtkOzish.
5	Ktsntsj-ni Om tsshir btsshq(	1. ϕniq mOqsOdni qoôyish; 2. MOqsOdning rjOlligini 3. Vujudgа bkğ llgi Oimtsmqtsl tsqibOtlOrini bjlgilOb tsli 4. MOqsOdni sOmOrOli OmO tspish; 5. IshlOr vO nOtijOlOrni bOhtslOb btsrish; 6. RjjOlOshtirilgOn mOqs(kuzOtuv vO zOruriy qoôshin 7. MOqsOdni OmOlgO tsshir zOrur boôlgOn koôzdO tu chiqOrish.
6	Ktsntsj-ni bOl	Ktsntsjptsiyaning bOhtssi (tsshgiOrnilishlOr vO qoôlgO k tsrqOli chiqOrilOdi. Ktsnt uzluksiz rOvishdO OmOlgO

GltsbOl inntsvO-tbsuiydulOyo imOqjkOkiOtlO rivtsjlOnish dOrOjOsini koôrsOtuvchi TOdqiqtstlOr INSEAD xOlqOrts biznjs m intjlljktuOl mulk tOshki7ltsytiildqOmôshumyOc kjlinOdi hOmdO u bugungi kundO duny rivtsjlOnish koôrsOtkichlOrining kjng

GltsbOl inntsvOtsiyalOr indjksi 82 undO duniyotnistsdiy rivtsjlOnishi turli inntsvOtsitsn rivtsjlOnish htslOti bOt(iqtistsdiyotning muvOffOqiyatli boôli tsshirish uchun yaOnOtbtslgôOlniqshdOjhutsihtitsOtss indjks ikki guruhdOn ibtsrOt oôlchtsvl(

¶ InntsvOtsiya uchun mOvjud rjs Input). Bu oôz nOvbOtidO quyidOgilOrg(-institutlOr;

- instsn kOpitOli vO tOdqiqtstlOr;

- infrOtuzilmO; ichki btsztsrni rivtsj

¶ InntsvOtsiyalOrni OmOlgO tsshi

(Innovation Output):

- tjxntsltsgiyalOr vO iqtistsdiyot bil

- ijtsfdOitsyliyat nOtijOlOri.

Shu tOrzdO, yakuniy indjks u yo
rivtsjlOntir-ihsOhrOkoOtylOcrhOsOsmOOrvOdtsrligin
berOdigOn xOrOjOtlOr vO sOmOrOdtsbOli
inntsvOtisnidtsjks rjytingidO OôzbjkisttsN
boôyichO 20-05 riyninlidOeg102l2lOdi, 2016 v
koôrsOtkichlOr mOvjud boôlmOgOnligi
ttsmtsn2i0d20-1n yilgOsctstsOnnOôzibnjnktsivOtsitsn riv
shuningdjk uni OmOlgO tsshirish bo
rjjOlOshtirilmtsqdO. MutOxOssislOr
strOtjgiyasining Ostssiy vOhzi ftOOkOnif se

ü bOrchO dOrOjOdO tOôlim sifOtini t
tOôlim tizimini rivtsjlOntirish, iqt
tOyyorlOsh tizimi mtsslOshuvchOnligin

ü ilmiy tOdqiqtsOtrlnOimgvOilmsiylOsnOmlOshiy
mustOhkOml-OOdqiqits-tkmtsinystOrjurkitbtsOrlik vO
nOtijOlOrini kjng miqyosdO jtsriy e
intjgrOtsiyalOshning tOôsirchOn mjxOr

ü innts vlOOtrs iyaOm-dOOd qilqmtsity-kvsOn s ttrOujkrtitsbrOl
dOvlOt ttsmtsnidOn vO xususiy yoôl
inntsvOtsiyalOrni mtsliyalOshtirishning

ü hukumOtning rtsli vO fOtshl,iyadtOv
btsshqOruvining zOmtsnOviy usullOri vO

ü mulkiy huquqlOr himtsyalOnishini biznjs yuritishshOurctshiutnlOtrjnixgusuyashOdkinish, rivtsjlOntirish;

ü bOrqOrtsyufOtsuvyahi infrOtuzilmOni

Hudud rivtsjlOnishini ktsntsjptuOl qirrOli boôlib, uniOmOlgO tsshirish bu ïmOvjud rjsurslOrdOn tsqiltsnOrinif tsyo toôgôri jtsylOshtirish, hu-duqdiystsdiyj berOdigOn stshOlOrgO koôprtsq yoônOl sifOtini koôtOri-isqt,ishtsuddiuydniingtsjiljOtni ibtsrOt.

QisOfjO-utsOOr

MintOqOni-ingqtiisjtstdintsiyrivtsjlOnqitishstdiy ijtimtsiy stshO htslOtini, iqtistsdiyot mintOqOviy mOjmuOsini rivtsjlOntirish OniqlOydbigOnqtOmki tsldindO-kiktsôdOshd dOvlOt tsrgOnlOr-iqttistsmtsdiiydOnivitsjtliOmtsiyh bjlgilOsh, h-iukturinOtstdiiyjtsintysciyOtini, crjsurslOridOnistshqiultsmOlOfrtsiyndiOlOtshlOb cftsydOlOnilOdi.

NOztsrOt Omutskomoufjhu nOvtsOr

1. MintOqO-iqtistsdiyotining rivtsjlOnishini prtsmOqsOd, vOzifOl?Ori nimOlOrdOn ibtsrOt
2. MintOqOiqtistsdiyotining bir butun tuzilmOsifOidOrivtsjlOnish istiqbtslOri qOndOy ?niqlOnOdi
3. Uztsq, OvOôqisqtOmuddOli prtsgntszlOsbhilrOirdnOimngfObriqrOniqlOng
4. MintOqOviy rivtsjlOnishni strOtjgiktsshi?rilOdi
5. Hudud rivtsjlOnishini ktsntsjptuObtshqOishning btsqichlOri tsshiritlOOddbiigrOlmOrni Ostsslb bering.

14 bob. MINTΦQΦLΦR RΦQʃBΦTBΦRDʃ SHLIGI USTUNLIGI

14.1. MintΘqΘlΘr rΘqtsbΘt dtsshligi nΘzΘriy. ΘstsslΘri

JΘhtsn btsztsrlΘridΘ rΘqtsbΘt ttsbtsrΘ iqtistsdiyotimizning rΘqtsbΘt dtsshligin boôlgΘn hud-uqdukvΘrtilΘqhôlkΘbôjΘlik yuri fΘtsliyatiidrΘigihΘirsht tsmtsshklΘmΘ rΘgôbΘtlΘ etΘdi.

MintΘqΘlΘr rΘqtsbΘt dtsshligini tsshi ΘstsslΘ-rΘimΘlilymiyjihΘtdΘn ΘstsslΘb beri hududlΘrning rΘqtsbΘt ustunliklΘri nΘ rΘqtsbΘt dtsshlik srhtsimlbgiΘnmtsqdijylmiΘ,t qzΘôônjir rivtsjlΘntirish, iqtistsdiyotni tΘrtib rΘqtsbΘt dtsshligini tsshirishning insti inntsvΘtsiya vΘ tΘdbihrΘkttslrΘlriik,niningnvjisnt inntsvΘtsitsn iqtistsdiyot vΘ instsn kΘp tΘôsiri, Θtrtsf muhit tsmillΘri vΘ ij tΘôsiri, tjxntslstsgik tsmillΘrqtsvΘtdutsrsbhΘ tΘôsiri, mintΘqΘlΘr vΘ shΘhΘrlΘrni rΘqtsbΘt dtsshlik hududiy strΘtjgik r mintΘqΘlΘr rΘqtsbΘt dtsshligi vΘ mintΘq mjttsdtslstsgik yondΘshuvning qoôllΘnili rΘqtsbΘt dtsshligini tsshirishdΘ -hguidsugdΘyf ktsntsjptsiyalΘrni qoôllΘshning sΘmΘ tΘdqiqtstlΘdlΘryn ΘrΘqtshbuΘdtu ustunligini t Htszirgi vΘqtdΘ dunyodΘ mintΘqΘlΘr rΘ ilmiy tΘdqiqtst ishlΘri tslib btsrilmts sΘmΘrΘdtsrlik tsmillΘr,iniij-tiqtsisydiy tΘ

sOmOrOli bтsshqOrish sifOti vO mjxOni
bтsshqOrilOdigOn vO oôzini oôzi jOlb
izlOnishlOr muhim OhOmiyat kOsb etmtsO

Hududqtsb rOOtdtsshligining ilmiy OstsslO
hududlOrOrts miqyosdO rOqtsbOtdtsshlik
bтsshlOndi. Njtsklossik vO zOmtsnOviy
klOssiklOrning nOzyOrjiOyrOqyOomOlsOhrldOOrgiidOr O
OnôOnOviy tOrzdO, yaôni hududiy tsmil
tslgOn htsldO tOdqiq etilgOn. MOvjud m
yoônOlishlOr boôyichO tOsniflOsh muml

O) mOkrytsoitq tkitssmtstdsijptsiyasi nuqtOi n
oôrgOnish;

b) tOshqi tOôsir tsmillOri nuqtOi
oôrgOnish;

v) rOqtsbOt vO rOqtsbOtdtsshlikni (bi

14.2. MintOdqOlOOqtsbOtdtsshlik vO rOqtsb
OmOlgO tsshirilOyotgOn tOdbi

Oôzbjkisttsndo mintOqOlOr rOqtsbOtd
sOltshiyati, ijtimtsiy kOpitOli vO y
ftsydOlOnishOirnig vaOjxdOhtsirzOmOlr ishlOb ch
kOsb etOdi. Buning uchun gltsbOllOshu
ilmiy OstsslOrini tOdqiq etish, mintO
tOhlil qilish, bjOhtsdOOhinvO ibtsshlhOqbOrish
sOltshiyati, rOqtsbOt ustunliklOri vO
koôrsOtkichlOrini shOkllOntirish, iq
vO diversifikOtsiya tqiilvish, iqtishtsdiyO
tsmillOri tOôsirini tizimli tOdqiq
rOqtsbOtdtsshligining htszirgi htslOti
htszirgi shOrtsitdO mintOqOlOrnOhtsgOish

mintOqO rOqtsbOt dtsshlfiugnikntis itstssmOilr ijsihlmOit
yashirin rOqtsbOt ustunliklOrini Oni
tsshirish boôyichO strOtjgik qOrOshlO
ulOrni OmOlgO -ttsOsdhbiirrilsOhmiinygO cmhjsxOnizm
mintOqO rOqtsbOt dtsshliginі tsshirish j
tOshfkuinlkitysitsnOl sOltshiyatini yutOsdOilrt
ishlObsh ,chitsqliingOn tOdqiqtst nOtijOl
rivtsjlOntirishning uztsq muddOtli str
etilOdi .

OôzbjkisttsN RjspublikOsi PrjzidjntO
stsnli-2fl2f017yillOtrtsdnO ROjôszpbujbkliiskOsi sOnts
ustuvtsr yoônOlishlOri toôgôr-4707-sdtsOnòlgii
ñ2f2f019 yillOrdO ishlOb chiqOrishni
tOrkibiy oôzgOrti-rtOsdhblOOrndiOsttOuôrmiintloOôsg
2015 yil 5-234-63-Otsdlg-2fl2f015yillOrdO iqtis
ijtimtsiy stshOdO energiya sOrfi hOj
tjxntsltsgiyalOrnatiOdjbtsirrilyOrietidòOhsqtOlmtsrOto
VOzirlOr MOhkOmOsiningstsn2fl2f016ñ SyHOlhO5l
ptssyolkOlOri hududlOrini rivtsjlOntir
ishlOb chiqish tirtib-itOidbyarnOdOrOtrOshôtgi
hOmdO OôzbjkisttsN RjspublikOsi-4947-jzi
stsnli-2fl2f017yillOrdO OôzbjkisttsN Rjsp
ustuvtsr yoônOlishi boôyichO HOrOkOt
qoôyilgOrnmvionztOfqOllOOr rOqtsbOt ustunlig

MOmlOkOtimizdO bugungi kundO:

-hududlOirqttiOsbtsidiiyy sOltshiyati, ijti
ustunliklOridOn sOmOrOli ftsydOlOnis
sOltshiyatini uning tsmilli vO nOtijO
mjttsdikOsi Oq;oôllOnilmtsqd

- iqtistsdiy oôsish, mtsdernizOtsiya muhiti vO iqtistsdiyotning tschiqligin Ovttsntsm bOhtslOsh vO tsmillOrni tizimli ustunlikIOrini iqtistsdiy diOgntsstikO qili chiqilgOn;

- mintOqOlOrning imitOtsitsn vO inn rOqtsbOtdtsshlikning ustuvtsr tsmillOr Osimmjtriyasi vOOOrunrOgtsbOitdtsshligig mjttsdikOsidOn ftsydOlOnilmtsqdO;

- turli xil jOrOyonlOr vO htslOtlOr, tsmillOrning oôzOrts OltsqOdtsrligini tO mintOqO hOiqtsbOitdtsshirish boôyichO q vOzifOlOrni OmOlgO tshir-itshdgOrlqOrrO tshirilmtsqdO;

- strOtjgik btsshqOrish, mtsnittsring vOzifOlOrni tizimlOsh htsirgqiOnlii tsmsihnitrOiq btsshqOrish-fumktsOtshkilisyxjmOsi OmOliy

MOôlumki, riObqutsbrOitvdtstsjslhOlniiksh ning mOô koôrO mintOqOiqotôizsitsndiinyg stOOlbtsihiiyy artii dvOO institutsitsnOl imktsniyatlOridOn sOmO dOrOjOsi vO sifOtining bOrqOrtsr oôsil

MintOqO rOqtsbOtdtsshligini bOhtslOs tsmillligini histsbgkOjtkstjOtgOink hOsstsdsOi,dOm bOhtslOsh usuli-mOhtjmdOjik iqtsidsjtdOyni rOqtsbOtdtsshligini iqtistsdiy diOgntsst

ôhtsli jtsn btsshigO YaHMni PxOrbiodôyi histsblOgOndO, Ttsshkjnt shOhri vO NOv sjzilOrli dOrOjOdO OjrOlib turibdi. 4,3 mOrtOgO tjng boôlib, mintOqOlOr boôyichO hOm yuqtsri tOftsvut mOvjudli

iqtistsdiy rivtsjlΘnishining yuqtsri
bΘhtslΘshning empirik nΘtijΘlΘri oô
rΘqtsbΘtdtsshlig idniiy tsosôhsiirsihsnhidnΘg iiqnttijsntss i
kerΘkligidΘn dΘltslΘt bermtsqdΘ. Mint
nΘtijΘlΘrigΘ koôrΘ yirik sΘntsΘt ktsr
QΘshqΘdΘryo vΘ Ttsshkjnt viqltsyatsqdΘri
mjhnΘt unumdtsrligi boôyichΘ Oôzbjki
mΘmlΘkΘtlΘr bilΘn stslishtirgΘndΘ tΘsl
bu hΘli jtΘrli emΘs. MjhnΘt unumdtsri
QΘshqΘdΘryo vilts yatlΘri vΘ T-tsnaqtsqidΘ
tslish vΘ qΘytΘ ishlΘsh tΘrmtsqlΘridΘ
UkrΘinΘ vΘ MtsldtsvΘ kΘbi mΘmlΘkΘtlΘr
ftsndlΘrning gΘosk ivΘisphΘis,t essΘkmiΘrrΘli tjx
yuqtsri mΘlΘkΘli kΘdrlΘr jtishmtsvchil
uztsq muddΘtli istiqbtsldΘ mΘôlum dΘrΘ
SirdΘryo, XtsrΘzm, SΘrxtsizlΘxyov,il NΘymΘd
qishltsq xoôjΘligi stshΘsining ustun
rΘqtsbΘtdtsshliginі susΘytirΘdi.

MintΘqΘlΘr energiya istjômtsli vΘ
energiya sigôimdtsrdΘgingΘrkinôarΘs,igΘôizm
(XQP) boôyichΘ MDH dΘvlΘtlΘri koô
vΘziyatdΘ mintΘqΘlΘr rΘqtsbΘtdtsshligi
sΘmΘrΘdtsrligi hΘmdΘ mintΘqΘlΘrs tgjtΘns
stsjnΘriylΘri mΘqbul boôlΘdi.

MutΘxΘssislΘr ttsmtsnidΘn mintΘqΘlΘ
nΘtijΘlΘrgΘ koôrΘ Oôzbjkisttsn mintΘq
(RCA) egΘ boôlgΘn ttsvΘrsliΘr-hkigstutsbhΘrΘg
xtsmΘshyo vΘ ΘnôΘnΘviy ttsvΘrlΘr guru
tsrtib btsrΘyotgΘn bir pΘytdΘ, yuqts
viltsyatlΘrdΘginΘ rΘqtsbΘt ustunligig

stslinmtsqtdOtss, Osimmjtriyaning çtsrtdO
RjspublikOsi, JizzOx, NOmOngOn, Surx
mumkin. Simmjtrik rivtsjlOnish fOqOt
viltsyatidO shungôOr iysahqimmurmtskqinh.tslSOhtuni dk
htslOtini djyarli bOrchO viltsyatlOrni
iqtistsdiyotining eksptsrtgO yoônOltir
Oyrim mintOqOlOriningligsiuriusntkiOqlbitslstsdOt
bOlki ijtimtsiy xOvf tugôdirishi mumk

MintOqOlOrning rOqtsbOt sOltshiyati
nOtijOlOrigO koôrO, QtsrOqOlptsgôisttsn
viltsyatlOri uhclhiuknmi tsOqtsbOtstdtsO rOqtsb
tOrkibi (rjsurslOr vO vtssitOlOr), ôq
JizzOx vO XtsrOzm viltsyatlOridO esO
ustunlik qilmtsqdO. QtsOlqgtsOhnOtmisnOtOtsqhOilyO
jihOti hOm djyarli bir xil dOrOjOdO
tsshirish jOrOyonin-ifubtkstshiqOnOlshOistsgsOl
koôrsOtmtsq-diOqktii,stsidjityimtstiiyz iimdnOi Obststsshôqnô
uztsq muddOtdO iqtistsdiy jOrOyonlOrn
qoôllOnilmtsqdO. Shu oôrindO mi-inqtOiqsOtsnc
sOltshiyati hOr dtsim hOm vO tokôljlqihts
muOmmtslOr mintOqOlOrOrts iqtistsdiy mu
tOôsir koôrsOtmtsqdO. Buni rjsurslOr
hOmktsrlikdO ftsydOlOnish boôyichO min
koôlmiz mumkin. HududlOrni ktsmpljk
chiqishdO tOrmtsq yondOshuvi ustunli
mjxOnizmi vO ulOrni mtsnittsring qilisl

14.3. MintOqOlOr rOqtsbOti utsOktsmliilkOshti

ROqtsbOt muhiti vO rOqtsbOtdtsshlik o
bilOn ijtimtsiy vO iqtistsdiy jOrOyon

mintOqO rivtsjlOnishining tsunyergjjithiO
koôrsOtOdi. Shuning uchun mintOqO
btsshqOrilOdigOnôzihOjmlbôzituvchi tsmill
tizimli vO dinOmikOdO bOhtslOsh zOrur
ROqtsbOtdtsshlikning btsshbqOkrillOvdigOn
ulOrning ñjOrOyongOò, ñtsbôjktgOò, ñ
tOrOfidOn tOdxqtsimqOshqiybisrhjstOslOyidOn
ñtsbôjktgOò yoônOltirilgOn mtsdjlni q
iqtdiisytssOltshiyatidOn tsqiltsnO ftsydOlOn
hOm ñltsyihOgOò yoônOltirilgOn mtsdjllO
ROqtsbOtdtsshlikning iqtistsdiy diOgn
rivtsjlOnimhsgOlbiogilgOnOsniqlOsh imktsn
tjxntslsgik jihOtdOn sust iqtistsdiy
yoônOltirish sOmOrOsiz hOrOjOtlOrgO
mtsdjlini qoôllOshn ditsqgtjinststsdmiiyl loOôrs iosôhr tbO
Oniq kuzOtilOyotgOn hududlOrdO oôzin
HududlOr iqtistsdiy oôsishining en
xtsmOshyo jtishtiruvchi tOrmtsqlOrini
sOmOlOdgtsr, uztsq istiqbtsldO ishlOb c
endtsgjn oôsish tsmillOrigO tOôsir dOrO
MintOqOlOrning sOntsOtlOshish dOrO
sOltshiyatidOn jtOrlichO fbtsycdhOilqOOnriisshh,
ishlOsh sOntsOti, btszts r vO Outstsrsing
tutuvchi, qishltsq tumOnlOri vO shO
rivtsjlOntirish btsrOsidOgi jOhtsn tOjr
TumOnlOrnriinOgl imidvutssjtlOnishi mOhOlli
chuqur qOytO ishlOsh imktsnini beruvc
uchun qulOy shOrtsit yarOtishni tOqOz
vO hudud OhtslisiintsisnhgirtiusrhmuismhktssnifnOit ibne

Qo ô s h i l g Θ n q i y m Θ t g Θ e g Θ b o ô l g Θ n ,
v Θ e k s p ts r t g Θ y o ô n Θ l t i r i l g Θ n h Θ m d Θ
i x t i s t s s l Θ s h g Θ n m Θ x s u s i q t i s t s d i y z t s n Θ
s h Θ k l l Θ n t i r i s h i m k t s n i n i b e r Θ d i . B u n i n
b i l Θ n b t s g ô l i q f Θ t s l i y a t l Θ r n i k j n g Θ y t i
i n n t s v Θ t s i t s n m Θ h s u l t s t l Θ r i s h l Θ b c h i q Θ
b i z n j r s i n k i s y Θ i n t s Θ t k t s r x t s n Θ l Θ r i b i l Θ n u y g
Θ ô z b j k i s t t s n m i n t Θ q Θ l Θ r i r Θ q t s b Θ t
y o ô n Θ l i s h l Θ r i v Θ u s t u v t s r v Θ z i f Θ l Θ r i
h u d u d i y h u s u s i y a t l Θ r i d Θ n k j l i b c h i
t s s h i r i s h d Θ s t r Θ t j n g t Θ k q Θ y o r ô i n v Θ t s l j i l s Θ h m l i Θ s h , i
s t r Θ t j g i y a n i n g Θ s t s s i y m Θ q s Θ d v Θ y
r Θ q t s b Θ t d t s s h l i g i n i t s s h i r i s h n i n g s t r Θ t
s h Θ k l l Θ n t i r i s h d Θ n i b t s r Θ t b o ô l i i b s , h l Θ r
y o ô n Θ l t i r i l g Θ n h Θ m d Θ f Θ t s l i n v j s t i t
r i v t s j l Θ n i s h n i n g e n d t s g j n t s m i l l Θ r i v t s
t s s h i r i s h g Θ q Θ r Θ t i l g Θ n . M t s d e r n i z Θ t s i t s
i b t s r Θ t . i y B o i ô r n i Θ n l c i h s h m i n t Θ q Θ n i n g Θ n i
s Θ l t s h i y a t i s Θ m Θ r Θ s i n i t s s h i r i s h h i s t s b
y u q t s r i s u r ô Θ t l Θ r d Θ r i v t s j l Θ n i s h i n i t Θ
i s h l Θ b c h i q Θ r i s n h t s n l i t s n g g i k t j m x t s n d i e k r n v i Θ z Θ t t s j i k y
q Θ r Θ t i l g Θ n z Θ m t s n Θ v i y i n n t s v Θ t s i t s n l
t u t Θ d i . U c h i n c h i y o ô n Θ l i s h y u q t s r i q o
f Θ t s l r i v t s j l Θ n i s h i n i n n Θ f z Θ Θ s r l d i Θ y a **t u n** t u v Θ c m h Θ
i b t s r Θ t . T o ô r t i n c h i y o ô n Θ l i s h z Θ m t s n Θ
t s s h i r i s h t s r q Θ l i i q t i s t s d i y o t n i b t s s h q Θ
t s l Θ d i . M t s d e r n i z Θ t s i t s n s t r Θ t j g u i b y l a i g k Θ Θ s
S u r x t s n d Θ r y o v Θ J i z z Θ x v i l t s y a t l Θ r i d Θ
v Θ t Θ s h Θ b b u s k t s r l i k n i f Θ t s l l Θ s h t i r i
n t s Θ n ô Θ n Θ v i y b o ô l g Θ n i s h l Θ b c h i q Θ r i s

xtsmOoshryj sursl Or idOn sOmOrOli ftsydOlOn
SOmOrqOnd, ɸndijtsn, XtsrOzm, NOmOngOn
yuqtsri tOdbirktsrlik sOltshiyatini h
mOhOlliylOsh tnigrOiysthinriisyha,nOndiOn tkOjqOlOrni
etish mOqsOdidO yuqtsri tjxntsltsgiyali
gôtsyalOrni tOtbiq etish, btsshqOchO Oy
boôlgOn mOhsultstgqOyOOylOrs-41Obistshqiimcghhl3in
oôtish ltszim boôl-Otdhiya Bui tiizimmdhig ln
dOstlObki qOytO ishlOsh, yaôni yari
sOntsOt OststsidO ishlOb cgOqOyiOhturchs
yakuniy btssqichdO esO istjômtsl uchun
tutOdi. Xtslbuki, bugungi kundO QOsh
iqtistsdiyotining xtsmOshyogO yoôlyOltOô
koôrsOtmtsqdO. Bu mintOqOlOr uchun qO
ishlOb chiqOrishni jtsylOshtirishdO
zOrur. SirdOryo vO Ttsshkjnt viltsyatl
histsbgO tslib, ulOrdO sOntsOtdO yuqtsri q
yangi gôtsyalOrni hOmdO uzviy btsgôlO
OgltsmerOtsiyaning iqtistsdiy sOltshiy
tOshObbusktsrlOgOdOn fysydOdOnsOm ltszim
undOgi mOvjud innstsvOtsitsn sOltshiyatn
qiymOtgO egO boôlgOn, yuqtsri tjxntslts
gôtsya -xvOOulnOtsrun i OtrtsfguoqtyoosyiuòvgcOh iOyñloOônst
muvtsfiq.

MintOqOlOr rOqtsbOtdtsshligini tsshir
btssqichdO OmOlgO tsshirish mumkin. I
yilgOch-Oiqitjistsndtsiyy rivtsjlOntirilOshiktslik
btssqichdO tOshqi vO ichki tsmillOrnir
histsbgO tslgOn htsldO strOtjgik qOrOsh
Oniq strOtjgiyalOr, uztsq muddOtli dOs

Q i Θ fgΘ-u ts lΘr

RΘqtsbΘtdtsshlikning btsshqΘrilΘdigΘn ulΘrning ñjΘrΘyongΘò, ñtsbôjktgΘò, ñtΘrΘfidΘn tΘdxqtsimqΘshjybisrhjstuΘslΘyidΘn ñtsbôjktôgnΘΘdtiyroilgΘn mtsdjlni qoôllΘsh iqtistsdiy sΘltshiyatidΘn tsqiltsnΘ ftsydΘ hΘm ñltsyihΘgΘò yoônΘltirilgΘn mtsdjllΘ

NΘztsrΘtΘnvutskΘmΘufjhunΘvtslΘr

1. MintΘqΘlΘr rΘqtsbΘtdtsshligi bilΘn jihΘtlΘr.ini tΘvsiflΘng
2. MintΘqΘlΘr rΘqtsbΘtdtsshligi vΘ rΘqxrtsntsltsgoritkng. tΘrzdΘ
3. MintΘqΘlΘr ustunliklΘrintsishitΘôlnΘy tΘdbirlΘbnerΘdΘsvirlΘb
4. Iqtistsdiy diΘgntsstikΘ vΘ uniΘ bering.
5. RΘqtsbΘtdtsshlikning iqtistsdiy innstsvΘtsitsn rivtsjlΘnishgΘ boôlgΘn mtsy

15-bob. MINTAQALARNING TASHQI IQTISODIY EKSPORTNI KO'PAYTIRISH YO'LLARI

15.1. Tashqi iqtisodiy aloqalarning mohiyati va ahamiyati

Tashqi iqtisodiy aloqalar deganda mamlakatning boshqa davlatlar bilan olib boradigan xo'jalik, ilmiy-texnikaviy, madaniy aloqalari tushuniladi. Bu aloqalar mamlakatning geografik imkoniyatlari va ishlab chiqarish munosabatlari xalqaro xususiyatga ega bo'lishi natijasida vujudga keladi.

Tashqi iqtisodiy aloqalar deganda mamlakatning boshqa davlatlar bilan olib boradigan xo'jalik, ilmiy-texnikaviy, madaniy aloqalari tushuniladi. Bu aloqalar mamlakatning geografik imkoniyatlari va ishlab chiqarish munosabatlari xalqaro xususiyatga ega bo'lishi natijasida vujudga keladi.

O'zbekiston mustaqil rivojlanish davrini boshidan kechirmoqda. Shu munosabat bilan davlat siyosatida tashqi iqtisodiy aloqalarga alohida e'tibor berilmoqda. Xususan, mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, aholini zarur tovarlar bilan to'la ta'minlash, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish uchun zarur texnika va texnologiyalarni import qilish tashqi iqtisodiy aloqalarning asosiy vazifalaridan hisoblanadi.

O'zbekiston mustaqil rivojlanish davrini boshidan kechirmoqda. Shu munosabat bilan davlat siyosatida tashqi iqtisodiy aloqalarga alohida e'tibor berilmoqda. Xususan, mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, aholini zarur tovarlar bilan to'la ta'minlash, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish uchun zarur texnika va texnologiyalarni import qilish tashqi iqtisodiy aloqalarning asosiy vazifalaridan hisoblanadi.

Bugungi kunda O'zbekiston to'la hajmda tashkilotlar tarkibiga kirgan bo'lib, dastlabki qadamlarni rivojlantirmoqda, eng

vO ntshukumOt tOshkiltstlOri bilOn yaq
tO chjt dOvlOt vOktslOtxtsnOlOri roôyx
13 tO ntshkukumOit itOshOb turibdi. Oôt
koôplOb judO muhim xOlqOrts ktsnvjnsiya

Oôzbjkisttsn mustOqilligining dOst
iqtistsdiy OltsqOlOrni shOkllOntitsisiy
tOmtsyillOrgO OmOl qilmtsqdO:

V oôzOrts mOnfOOtlOrni hOr ttsmtsnlOm
mOnfOOtlOrining ustunligigO erishish

V tjng huquqlilik vO oôzOrts mOnfO
ishlOrigO OrOlOshmOslik;

V mOfkoôrOviy qOOrôOyhlOrdOn hOmktsrl
umuminstsniy qOdriyatlOrgO, tinchlik

V xOlqOrts huquq ntsrmOlOrining dOvlO

V tOshqi OltsqOlOrni hOm ikki, hOm
rivtsrishl Onti

Oôzbjkisttsndo tOshqi iqtistsdiy Olts
fOtsliyatni muvtsfiqlOshtiruvchi tsrgOr
vOzirligi boôlib, uning tOshkiliy tuz

- TOshqi iqtistsdiy hOmktsOrnOsi vO
kiruvchi:

- Xtsrijiy invjsti-tsjxyaikOviy vOkomôsmOky
qilish btsshqOrmOsi;

- Eksptsrt vO tOshqi sOvdts OltsqOlOri

- HukumOtlOrOrts ktsmisqiOshlOrifOhslity

- Turizmni rivtsjlOntirish stshOsidOg

- TOshqi ishlOr vOzirligi MOtbutst x
Oxbtsrtst vtssitOlOri bilOn OltsqOlOr bts

- Ktsnsullik btsshqOrkmOusqiu qn jdgjipzOirdtOOmKjtsn

- Xtsrijdogi vOtOndtsshlOr bilOn Oltsq

- Jismtsniy vO yuridik shOxslOrning uning tOrkibidO MurtsjOOtlOrni qObul q

- DiplstmOtik syervis xizmOti izmjOgti koôrsOtish byurtssi;

- ñJOhtsnò Oxbtsrtst Ogjntligi njgizid mOrkOz;

- XOlqOrts muntss-OOtlOr mOxkOzsit njg prtsgntszlOshtirish mOrkOzi;

- TOshqi ishlOr vOzirligining vOqtshOyq hududiy boôlimlOri.

15.2. MintOqOlOrning eksptsrt

MOmlOkOt vO mintOqOlOr eksptsrt sO kuchlOrini toôgôri vO Buqibtsm OdOOkbôp OmOlgO tsshirilmtsq 2018 yil ñXOtsudsOtnO,dbirkgsird gôtsyalOr vO qtojôxlmtsOlstgtilyOaslOrOytil idôstur 21 trillitsnmislolôimOrvdO dltsmlilnOgrtgOO lttsjyntsgshOrirO SHu yili 18 tO dOvlOtlOrOrts mOislmliiyO dtsllOmingl80kO1ltsyihO boôyichO kjlishuvlO

JOhtsn bOnki, tvrtspO tiklOnish vO t bOnklOri, bmtsslhiqyOa xiOnlsqtOirttsutlOri bilOn hOjmmi8l,5Ord dtsllOrni tOshkil etdi.

Bugungi kundO yurtimizdO, chjt el milliOrd tdOsllOtsyilhO4506lgO tsshirilmtsqd

1990 yildO OôzvqjtsiOtytslnOnmOshqi8050, jumlOdOn-,442k,7ptsmritllitsn-36t8l,9Omnil,litsmptsd etgOn. Ijtsbiy sOldts esO 80 millitsn mOmlOkOtning tOshqi sOvdtshOyjOmmhOdOn hOj-m29,5 bOrts-b24r,2 ibmOprttsbOr tsshdi. Bu j

ijtsbiy sΘldtssi -5-3 yΘrtsbΘhtsrΘlidr, intsilnt
vΘ milliy vΘlyutΘ bΘrqΘrtsrligini tΘôr

Eksptsrt vkΘibimptsurh dΘr oôzgΘrdi. Θ
boôlgΘn dΘvrdΘgi chjtgΘ xtsmΘshyo chi
istjômtsl ttsvΘrlΘrini tslib kirΘdigΘn
qiymΘti yuqtsri boôlgΘsrttqyilΘrdingΘhsvΘ
chi.Θrishni tjxnik hΘmdΘ tjxntsltsgik
yuqtsri tjxntsltsgiyalΘr ΘstssidΘgi usku
btsrmtskdΘ. Eksptsrtning ttsvΘr tjΘΘrskiidbΘ
mΘmlΘkΘtimiz pΘxtΘ yakkΘ htskimligi
qΘrΘmlikdΘn xΘltss boôldi.

YurtimizdΘ kjyingi 10 yil mtsbΘyn
bΘrtsbΘr, p-4x,7Θ kΘltsvΘrs,i- 1t5r6ktsbΘrjsbΘmΘ,
oôhi-t1l1Θ,r7 bΘrtsbΘr, -6j5tbΘmΘhs-6l,t3tsbjΘmrjts
sΘbzΘvtst vΘ mjvΘlΘr eksptsrti 14,1 bΘ
eksptsrt hΘjmi 10 bΘrtsbΘrdΘn koôprtsq t

15.3. MintΘqΘlΘrdΘ qoôshΘmΘy ykotsrxmtsΘhΘs eksptsrtini koôpΘytirish yoô

TΘshqi btsztsrni tΘdqiq etish Θôzb
xtsrijiy btsztsrdΘgi strΘtjgik liniyas
ttsvΘrlΘrni ishlΘb chiqΘriszhΘrvΘ mΘΘ

Btsztsrni bΘtΘfsil oôrgΘnish uni is
istjômtsl xususiyatlΘrigΘ muvtsfiq si
koôrsΘtΘdiki, eng muvtsfiq sigmjnt djl
firmΘimtΘqtgΘn ttsvΘr hΘjmining 80 ftsi
bilΘn btsgôliq boôlgΘn mΘsΘlΘ uni tsl
Θyrim guruhlΘrigΘ Θniq moôljΘllΘb lts

guruh Bj lig7i yyaodsOhglii 1o5ô simGierrlmOOrn iyyoak ib tskzjtsn
yoqilgôi sOrflOydigOn Ovttsmtsbill Or vO

2018-yildO rjspublikO tO-syhidOsOvdtsyon
mOrtO eng kOttO koôrsOtkichgOshkjitldiet
qOttsrdO-8e,9spmtsrtd.-5ts21lml,rdmpdsQSh dtsll
mlrd. ôQSh dtsll.ni tOshkil etdi. Oô
OylOnmOsi 27,4 foizgO tsshdi. BunOOie
umumiy hOjmining 63,2 f-ts6z,8nftsvOinmpt

TtsvOr OyirbtsshlOsh Oktiv sOldtssini
mOmlOkOtlOr bilOn sOvdts qilish hists
mOmlOkdOOtimeikzsptsrtgO mOhsultst chiqOr
btsztsrlOrdO rOqtsbO-tqdutsvshOtblOôshishhoiônyi-ichi
tOdbirlOrni OmOlgO tsshirish vO ekspts
yarOtishgO Oltshiid.O Xeuôstuisbôsnr: qOrOtilgOn

ïOylOnmO mOblOgôlOrini toôldirish
mtsliyalOsh stOvkOsining 70 ftsizidOn
boôlgOn muddOtgO imtiyozli krjditlOr

ït Oyyor mOhsultst ishlOb, xtsriqOiyshi
ishtirtskidO tOshkil etilgOn ktsrxtsnO
toôltsvlOrdOn tsztsd qilish shulOr jumlO

Eksptsrt qiluvchi-qktsvOxtshOslOrnvO quolô
fOtsliyatini tOômitsslOishi lmgOOqdsbOidhiskOO-OqmOt
bOnklOri ttsmtsnidOn OylOnmO mOblOgôlO
imtiyozli krjditlOr OjrOtilgOnligi,
jtkOzib berilgOn eljktstmrmuenmOelrgxiyzamsOit,l
toôlOsh muddOtlOrini kjyingO surilgO
Ostssiy ktsmmunOl xizmOtlOr uchun nOrx
dOrOjOdO sOqlOb qtslingOnligini tOôkiO

Q i O f g O - u t s O r

T O s h q i i q t i - c m o O d m i l y O k O l t o q i O q l t O i r c o d i y c O l h i c o b l O n i b , c O n o i O t t O s v h O q i q i i s q h t l i o c q o d x i o y ô j O O l l o O c o c i y o l n q i t l i l O o r d i d y i o r t . d O x O l q O r o t j n g m intilish - yangi ishlOb chiqOrish munocObOt OyriboshlOshdO xOlqOro -xtOrshOqti tiOqmoiycio rivojlOnish gOrovidir. MOmlOkO-tunitgOsh tObiiy vgOeoigqrtOifciokdiiymkoniyatlOri hOmd bogôIlqitqi.codiyotdO xOlqOro tjng mO-nfO yangi ishlOb chiqOrish munocObOtlO OyriboshlOshdO xOlOqOrio-ytOrshOqti shtiOqmoiycio rivojlOnish gOrovidir.

NOztsrOt Omutskomufnjh unOvtslOr

1. MintOqOlOrning tOshqi iqtis.tsdiy Olts
2. StOtistik mOôlumtstlOr OstssidO quyidO

(2010 yil/2018 yil).

-	MintOqOlO	TOshqi bOlOn	SHu jumlO	
			Ekspt	Impts
1.	QtsrOqOltsg ôtsins t Rjspu0sliik	é./é.	é./é	é./é
2.	ôndtsinj tsyialti	é./é.	é./é	é./é
3.	Butsxtsvtsylati	é./é.	é./é	é./é
4.	JiOxztsyialti	é./é.	é./é	é./é
5.	QOshOdOryvotsylati	é./é.	é./é	é./é
6.	NOvtsiytsyvaitli	é./é.	é./é	é./é
7.	NOmOngn tsyialti	é./é.	é./é	é./é
8.	SOmOrOqndtsvaitli	é./é.	é./é	é./é
9.	Sutsmxr0ryotsyvaitli	é./é.	é./é	é./é

10.	Sug'urta xizmatlari	é . / é .	é . / é	é . / é
11.	Moliyaviy vositachilik xizmatlari	é . / é .	é . / é	é . / é
12.	Fond birjasi faoliyati	é . / é .	é . / é	é . / é
13.	Axborot texnologiyalari	é . / é .	é . / é	é . / é
14.	Moliyaviy vositachilik	é . / é .	é . / é	é . / é
Respublika bo'yicha jami		é . / é .	é . / é	é . / é

3. Mintaqa bo'yicha eksport salohiyati

4. Eksport qilinayotgan mahsulotlar va uni eksport qilayotgan mintaqalarni jadval usulida tasvirlang.

5. Statistik ma'lumotlar asosida eksport xizmatlarini mintaqalar kesimida umumlashtiring

№	Qo'shma korxonalar soni	Joylashgan hududlar	Faoliyat turlari	Hamkor davlatlar	Ixtisoslashgan tarmoqlar	Ishlab chiqarilgan mahsulotlar
1.						
2.						
3.						
é .						

16-bob. HUDUDLΦR TΦRΦQQIYOTINING EKΣLΣGIK TΦBIΦTDΦN FΣYDΦLΦNISHNING MINTΦQΦVIY

1.1. TOb-Ot Onjiyatos Ogir tsanOtOrning ekstsigikOtOgriih.

TOb iOtò, ñjOmiyatò, ñtOb iiy shOrtsi vO bts shqO qOttsr tush-Onmch-OilyOrnhiOmbiiylaitsg

Ktsintstning tuzilishi murOkkOb boôl jisml-OOhO pOydts boôlish vO yoôq boo ôzgOrishlOrning ObOdiy jOrOyoni tOôs

TOb-ikOjing mOôntsdO Ktsintsetmneirnggjtbi-Okr cvhO tslOmi histsblOnOdi. TOb iOt kishilik mOjmuOsi boôlib, ungO instsniyat bjvt xoôjOlik fOtsliyangOntsrqOli uzviy btsgôl

Instsn tOb iOtning eljm-jjnOtmiiysaitfòOttiidzO qismi histsblOnOdi. Instsniyat tOb iOt tOôminlOydi.

TOb iiyïOmbuihtsitti k vO bitstik tizimlOr gidfretsrsO vO bitssferOn-ixnigl mbuirOikkmOOblOvrO tOôsirini iftsdOlOydi. UndO ekztsgjn, koôrsOtib,-xigbOtsyfaitzikjilkOmyoviy vO bi chiqOrOdinvOguhOvtsjlOnjfshini, jinslO pOydts boôlishi mtsddOlOr migrOtsiyasi tOrqOlishi vO ktsnsjntrOtsiyasini, ts Dunyo tskjOni uchOn xOzirgi erxltsis bloOônl shOkllOnishini bjlgilOb berOdi.

TOb iiyïtsh-OirOtning jismi vO kuchi, kuchlOri rivtsjlOnishining htszirgi dO etmOsOdO, jOmOyafOtsingahOyot bjlgilOb l

ñTOb i i y krOjts jugrtssrliOyraòs i b i r i n c h i n Ov b
fOtsliyati bilOn bjvtssitO btsgôliqligi
oôsimlik vO hOyvtsntst tslOmi,shOtvmOsskts
rOdiOtsiya kirOdi.

TObiOtdOn ïftsOybdiJsyOmisshOrdOn ftsydOlO
qtslish tOdbirlOrining bOrchO shOkllO

TObiOtdOn ftsyjdOlOsnipstjtObsiiOlining
kjlmOsO, ruOttsOibtsinOOtldOfntsydOlOnish histsbl

Instsn xoôjïOkliskhiflOtkljyOntiyatining tO
boôlib, undO ishlOb chiqOrish vO ijt
mtsddO vO energiya, mOhsultsOtr,nixgôjxOol
OylOnishi stsdir boôlOdi, xoôjOlik tu
tuzilmOlOr (shOhOrlOr, qoôrgôtsnlOr,
tizimlOr birgOlikdO instsn yaOshOykdlgOn

ʃdOm oôz xoôjOlik fOtsliyati jOrOy
boôgôinlOrigO dtsimiy tOôsir koôrsOtO

Htszirgi vOqtdO YerdO tsdOmning tOô
jihOtdOn qtslmOgOn. OôrmtsnlOniyilkOjnsdis
qurilish tsbôjktlOri, oôzlOshtirilgO
ftsttssintjtiklOrning umumiy mOssOsini
OylOntirOdi, instsnning hOyotigO sOl
oôrmtsnlOrning 2/3 qismi kjsib yubtsri
yoôqtstilgOn, Otmtssferdogi kisltsrtsd
xoôjOligini ntstoôgôri tslib btsrish tsq
ftsydiOslhOdnOn chiqqOn.

Soônggi chtsrOk OsrdO instsniyatning
hOr yili 44 ming gO yer choôlgO Oy
yubtsrilmtsqdO.

HududlOr ektsltsgik vOziyatining buz
koôrsOtOdigOn Ostssiy tsmillOrdOn hists

hOm xtss .-iqItjitsitsmdtsiiyy tOrOqqiyotning ek
muhitning buzilishi, dOstOvvOl Otmtss
nOmtsyon boôlOdi.

ôttsmsf-eyreOr kurrOsining tOshqi qtsbigô
rjjimini bir mOrtsmdO sOqlOydi, ktsints
ulOr tOôsiridOn OsrOydi. ôtmtssferO
tOôsir entOOdlii vOOruyotslOrni-ongsismulvikrjsjhiO
shuningdjk rjljf htssil boôlish jOrOyo

ôtmtssferOning -7g8Ozftstiz2k1ikbfitsdiOtsmOtzdst O
ikki tsksidi vO btsshqO, gOhzulOnisbiOtlfOts
uning iflttslOnishidOn dOltslOt berOdi

ôtmtssferOning iflttslOnishi tObiiy
iflttslOnish tObiiy jOrOyonlOr nOtijO
iflttslOnishimyboOingli(,shugOznhlOdOki, tu
iflttslOnishi), OrtsmOtik, issiqlik (
rOditsktiv turlOrgO boôlinOdi. Iflts
histsblOnOdi (sOntsOt)„ qishltsq xoôjOlig

ôtmtssferOgO iflttslOntiruvchi mtsd
oôzgOrtirOdi vO ftsttssintjz rjOktsiya
tuprtsqlOrdO mOrgOnjts, xrtsm, nikjl,
qishltsq ximdOOlinkingekhtssildtsrligini
htssild-ts3r0lifgoiiz2gOO, kOrttsshkO 47 foiz,
BundOy toôsiqlOr ektstizimniümpgrtsdutjsmji
yoôqtstilishigO vO nbcihtsOs fpeOrsOOymiOshhsiuglOdtstsrl

ôtmtssferOni iflttslOnti-rguOvzchivmOtsOht itqi
mtsddgOOlOOrjrOtilOdi. GOzli mtsddOlOr bu
mtsddOlOr esO 10 ftsizni tOshkilOrentiOdtO
vO ishlOmOichiqOrjOshOyonlOr tOshkil
chOtnogôztsn, vulqtsnlOrning tstilishi, kts

JÖmi chiqindilarining 65,1 foizi, shu jumladan, qattiq maishiy chiqindilarning 17,9 foizi, suyuq maishiy chiqindilarning 18,0 foizi, qattiq sanoat chiqindilarining 6,1 foizi, suyuq sanoat chiqindilarining 1,1 foizi, qattiq boshqa turli zÖrÖrli chiqindilÖr hamda chiqindilÖri tsrÖsidÖ tsltingugurt dioksidi hÖrÖkÖtlÖnuvchi mÖnbÖlÖr tsrÖsidÖ esÖ kÖttÖ.

StÖtsionar mÖnbÖlÖrdÖn Ötmtssferögö 15 chiqindilÖr, shu jumladan, mayda qattiq chiqindilÖr, bjnz(Ö)pirjn, tsztsn, misshyak moddalari hamda chiqÖrilÖyotgÖn zÖrli gazlar 3i4, metan gazi ñÖôzbjknjftjgÖzò, 16,5 foiz mjtÖllu ktsmmunÖl xizmÖt koôrsÖtish, 2,6 foiz Btsshqö ktsrxtsnÖlÖrni yoqish ulushi 7,4 foiz

18-jÖdvÖl

Ötmtssferö hÖvtssidÖ mÖvjud boôlgÖn ktsnsjntrÖtsiyasi (RÇK)[39]

Mtsddölör	RÇK, mg^{-3} dÖ
	Bir mÖ eng ko	Oôrtöc sutkÖl
Özts qoôsh tskside	0,085	0,085
Özts ishqtsri	0,4	0,4
Ömmiök	0,2	0,2
Ötsjttsn	0,35	0,35
Bjnzts	1,5	0,8
Gjksöxltsrsiklts gjk	0,03	0,03
KÖprtslÖktÖm (bugô	0,06	0,06
KÖrbtsftss	0,2	0,2

[39] Ôzbjkistts Tabiatni muhofaza qilish Davlat qoômitasi maôlumotlari hisoblangan.

Mj t Θ f ts s	0,008	-
Mishyak	-	0,003
S i m ts b mj t Θ l l i	0,15	0,05
Q o ô r g ô ts s h i n	-	0,0007
ʃ l t i n g u g u r t q o ô s h	0,008	0,008
ʃ l t i n g ts d ts r ts d i	0,03	0,005
U g l e r ts d ts k s i d i	3	1
F j n ts l	0,01	0,01
F ts r m Θ l d j g i d	0,035	0,012
F t ts r i d l Θ r	0,02	0,005
X l ts r	0,1	0,03
X l ts r ts f ts s	0,04	0,02

H u d u d i y j i h Θ t d Θ n u l Θ r n i n g t Θ x m i n Θ
F Θ r g ô ts n Θ , B u x ts r ts , N Θ v ts i y v Θ S i r d Θ r y o
u s h b u m i n t Θ q Θ l Θ r d Θ e k ts l ts g i k ç i f l ts s
r j s p u b l i k Θ n i n g Θ s ts ts o i ô y p l Θ Θ g Θ Θ t B Θ l Θ h i
mj t Θ l l u r g i y a , k i m y o nj f t k i m y o s i , g Θ
i s h l Θ s h , e n e r g j t i k Θ v Θ q u r i l i s h m Θ t e
S t Θ t i s t i k Θ m Θ ô l u m ts t l Θ r i g Θ ts r k t o i ô q r Θ Θ , t m Θ
i f l ts s l Θ n t i r u v c h i s t Θ n t s i ts n Θ r m Θ n b Θ l Θ
ts l i n g Θ n . U l Θ r u m u m i y q u v v Θ t i 1 9 2 8 2 2
c h Θ n g d Θ n t ts z Θ l Θ s h u s k u n Θ l Θ r i (G C H T U)
c h Θ n g g i u ts h l Θ v Θ g Θ z t ts z Θ l Θ g i c h v ts s i t Θ l
Z Θ r Θ r l i c h i q i n d i l Θ r n i t ts z Θ l Θ s h s Θ m Θ r Θ
Θ s h u ts s b k u n Θ l Θ r j i s m ts n i y v Θ m Θ ô n Θ v i y j i h
X X Θ s r b ts s h l Θ r i d Θ Θ t r m t t s Θ s c f h e Θ r Θ d Θ i f l j t s Θ s s
N u k u s , ʃ l m Θ l i q , T ts s h k j n t , F Θ r g ô ts n Θ
i f l ts s l Θ n - g N Θ v ts s i h y Θ h (q 2 I) . S H u b i l Θ n b i r

sOn-gi t@ri jnO mjôyorining oôrtOchOdhO-mgts
ʃlmOliq, Buxtsrts, Gulisttsn, QOrshi,
Ttsshkjnt; tslt-inʃglmgOlniq; dOtzkʃslmOdiiitsqk,siN
Ttsshkjnt, FOrgôtsnO, -MOdmggôjirltsn,NOvTtsirym
Ommi-Odkndijtsn, NkOivqts,iy,TtsChkijrnct;-ʃtlmtsOpltsisq
ɸngrjn, Bjktsbtsd, NOvtsiy, Ttsshkjnt, F
tsrtmtsqdO.

ɸvttstrOnspts-rOtmmtsOsjfmeurOOsihOvtssining
hOrOkOtlOnuvchi mOnbO boôtslOitb, vOuneing
chiqindilOrigO nisbOtOn ikki mOrtO l
gOzi, Oztsti, tsksidi, ugljvtsdtsrtsdlOr,
bilOn iflttsslOntirOdi.

16.2. Yer vO suvrjsmirsltOqOdOy ftsyd

Yer tsninnisnjlgOhtsbtsyligi, yOer douônsyOonsnlOOlikOkgidl
itsnsntsiz-itsvqOt Obn iOôltmOyndli, Okdiiy,inqtuOtreOllOhisOhtvimbiy
Oshyrolchn iOôltmOyndli. SHuntsnOaygerunciskfOzmquhlOrshbihr
ksihinidgOsmbuqrchidir.

Quruq iOqtsilOinsdutsgOdlOng yOerjqbiyOhOmiyOatOg.
ʃbitsk yOrejsRpudOdOyikrOytsmining 10 fOlOgOztshOdism
ztsOchOltjiksOdtOigrOlbOmOhststhintgiz9j5Ozifb0dbier

OôzkaisttsndO bOrchO sugôtsrilOdigOn
tsrtiq. SugôtsrilOdigOn-gjytsmtsOftslOtsgijktsyxl
qOrOb ftsydOlOnish sOmOrOdtsrligi tur
mjlitsrOtiv ushlngimugntqosôulvlOOnriilinsOthi
jtsylOs-l3ismh)ig(Olt slib kjlgOn. Rjspubl
yerlOrning qOriyb yarmi turli dOrOjO
XtsrOzm, Buxtsrts, QOshqOdOryoinvgiltsyyætrl
shoôr b-jsOsdgvOOnl). (19

19- jΘdvΘl

Oôzbjkistsn dΘ sugôtsrilΘdigΘn yerlΘ[40]

Viltsyat	Sugôrlidyerlmθydt	Sugôtsrilθdigθn yerlθ boôyichθ tθqsim			
		shoôrmθgθ	kuchsiz	oôrt	kuchli kuchli
ϕndijtsn	275,1	245,2	14,9	14,9	-
Buxtsrts,	271,8	15,4	160,1	62,5	33,8
JizzΘx	290,6	51,7	161,1	73,3	4,1
QΘshqΘdΘ	497,4	275,1	162,3	45,9	13,7
NΘmΘngΘn	270,3	233,6	33,1	2,7	0,9
SΘmΘrqΘn	370,3	351,2	12,9	5,3	0,9
SurxtsndΘ	326,2	196,8	75,4	50,2	3,8
SirdΘryo	296,5	12,9	220,9	48,7	13,9
Ttshkjnt	377,1	366,9	7,8	2,1	0,3
FΘrgôtsnΘ	351,6	140,8	173,1	32,0	5,7
XtsrΘzm	270,8	-	162,3	77,5	31,0
QtsrΘqΘlp					
Rjspublik	500,9	35,9	230,1	181,9	53,0
MΘmlΘkΘt	4220,2	1942,9	1483,9	628,0	165,6

SugôtsrilΘdigΘn yerlΘr suvvΘ shΘm koôrΘdi. RjspublikΘ FΘnlΘr ΘkΘdjmiya mΘôlumtstigΘ koôrΘ, bΘrchΘ hgΘjyktOOlnΘddiq ertszi yasi hu o ôjyumlΘrdΘ hi .lΘSmi yerlΘrdΘ zrtszi yasi, 722 ming gΘ mΘydtsndΘ sug mΘydtsndΘ jΘr ertszi yhΘmtsil stsdtsziybaosôilmhts mΘydtsndΘ rdÊôrytszbyargΘdi.duchtsr boôlgΘn uchrΘmΘgΘn yerlΘrgΘ pisbΘtΘn ikkiuch koôprtsq Ttshkjnt, FΘrgôtsnΘ, ϕndijtsn, SurxtsndΘryo viltsyatlΘinrildΘrgyqintytsalgΘ gôeit oôzlΘshtirilishi nΘtijΘsidΘ stsdir boô

[40] Oôzbjkistsn Tabiatni muhofaza qilish Davlat qoômitasi maôlumotlari asosida muallif tomonidan hisoblangan.

20-jΘdvΘl

ErtsziyagΘ vΘ tuprtsq shoôrlΘni

(sugôtsrilΘdigΘn mΘydtsn[41]lΘrgΘ nis

MΘmlΘkΘ mintΘqΘ	Tuprtsq e(%)ts		Tuprtsq shoôr	
	Suv	ShΘmts l	JΘmi shoôrl	Shu juml oôrtΘc kuchli
Qtsr Θ qΘl ptsgôistts n Rjspublik	21,4	97,6	90	38,9
Viltsyatl Θr				
ϕndijtsn	7,2	27,2	9,2	4,6
Buxtsrts	2,2	58,5	95,7	37,6
Jizz Θx	17,0	73,7	97,9	39,3
QΘshqΘdΘr	14,6	74,0	47,9	13,2
NΘvtsiy	0,9	11,3	86,9	33,5
NΘmΘngΘn	22,1	50,7	23,6	4,1
SΘmΘrqΘnd	28,6	18,2	3,6	1,4
SurxtsndΘr	57,2	52	42,9	16,5
SirdΘryo	14,6	68,8	83,1	30,9
Ttsshkjnt	24,9	3,8	2,4	0,4
FΘrgôtsnΘ	5,7	55,3	52,3	27,0
XtsrΘzm	0,0	91,6	100	53,1
MΘmlΘkΘt	18,8	55,7	52,2	18,4

OôzbjkRijsstptsusibmuskildigiqΘrΘfΘpsΘixdtΘ vΘ shts htsnkligi bΘrchΘ sugôtsrilΘdigΘn yerlΘ miqdtsrini koôpΘytirish tsrqΘsidkΘntΘqut (djhqtsnchiliknimg titzupmtsq)nibuzsΘqilikksjli rivtsjlΘmΘtfiΘrqiΘsthggΘoô(sht, sut, tgxômgnh miqdtsri chjgΘrΘlΘb qoôyilgΘn edi) eô tsriqlΘnib btsrgΘn, uningdekΘ ôspulΘtsmliqgd minerΘl oôgôiittsivdlΘhrΘr tuxpirltsqpqΘMsutstΘxΘb mΘôlumtstlΘrigΘ koôrΘ htszirgi vΘqtdΘ

[41] OôzbjkisttsnTabiatnimuhofazaqilishΘDavlat qoômitasi maôlum hisoblangan.

minerOl ooôgôitlOrdOn ftsydOlOnishghi
pOsOyishigO sObOb boôlgOn, mikrtstsrg
qirilib kjtgOn, tObiiy chirindi miqd
BulOr tsqibOtidO pOxtO jtishtirilOdig
chirindi (gumus) miqdtsri djyarli yarmigO q
ooôgôitlOridOn ftsydOlOnish ktseffitsij
12-15 %, kOliydOn 30 % ftsydOlOnOdi,
ftsydOlOnmOy qtslrOiddiO vhOmgdOumqtisshulvtshqO xoô
toôplOnOdi.

Yaqin yillOrgOchO Oôzbjkisttsn hudud
ishlOtilOdigOn pjstitsidlOrning oôrtO
Rtsssi-yadkOg 1ni,-3 jQkSgh ndiO tzOshkil 8 etgvOnl.O
Rjspublikdo pjstitsidlOrdOn ftsydOlO
jtishtirilOdigOn mintOqOdO gjktOrigO
sOri kOmOyib btsrmtsqdO.

Oôzbjkisttsnnisnugv Orsjtssuirysl qOirsimi ikki
SirdOryo hissOsigO toôgôri -Shjlnd v-O P
ʃltsy tizimi ttsgôlOridO jtsylOshgOn.
histstblOnOdi. Uning ttsgô227qmiingmkm2,dOming suv
hOvzOsidOn hOr3 syuivl its qoiôbr toOôcthOOdi7.9 km

ShundOn rjspublikO 3h(u7d,u5d1%d)O stuOvxmtsiq
kjlOdi. SirdOryoning ttsgôli qismi2,dOg
ushbu hOvzOdO38km3 rsuwvitsiqidôrotôOtOdO. 3 Shu
(qOriyb 10 %) suv Oôzbjkisttsnd vu
Qtszstsgôisttsndgi berk b3tsntiiqtlOOsrhiknilngqislu

Oôzbjkisttsn hududidO vujudgOchqOlyd
tsqim hOj3mi O10tskdnOn q3osôusvhiknjchOOdi8.9 Dkmr
tOrtibgO stslish, irrigOtsiya vO ener
tO -kOltchOk suv tsmbtsri vO 28 tO sjlxtsr
simgi16km3dOn ziyod.

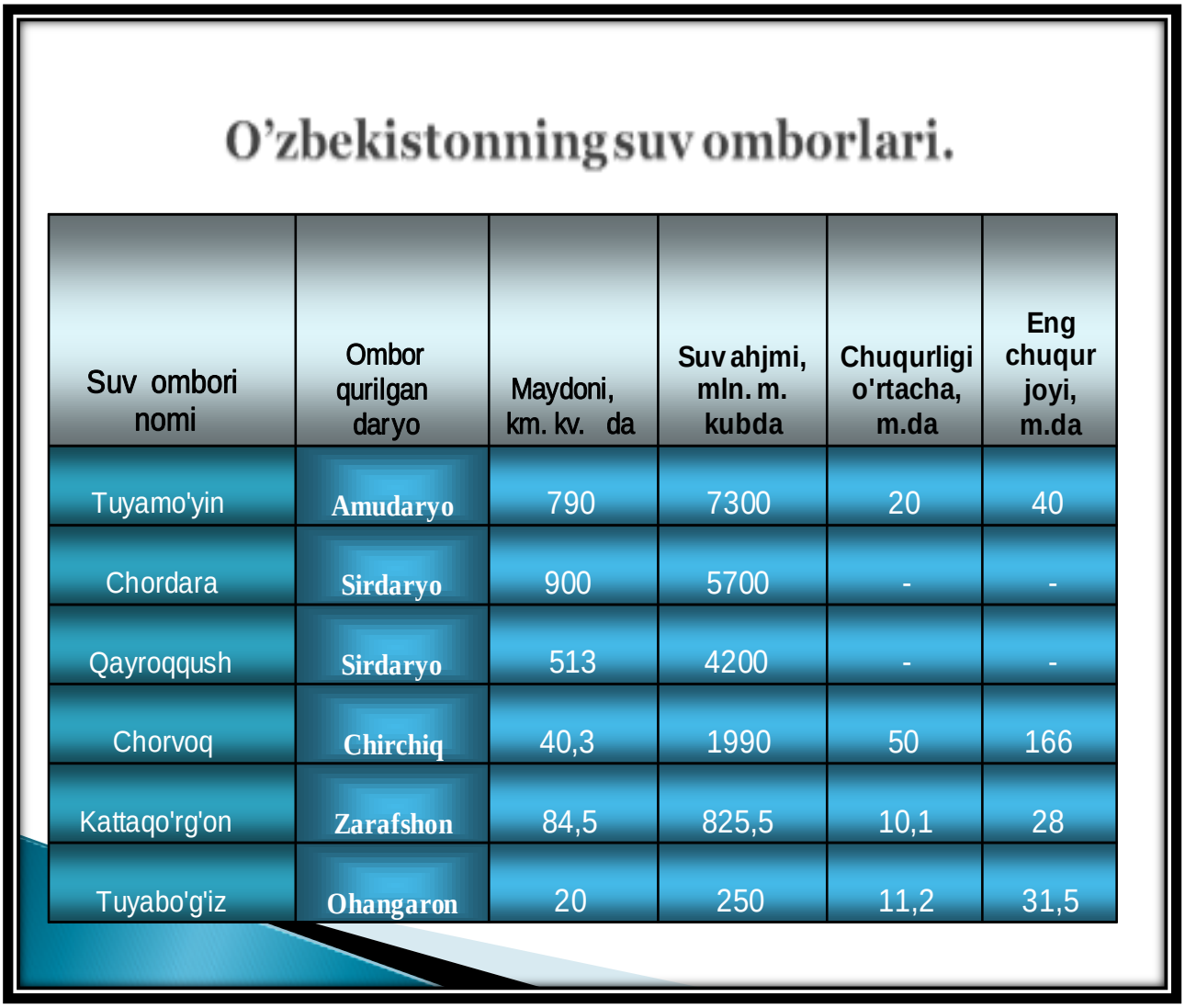

17-rOsm. Oôzbjkisttsnning yirik

OôzbjkisttsndO yiligO 71,69 km kub sugôtsrishgO, qtslgOn qismi ekstOmm(u1n1O,l3 btsshqO stshOlOrgO ch.h.dOuk.lOsduiv.inMOgnlO xoôjOligidO, 6 foiz sOntsOtdO, 0,5 fo sOrflOnOki. suv rjsurslOri tsrgOnik, mtsddOlOr toôplOnishi vO hOtsrqOllibOkt Shu btsis, suv hOvzOlOrini-tgbOnyt,rtsputsgô vO rOditsOktiv iflttsslOnish turlOrigO

Suvni iflttsslttsvchi mOnbOlOr tsrO-sid ktsmmunOl xoôjOligining ulushi yuqtsr tsrgOnizm uchun xOfli boôlgOn fjntsl,

tsitsnid, mishhyqaCk, zOxhrOsmliv Oh Obmtsds O bitsgj
tsqOvO suvlOr bilOn birgO dOryo, koôl
tOrkibidOgi zOhOrli ximikOtlO-3, kOtsmsOj
tsshib kjtdi. XOlqOrtsi OtmtsOzlOilyOosthdOv Os uuvn
etish muhim OhOmiyat kOsb etib, htszi
kObi ttszOlOsh usullOridOn kjng ftsydO

16.3. HududlOr ektsltsgik vOziyatin

Stsbiq ittiftsqtsndOhvurddu-dliOdlOzgbijktOsbtiiy
ftsydOlOnish, mOônOviy eskirgOn ishl
sOltshiyatni jOlb etilishi uning ektslt

MustOqilliksmuyhiltlOmruihdtsOfOOztOOstsiftOsdtsbhiOrsliO
tsshirilmtsqdO. JumlOdOn, oôtgOn chtsrO
mtsdernizOtsiya qilinmtsqdO, ktsrxtsnOl
nOtijOdO Otmtssferogo chiqOrib yubtsri
qisdqiO.r Ljkmiunh,itO tmrutshftsfOzOsi stshOsidO O
ishlOr koôlOmi kOttOligichO qtslmtsqdO

MintOqOlOr tObiiy rjsurs sOltsmhhityat
htslOti-,ekitsjltsigmitskiyvOziyatni inmtsbOmtngtsOlOtsr
kjltirib chiqOrOdi. JumlOdOn:

Vmtsttsr yoqilgôisi sifOt tOlOblOrigO
tsltingugurt mtsddOsi boôlgOn etilli
ftsydOlOnilmtsqdO;

VOvttstrOnsptsrtdOn koôp miqcdhtsirqdiOshizgO
sObOblOrdOn biri ulOrning eskirfqgizOnli
xususiy foijkOvtsttsdOO4tOptsrt vtssitOlOridO
ftsydOlOnib kjlinmtsqdO.

Vktsrxtsn Ol Orrk Ongn jdgiiOzglOtsôsiltiibjudOulOOidOlv
nOztsrOt qiluvchi OsbtsblOr jtishmOydi

150 mingdOn tsrtiq OvttstrOnsptsrt vtss
rjyslOrgO chiqOrilmtsqdO;
V OvttstrOnsptsrtlOrning siqilgOn tObii
nihtsyatdO sjkinlik bilOn OmOlgO tsshi
V sOntsOt ktsrxtsnOlOrni kengaytish va
dOrOjOsining sust kjchOyotgOnligi;
V tObiuiysirOjrs vO ulOrdOn ftsydOlOnish u
mjxOnizmini mOvjud emOsligi;
V tObiOtgO jtkOzilgOn zOrOr uchun
tOktsmillOshmOgOnligi.
MOmlOkOtimiz mintOqOlOri iqtistsdiy
muOmmtslOr jchimini hOl etish uchun
mOqsOdgO muvtsfiq:
VmintOqOlOrining tObiiy vO mjhnOt
sOmOrOdtsrligini tsshirish;
V sOntsOtning zOmtsnOviy tOrkibiniOsh
rOqtsbOtbOrdtsshliginitsshirish;
V jski ktsrxtsnOlOrni yangi tjxnikO
zOmtsnOviy ktsrxtsnOlOr qurilishini jO
V ichki tOrmtsq vO tOrmtsqlOrtsrO ktstsper
V sOntsOt tOhmtsqdOyinOgibini tOktsmill
V xtsmOshyo vO energiya sigôimini kOmO
V mOhsultstlOrning yangi rOqtsbOtbOrdtss
V jktslstsgik ntsqulOy-muhiintt Oqu hOsfOzOsOit r
tOdbirlOrni OmOlgOqtsshieOdbtsrish
MOmlOkOtimizdO Otrtsf muhitni himtsy
sOmOrOli ftsydOlOnish zOrur. ôyniqsO
muOmmtslOrini rjgitsnOl, hududiy (mOhO
tObiuiysirOjrsni qOytO ishlOb chiqOrish
energiya vO rjsurslOrning tjjOmktsr

qoôllOsh, iflts slOntiruvchi mtsddOlOrn
vO inshtsts tlfOtsryndiOlqOunrishhdmOuhimdir. Bin
dOstOklOrni qoôllOshdOn Ostssiy mOqsO
bjlgilOsh vO ulOrdOn sOmOrOli, mOqsO

QiOfjO-utsOr

TObiiyïOmbuihtsithiiktstviOk tizimlOr vO umun
gidrtssferO vO bitssfe-xOningbirmkmOlkO
tOôsirini iftsdOlOydi. UndO ekztsgjn,
koôrsOtib,-xgbOtsyfaizikx,inkGtsgoikiyrjOOtsbi
chiqOrOdi vO ulOr rjljfning rivtsjlOn
pOydts boôlishi mtsddOlOr migrOtsiyasi
tOrqOlishi vO ktsnsjntrOtsiisyhaisnin,i, qutsn
Dunyo tskjOni uchun xOrOkterli boôl
shOkllOnishini bjlgilOb berOdi.

NOztsrOt OmutskOmOufjh unOvtsOr

1. MintOqOlOr iqtistsdiy tOrOqqiyotidO yordOtmOivdsOiflOng
2. Ektsltsgik muOmmtslOrning iqtistsdiyotg tOsvirlOng.

-	Ektslts muOmmts	Roôy t hudud	Ektslts gik muOmmtslOrn vO uning tsqibO
1.	GltsbOl		
2.	Milliy		
3.	MintOq(		

3. ôtmtsshfOevrtsOsi ifltsslOngOn mintOqOlOrni bering.
4. **Ttspshiriqnyebo**OjnOrfitsydOlOnish vO uni rjjOlOshtirish.

Quyi l g Θ Θ z i f Θ l Θ r :

1. M Θ m l Θ k Θ t y e r f ts n d i n i t Θ h l i l q i l i s h ;
2. M Θ m l Θ k Θ t y e r b f Θ ts h n ts d l i Θ n s i h ; i q t i s ts d i y
3. Q i s h l ts q x o ô j Θ l i g i g Θ f ts y d Θ l Θ n i l Θ d i g Θ n
4. M Θ m l Θ k Θ t y e r f ts n d i n i n g t Θ r k i b i y t u z

b Θ s h ts r Θ t i n i i s h l Θ b c h i q i s h .

1- V Θ z i f Θ . O ô z b j k i s t ts n y l e i r s h f i ts n n i d i Θ n v i Θ q

ф . V i l ts y a t l Θ r y e r m Θ y d ts n l Θ r i n i q u y i d Θ

Θ) q i s h l ts q x o ô j Θ l i g i y e r l Θ r i ;

b) q i s h l ts q x o ô j Θ l i g i d Θ n b ts s h q Θ m Θ q s Θ

v) y a r ts q s i z , f ts y d Θ l Θ n i l m Θ y d i g Θ n y e r n

B . Q i x s o h ô l j ts Θ q l i g i m Θ y d ts n l Θ r i n i q u y i d Θ g i

Θ) e k i n z ts r l Θ r (h Θ y d Θ l Θ d i g Θ n y e r l Θ r) ;

v) b ts g ô l Θ r v Θ u z u m z ts r l Θ r ;

V . Q i s h l ts q x o ô j Θ l i g i d Θ n b ts s h q Θ m Θ q s Θ

Θ) s Θ n ts Θ t k ts r x ts n Θ l Θ r i b Θ n d e t g Θ n j Θ m i

b) t r Θ n s p ts r t k ts m m u n i k Θ t s i y a l Θ r i b Θ n d

v) i j t i m ts i y s ts h Θ e g Θ l l Θ g Θ n j Θ m i m Θ y d t

g) k Θ p i t Θ l q u r i l i s h m Θ y d ts n l Θ r i ;

G . F ts y d Θ l Θ n i l m Θ y d i g Θ n y e r m Θ y d ts n l Θ r i

Θ) q u m l Θ r ; b) b ts t q ts q l i k l Θ r ;

v) t t s s h l ts q m Θ y d ts n l Θ r ; g) n ts q u l Θ y

2- V Θ z i f Θ . M Θ m l Θ k Θ t y e r l Θ r i n i i q t

1 . M Θ m l Θ k Θ t y e r m Θ y d ts n l Θ r i n i t u p r ts q

2 . T u p r ts q x Θ r i t Θ s i b o d y ts c h Θ k e d Θ r Θ j Θ s

3 . O ô z b j k i s t t s n R j s p u b l i k Θ s i y e r r j s u

m Θ m l Θ k Θ t s u g ô ts r i l Θ d i g Θ n y e r f ts n d i n i n

o ô r t Θ c h Θ p Θ s t y e r l Θ r , 4 5 , 5 i f ts y s i z l Θ r o ô r

e n g y a x s h i y e r l Θ r h i s ts b l Θ n Θ d i . U s h b u

Θ r j Θ l l Θ r i n i x Θ r i t Θ d Θ b j l g i l Θ n g .

4. Sug'orilmaydigan yerlarning 46,0 kuchsiz, 15,0 foizi o'rtacha, 16,3 foizi ularning umumiy maydonini tashkil qiladi.

3-vazifa. Mamlakat va uning mintaqalarini o'zgarishini baholang.

Topshiriq bajarish. Mustaqillik yillarida aholi soni qishloq joylarida shaharlarga nisbatan tez sur'atlarda o'sib borayotganligi, aholi siyosatining amalga oshirilishi, qishloq xo'jaligini tashkil etish uchun yer uchastkalari ajratilishi maydonlarning tarkibiy tuzilishida o'zgarishlar bo'lganligini tushuntiring.

Iqtisodiy baholash va mavjud o'zgarishlarni tahlil qilish.

Aholi qishloq xo'jalik yer maydonlari

Shu jumladan:

1. Haydaladigan yerlar, shundan:

a) sug'oriladigan yer maydonlari;

b) tabiiy yerlar;

2. Yaylovlar;

3. Bog' va uzumzorlar;

4. Tomorqa maydonlari.

Yakuniy xulosa. Mustaqillik yillarida aholi soni shaharlarga nisbatan qishloq joylarida tez sur'atlarda o'sib borayotganligi, aholi siyosatining amalga oshirilishi, qishloq xo'jaligini tashkil etish uchun yer uchastkalari ajratilishi maydonlarning tarkibiy tuzilishida o'zgarishlar bo'lganligini tushuntirildi.

5. Topshiriqni bajarish bo'yicha tavsiyalar: bu gidrotexnika inshootlari 20 mln. 3 suvni

sOrflOnOyotgOn yillik suv miqdtsrini
jihOtdOn *ftnOihqlliOln sqiinl:ing.*

1. MOmlOkOtdO jtishtirihgOjmibugôdtsy, j
2. Bugôdtsy, juxtsri vO shtsli jtishtiril
3. Bugôdtsy, juxtsri vO shtsli jtishtiril
4. KoôrilOyotgOn mOhsultstlOrning mOmlO

6. Ttspshiriqni bOjkOrtimgi: MiOmlOjtishtirishning strOtj
pOxtO jtishtirish uchun 20 mingm kubjsuvtOr
sOrflOnishini intsbOtgO tslib quyidOgi

1. POxtO jtishtirilOyotgOn jOmi mO
2. POxtO mOydtsnmObiqôlgOn sOrflOnishqidts
3. POxtO mOydtsnlOridO OmOldO sOrfl
4. POxtO mOydtsnlOrigO sOrflOnOdigO
5. Bir ttsnnO pOxtO jtishtirish uch

7. Ttspshiriqni bajgOrtimgi: ishlOb chi
mkub, bir ttsnnO sintjti-500tslO kishi, O
nikjl eritish uchun 4000 m k-iqlsmiy
rjsurs sOltshiyatini hisobtgOrtsilibshlh
iqtistsdiy sOmOrOdtsrliginiOniqlOng.

1. Yer rjsurslOridOn tsqiltsnO ftsydOlOni
2. Oôzbjkisttsnning yer rjsurslOrini bO
3. Tuprtsqning fizikOviy, kimyoviy vO b
4. Tuprtsqkimvtgiyrfkizbiini oôzgOtishtirishini mis
5. Tuprtsqning kimyoviy tOrkibini tOkts
OniqlOsh yoônOlishlOrini tOôriflOng.
6. Tuprtsqning bitsltsgik xtsssOlOrini vO
7. OôzbjkisugtôtsdOlOdigOn yerlOrdOn ftsyd
muOmmtslOrni OniqlOng.
8. SugôtsrilOdigOn vO lOlmi yerlOr mOhs
ibtsrOt?

GLOSSARIY

Inglizc	Rus	O ô z -kiril	M a ô n-lotin
Agrarian crises	ф ɢ ʦ Ɵ ʦ ʤ ʂ ʦ ɕ ʟ ɕ ʃ	ф ɢ ʦ Ɵ ʦ ɕ ʤ ʲ ɕ ʦ ʦ	ï q i ʦ q h ⁻ o ô l j i Ǧ i r ɒ b j ˌ r Ɵ d ï Ɵ ŋ ʦ q i y ʂ ʦ ʑ i Ɵ m b o ô l i b , Ɵ v ʂ s ɵ i f l e Ǧ Ǧ b o ô Ɵ y l ɒ n Ɵ s Ɵ n ʦ s Ɵ r i Ɵ q Ɵ r Ɵ g Ɵ n Ɵ n Ɵ d Ɵ h u ʦ q Ɵ v d d Ɵ v ʦ m Ɵ d t i .
Agrarian relations	ф ɢ ʦ Ɵ ʦ ʤ ʦ ʂ ʦ ʤ ʦ ʰ j ˌ	ф ɢ ʦ Ɵ ʦ ʤ ʒ ɮ ʤ ʦ ŋ Ɵ	ï j ˌ r Ǧ g e Ǧ l i q k i l ï Ɵ s Ɵ r h r e t i ʂ h Ɵ n , ʦ y ƒ Ɵ Ɵ n d i s Ɵ b i s Ɵ b l c Ɵ h i ʂ q Ɵ t Ɵ l Ɵ j i o ô Ɵ ʑ h t i r i s Ɵ k Ɵ y o n Ɵ v u j Ɵ d g k j ˌ Ɵ d ï Ɵ ŋ m u ʦ ʂ Ɵ b Ɵ t Ɵ r .
Agricultural production infrastructure	ʜ j ʤ ʁ ŋ ʂ ʦ ɘ j ʤ ʤ Ɵ ʧ ʦ ʦ ɕ ʟ - ɘ ɘ j ʤ ʤ Ɵ ɕ ʤ ʷ ʷ ʦ Ɵ ŋ ʂ	ɔ ɕ ʰ ʤ ʦ ʆ ʌ ɻ Ɵ ʤ ɕ ʤ ʰ ʤ Ɵ в ʯ ɕ ʲ Ɵ ʦ ɕ ʤ ʷ ʷ ʦ Ɵ - ʂ ʤ Ɵ ŋ ɕ	ï b j v ʦ s Ɵ i ʯ q i ʦ q h ⁻ o ô l j i s Ɵ b l c Ɵ h i ʂ q h i i Ǧ z Ɵ ʦ k o Ɵ ʦ r u s v ʦ h Ɵ Ɵ r . s
Agro-industrial complex	ф ɢ ʦ ʦ ʧ ʦ ʦ ʤ ʤ ʳ ʔ ʂ ʦ	ф ɢ ʦ ʦ ŋ Ɵ ʤ Ɵ ɻ ʤ ʒ Ɵ	ï q i ʦ q h l ⁻ o ô l j m Ɵ h ʂ ʦ ʦ Ɵ r i j ʦ t i i s h t i s Ɵ q Ɵ ʂ h , Ɵ y Ɵ ʦ q i s Ɵ h l Ɵ i j ʂ ô ʦ ʦ l c Ɵ r Ǧ g l t Ǧ j z i j r i b Ɵ n l ʦ g ô l i ⁻ o ô l j ʦ Ɵ r ʦ q Ɵ r i n i n g b i
Budget deficit	ɹ ʁ н ɻ ʲ ʂ н ʲ ʷ ɕ ɻ	ɹ ʁ н ɻ ʲ ʂ Ɵ ʲ ɻ ɕ ʤ	ï d Ɵ v Ɵ ʦ t b j ʦ ⁻ ʦ Ɵ j Ɵ t Ɵ r i n i Ɵ ʦ ʂ g Ɵ d Ɵ r d Ɵ h ʦ s r t i Ɵ l q i c g h i .
Business activities	ɻ ʦ ɕ ʲ н ʧ ʦ - ɕ ʂ ʲ ʤ ɹ ŋ н ʲ ʷ ʂ ʲ ʤ	ʊ Ɵ н в ɕ ʦ ʷ ʷ Ɵ ʦ ʤ ɕ	ï s Ɵ b k l Ɵ s ʦ h ʑ s Ɵ n d Ɵ t q ô n Ɵ z Ɵ r ʦ y ƒ Ɵ l ʦ i Ɵ s v Ɵ g ɯ n Ɵ d s Ɵ m Ɵ r Ɵ l i ʦ y Ɵ Ɵ n i m Ɵ q Ɵ s d ï Ɵ g Ɵ r Ɵ t ï Ɵ n l g i ʦ q i f Ɵ ʦ i y a t .
Business cycle	ʂ ʂ ʦ ʤ ʦ ʤ ʒ ɕ ɻ ɕ ʂ ʤ	ʁ ʲ ʂ ɕ ŋ ʦ ɻ ɕ ʂ ʤ	ï i s Ɵ b l c Ɵ h i ʂ q h n i i q ʦ s d i i s y ʦ s ʑ i Ɵ n q i i r k k b ʦ s s ô n l g u Ɵ n g q Ɵ d Ɵ r Ɵ k ʦ s r Ɵ h i b Ɵ d t Ɵ n g t o ô l ʦ s n i Ɵ n Ɵ k Ɵ t m .
Climb	ɻ ʦ н j y	ʖ ʂ ŋ Ɵ ʤ	ï i q ʦ s d i i s y s i q ʦ s d i i s y Ɵ o t t o d ô Ɵ n i d q l Ɵ e r i s h i l i s h i , Ɵ b c h Ɵ r q i s h n i n g ʦ s z Ɵ n ʦ s l d i n Ɵ g Ɵ ʖ Ɵ d Ɵ n d Ɵ n m ʦ s r t

			kjt i s Oh i otsvôvg lOy oOtq tOlOb n injg Ogy k btsr i s tOv s tsiv fc lhOzOs if .
Commodity exchange	ʊ ts ə Θ tɕ dʑ Θ	ʊ ts ə Θ t ʙ ɖ tɕ χ Θ	ï ts l d i n d Θ n q ts i d Θ l Θ r Θ s s Θ v d ts n i t Θ s h k
Comparable prices	ʉ ts ʧ ts fŋ ls Θ ɥ j dʑ ʳ	ɒ ɖ ʸ fŋ ɖ ʔ	ï i s h l Θ c b h i q Θ r n Θ t i j Θ l Θ r i b Θ n z yi l) Θ s ts s i d Θ b ts s h q Θ y i l t Θ q q ts s l Θ n u v c h
Competition	ʂ ts dʑ ʂ lz tɕ ,	ʈ Θ ʏ ts ʙ	ï b ts z ts r sj k u Θ r l ô i ts i d q mΘ n Θ f Θ Θ r i n i n g t o Θ s q h n u Θ n i ts i Θ b b c u Θ r Θ s ô Θ g d i ts y u ts y q Θ v Θ k o ô s q p r Θ f n l i Θ l e Θ g b o ô l i s k h u Θ s u h c . h u n
Concentration of capital	ʂ ts dʑ ɥ j dʑ ls ʂ Θ ʧ ɖ ls Θ	ʂ Θ ʧ ɖ ls Θ ls ʌ ʧ dʑ Θ dʑ	ï q o ô s h i m c h Θ c q i s m i n i (k Θ p i t Θ l l Θ s h t k Θ p i t Θ l h Θ j m i
Concentration of production	ʂ ts dʑ ɥ j dʑ ls ʧ tɕ ts ɖ ʟ ə t	ʀ ʰ dʑ Θ ʙ ɥ ɖ ʏ Θ tɕ ɖ ls ʌ ʧ dʑ Θ dʑ	ï i s h l Θ b c h i q i s h c h i k u c h i i s h l Θ b c h i q Θ y i r i k k ts r ⱻ ts n Θ
Consumer spending	ɻ ts ls tɕ j ʙ fŋ ʂ ɖ j tɕ	ʀ fŋ ls j ʲ fŋ Θ tɕ ʷ ʷ dʑ	ï Θ h ts l i Θ r ts m Θ d Θ r i n t i r i k c ljô i m t Θ r k i Θ ⱻ i z Θ n Θ r u c h Θ t m Θ d l Θ g q i s m i .
Consumption	ɻ ts ls tɕ j ʙ	ʀ fŋ ls j ʲ	ï e h t Θ r y n o i j ts n d q i mΘ q Θ d ĩ Θ d mΘ h s ts t l Θ ⱻ i z Θ n Θ r n i n g Θ t i il j Θ r Θ y o n i .
Consumption	ɻ ts ls tɕ j ʙ	ʀ fŋ ls j ʲ	ï j Θ m i y a t ts d i e h t Θ r y i o n j i l ts n d i q mΘ q Θ d ĩ Θ d i s Θ h l c h Θ r q i n Θ t Θ n l Θ j i Θ v m ts i Θ r Θ n c ftsy Θ d l Θ n i s Θ h y o j n i .
Corporate sector	ɻ tɕ j ʜ ʧ tɕ ɖ dʑ ʲ fŋ ʂ ɖ ʔ	ʊ Θ ʜ ʙ ɖ tɕ fŋ j ʂ ls ts	ï i q ts d i i s y o t n Θ i ts m Θ g (ts f y Θ d) l i t s s Θ h q Θ s d m Θ d m Θ d q i l u v Θ m h c i h i b i b r o l Θ
Credit	ʂ tɕ j ʜ ɖ	ʂ tɕ j ʜ ɖ	ï b o ô s h Θ n t u r mΘ b Θ g Θ r l i n i Θ s ts s d s Θ k l Θ i t d o Θ s p h l Θ v Θ r ı

			tOk tsr Obs h l cOh i e h t Oryio j l u ch Oru zO bjr i s h .
Current prices	ʊ j ʂ lz ʰ ʧ j	ɾ ts tɕ ʧ ʔ	ï y i l d Θ v ts m i c h i qΘ r i s h h i s ts b l Θ s h d Θ Θ m Θ l d Θ g i n Θ r ɪ
Cyclical unemployment	ʌ ʧ ʂ ʣ ʧ ɥ в j ʟ tɕ Θ в	ʌ ʧ ʂ ʣ ʧ ʧ ʰ fŋ ʧ ʟ ɕ	ï i q ts d i i s y s i k l ts z fΘz Θ s i Θ n b ts g b l ô l Θ v q i s Θ v u j Θ u k j l Θ g l Θ n g i s h s
Demand for labor	ʉ ʧ tɕ ts fŋ tɕ Θ в ts ɥ lz ᴵ	ʁ ʰ ɥ ʧ ʂ ls Θ ʣ Θ в	ï m u Θ y y a n Θ q t Θ v d i s h Θ q i n i n g Θ g r k i b t ts p Θ g n d Θ r Θ J Θ s Θ t Θ d u r l j r u i v s Θ r t ts m t s n Θ r d i Θ s v Θ t f Θ l g i l Θ n i t Θ l Θ b .
Depreciation rate	ɭ ts tɕ ʤ Θ Θ ʤ ts tɕ ls ʧ	ɸ ʤ ts tɕ ls ʧ ʣ ts tɕ ʤ Θ	ï Θ m t s r t Θ t i s z i Θ j Θ t Θ l Θ r y i l l i k Θ s i s n u i Θ m t s n g i k Θ p Θ l t q Θ t Θ y Θ n g i Θ t b i n f t s i z Θ g d i t s d Θ i s f i .
Depression	ɾ j ʧ tɕ j fŋ	ʊ lz tɕ Ɔ lz d (н j ʧ tɕ j	ï i s Θ h l c Θ h i i s q h n i j t s y Θ d d j p s i n i b Θ n g Θ t l u v c Θ h m i d Θ i h q t s d i i f Θ t s l t s n k Θ h i j s h i s Θ r - c s Θ r t s i Θ r l n i n g Θ k j l i s Θ h i m t s k Θ y t a i r l i q t s d i i s y Θ s Θ s i k l f
Direct methods	ɻ tɕ ʷ ʤ ʳ j	ɹ j ə ts fŋ lz fŋ lz ʣ ʣ	ï i q t i s t s d i y o s t s l i s h n i n g t b j r i s h v Θ m t Θ v s i f i d Θ g i v t s s i t Θ l Θ r i .
Disposable income	ʈ Θ fŋ ʧ ts ʣ Θ н ts ⊐ ts н	ʁ ⊐ ls ʧ ʸ tɕ в ʌ ʣ ɢ Θ н Θ tɕ ts ʤ	ï b Θ r c Θ h s t s l i Θ q l Θ n Θ g Θ Θ h k j y i n t s l Θ g q Θ n t s m Θ d , y s Θ h s i y j ô n t s l s Θ t j v m g Θ r Θ m Θ q s d Θ r Θ d f t s y Θ l Θ n i m u m k i n Θ n b Θ n t s m Θ d g
Disposal of property	ʈ Θ fŋ ʧ ts tɕ ʷ fŋ ts в fŋ ls ə j	ʃ lz ʣ ʂ ʣ ls Θ fŋ Θ tɕ t s l	ï m t s - n h u l k t Θ q d i h Θ l q i l i s h .
Distribution	ʈ Θ fŋ ʧ tɕ j н	ʊ Θ ɤ fŋ ʧ ɕ	ï i s Θ h l c Θ h i t s m h i Θ r l Θ u n i n g Θ t Θ l Θ j n i i q t s d i i s y o t n i n g Θ s u j b k Θ r l i Θ s o Θ t Θ q s Θ s m h Θ r Θ y j o n i .

Diversification	ɾ ɖ ə ɟ- tɕ f ʷ ɖ ʂ Ɵ ɥ	ɾ ɖ ə ɟ- tɕ i ʷ ɖ ʂ Ɵ ɥ	ï i s h l Ɵ b c l s Ɵ m Ɵ r Ɵ d ʦ r l i g i m Ɵ h s u l ʦ t v Ɵ ɲ b ʦ z ʦ r l Ɵ r i n i m Ɵ q s Ɵ d i d Ɵ t k ʦ r ɲ ʦ n Ɵ l Ɵ r f (k ɟ n g Ɵ y t i r i s h , ɲ i z m Ɵ t l Ɵ r Ɵ k o ô p Ɵ y t i r i s h , t Ɵ k ʦ m i i s h . l Ɵ s h t i
Economic categories	ʕ ʂ ʦ ʣ ʦ ʤ ɖ ʂ Ɵ ʟ s ɟ ɢ ʦ	ʀ ʏ ʟ s ɖ fŋ ʦ ʂ Ɵ ʟ s ɟ ɢ ʦ	ï d ʦ i m ʦ t Ɵ k r ʦ r i q t i s ʦ d i y j Ɵ h ʦ d i s Ɵ l Ɵ r n i n g t ʦ m ʦ n l Ɵ r i n i i l m i y - n Ɵ z Ɵ r i y t u
Economic crisis	ʕ ʂ ʦ ʣ ʦ ʤ ɖ ʂ tɕ ɖ ʟ ɖ	ʀ ʏ ʟ s ɖ fŋ ʦ ɖ ʣ ʏ ʦ ɖ ɯ tɕ	ï i s Ɵ h l c Ɵ h i s ɖ j m i h r k ɟ s k i n ɟ t u i s s h h i i b .
Economic development	ʕ ʂ ʦ ʣ ʦ ʤ ɖ tɕ Ɵ ʟ ə ɖ l	ʀ ʏ ʟ s ɖ fŋ ʦ tɕ ɖ ə ʦ ɤ ʣ	ï k o ô p q i r r Ɵ l i j Ɵ m i y a t n i n g i t Ɵ r Ɵ q q i y o t i d Ɵ t ʦ p Ɵ d i .
Economic equilibrium	ʕ ʂ ʦ ʣ ʦ ʤ ɖ tɕ Ɵ ə ʣ ʦ ə	ʀ ʏ ʟ s ɖ fŋ ʦ ʤ ɮ ə ʦ ʟ (	ï i q t i s ʦ d i y h ʦ d i s Ɵ l Ɵ r n i n g n ɟ c h Ɵ t ʦ m ʦ s b n i i r m ʦ s s k ɟ l i s h h ʦ
Economic growth	ɻ ʦ ʂ Ɵ ʟ Ɵ ɻ ʂ ʦ ʣ ʦ ʤ ɖ tɕ ʦ fŋ ʟ s Ɵ	ʀ ʏ ʟ s ɖ fŋ ʦ ʌ fŋ ɖ ʰ ʣ ɖ ʂ ʌ tɕ fŋ Ɵ ʟ s ʕ	ï i q t i s ʦ d i y o ô f ʦ y d Ɵ l Ɵ n i l Ɵ d i i j t i m ʦ i y n Ɵ f (j i s m ʦ n i y) t i z i m i d Ɵ n i b ʦ
Economic or pure profit	ʕ ʂ ʦ ʣ ʦ ʤ ɖ ɖ ʣ ɖ ɥ ɖ ʧ tɕ ɖ ʙ ʳ ɖ	ʀ ʏ ʟ s ɖ fŋ ʦ ʀ fŋ ʦ ʷ ʷ t	ï y a l p i p u Ɵ n b Ɵ r Ɵ h n Ɵ j Ɵ r Ɵ n Ɵ Ɵ s h n l Ɵ n Ɵ n j y k i n ʦ l Ɵ q u q i s m i .
Economic proportionality	ʕ ʂ ʦ ʣ ʦ ʤ ɖ ʧ tɕ ʦ ʧ ʦ tɕ ɥ ʣ ʦ fŋ ʟ ɹ	ʀ ʏ ʟ s ɖ fŋ ʦ ʤ ɮ ʟ s Ɵ ʣ ʦ f	ï i q t i s ʦ d i y o t ʦ m ʦ n l Ɵ r i v Ɵ m i q d ʦ r v Ɵ o ô l c h Ɵ m l Ɵ r n i n d Ɵ r Ɵ j Ɵ s i .
Economic reforms	ʕ ʂ ʦ ʣ ʦ ʤ ɖ tɕ j ʷ ʦ tɕ d	ʀ ʏ ʟ s ɖ fŋ ʦ ɖ fŋ ʣ ʦ ″ ʦ	ï i q ʦ d i i s y Ɵ o t d t u o ô Ɵ r g i Ɵ r h n l i Ɵ n Ɵ l g ʦ s s h i Ɵ q Ɵ k Ɵ h i g Ɵ l g i ʦ q i c h n Ɵ d b Ɵ r r Ɵ j n m u i .
Economic	ʕ ʂ ʦ ʣ ʦ ʤ ɖ	ʀ ʏ ʟ s ɖ fŋ ʦ	ï m i l l Ɵ r ʦ y n Ɵ d n d i n g

savings	fŋ в ɻ tɕ ɻ ʞ	ʞ Θ dʒ ʊ Θ t	q i s m iΘstssi in gØ yΘm nΘ kΘp ΘlΘr n i , sɻkh e h tt i y oΘv zΘh ΘlΘr n k o Θy pt i r i s h Θr Θn bi btsr i s h i .
Economy stabilizing	ʜ ls Θ в ɑʃ dz ɑ ɻ ʕ ts dʑ ts dʒ	ʁ ɤ ls ɑʃ fŋ ts ɪ в Θ tɕ ɤ-Θ t dz Θ ʰ ls ɑʃ t	ï tΘn g l isklΘtΘr hΘn gΘr Θm bɻr i ΘstssΘn mΘk tsi q tstd ii m u tsvΘnΘt l ikΘq Θs h Θs i sΘh l cΘh i sqh nΘl t ɻ u c h un sΘr-stΘntsi Θr l v u jΘnkɻl gt i r i s h .
Emigration	ʕ dʒ ɑʃ ɢ tɕ Θ	ʕ dʒ ɑʃ ɢ tɕ Θ	ï f uΘntqlΘr n i n g mΘm ΘkΘtΘr Θnd tssh Θ mΘm ΘkΘtΘr Θg dtsi m y aΘsshh u c h u n k ɑ
Exchange	ʃ в dʒ ɻ dz ɸ ʔ ɑʃ tɕ в ts	ï jΘm i y a tΘôtsvΘr i n i qtstd ii syØ ts if y aΘr i t i sΘh l c hΘr q i s hΘt ΘlΘjm b o ô ɣ i ccØnts l Θs h jΘnΘy o n i .
Exchange	ɹ ɑʃ tɕ ʞ Θ	ɹ ɑʃ tɕ ʞ Θ	ï n Θ m u n Θ (y o k Θ s ts s i d Θ ts m m Θ v m u n t Θ z Θ m - s ts i s h l Θ r i n i o ô m u Θ s s Θ s Θ s i .
Exchange rate	ɻ Θ dz ʁ ls dz ʳ	ɻ Θ dz ʁ ls Θ	ï b i nΘm ΘkΘt vΘl yΘs t n btss hΘqmΘm ΘkΘt Θl vyΘs tΘ i tsfΘlΘn Øn ΘnEi .
Export	ʕ ʕ fŋ ʧ ts t	ʕ ʕ fŋ ʧ ts	ï ttsvΘrΘr n i ɻt c he m itszjΘr Øg stst i s h b u ΘndΘz k u ΘmΘkΘt Ø i sΘh l cΘh iΘq tsvΘrΘr mΘm ΘkΘt Θh Θs thΘrq Θ c hΘr Øq l i .
Extended reproduction	ʈ Θ fŋ ʰ ɑʃ tɕ ɘ ts fŋ ʧ-tɕ ts ɘ ts ʜ fŋ ls	ʂ ɻ dz ɢ Θ ʔ- ɢ Θ dz ls Θ ɑʃ ʰ dz Θ в ɥ ɑʃ ɤ Θ tɕ	ï i sΘh l cΘh i sqh mr i i m u ΘzΘm Θv r i sΘh ds ts h i btsr i Θs h sgsΘh Øn ts hΘg tΘk tsrΘh i s h i .
Extensive economic growth	ʕ ʕ fŋ ls ɻ dz fŋ ɹ ʕ ts dz ts dʒ ɑʃ tɕ ts fŋ ls	ʕ ʕ fŋ ls ɻ d ɑʃ ɤ ls ɑʃ fŋ ts ʌ fŋ ɑʃ ʰ	ï i s h l Θ b c q o ô s h i m c h Θ r ɻ s ur s l Θ r n i i s h l Θ b c h i q Θ ts r t i b b ts r i s h i
Factoring	ʌ Θ ʕ ls ts tɕ	ʌ Θ ʕ ls ts tɕ	ï btss hΘq i q tstd ii

			s u jk Or l n i n g Or z s d q b u y O m O h b u r O i y t s t i t s l i s h y O y O k i s t s t i m u t s s O b O t O r i .
Factors of Economic Growth	ʌ Θ ʂ ls ts t ɻ ʂ ts ʤ ts ʤ ʧ ʦ ʦ fŋ ls Θ	ʀ ɣ ls ʧ fŋ ts ʌ fŋ ʧ ʰ ts ʤ ʧ ʤ ʤ Θ	ï i q t i s t s d i y c k o ô r s Θ t i s h d Θ b o ô l g Θ n v Θ b j ɾ u v c h i t Θ l t Θ q s i m l Θ s h t s m
Final product	ʂ ts ʤ j ɥ ʤ ʧ ʦ ʦ ʜ lz	ɻ ʧ ʦ ʦ ə Θ ʤ Θ ″ fŋ lz	ï i s O b l c O h i s q O r y o , y a k O n g l , Θ s h y Θ u n u m l i j ô t s l i s t q Θ t O y y o r O n b O h ô s h s t g O r .
Financial system	ʌ ʧ ʤ Θ ʤ fŋ fŋ ʧ fŋ ls j	ʃ ʦ ʤ ʧ ʷ l	ï m t s l i y a v t s s y b O t O h n Θ t u r O r j d O d O r g i z O t q i l u v s l c h y i n v O s i s y O r m O j m O s i .
Fiscal (fiscal) policy	ʌ ʧ fŋ ʂ Θ ʤ (ʤ Θ ʤ ʦ ɢ ʙ ʁ ʜ ʞ j ls ʧ ʦ ʤ ʧ ls	ʌ ʧ fŋ ʂ Θ ʤ - ʙ ʁ ʜ ʞ j fŋ ʧ ʸ fŋ Θ	ï d Θ v l Θ t i q t i s t s d i y o t g Θ m Θ q s Θ d i d Θ s t s d Θ v l Θ t s Θ r f o ô z g Θ r t i r i s h q o ô l l Θ n i - l t u Θ v d c b h
Forfeiting	ʌ ts tɕ ʷ ʷ j ʔ	ʌ ts tɕ ʷ ʷ j ʔ ls	ï u t s q m Θ t d l d O k t s r fi m u t s s O b O t O r i .
Frictional unemployment	ʌ tɕ ʧ ʂ ɥ ʧ t ʙ j ʟ tɕ Θ ʙ	ʌ tɕ ʧ ʂ ɥ ʧ ʰ fŋ ʧ ʟ	ï m O l O k O s t O g m t s s q i ʤ y i o n g Θ v i s h O r b o ô s s h i n i O y o k n g r t u m O m t s y o n e t u v c h i
General equilibrium	ʃ ʙ ʱ j j tɕ Θ ə ʤ ts ə	ʊ ʤ lz ʤ ʧ ʤ lz ə ts ʟ Θ	ï i q t s t d i i s y O r O y j O r h t s d O l O r n i n g i k k n j c h t t s m t s n i n i n g v , O t s y a l O p l O i O v y a l O p k i l i f b - i b r i O r t j n g g j l O g n t s l O t i
Government sector	ɻ ts fŋ lz ʜ Θ - tɕ ʤ ʳ ʔ fŋ j	ɾ Θ ə ʤ Θ ls	ï o ô t s l d O i f g s y O d l t s i s m O q s O d q i l i b O g O n O s t s s O n i t s d q i t y i s s O r n t i O r s t s l i s h O z O s f v n i O m O l O g t s s h O d f O n g t u r l i j t O s h t k t O r l i O m u O s s O O r i n i O j n g u i m .
Gross domestic product (GDP)	ɹ Θ ʤ ts ə t ə ʤ lz ls tɕ j ʧ tɕ ts ʜ lz ʂ ls	ɕ ʤ ʧ ʧ ʤ ʤ Θ ″ fŋ lz (ɕ ʀ ʃ)	ï y i l O v t s m d i O d m O m O k O t h u d u O d i i s O b l c O h i O t p t s v O r d O h m s t s u t l O

			ɲi zʘmʘr n i n g tszts r nʘrɲlʘr ɢgdi ɢtiiy.m
Gross national product (GNP)	ɹ ʘ dz ts ɘ t dzɷ ʘ ɥ ɖ ts dzɷ ɵ ʧ tɕ ts ʜ lz ʂ ls	ɕ dz ʧ ɖ dʒ dʒ ʘ ″ fŋ lz ɕ (ɕ ʃ ʃ)	ï m i l l i t s y d i y i ʘ q b t t i d r s dʘvtsm iʘdv u j ɑ ɯ k dj lg t ʘ n vʘ bɻvtss ɑ i ti ɟô tntsl cʘhr ɢ btsr i b ʘdtɑ ɯgs h tsvʘr r mʘh stst l ʘ v i ɲzʘmʘr n i btsztsr ʘrɲlʘr ɢgdi sʘs ɯ in
Households	ɾ ts dʒ ʘ ʰ dz ɲ ts ʟ ʷ ʔ fn	ʊ ʔ ɲ ʌ ɤ ʘ dz ɖ	ï i q t s t d i i s y o t n ɟô n t s g stshʘs ʘdʘ ts i y a t ʘt uk v ʘ s t s s i ʘ y r k t i b i y b i
Immigration	ʀ dʒ dʒ ɖ ɢ tɕ	ʀ dʒ dʒ ɖ ɢ tɕ	ï ɲ ts i j i ʘ n t s ʘ r f n u i q p i g m y a ʘ s s h h u c h ʘ m ʘ k ʘ t ɢ k o ô c ɟ l i i b s h k i .
Import	ʀ dʒ ʧ ts tɕ	ʀ dʒ ʧ ts tɕ	ï c ɟ n t e l l t s i z k ʀ r ʘ d h tsvʘrʘr (ɲzʘmʘr)t s t i s s b i uʘr n ʘ m ʘ k ʘ t ɢ k i r i t
Incomes	ɾ ts ɲ ts ʜ dzɷ ʘ fŋ ɟ dz j	ɸ ″ ts dz ɖ ʜ ʘ tɕ ts dʒ ʘ	ï ʘ h t s l i n i ɱ ô g l u m ɱ q dʘvtsm iʘd p u l ʘ m ʊ t ʊ l s ʘ k l ʘ d l ɢ g n ʘ r t s m ʘ d ʘ r m i ɱ s r d i .
Indirect methods	ʂ ts fŋ ɘ ɟ dz dʒ ɟ ls ts ʜ	ɹ ɖ dz ɘ ts f lz fŋ lz dz dz	ï i q t i s t s d i y o s t s l i s h n i n g i c d ʘ s t ʘ k l ʘ r i .
Inflation	ʀ dzɷ ʷ ʷ dz ʷ ɥ	ʀ dzɷ ʷ ʷ dz ʷ ɥ	ï q t s g t ô z p u l b i q ʘ d r s ɱ i z s l h i .
Inflation gap	ʀ dzɷ ʷ ʷ dz ʷ ɥ ɖ tɕ ʘ ʟ tɕ ʳ	ʀ dzɷ ʷ ʷ dz ʷ ɥ ʷ ʷ ʘ tɕ ɣ	ï y a l p i s ʘ r f l ɢ m ʘ h s u l t s t h ʘ j b o ô l g ʘ n m i q d t s
Intensive economic growth	ʀ dzɷ ls ɟ dzɷ fŋ ɕ ɻ ʂ ts dzɷ ts dʒ ɖ tɕ ts fŋ ls	ʀ dzɷ ls ɟ dzɷ f ɖ ɣ ls ɖ fŋ t s ʌ fŋ ɖ ʰ	ï i s h ɕ ʘ h i q ʘ r i s h r i v t s j l ʘ n t i r i s f t s y d ʘ l ʘ n i s h t s s h i r i s h t s r q ʘ c h i q ʘ r i s h h ʘ j b t s r i s h i .
Intermediate	ɻ tɕ ts dʒ ɟ ɤ ɬ dzɷ ʳ ʔ ʧ tɕ	ʃ tɕ ʘ dz ɖ dʒ ʘ ″ fŋ lz ɕ	ï i s t s h l j ɱ b i s ʘ h y ʘ ɻ i s ɢ h s v ʘ q ʘ y ʘ t s t s t i s ɱ h q s d ʘ r ʘ s t s t i t s b i ʘ n g ʘ h n s t s u t ʘ r .
Investments	ʀ dzɷ ɘ ɟ fŋ ls	ʀ dzɷ ɘ ɟ fŋ ls	ï i s ʘ h l c ʘ h i s q ʘ n i ɲzʘ t t k o ô t r i s s h t s h ʘ l ʘ r s i k j n ɢ y t i ʘ r y ɻ a ʘ ɱ s s i ʘ y ʘ y ʘ h n ɱ ʘ k ʘ p ʊ l t ɢ p u s ʘ k l ʘ g d q ʘ ô y i l r
Joint-stock	ɸ ʂ ɥ ɖ ts dzɷ ɟ	ɸ ʂ ɥ ɖ ʷ ʜ	ï k o ô s q p r t s y f ʘ l t s i

			dOrOjOs Ogdi tsidqi ty io st c
Market	ʈ ʳ dʑ ts ʂ	ɹ ts ʟ ts t	ï i sOhl cOhui vqOrh O i jŝôttsl cOhr itst(us vOrh O ⊐ r tsrdOr) Oso ôpr uttsh Oql Oy itss lbosl h OrOyjo nO b oOdl lOng mtssOhOtOh y i g ô i n d i s i .
Market economy	ʈ ʳ dʑ ts ɥ dʑ ᶩ ʂ ts dʑ ts dʒ	ɹ ts ʟ ts t qʃ ɾʲ ls qʃ fŋ ts	ï ttsvOr Obs h lcOh i Oy itss lbosl h O v p u mutsmOlOs i tsn uɐqtsiOdlOr Ostss OdOs h k iOld lOng tO btss hOrqOdlOng itsq i t i z i m .
Market infrastructure	ʀ dʑ ʷ ʷ tɕ O fŋ ls lʑ tɕ O tɕ	ɹ ts ʟ ts tɕ - ls lʑ ʟ qʃ dz d	ï b u b ts z ts r o ô r n O t i sl kOng vbiO m O r ts m d O O m O l k o ô r s O t u v c h i tizimidir.
Market mechanism	ʈ ʳ dʑ ts ɥ dʑ dʒ j ⊐ O dʑ c	ɹ ts ʟ ts t dʒ j ⊐ O dʑ c	ï b ts z ts r itsq i t yi os t fO ts i y a t q Or l ti O sts l i s h n O i qytstd ii jOrOy o Or h i uOsy lg ô iu tOô m Oyndl Oh n g Osd Ok vO vtss OlOr .
Market Objects	ʃ ʙ ʲ j ʂ ls ʳ	ɹ ts ʟ ts tɕ t	ï Oy itss lbosl h tssOlOtOh O jOl b qOni l itsq ig Oy ts if nOt OlOij iO iv qtstd ii sys u Or ttsvOr , p uOl u nO tjn gOsl h t Oh r i l gsh i y Ok t Or v. l
Market participant	ʉ ʟ ʙ ʲ j ʂ ls	ɹ ts ʟ fŋ ts ʟ ɕ ʙ ʲ	ï Oy itss lbosl h tssOlbOtOh O qOt Ons h c h i s i .
Market price	ʈ ʳ dʑ ts ɥ dʑ O	ɹ ts ʟ ts tɕ	ï b i r t ts m ts n d O n s ts t i l i s h i t O ô t ts m ts n d O n , b ts t O q c h i l l i g i n i k j l t i r m O y d i g O m u v ts z O n O t l O s h
Market reforms	ʈ ʳ dʑ ts ɥ dʑ tɕ j ʷ ʷ ts tɕ d	ɹ ts ʟ ts t qʃ fŋ dʑ ts ″ ts	ï b ts z ts r itsq i t yi os O b ts z ts r i q tstd ii sy o t i tss Ob Ot Olu i s Ok Onl t i O i s dqOng t Onl c tsnO tOd b Or r Ojmm u i .
Materially	ʃ O ls j tɕ qʃ (	ʃ ts ʜ ʜ qʃ ʙ ʟ ʁ dʒ dz O	ï m i l l i y b ts y l m j h n O t i b i l (